

SUMÁŘ

ZKUŠENOSTI S INKLUZIVNÍM VZDĚLÁVÁNÍM

DOBŘE

LENKA KISSOVÁ, KATARÍNA SLEZÁKOVÁ, DANA DLOUHÁ, LENKA FELCMANOVÁ,
VERONIKA MAVROGIANNOPOULOU LAPŠANSKÁ, LENKA GAJZLEROVÁ A MARTIN VRUBEL

PRAXE

MASARYKOVA
UNIVERZITA

Sumář

DOBRÉ

praxe

Zkušenosti s inkluzivním vzděláváním

Lenka Kissová, Katarína Slezáková,
Dana Dlouhá, Lenka Felcmanová,
Veronika Mavrogiannopoulou Lapšanská,
Lenka Gajzlerová, Martin Vrabel

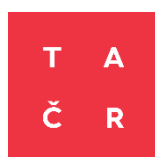
Masarykova univerzita

Brno 2021

Tato publikace byla realizována v rámci projektu „BeIN – Bariéry v inkluzi a jejich překonávání – implementace v prostředí českých základních škol“ za finanční podpory Technologické agentury České republiky v programu ÉTA (kód projektu TL02000064).

Projekt je realizován na Institutu výzkumu inkluzivního vzdělávání Pedagogické fakulty Masarykovy univerzity.

Program **Éta**

MUNI Institut výzkumu
PED inkluzivního
vzdělávání

Kniha je šířená pod licencí

CC BY-NC-ND 4.0 Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivatives 4.0

© 2021 Masarykova univerzita

ISBN 978-80-280-0270-1

Obsah

SUMÁŘ DOBRÉ PRAXE	8
jsem ŘEDITEL	9
TVORBA VIZE ŠKOLY	10
Tvorba vize v rámci pedagogického sboru	11
Priority na školní rok	14
Rozšiřování vize školy	16
PRÁCE S POSTOJI PEDAGOGICKÉHO SBORU	18
Dobry učitel	19
Individuální setkání vedení a pedagogického pracovníka	20
Učitel'ský klub	22
Mentoring a koučink	24
ZAPOJENÍ RODIČŮ DO ČINNOSTI ŠKOLY	27
Dotazník ke spolupráci rodičů se školou	28
Rodičovská kavárna	31
Zapojení rodičů do tvorby vize školy	34
Tripartitní setkání	37
SPOLUPRÁCE SE SUBJEKTY	39
Spolupráce s firmami a podnikateli	40
Spolupráce s institucemi a organizacemi	44
Návštěvy partnerských škol	49
SPOLUPRÁCE V RÁMCI PEDAGOGICKÉHO SBORU	51
Výjezdní porady	52
Výběr zaměstnanců	54
Náhledové hodiny	56
Výběr školení pro celý sbor	58
Společná školení	61
Zavedení pozice asistenta pedagoga	63
Výběr asistenta pedagoga	67
Koordinaace asistentů pedagoga	69
Rodičovské schůzky a asistent pedagoga	72

Seznámení s poradenským pracovištěm	74
Velké porady.....	76
Školní metodik prevence	78
ZAJIŠTĚNÍ MATERIÁLNÍCH PODMÍNEK ŠKOLY.....	80
Speciální pomůcky odstraňující bariéry při výuce	81
Vstup do budovy školy bez bariér	83
Chodby a schodiště bez bariér	86
Šatny a zázemí školy bez bariér.....	89
Třídy a specializované učebny bez bariér.....	90
Jídelny bez bariér.....	92
Toalety bez bariér.....	93
Sprchové kouty bez bariér.....	95
Okolí školy bez bariér	97
ZAPOJENÍ ŽÁKŮ A ŽAČEK DO ŽIVOTA ŠKOLY	99
Projektový den	100
Školní parlament	103
Zapojení žáků do tvorby vize školy.....	107
PRÁCE SE TŘÍDOU VE VÝUCE	109
Domácí úkol.....	110
Hodnocení žáků/žákyně	112
ŘEŠENÍ PROBLÉMOVÝCH SITUACÍ	115
Krizová kniha	116
Žák/žákyně selhává – co teď?	119
Prevence neúspěchu žáka	121
Máme prevenci, tak proč to pořád nejde?.....	123
KLIMA VE TŘÍDĚ – BUDOVNÍ VZTAHŮ A ATMOSFÉRY BEZPEČÍ.....	125
Vztahy ve třídě – proč je nezanedbat?.....	126
PODPORA A ZAJIŠTĚNÍ MATERIÁLNÍCH PODMÍNEK PRO INKLUZIVNÍ VZDĚLÁVÁNÍ	128
Propojování předmětů	129
jsem UČITEL.....	131
VIZE ŠKOLY	132
Tvorba vize v rámci pedagogického sboru	133

VZTAHY A SPOLUPRÁCE V PEDAGOGICKÉM SBORU	136
Sdílení materiálů ze školení.....	137
Náslechové hodiny	139
Návštěvy jiných škol	141
Propojování předmětů	143
Výjezdní porady.....	145
Společná školení.....	147
Spolupráce s asistentem pedagoga.....	149
Rodičovské schůzky a asistent pedagoga.....	151
Mentoring a koučink	153
Prevence jako základ	155
ŘEŠENÍ PROBLÉMOVÝCH SITUACÍ	157
Krizová kniha	158
Prevence neúspěchu žáka	161
Žák/žákyně selhává – co teď?	163
KLIMA VE TŘIDĚ – BUDOVÁNÍ VZTAHŮ A ATMOSFÉRY BEZPEČÍ VE TŘIDĚ	165
Vztahy ve třídě – proč je nezanedbat?.....	166
Kdo určuje pravidla hry?	169
Pravidla ve třídě.....	172
Žák s IVP ve školní třídě – příležitost ke sváru, nebo spolupráci?.....	174
ZAPOJENÍ ŽÁKŮ DO ŽIVOTA ŠKOLY	177
Projektový den	178
ZAPOJENÍ RODIČŮ DO ČINNOSTI ŠKOLY	181
Tripartitní setkání	182
PRÁCE SE TŘÍDOU VE VÝUCE	184
Domácí úkol.....	185
Hodnocení žáka	187
jsem ŽÁK	190
VIZE ŠKOLY	191
Zapojení žáků do tvorby vize školy.....	192
Máme vizi a co dál? Rozšiřování vize školy	194
Priority na daný školní rok.....	196

ZAPOJENÍ ŽÁKŮ A ŽÁKYŇ DO ŽIVOTA ŠKOLY	197
Školní parlament	198
Projektový den	200
KLIMA VE TŘÍDĚ – BUDOVÁNÍ VZTAHŮ A ATMOSFÉRY BEZPEČÍ VE TŘÍDĚ	202
Spolužák s individuálním vzdělávacím plánem – co to pro mě znamená?	203
ZAPOJENÍ RODIČŮ DO ČINNOSTI ŠKOLY	205
Zapojení rodičů do života školy	206
Tripartitní setkání	207
PODPORA VYTVÁŘENÍ MATERIÁLNÍCH PODMÍNEK PRO INKLUZIVNÍ VZDĚLÁVÁNÍ	208
Materiální podpora	209
PRÁCE SE TŘÍDOU VE VÝUCE	211
Domácí úkol	212
Hodnocení žáků/žákyň	214
jsem RODIČ.....	216
VIZE ŠKOLY	217
Zapojení rodičů do tvorby vize školy	218
Priority na daný školní rok	220
ZAPOJENÍ RODIČŮ DO ČINNOSTI ŠKOLY	221
Zájem o spolupráci se školou	222
Tripartitní setkání	224
KLIMA VE TŘÍDĚ – BUDOVÁNÍ VZTAHŮ A ATMOSFÉRY BEZPEČÍ VE TŘÍDĚ	226
Dítě s IVP ve školní třídě – příležitost ke sváru, nebo spolupráci?	227
ŘEŠENÍ PROBLÉMOVÝCH SITUACÍ	229
Krizová kniha	230
PRÁCE SE TŘÍDOU VE VÝUCE	233
Domácí úkol	234
Hodnocení žáků/žákyň	236
PODPORA VYTVÁŘENÍ MATERIÁLNÍCH PODMÍNEK PRO INKLUZIVNÍ VZDĚLÁVÁNÍ	238
Materiální podpora	239
jsem ASISTENT PEDAGOGA	241
SPOLUPRÁCE V RÁMCI PEDAGOGICKÉHO SBORU	242
Společná školení	243

KOORDINACE ASISTENTŮ PEDAGOGA	245
Koordinace asistentů pedagoga	246
SPOLUPRÁCE S RODIČI ŽÁKŮ	248
Komunikace s rodiči	249
Rodičovské schůzky	252
jsem PORADENSKÝ PRACOVNÍK	254
SPOLUPRÁCE V RÁMCI PEDAGOGICKÉHO SBORU.....	255
Vnitřní spolupráce školního poradenského pracoviště.....	256
Výběr společného školení	259
ŘEŠENÍ PROBLÉMOVÝCH SITUACÍ	262
Prevence jako základ	263
Máme prevenci, tak proč to pořád nejde	265
Jak řešit problémové situace.....	267

SUMÁŘ DOBRÉ PRAXE

Inkluzivní škola usiluje o co největší zapojení všech aktérů a akterek do života školy. Vedení, učitelský sbor, asistentský a poradenský personál, žáci, žákyně, jejich rodiče a pečovatelé – ti všichni jsou vnímáni jako důležití partneři ve vzdělávání a výchově. Základem tohoto komplexního partnerství je vzájemná důvěra a přesvědčení o společném cíli – maximálním rozvoji vzdělávacího potenciálu a osobnosti každého jednotlivého žáka a žákyně. Vzájemnou důvěru a sladění se na společných cílech je třeba systematicky budovat.

Budování vztahů a zavádění opatření, které by směřovaly k vytváření pozitivních vazeb a prostředí není jednoduché. Počáteční ostych, nedůvěra či obavy jsou přirozenou reakcí, kterou lze systematickým úsilím pracovníků a pracovnic školy překonat či alespoň zmírnit.

V Sumáři inkluzivního vzdělávání vycházíme z praxe škol v České republice. Snažíme se vám v něm zprostředkovat zkušenosti, výzvy, které před nimi stály, a způsoby, jakými se s nimi jednotliví aktéři poprali. Sdíleli s námi dobrou praxi, zajímavé nápady, tipy na konkrétní aktivity, mluvili o tom, co se jim osvědčilo a v čem se jim opatření zdála podstatná.

V Sumáři se vám snažíme:

- představit tuto dobrou praxi,
- co můžete ve škole dělat a jak,
- na co si při tom dát pozor,
- a na co naopak nezapomenout.

Škola, které se podaří vybudovat pozitivní klima, poskytuje příznivé a příjemné prostředí, v němž se všichni aktéři a všechny akterky cítí dobře a mají sami zájem podílet se na životě školy.

jsem ŘEDITEL

Jako ředitel/ředitelka máte významný podíl na tom, na jakých základech a principech budete systém vzdělávání ve škole. Spoluutváříte vztahy s personálem, rodiči/pečujícími osobami, žáky/žákyněmi, ale také s externími subjekty. Máte vliv na zdroje, které v tomto procesu využíváte. Jste neodmyslitelnou osobou pro budování vize školy, procesů a dění ve škole.

ZPRACOVANÁ TÉMATA

TVORBA VIZE ŠKOLY.....	10	ZAPOJENÍ ŽÁKŮ A ŽAČEK DO ŽIVOTA ŠKOLY	99
PRÁCE S POSTOJI PEDAGOGICKÉHO SBORU	18	PRÁCE SE TŘÍDOU VE VÝUCE.....	109
ZAPOJENÍ RODIČŮ DO ČINNOSTI ŠKOLY.....	27	ŘEŠENÍ PROBLÉMOVÝCH SITUACÍ.....	115
SPOLUPRÁCE SE SUBJEKTY	39	KLIMA VE TŘÍDĚ – BUDOVÁNÍ VZTAHŮ A ATMOSFÉRY	
SPOLUPRÁCE V RÁMCI PEDAGOGICKÉHO SBORU ...	51	BEZPEČÍ	125
ZAJIŠTĚNÍ MATERIÁLNÍCH PODMÍNEK ŠKOLY	80	PODPORA A ZAJIŠTĚNÍ MATERIÁLNÍCH PODMÍNEK PRO	
		INKLUZIVNÍ VZDĚLÁVÁNÍ.....	128

TVORBA VIZE ŠKOLY

Vize školy se může na první pohled zdát jako luxus, o kterém se můžeme bavit, až uhasíme, co nás pálí. Naše poznání z návštěv škol se tudíž může zdát kontraintuitivní. Pravdou však je, že všude, kde jsme byli, se vize ukázala jako základní stavební kámen, bez něhož se škola jen těžko pohne z místa. Vize byla nejen cílem, ale hlavně prostředkem, který umožňoval otevření diskuse o směřování školy a jejích silných a slabých stránkách, protože předpokladem řešení problémů je jeho pojmenování. Kromě toho formulace vize, jako kolektivního procesu, je zároveň i procesem budování komunity a poctivějších a otevřenějších vztahů. Zde více než kdy jindy platí, že cesta je cíl.

ZPRACOVANÁ TÉMATA

Tvorba vize v rámci pedagogického sboru	11
Priority na školní rok	14
Rozšiřování vize školy	16

TVORBA VIZE V RÁMCI PEDAGOGICKÉHO SBORU

Cíl

Formulace vize přispívá ke sjednocení očekávání o směřování školy mezi vedením a pedagogickým, ale i nepedagogickým sborem. Tvorba vize je procesem, při kterém se může vedení ZŠ lépe seznámit s představami a prioritami zaměstnanců a zároveň komunikovat svoje představy o budoucnosti školy. Tento proces nám také umožňuje otevřít vědomou a otevřenou debatu o škole a vzdělávání a pracovat s postoji pedagogického sboru k inkluzi.

Popis opatření

Tvorba vize není lineární proces, zabere nám jistý čas, třeba i celý školní rok, než ji zformulujeme. Její podoba vlastně není nikdy úplně definitivní, mění se průběžně s tím, jak se měníme my a naše školní komunita, ale i prostředí a podmínky kolem nás. Při formulaci vize myslíme na to, aby byla jednoduchá a srozumitelná pro všechny, tedy nejen pro učitele, ale také pro ostatní zaměstnance, žáky a rodiče. Vize by měla mít podobu věty nebo několika vět. Můžeme ji dále rozvíjet, např. do krátkého textu jako „filosofii školy“, „desatero školy“ nebo formulovat další teze jako „Dobrý učitel je...“. Vizi si tak můžeme představit jako otevřený dialog mezi všemi členy školní komunity.

Postup se může lišit, například podle velikosti školy. My jsme se u našich škol setkali s tímto:

Ředitel/ka (případně vedení školy) zformuluje návrh vize pro sebe, aby si ujasnil/a svoje očekávání.

Návrh následně předloží sboru, což může proběhnout různě, počítejme však s tím, že to nelze odbýt jedním setkáním. Vize by neměla být sboru vnucena vedením, ale diskutována všemi. Můžeme z ní udělat celoškolní projekt na daný rok. Dobré je vyhradit si termín pravidelného setkávání, třeba jednou měsíčně, kdy si v klidu sedneme, připravíme si čaj nebo kávu a něco sladkého a v pohodě si povykládáme. Vize by měla zrát.

Když najdete s kolegy a kolegyněmi shodu, je důležité vizi šířit a diskutovat o ní i s žáky a rodiči. Jak na to se dozvíte v dalších opatřeních.

Tip

Při přemýšlení nám může pomoci práce s klíčovými slovy: Co se nám vybaví, když uvažujeme nad ideálem vzdělávání v ZŠ? Nad jeho cílem? Jak chceme, abychom se my, jako sbor, ale také děti, ve škole cítili? Jaké chceme vztahy v rámci školy a komunity? Jaké jsou naše silné a slabé stránky? Na čem bychom chtěli zapracovat? Kde jsme nyní a kam se chceme dostat? Jaká jsou specifika naší lokality, našich žáků a naší komunity? Jak chceme na tato specifika reagovat? Jaký je náš učitelský sbor? Jaký bychom ho chtěli mít?

Nebojte se oslovit i pomoc zvenčí – školy dnes využívají služeb mentorů nebo koučů, kteří jim pomáhají získat nadhled a podívat se na školu z výšky. Nemusí se jednat jen o profesionály, třeba máte známé, klidně z jiných oblastí, se kterými můžete mluvit a kteří vám dají zajímavou zpětnou vazbu.

Při setkáních se sborem nad podobou vize můžete používat techniky, jako je práce ve skupinách, brainstorming nebo mindmaps.

S vizí můžete dále pracovat – s žáky v třídních hodinách, při komunikaci s rodiči nebo se zřizovatelem. Podívejte se na další opatření v sekci Vize školy pro inspiraci.

Důležité

Vize by měla být krátká, například maximálně tři body, nebo dokonce jenom jedna věta, která je srozumitelná, neobsahuje mnoho odborných termínů a je ideálem, filosofií.

Komunikace se sborem je vždy naprosto zásadní. Vize musí být **SPOLEČNÁ** a musíme se ujistit, že vizi rozumíme všichni stejně. I běžná slova nesou pro jednotlivce různé významy. Kupříkladu tak obyčejné slovo jako úspěch si může každý vyložit trošku, nebo zcela jinak. Ptejme se proto všech, jestli je vize nejen srozumitelná, ale hlavně **JAK** jí rozumí.

Vizi nelze přijmout od jiné školy, neboť každá škola je jedinečná a tato jedinečnost by měla být reflektována. Nebojte se ale inspirovat, podívejte se na stránky škol, které už na vizi zapracovaly.

Příklad z praxe

Takto vzpomíná na proces formulování vize paní ředitelka z inkluzivní školy ve vyloučené lokalitě:

„Nemyslela jsem si, že by byla úplně šťastný formát porada. My jsme se potkávali neformálně. Na nějaké platformě, kde jsme si opravdu udělali čas. Každý si tam přinesl něco dobrého, abychom se tam cítili dobře. Když bylo hezky, sedli jsme si na školní zahradu nebo někde do nějakých alternativních prostor, kde byla nějaká křesílka atd. Opravdu jsme si dali práci s tím, aby prostředí bylo takové hezké, pokud možno inspirující.

Takhle se neformálně jsme se setkali s těmi svými kolegy a tam jsem jim řekla, čím jsem se jako ředitelka školy zabývala. Že jako ředitelka školy, která chce dobře dělat svoji práci, jsem si začala klást otázky, jaká je ta naše škola teď, nějak jsem si stanovila třeba dva tři body. Opravdu si myslím velmi stručně, a ne nějak složitě, nesrozumitelně, odborně, vědecky, ale velmi stručně, velmi lidsky jsem si vypíchla nějaké tři body: Chceme být škola dobrá. Chceme, abychom se tu všichni cítili dobře. Chceme pracovat a učit tady tak, aby to dětem k něčemu bylo v životě. Kde jsme dobří? Kde nás pata tlačí? Kde třeba na něco možná zatím vůbec neupíráme pozornost, ale přitom by to mohlo být zajímavé a oživující.

Hledala jsem odpovědi a na setkání jsem začala takto: Já jsem si kladla tyhle otázky a nechala jsem je na ně odpovídat. Poprosila jsem je: zkuste mi napsat vy vaše odpovědi na tyhle otázky. Myslím si, že je to strašně důležité pro to, jak dál tu naši školu povedeme. Ráda bych, aby vyústily potom tyhle naše úvahy v nějakou společně formulovanou vizi.

Řekla jsem jim: ,Tak pojdte, sejdeme se tady za čtrnáct dní zase a přineste mi, prosím, ty vaše odpovědi a zkusíme to tady dát dohromady. Já vám pak přečtu ty moje, vy, přečtete si vaše a zkusíme v tom hledat to, kde se budeme potkávat, protože to, že to třeba takhle budu vnímat já a vy, to už bude vypovídat o tom, že asi tam někde budou ty důležité momenty. Tam, kde to budeme vnímat stejně, na čem se shodneme, na tom je vždycky dobré začít pracovat, na té shodě.’

A tak takhle nějak prostě za dva týdny jsme se sešli znovu, zase tak nějak neformálně, v příjemném prostředí a četli si ty odpovědi, bavili jsme se o tom, vysvětlovali jsme si, proč jsem tam zrovna já tohle napsala, proč to vnímám jako důležité. A někdo mi k tomu řekl svůj postřeh: No vidíš, já třeba tohle vůbec jako důležitý nevnímám, protože...

A teď v téhle debatě bylo to bohatství. V téhle debatě nad těmi základními otázkami, nad těmi našimi odpověďmi, nad tím hledáním, co je v těch našich odpovědích společného, na čem se tedy shodujeme, kde je pro nás ten dobrý základ. Vztít to a začít, protože tam je shoda, tak v tom je to bohatství, v tom je ten zásadní přínos té pedagogické vize.

A takových debat, to se neodehraje jako během jednoho setkání, ale tohle to třeba bude trvat opravdu jeden školní rok nebo dva školní roky klidně. Ale důležitá, strašně důležitá byla právě ta první debata.

Bylo strašně důležité, aby taková vize byla sdílená, aby byla prodebatovaná v pedagogickém sboru, aby byla vyargumentovaná, abychom se nad ní třeba i pohádali, protože pak byla společná. Samozřejmě že když jsem měla padesátičlenný pedagogický sbor, tak někým byla velmi horlivě sdílená, protože s ním stoprocentně rezonovala, s někým třeba tak úplně nerezonovala, ale vykomunikovali jsme to, měli jsme to podložené argumenty a bylo to naše společné směřování.

Vnímala jsem vizi školy jako takové životní krédo školy. Byl to pro mě takový nějaký maják někde na obzoru, ke kterému jsme směřovali. Byl to nějaký ideál. Byl to náš cíl a každá škola by měla vědět, kde má cíl, kam jde.

Tahle vize, podložená touhle debatou, potom mohla jít dál do světa, pak bylo samozřejmě dobrý někam si ji napsat – ideálně, aby byla pořád nějak před očima, na našich webovkách, v nějakých našich dokumentech. Pokud by byla stručná, heslovitá, mohla být klidně napsaná ve škole na zdi mohli jsme si ji potom třeba ztvárnit nějak i s dětmi, vymyslet, jak ji kreativně uchopit...“

Kde se dozvím více informací

Eduzín (2013). *Klima školy má zásadní vliv na to, jak se děti učí*. Dostupné z:

<https://eduzin.cz/wp/2013/05/02/klima-skoly-ma-zasadni-vliv-na-to-jak-se-deti-uci/>.

Kontext fungování školy a její vize. Dostupné z: <http://www.nuv.cz/ae/1-kontext-fungovani-skoly-a-jeji-vize>

Urbánek, P. a kol. (2020). *Učitelé sbory základních škol a jejich sociální klima: vícepřípadová studie učitelských sborů*. (Kapitoly 1, 2, 4.1, 5).

Sumář dobré praxe: Jsem ŘEDITEL: Práce s postojí pedagogického sboru: [Dobrý učitel](#). Dostupné z:

<https://bein.ped.muni.cz/sumar-dobre-praxe/jsem-reditel/prace-s-postoji-pedagogickeho-sboru/dobry-ucitel>

Řízení školy online (2016). *Jak vytvářet a podporovat kvalitní klima školy?* Dostupné z:

https://online.rizeniskoly.cz/cz/casopis/rizeni-skoly/jak-vytvaret-a-podporovat-kvalitni-klima-skoly.m-3106.html?_ga=2.177916770.650176504.1602444868-55678955.1602444868

PRIORITY NA ŠKOLNÍ ROK

Cíl

Cílem tohoto opatření je postupné zhmotňování školní vize, které nám zároveň umožňuje reagovat na aktuální potřeby a podmínky školy. Určení si priorit rámcuje prostor i pro vytváření plánů a dokumentů na daný školní rok.

Popis opatření

Při určování priorit na daný školní rok (nebo klidně více let) vycházíme jednak z naší vize, jednak z aktuální situace. Jejich počet není nijak limitován, ale v tomto případě je méně opravdu více. Vhodné je držet se dvou až tří nosných bodů. Například máme ve školní vizi zakomponován respekt. Ten se může do priorit přetavit různými způsoby: vzájemný respekt jeden k druhému ve škole, respekt k jinakosti, respekt ke komunitě, respekt k přírodě, ... Zároveň je dobré o prioritách hovořit s pedagogickým sborem: ideální příležitostí je učitelský klub nebo jiná podobná akce. Při formulaci priorit můžeme vycházet také z individuálních rozhovorů s pedagogickými pracovníky a rodiči nebo zapojit žáky (třeba přes školní parlament). Priority pro příští rok vybíráme na konci školního roku. Na jejich základě pak můžeme:

- připravovat dokumenty jako plán prevence,
- vybírat partnery ke spolupráci v rámci komunity nebo z řad expertů,
- vybírat témata projektových dnů,
- učitelé je mohou zakomponovat do třídnických hodin, adaptačních pobytů, ale i do svých předmětů, a to nejen výchov,
- můžeme na jejich základě vybírat další, nebo alespoň společná školení pro pedagogický sbor,
- zahájit spolupráci s neziskovými organizacemi, které dělají workshopy jak pro žáky, tak pro učitele.

Důležité

Zde, podobně jako u vize, je zásadní faktor komunikace. Asi nedosáhneme stavu, kdy budou všichni s vybranými prioritami na sto procent spokojeni, ale můžeme vytvořit prostor pro jejich prodiskutování.

Příklad z praxe

V ZŠ Na křižovatce se vize a priority z ní plynoucí přetavily do plánu prevence. Metodička prevence říká: „První bod plánu je ‚jednotný přístup k žákům‘. To se týká naplňování vize školy, spadají do toho jednak harmonizační týden na začátku roku, jednak práce s výsledky šetření mapy školy, to proběhlo loni na jaře, a s výsledky projektu Miš – minimalizace šikany. Na druhém stupni je v každém ročníku jednou týdně předmět etická a osobnostní výchova, říkáme tomu pracovně třídnické hodiny, kde vlastně třídní učitel pracuje s třídním kolektivem a pomáhá budovat vztahy. Je tu, a to je asi možná ještě spolupráce s SPC, paní z poradny, která vede kazuistické semináře. Učitelé tam vlastně přináší nějaké problémy, takže to vlastně napomáhá taky sladit ten jednotný přístup.“

Kde se dozvím více informací

Pol, M., Lazarová, B. *Dobrá škola. Metoda pro stanovení priorit školy.* (2011). Dostupné z: http://www.nuov.cz/uploads/AE/evaluacni_nastroje/06_Dobra_skola.pdf

Inspiromat 4: Metody stanovení priorit. (2017). Dostupné z: http://projekty.nidv.cz/media/materialy/projekty/strategicke_rizeni/Inspiriromaty/INSPIROMAT_4_Metody_prioritizace.pdf.

ROZŠIŘOVÁNÍ VIZE ŠKOLY

Cíl

Cílem opatření je šířit vizi školy a sdílet ji nejen s pedagogickými pracovníky, dětmi a rodiči, ale také s širší školní komunitou. Upevníme tak vědomí společných cílů ve vzdělávání dětí.

Popis opatření

Vize ovlivňuje mnohé další oblasti – je definujícím mottem pro práci na strategických dokumentech, pro určování priorit v metodice prevence, při sestavování programu projektových dnů, organizaci vyučování a školního roku nebo při výběru témat dalšího vzdělávání. Vize nám může posloužit jako inspirace pro výběr témat učitelského klubu, rodičovských kaváren a také v mimoškolní činnosti žáků (kroužky). Můžeme ji ztělesnit v prioritách: jestli například je součástí naší vize budování vzájemnosti a přijetí v kolektivech, může nás to nakopnout k organizaci harmonizačního týdne na začátku školního roku. Na vizi se hlavně nesmí zapomenout, je proto dobré ji také zveřejnit na webových stránkách a v prostorách školy.

Důležité

Šíření vize vyžaduje spolupráci učitelů, není však dobrý nápad je nutit nebo od nich něco požadovat. Učitelům můžeme dát prostor a ponouknout je k možnosti pracovat s vizí v třídnických hodinách nebo jinde. Když jsme udělali dobrou práci při tvorbě vize, můžeme předpokládat, že většina pedagogického sboru s ní souzní alespoň do nějaké míry.

Příklad z praxe

Paní ředitelka ze ZŠ Rozmanitá říká, jak vize ovlivňuje další kroky v budování inkluzivního prostředí:

„Je to něco, co zase odráží tu pedagogickou vizi. Chceme se postarat o každého žáka, to znamená, že se vzděláváme v pedagogické diagnostice, že tady máme učitele, kteří jsou schopni rozpoznávat, jaké potíže ty děti mají, na co to může ukazovat; umíme s tím nějak pracovat, umíme to nějak vyhodnocovat, umíme to včas zachytit, umíme to nějak rozkrýt, všimnout si toho; umíme to nějak základně diagnostikovat a umíme to potom nějak dál uchopit. Umíme nastavit nějaký základní plán podpory pro takové dítě.“

Na Křižovatce zase překlopili vizi do základních pravidel pro učitele i pro žáky:

„Měli tady nastavený standard pedagoga, ale právě pod tou mentorskou podporou jsme vyhodnotili, že to je zase čtyřstránkový dokument dovedností, který samozřejmě chce inspekce, nebo ty kontroly nás hodnotí podle toho, ale že to je pro učitele nesrozumitelné, že toho je strašně moc. Tak jsme spíš vzali tu naši vizi a na každou hodnotu z ní vyplývající jsme hledali větu, která to vyjádří pro učitele. A zrovna tak jako pro učitele máme tyto věty pro žáky. To jsou vlastně základní školní pravidla. Třídní učitelé

dostali doporučení, aby z nich vycházeli, a vytvořili si svá třídní pravidla, která nejsou v rozporu s těma školníma.“

Ale vidíme, že vize může procházet i reformulací a je vždy otevřená:

„My jsme pod tím vlivem okolností i toho kolektivu tady tam dali i tu slušnost, protože my jsme tady naráželi prostě vyloženě na jednu kolegyni. Ona byla opravdu člověk, když to řeknu mírně, hodně neslušný. Takže jsme si tam prosadili tu slušnost – nejen k žákům, ale i mezi sebou. Chtěli jsme ji mít v naší vizi. V těch hodnotách máme také respekt, který obsahuje i slušnost, ale v našem případě ji bylo třeba mít zvlášť. A teď ji pomalu možná sundáme, časem, protože prostě to reagujeme na situaci ve škole. Já jsem ji teda dost prosazovala, ale už to teď není takové téma.“

(Zástupkyně ředitelky, ZŠ Na cestě)

Kde se dozvím více informací

Sumář dobré praxe: jsem RODIČ: Vize školy: [Priority na daný školní rok](https://bein.ped.muni.cz/sumar-dobre-praxe/jsem-rodic/vize-skoly/priority-na-dany-skolni-rok). Dostupné z:
<https://bein.ped.muni.cz/sumar-dobre-praxe/jsem-rodic/vize-skoly/priority-na-dany-skolni-rok>

Sumář dobré praxe: jsem ŘEDITEL: [Práce s postoji pedagogického sboru](https://bein.ped.muni.cz/sumar-dobre-praxe/jsem-reditel/prace-s-postoji-pedagogickeho-sboru). Dostupné z:
<https://bein.ped.muni.cz/sumar-dobre-praxe/jsem-reditel/prace-s-postoji-pedagogickeho-sboru>

Sumář dobré praxe: jsem ŘEDITEL: Zapojení žáků do života školy: [Školní parlament](https://bein.ped.muni.cz/sumar-dobre-praxe/jsem-reditel/zapojeni-zaku-do-zivota-skoly/skolni-parlament). Dostupné z:
<https://bein.ped.muni.cz/sumar-dobre-praxe/jsem-reditel/zapojeni-zaku-do-zivota-skoly/skolni-parlament>

Sumář dobré praxe: jsem ŘEDITEL: Práce s postoji pedagogického sboru: [Dobry učitel](https://bein.ped.muni.cz/sumar-dobre-praxe/jsem-reditel/prace-s-postoji-pedagogickeho-sboru/dobry-ucitel). Dostupné z:
<https://bein.ped.muni.cz/sumar-dobre-praxe/jsem-reditel/prace-s-postoji-pedagogickeho-sboru/dobry-ucitel>

Sumář dobré praxe: jsem ŘEDITEL: Práce s postoji pedagogického sboru: [Učitelství klub](https://bein.ped.muni.cz/sumar-dobre-praxe/jsem-reditel/prace-s-postoji-pedagogickeho-sboru/ucitelsky-klub). Dostupné z:
<https://bein.ped.muni.cz/sumar-dobre-praxe/jsem-reditel/prace-s-postoji-pedagogickeho-sboru/ucitelsky-klub>

PRÁCE S POSTOJI PEDAGOGICKÉHO SBORU

Postoje pedagogického sboru bývají jedny z nejčastěji zmiňovaných bariér při šíření inkluzivního vzdělávání. Mnozí ředitelé a ředitelky mají z tohoto tématu obavy, protože změnit postoj někoho jiného je takřka nemožný úkol, kterého nelze dosáhnout okamžitě. Avšak všichni s tím něco musíme dělat, protože pro příjemné inkluzivní klima školy jsou postoje pedagogického sboru naprosto klíčové.

V této oblasti je vůbec nejdůležitější nastavit si realistické cíle. Není možné během roku nebo dvou změnit povahy a postoje všech učitelů a také není možné je všechny vyměnit. Zároveň si musíme uvědomit, že takřka všechno, co děláme, všechna opatření, která uvádíme do praxe, postoje učitelů ovlivňují. Dívejte se tedy na celý Sumář dobré praxe jako na návod k práci s postoji učitelů, rodičů nebo těch svých. Zde vám ukážeme alespoň pár tipů, jak změnu postojů nastartovat a podpořit.

ZPRACOVANÁ TÉMATA

Dobrý učitel	19
Individuální setkání vedení a pedagogického pracovníka.....	20
Učitelský klub	22
Mentoring a koučink	24

DOBŘÍ UČITEL

Cíl

Pomocí formulace vlastností dobrého učitele na základě odsouhlasené vize pomáháme učitelům se ve vizi orientovat a zavést ji do každodenní praxe. Toto opatření může být dobrým nástrojem po sjednocení výchovně-vzdělávacího rámce pro učitele, formulaci očekávání na všech stranách a v konečném důsledku může napomoci spolupráci učitelů a asistentů pedagoga.

Popis opatření

Ve škole Na cestě přišli samotní učitelé v rámci klubu s dotazem, jaký je vlastně dobrý učitel a co to znamená být dobrým učitelem. Výjezdní zasedání pedagogů, kde byl také zajištěn seminář, bylo věnováno diskusi právě na toto téma. Výsledek byl zpracován do několika vět a ty byly umístěny ve sborovně. Tato formulace nemusí být definitivní, jak to vidíme na příkladu níže.

Příklad z praxe

Pan učitel ze školy Na cestě mluví o změnách, které v popisu dobrého učitele nastaly:

„My jsme totiž úplně původně, jak mají děti pravidla ve třídě, tak jsme před třemi roky si sestavili s kolegy a kolegyněmi pravidla, které jsem přepisoval zase já, které visely na zdi ve sborovně, ale úplně se tak nedodržovaly, pak se na to trošku zapomělo, bych řek', na ty pravidla, ale pak jsme se zase k tomu zpátky vrátili na klub. Vlastně ten nápis ve sborovně je taková transformace těch pravidel toho dobrého učitele, že kdy asi to je možná více srozumitelné.“

Kde se dozvím více informací

Metodický portál RVP: *Tvorba školních pravidel*. Dostupné z:

<https://clanky.rvp.cz/clanek/k/z/1853/TVORBA-SKOLNICH-PRAVIDEL.html>

ZŠ a MŠ Chuchelná: *Desatero učitele*. Dostupné z: <https://www.zschuchelna.cz/desatero-dobreho-ucitele/>

Národní ústav pro vzdělávání: Švec, J. (2006) *Vedení porad*. Dostupné z:

http://www.nuv.cz/file/254_1_1/

Sumář dobré praxe: jsem ŘEDITEL: Práce s postoji pedagogického sboru: [Individuální setkání vedení a pedagogického pracovníka](https://bein.ped.muni.cz/sumar-dobre-praxe/jsem-reditel/prace-s-postoji-pedagogickeho-sboru/individualni-setkani-vedeni-a-pedagogickeho-pracovnika). Dostupné z: <https://bein.ped.muni.cz/sumar-dobre-praxe/jsem-reditel/prace-s-postoji-pedagogickeho-sboru/individualni-setkani-vedeni-a-pedagogickeho-pracovnika>

INDIVIDUÁLNÍ SETKÁNÍ VEDENÍ A PEDAGOGICKÉHO PRACOVNÍKA

Cíl

Individuální setkávání ředitele/ředitelky nebo jeho/jejího zástupce/zástupkyně a učitele/učitelky umožňuje udržovat těsnější kontakt s pedagogickým sborem skrz otevřenou a důvěrnou diskuzi.

Popis opatření

Individuální setkání by mělo probíhat pravidelně, ale ne nutně často. Je dobré promluvit s každým pedagogickým pracovníkem alespoň jednou za rok, v případě početného sboru jednou za dva roky. Setkání však nemá směřovat k řešení konkrétního problému ve třídě, ale spíš by mělo sloužit vedení k seznámení se s praxí daného učitele a jeho postoji. V tomto případě by měl hlavně na začátku setkání mluvit především učitel a vedení školy by kladlo otázky.

Důležité

Aby toto opatření mělo smysl, je důležité, aby se na něj mohl připravit jak učitel, tak zástupce vedení. Nesmí být náhodné nebo realizované v rychlosti po setkání na jiné téma. Termín je třeba určit dopředu, v dostatečném předstihu a vyhradit si dost času a příjemné místo, kde nebudete rušeni.

Příklad z praxe

Zde paní ředitelka ze ZŠ Rozmanité popisuje své setkání s učiteli:

„Máme to takhle nastaveno, že minimálně jednou za rok jsme měli takový rozhovor s jednotlivci, individuálně s učiteli, kde jsme, v podstatě to byl takový otevřený rozhovor, který měl takovou jednoduchou linku – s čím jsem spokojený, co mně vyhovuje, co chci posílit, zachovat, a kde třeba mě tlačí pata, kde něco postrádám, kde bych něco přivítal jinak, a potom jakékoliv další nějaké postřehy. A v minulém školním roce a měli jsme s tím výbornou zkušenost, budeme v tom pokračovat dál, až jsem si pak říkala, že mě to nenapadlo dřív. Na konci školního roku jsme udělali zpětnovazební dotazník pro žáky. Každý žák dostal dotazník, kde měl jména všech učitelů, kteří ho v tom školním roce učili, bylo jedno, jestli ho učili osm hodin, nebo třeba jenom jednu jedinou hodinu týdně, a tam vyplňovali „co se mi líbí, co oceňuji, co bych přivítal“, anebo další nějaké postřehy. A všichni žáci to vyplnili, měli jsme to tedy od čtvrtých tříd a vzešly z toho opravdu úžasné postřehy, úžasná zpětná vazba pro učitele; byly to velmi cenné postřehy, velmi zajímavé, myslím si, že taky velmi povzbuzující; každý učitel si tam našel to, co ti žáci oceňují, to, kde ho vlastně jako chválí, kde jsou vděční za to, že s nimi jedná nebo učí je tak a tak. Každý učitel si tam pak našel taky to, kde třeba chybuje, kde třeba nedělá věci úplně šikovně, a třeba si to ani neuvědomuje, třeba

mu to nedojde. Třeba já jsem tady zažila potom: No mě to vůbec vlastně nenapadlo, že by tohle třeba mohly ty děti takhle vnímat. Já to beru jako legraci, ale někdo tam třeba napsal: ‚Pan učitel je ironický někdy, a já pak nevím, jestli to myslí vážně, nebo je to legrace.‘ A ten učitel říkal: ‚No vidíš, mě to vlastně vůbec nenapadlo, protože tady ty moje vtípky, většina se tomu třeba zasměje, ale může tam být někdo, kdo tomu neporozumí. A teď neví, ‚jó, takže tam byla spousta zajímavých věcí, velmi cenná zpětná vazba, učitelé ten přepis dostali 30. června jako takové vysvědčení a měli, dali jsme si prázdniny na to, abychom to tak nějak zpracovali, a měli jsme ty rozhovory na začátku září a vycházeli jsme vlastně z té zpětné vazby od žáků. To byla taková pak osnova, co podržet, co jsem teda já vyhodnotil jako silnou stránku, a na čem zapracovat, co mi z toho vylezlo jako ‚na to pozor‘. A bylo to úžasný. Bylo to opravdu velmi, velmi věrohodné a i mně jako ředitelce školy se pak ten rozhovor s těmi učiteli vedl daleko svobodněji a lépe, než kdybych ty třeba kritické postřehy, které u některých kolegů samozřejmě vnímám, a každý se toho dopouští někde nějakých chyb, než kdybych je musela formulovat já sama za sebe jako ředitelka. I pro mě to bylo příjemnější: Tady to děti napsaly, není to jenom můj subjektivní názor a já se můžu taky plést třeba nebo můžu být něčeho svědkem, co se stane naprosto ojedinele, a já začnu mít třeba dojem, že se to tam děje častěji atd.; tady to napsaly, ty děti a mělo to opravdu velmi takovou vysokou vypovídací hodnotu a byla jsem až jako překvapená, jak to ti učitelé i jako řešili, jim to vrtalo hlavou, jak, prostě jaká předsevzetí si třeba dávali, na čem chtějí zapracovat, to rozhodně je něco, co si myslím, že nás zase posune hodně dál. Takže rozhovory individuální, a jestli mohu doporučit, třeba nad výstupy takového dotazníku. Velmi cenný nástroj, informace pro děti, že nás zajímá jejich názor, že nás zajímá, jak vnímají učitele, že mají tenhle prostor se teď vyjádřit a velmi cenný zpětnovazební nástroj pro učitele.“

Kde se dozvím více informací

Firemní sociolog: Hodnotící pohovor. Dostupné z: <https://www.firemni-sociolog.cz/cz/uzitecne-informace/clanky/362-hodnotici-pohovor>

Firemní sociolog: Jak se připravit na hodnotící pohovor. Dostupné z: <https://www.firemni-sociolog.cz/cz/uzitecne-informace/clanky/362-hodnotici-pohovor>

EDUzín: Žáci by měli hodnotit učitele... Dostupné z: <https://www.eduzin.cz/co-si-mysli/jan-juricek-zaci-by-meli-hodnotit-ucitele-to-nas-pedagogy-muze-nekam-posunout-jak/>

Mansio: Motivace pedagogického týmu ze strany vedení školy. Dostupné z: <https://www.mansio.cz/motivace-pedagogickeho-tymu-ze-strany-vedeni-skoly/>

Kurzy

Mansio: Spolu a jinak ve vedení lidí. Dostupné z: <https://www.mansio.cz/kurzy/spolu-a-jinak-ve-vedeni-lidi/>

Mansio: Encouragement: Umění povzbudit a motivovat. Dostupné z: <https://www.mansio.cz/kurzy/jednodenni-kurzy-adlerovsky-pristup/seminar-encouragement/>

Dalet: Vzdělávání, koučování, supervize, ... Dostupné z: <http://www.dalet.cz/vzdelavani-aktualni.php>

UČITELSKÝ KLUB

Cíl

Cílem učitelského klubu nebo kavárny je rozšířit platformy setkávání a výměny zkušeností mezi pedagogickými pracovníky. Klub je místem, kde se může diskutovat vize škol, její plnění, a kde je možné v neformálním prostředí pracovat s postoji pedagogického sboru k inkluzivnímu vzdělávání. Zároveň do klubu můžeme pozvat hosty a externí lektory.

Popis opatření

Ve škole, kde jsme se s učitelským klubem potkali, probíhalo setkání v předem určených termínech na dobrovolné bázi. Sbor se potkával vždy ve čtvrtek odpoledne, pokud nebylo odpolední vyučování nebo pedagogická porada. Pravidelnost a stejný termín napomáhají tomu, aby klub zdomácněl a stal se tradicí. Dobrovolnost umožňovala, aby byl klub nehierarchickým prostorem.

Pravidlem bylo: přijdu, kdy chci, odejdu, kdy chci, můžu říct cokoliv. Klub byl ve škole využíván k diskusím o směřování a vizi školy, debatám s externími lektory, neformálním diskuzím nad aktuálními situacemi ve škole (se kterými přicházeli samotní učitelé) nebo sdílení poznatků ze seminářů absolvovaných mimo školu. Například dvojice učitelů absolvovala půlroční kurz čtenářské gramotnosti. Pro kolegy si pak dvojice v rámci klubu připravila prezentaci a diskutovala s nimi o možnostech aplikace poznatků do jejich předmětů. Besedy probíhaly i se speciální pedagožkou, která učitelům představovala pomůcky nebo s nimi prostě probírala konkrétní situace.

Důležité

Zásadním pro fungování klubu je pravidelnost a nehierarchičnost. Jedině tak bude plnit klub účel alternativy ke strukturovaným pedagogickým poradám, a dosáhneme tak potřebné otevřenosti.

Příklad z praxe

Svou zkušenost s organizováním učitelského klubu s námi sdílela i paní ředitelka ze ZŠ Maloměstská:

„Ty kluby vždycky jsou trošku strukturovaný; řekla bych, že spíš připomínají nějaký workshop, že tam je samozřejmě prostor na diskusi, určitě ano, ale zatím jsme tam vždycky dopředu měli to téma jasný, čím se budeme zabývat. Nebylo to úplně tak, jako že ‚dáme si kafe a někdo něco řekne‘, to ne, ta náplň byla daná.

Setkali jsme se nad tou vizí, nebo kolegové vedli klub na čtenářskou dovednost, takže sdíleli zkušenosti, měli to víc jakoby přednášku a přenos odkazů, co kde najdeme. Když jsme dělali vizi, tak jsme požádali

přítomný učitele, aby sami definovali hodnoty, který oni považují za důležitý, a pak jsme je konfrontovali s těmi hodnotami, které jsme přinesli my – jako vedení. Vlastně se to tam pilovalo, ta vize. Objevila se nám tam například slušnost, kterou jsme tam my, jako vedení, neměli, ale učitelé ji v ten moment považovali za důležitou, tak se to tam dalo, to mi přišlo jako hodně dobrý. Co se týče vize, jsme hodně podrobně na klubu pak rozebírali slovo po slovu, jak jí rozumíme; myslím si, že to bylo super.“

Z pohledu paní učitelky ze stejné školy vypadal klub takto:

„Takže dopředu třeba si dáme téma, kterým bychom se chtěli zabývat, a potom každý tak nějak řekne svoje zkušenosti a pak pracujeme ve skupinkách. Takže hlavně se vyjadřujeme my, jako kantoři, no a vyplývá z té společné skupinové práce teda nějaký výstup, který si zapíšeme. Pak se k tomu postupně zase vyjádříme, k těm výstupům jednotlivých skupin. Je to přínosný vidět perspektivu ostatních.“

Kde se dozvím více informací

Job: *Vzdělávání ve školství*. Dostupné z: <http://kvs.jobos.cz/seminare/seminare-pro-sborovny/pro-zs>

Člověk v tísni o.p.s. *Vzdělávací program Varianty*. Dostupné z: <https://www.clovekvtisni.cz/co-delame/vzdelavaci-program-varianty>

MENTORING A KOUČINK

Cíl

Mentoring je užitečný nástroj pro nenásilnou práci s postoji pedagogického sboru skrz celkový rozvoj osobnosti učitele, případně jiného pracovníka. Umožňuje nám individuální přístup k učitelům a cílenou pomoc při prevenci a řešení problémových situací skrz osobnost zkušeného mentora, a tím napomáhá ke zkvalitňování vzdělávacího standardu ve škole. Koučink je nápomocen při rozvoji dovedností pro splnění konkrétního úkolu. Je vhodný při řešení situací týkajících se vytváření a činnosti pracovních týmů, nastavování komunikace a procesů, delegování a rozdělení práce nebo při plánování a kontrole činnosti. Vhodný je tudíž zejména pro vedení školy a pracovníky poradenského centra školy. Jako základní rozdíl mezi těmito technikami můžeme vnímat také metodu: při koučinku se ptá hlavně kouč a klient odpovídá, při mentoringu je to naopak, mentor zejména odpovídá na dotazy „mantee“ (mentorovaného).

Popis opatření

Ve škole Na křižovatce se rozhodli pro zapojení mentoringových a koučovacích přístupů na základě zkušeností vedení s podobnými technikami ze soukromé sféry. Vedení školy aktivně pracovalo s postoji pedagogického sboru k inkluzi již delší dobu. Časem se ukázalo, že u některých učitelů nezabírá práce skrz další školení nebo semináře. Ředitelka a zástupkyně se proto rozhodly absolvovat mentoringový kurz, který by jim mohl pomoci pracovat i se skupinou učitelů, která nereaguje dobře na skupinové techniky. Jako vhodný vnímají mentoring také při práci se začínajícími učiteli. Je to možnost, jak uvést do praxe standardy pedagoga a jiné dokumenty, které by jinak byly pro učitele nesrozumitelné. Tuto činnost do budoucna zastřeší zástupkyně pro vzdělávání, aby se ředitelka mohla věnovat především manažerské činnosti, a role obou tak budou jasně odlišené. Kromě toho v rámci projektu prevence šikany využila škola možnost přítomnosti externí mentorky, která navštěvovala výuku učitelů a tu s nimi poté diskutovala.

Školu pravidelně navštěvuje také koučka, která se věnuje vedení školy, zejména pak poradenskému centru. To ve škole začíná být hodně aktivní, jelikož ale dosud nebyly nastaveny kompetence v rámci týmu, vznikala mezi jeho členy nedorozumění. Koučka tak pomáhá jednotlivým poradenským pracovníkům nastavit si svoji pozici ve škole a vedení školy s nastavováním komunikace vůči ŠPP.

Důležité

Základem mentoringu a koučinku je bezpečné prostředí, proto není vhodné jednotlivce nutit, ale spíše vyzývat k účasti. Z našich škol víme, že se zkušenosti také přelévají – dopady opatření

jako je mentoring/koučink nevidíme jen na konkrétních učitelích. Tito „agenti změny“ ovlivňují i ostatní kolem sebe, a tak napomáhají celkovému zlepšení klimatu školy.

Příklad z praxe

Paní ředitelka ze školy Na křižovatce v rámci tréninku mentorských dovedností spolupracuje také s mladým učitelem II. stupně. Jak a proč vykládá zde:

„Pro mě je to jakoby hodně důležitý v tom, že si najdu cíleně čas na začínajícího pedagoga, že s ním mám velmi otevřený vztah. On u mě tady strávil spoustu hodin, kdy mi říkal, jak to chce uchopit; je to kantor, který má obrovský odborný spektrum metod, to je prostě vynikající. Ted' vlastně jsme řešili spolu spíš časový rozdělení tý hodiny, při kterém se vlastně objevil jako druhotný cíl, který původně nepojmenoval. Nejdříve říkal: ‚Nestíhám reflexi.‘ Tak jsme hledali způsob, jak se k ní dostat, něco vyzkoušel. Naposledy jsme se na mentoringový rozhovor potkali včera. Měla jsem radost, říkal, že mu to funguje, že ho to uspokojilo, a vlastně při tom rozhovoru vyplynulo, že se tam něco v té třídě děje a že to potřebuje nějak uchopit. Tak vlastně pracuje s hodnotami školy, ale s dětmi. Ty se prostě rozhodli, že tomu budou říkat body, a ne pravidla. Já povídám: ‚Adame, to nevadí, vůbec, hlavně, aby to fungovalo.‘ Takže si myslím, že on potřebuje takový utvrzení od někoho zkušeného, že to, co dělá, že je v pořádku. To si myslím, že mu mentorsky můžu velmi dobře poskytnout. Nemá pocit, že jsem na hospitaci, když přijdu na hodinu. Řekli jsme si, na co se vlastně mám dívat, a v té zpětné vazbě je jenom to, co si on objednal, což při běžný hospitaci není, protože se člověk dívá na všechno, co ho štvě, a hned to tomu člověku řeknete. A mně přijde tenhle přístup pro ty lidi jednak bezpečnější a jednak daleko víc motivující. To si myslím, že je cesta – kéž by toho času bylo víc a kéž by víc kolegů. Uvědomuji si, že to je hrozně těžký si o tu mentorskou podporu říct řediteli, jó, to je jasný. Ta moje účast v tom kurzu je o tom, abych věděla, jak to funguje, a pak to bude parketa jakoby paní zástupkyně, a eventuálně jsme to nabízely i metodičce prevence. Ona zatím má pocit, že toho má hodně, tak říkala, že ne, ale furt tam ty peníze v těch šablonách na to držím, když se rozhodne, může příští rok začít.“

Mentoring, individuální ale také skupinový, ve škole Na křižovatce doplňuje a postupně nahrazuje skupinová externí školení:

„Chtěla bych aby se to rozšířilo ve škole. Víím, že ty paní učitelky, který využívají ten individuální mentoring, tak je to pro ně velkej bonus a že se posouvají. Když bych je poslala na školení, ... Já jsem už školení vyhodnotila, že nechci, nebo zminimalizovat, protože my si uděláme nějaký zápisky, ty potom skončej v šuplíku. Věc, kterou si zapamatuje, možná jedna, možná žádná. Ale vlastně teď, jak jsme nastavili vzdělávání kantorů, je že si přinesou učitelé svý téma. Dám příklad, slovní hodnocení, protože jsme zavedli v první třídě, že už nebudeme mít známky, a postupně to půjde až do třetí třídy. Kolegové a kolegyně to vědí, že je to čeká za rok a za dva, takže se toho účastní a už společně s mentorkou vlastně licitují a hledají formu, jak to udělat, což se dříve vůbec neobjevovalo. Toto tady nebylo zvykem, aby nad jednou věcí diskutovalo víc lidí a hledali společný řešení. To mi přijde taky hodně velkej posun, kterej si myslím, že školnímu klima může jedině prospět. Takže pro mě je toto, ta otevřenost v tom sboru je prostě alfa a omega, bez toho se škola nemůže posunout. To všechno přijde, protože ty odborný znalosti ty učitelé rozhodně mají, tam jako ten problém není.“

Kde se dozvím více informací

Společnost pro kvalitu školy: *Mentoring a koučink*. Dostupné z:

http://www.kvalitaskoly.cz/?q=mentoring_a_koucing.

Inkluze v praxi: *Mentoring a jeho význam ve škole*. Dostupné z:

<http://www.inkluzevpraxi.cz/kategorie-pedagog/1120-mentoring>

Zapojme všechny: *Mentoring ve školství – praktický příklad*. Dostupné z:

www.zapojmevsechny.cz

Kurzy

Mansio: Spolu a jinak ve vedení lidí. Dostupné z: <https://www.mansio.cz/kurzy/spolu-a-jinak-ve-vedeni-lidi/>

Mansio: Encouragement: Umění povzbudit a motivovat. Dostupné z:

<https://www.mansio.cz/kurzy/jednodenni-kurzy-adlerovsky-pristup/seminar-encouragement/>

Dalet: Vzdělávání, koučování, supervize, ... Dostupné z: <http://www.dalet.cz/vzdelavani-aktualni.php>

ZAPOJENÍ RODIČŮ DO ČINNOSTI ŠKOLY

Inkluzivní škola usiluje o co největší zapojení rodičů do života školy. Rodiče jsou vnímáni jako důležití partneři zejména ve vzdělávání žáků, partnerství s rodiči však může být přínosem i v mnoha dalších ohledech. Základem tohoto partnerství je vzájemná důvěra a přesvědčení o společném cíli – maximálním rozvoji vzdělávacího potenciálu a osobnosti každého jednotlivého žáka čižačky. Vzájemnou důvěru a sladění se na společných cílech je třeba systematicky budovat. Počáteční ostych, nedůvěra či obavy rodičů jsou přirozenou reakcí, kterou lze systematickým úsilím pracovníků školy překonat či alespoň výrazně zmírnit. Škola, které se to podaří, získává v rodičích zdroje rozmanité podpory a také méně často řeší konflikty vzniklé na základě nedorozumění nebo odlišností v očekáváníí.

Níže uvádíme několik opatření, která mohou školám při budování spolupráce s rodiči pomoci.

ZPRACOVANÁ TÉMATA

Dotazník ke spolupráci rodičů se školou	28
Rodičovská kavárna	31
Zapojení rodičů do tvorby vize školy	34
Tripartitní setkání	37

DOTAZNÍK KE SPOLUPRÁCI RODIČŮ SE ŠKOLOU

Cíl

Cílem opatření je podnítit v rodičích zájem o spolupráci se školou a zjistit možnosti, které ke spolupráci mají. Účelem vzájemné spolupráce rodičů a školy je společná podpora vzdělávání a osobnostního rozvoje žáků a umožnění zapojení rodičů, kteří o to mají zájem, do činnosti školy.

Přizvání k vzájemné spolupráci je také důležitý symbolický krok, který dává rodičům a vychovatelům signál o významu jejich role v životě školy. Aktivní komunikací a spoluprací se tak vytváří a posiluje důvěra a partnerství, které přispívají k pozitivnímu klimatu ve škole.

Popis opatření

Dotazník umožňuje škole získat informace o tom, zda a jakým způsobem se rodiče chtějí do života školy zapojit. Jde o rychlý způsob pro získání informací od rodičů všech žáků ve třídě.

Dotazník bývá obvykle třídními učiteli předáván rodičům na začátku školního roku.

- Nejčastěji bývá předáván **rodičům žáků nastupujících do 1. a 6. ročníku**. Otázky na téma zapojení rodičů mohou být také součástí vstupního dotazníku zaměřeného na bližší poznání dítěte a jeho potřeb.
- Dotazník může být ale také formou **opakovaného zjišťování**. Některé školy dotazníkové šetření po nějakém čase opakují, aby aktualizovaly informace o možnostech zapojení rodičů do chodu školy.

Dotazníkové šetření je vhodné po nějakém čase zopakovat zvláště tehdy, pokud ze strany školy došlo k rozšíření možností pro zapojení rodičů do činností školy.

Tip

- Na začátek si můžete v pracovním kolektivu formulovat aktivity, do kterých by se rodiče potenciálně mohli zapojit. Zapojte do společného brainstormingu všechny, kteří organizují aktivity, kroužky, projekty.
 - Můžete kolegy a kolegyně poprosit, aby každý napsal seznam možných aktivit pro zapojení rodičů a vychovatelů.
 - Můžete brainstormovat spolu na poradě nebo při neformální kávě.
 - Můžete také využít nástroj mentální mapy (https://cs.wikipedia.org/wiki/Myšlenková_mapa#Zásady_tvorby).
- Promyslete, jestli není něco dalšího, čeho se rodiče mohou aktivně účastnit.
- Promyslete, jestli jsou nějaké další informace, které by se vám od rodičů a vychovatelů hodily zjistit (např. zpětná vazba na procesy, spokojenost, aktivity školy).

- A můžete začít tvořit dotazník.

Příklady spolupráce je vhodné uvést přímo v dotazníku.

- Spolupráce na zajištění akcí školy
 - doprovod na školních akcích,
 - zajištění dopravy na školní akce,
 - účast na projektových dnech,
 - příprava vánočního večírku.
 - Spolupráce na vzdělávacích tématech souvisejících se Světem práce
 - prezentace profese rodiče ve škole,
 - exkurze na pracoviště rodiče,
 - demonstrace použití zajímavé pracovní pomůcky,
 - zapůjčení pracovní pomůcky do výuky.
 - Výroba učebních pomůcek pro děti
 - Vedení kroužků
 - Zapojení do sportovních aktivit žáků
 - Pomoc s ICT
 - Poskytnutí materiálních nebo finančních darů...
- Určitě myslete také na otevřenou otázku typu: „Je nějaká konkrétní aktivita nebo téma, které v seznamu chybí, ale vy byste se do nich rád/a zapojil/a?“ nebo „Jak jinak byste se uměl/a do aktivit školy zapojit?“
 - Témata rozšiřujte o další prvky spolupráce s rodiči, které postupně ve škole vznikají (např. rodičovské kavárny, účast na tvorbě nové vize nebo strategie rozvoje školy aj.).

Důležité

- Pro zvýšení pravděpodobnosti návratu dotazníků je zásadní, aby třídní učitel vysvětlil jejich funkci – zjištění možností, **jak společně s rodiči co nejvíce podpořit vzdělávání dětí ve škole**, a také zdůraznění skutečnosti, že **jejich vyplnění je dobrovolné**. Je vhodné říct, že zapojení rodičů do dění ve škole napomáhá k naplnění výchovně-vzdělávacích aktivit jejich dětí, což je náš společný cíl.
- Důležitý je i styl komunikace s rodiči. Zahájení výuky výhružkami či přílišnou submisivitou nepomáhá nikomu. Je vhodné s nimi jednat přímo, ale zároveň laskavě.
- Dotazník by měl také uvést dostatek ilustrativních příkladů, jak konkrétně může pomoc rodičů vypadat. Je vhodné přitom odkazovat na příklady spolupráce rodičů žáků z jiných ročníků nebo příklady dobré praxe z jiných škol.

Příklad z praxe

V jedné základní škole s vyšším podílem žáků žijících v sociálně vyloučené lokalitě na začátku každého školního roku rodičům předávají vstupní dotazník, do kterého postupem času zařadili bod „kde bych

mohl/a pomoci škole, kde bych jí mohl/a být nějak užitečný/á“. Každoročně se sejde několik konkrétních nabídek, které škola využije.

Kde se dozvím více informací

Katalog podpůrných opatření pro žáky s potřebou podpory z důvodu sociálního znevýhodnění. Dostupné z: <http://katalogpo.upol.cz/socialni-znevychodneni/uvod-6/>

Člověk v tísni o.p.s. Rodiče: nečekání spojenci. Dostupné z: <https://www.clovekvtisni.cz/co-delame/vzdelavaci-program-varianty/kurzy-pro-ucitele/rodice-necekani-spojenci-skoly-15c>.

Inkluzivní škola: Jak komunikovat s rodiči? Dostupné z: <https://www.inkluzivniskola.cz/cestina/jak-komunikovat-s-rodici>.

Rodiče vítáni: Proč má smysl více spolupracovat s rodiči? Dostupné z: <https://www.rodicevitani.cz/proc-ma-smysl-vice-spolupracovat-s-rodici/>.

RODIČOVSKÁ KAVÁRNA

Cíl

Cílů organizování neformálních setkání s rodiči je několik, přičemž všechny se vzájemně propojují. Tak například:

- Setkání umožní rodičům a vychovatelům zapojit se do života školy. Dáte jim tak najevo, že jsou jeho důležitou součástí.
- Budete vytvářet partnerský vztah s rodiči a vychovateli; poskytnete prostor pro vytváření vztahů mezi rodiči navzájem, čímž přispějete k formování pozitivního klimatu školy, ve které se tak všichni budete cítit lépe.
- Poznáte rodiče, co je zajímavé, čemu se věnují, s jakými starostmi bojují a jak. Možná z toho vzniknou nové zajímavé spolupráce, možná dostanete cennou zpětnou vazbu, možná dostanete tip, který se vám bude hodit.

Popis opatření

Neformální setkání typu „rodičovská kavárna“ může mít hodně podob v závislosti na tom, co je vaším cílem a jaký obsah setkání dáte. Tady je několik tipů:

- *Můžete zorganizovat neformální setkání s cílem seznámení se s rodiči a také seznámení rodičů mezi sebou.*
 - Pozvěte rodiče do školy v popracovních hodinách.
 - Můžete připravit občerstvení.
 - Setkání může, ale nemusí být moderované.
 - Zajistěte hlídání pro jejich děti v jiné místnosti, jedině tak nebudou spěchat domů/přijdou k vám.
 - Podle počtu účastníků se můžete postupně navzájem představit.
 - Můžete ale také nechat setkání volný průběh, nechat si rodiče mezi sebou povídat a podpořit zaměstnance školy, aby s rodiči také konverzovali.
 - V konverzacích můžete poznat rodiče a získat zpětnou vazbu na témata, která vás zajímají.
- *Můžete zorganizovat neformální setkání s rodiči a dětmi.*
 - Pozvěte do školy děti a rodiče.
 - Můžete připravit občerstvení nebo je mohou připravit samy děti v „kuchařské dílně“ nebo rodiče.
 - Děti mohou připravit program (tanec, zpěv, divadlo), který předvedou rodičům.
 - Mohou připravit výrobky, které budou rodiče kupovat nebo je budete dražit. Vysbírané peníze můžete pak věnovat nějaké organizaci (třeba útulku, domovu pro seniory, dětskému domovu, nemocnici, lokálnímu komunitnímu centru), zaplatit dětem výlet nebo koupit něco do školy.

- *Můžete zorganizovat setkání, kde představíte školu, vizi a aktivity, které děláte (nebo byste chtěli dělat).*
 - Pozvěte do školy rodiče. Můžete se zaměřit na rodiče prvňáků nebo přechodových ročníků (kdy se žáci rozhodují, zda se přihlásí na osmiletá gymnázia).
 - Můžete připravit občerstvení nebo jej mohou připravit samy děti v „kuchařské dílně“ nebo mohou něco přinést i sami rodiče.
 - Zajistěte hlídání pro jejich děti v jiné místnosti, jedině tak nebudou spěchat domů/přijdou k vám.
 - Můžete připravit prezentaci nebo volné vyprávění o škole, o vaší vizi a směřování školy. Povídejte si o silných stránkách školy, aktivitách, které organizujete.
 - Před samotným setkáním můžete vytvořit dotazník pro žáky nebo si s nimi přes třídní učitele popovídat o tom, co považují za pozitivní a za silné stránky školy. Výběr odpovědí pak můžete představit rodičům.
 - Dejte pak rodičům prostor, aby se mohli ptát a pobavit se i mezi sebou nebo s učiteli.
- *Můžete zorganizovat tematické představení s filmem nebo s přednáškou a diskuzí.*
 - Vyberte téma, které myslíte, že rodiče zajímá nebo jej řeší doma. Můžete brainstormovat v pracovním kolektivu, můžete o tipy poprosit děti nebo samotné rodiče.
 - Promyslete formu setkání – může to být třeba film s diskuzí nebo přednáška s diskuzí.
 - Promyslete, kdo by byl vhodným hostem – někdo, kdo v dané oblasti pracuje, věnuje se tématu nebo se o něj zajímá a umí o něm mluvit.
 - Podle tematického zaměření můžete oslovit lokální instituce (nevládní organizace, univerzitu, zastupitelství), policii, psychologa, lékaře, sexuologa nebo odborníky na jakékoli jiné téma, možností je mnoho.
 - Pozvěte rodiče do školy v podvečerních hodinách.
 - Zajistěte hlídání pro jejich děti v jiné místnosti, jedině tak nebudou spěchat domů/přijdou k vám. Nedávejte dětem úkoly na druhý den. :)
 - Můžete připravit občerstvení, aby se účastníci cítili pohodlně.
 - Před diskuzí je ujistěte, že jde o přátelský a bezpečný prostor, kde má každý názor stejnou váhu.
 - Tento typ setkání je lepší mít promyšlený dopředu – jaké bude téma, kdo o něm bude mluvit a jak, kdo bude diskuzi moderovat.

Tip

- Když víte, že jsou mezi rodiči/pečujícími osobami tací, kteří se mohou cítit nejistě, využijte třídní učitele k tomu, abyste je ubezpečili, že jde o přátelské setkání.
- V případě rodičů/pečujících osob z horšího socioekonomického zázemí nebo z vyloučených lokalit můžete využít spolupráce s terénními pracovníky.
- Zapojte děti do procesu zvaní, mohou tak doma udělat setkání pozitivní „reklamu“.

- Můžete připravit pozvánky, které pošlete rodičům/pečujícím osobám (elektronicky, poštou nebo prostřednictvím učitelů a dětí).

Důležité

- Myslete na to, že **setkání musí být otevřené pro všechny rodiče**. Kdyby s tím měl někdo problém, vysvětlíte mu, že jste škola pro všechny a že je to součástí identity vaší školy.
- Setkání je čistě **dobrovolné**.
- **Zdůrazněte, že chcete vytvořit přátelské a příjemné prostředí**, aby se rodiče cítili dobře a bezpečně. Může to pomoci některým rodičům se otevřít.
- Myslete na to, že rodiče a vychovatelé jsou důležitou součástí vzdělávání dětí. **Berte je jako své partnery**, kteří vám mohou pomoci zlepšovat pozitivní klima školy.
- Jelikož jde o neformální setkání, **zajímejte se** o rodiče a jejich děti.
- Zajistěte hlídání dětí.

Příklad z praxe

Tady je několik příkladů, které nám nasdíleli naši partneři ze základních škol:

„Výborně fungují neformální setkání – rodičovské kavárny na úrovni tříd nebo seskupení tříd. V současnosti u nás na škole běží dílničky buď s aktivitou rodičů nebo s představením něčeho, co ty děti předvedou rodičům, něco jako besídka bychom tomu asi postaru řekli, kde se rodiče přijdou podívat na děti. A daří se přivést i rodiče dětí ze sociálně vyloučených lokalit, většinou právě i díky spolupráci s komunitním centrem, obvykle s nimi přijde i sociální pracovníce.“

„Zkusila jsem to dvakrát, svolala jsem rodiče dětí z pátého ročníku, udělali jsme si pohodu, kafe, nějaké zákusky. Bylo to super, já jsem přišla s představením školy, co můžeme dětem nabídnout ve škole na druhém stupni.“

„Měli jsme s rodiči den, který jsme věnovali vybírání sponzorského daru pro psí útulek; děti vyrobily věci, prodávaly je, byl tam program, kterého se zúčastnili rodiče. Letos (ale i loni) jsme měli halloweenské tvoření a bude i vánoční tvoření, tam může přijít kdokoliv – maminka, tatínek a děti chodí. Líbí se nám to, protože ti rodiče se poznají mezi sebou a pochopí, že vlastně mezi nimi není rozdíl.“

„V rámci Týdne inkluze jsme udělali přednášku na téma kyberšikany. Říkala jsem, jak je to důležité téma, pozvala jsem i ostatní učitele. Nakonec dorazilo opravdu hodně lidí (asi kolem padesáti) a přednáška se nakonec konala podruhé. Bála jsem se do poslední chvíle, že nikdo nepřijde, ale přišli i rodiče, ale i větší děti, bylo úplně plno.“

Kde se dozvím více informací

Rodičovské kavárny. Dostupné z: <https://www.eduzin.cz/nezarazene/rodicovske-kavarny/>

ZAPOJENÍ RODIČŮ DO TVORBY VIZE ŠKOLY

Cíl

Zapojení rodičů do tvorby vize školy je skvělým nástrojem budování školy jako komunity otevřené všem, ve které také rodiče mají své místo. Sdílení představ zaměstnanců školy o jejím směřování s rodiči vede ke zlepšení komunikace a vztahů s rodiči celkově, a tím i k zjednodušení řešení problémových situací.

Popis opatření

Podobně jako u zapojování žáků je mnoho způsobů, jak zapojit rodiče do tvorby vize školy. Je důležité uvědomit si, jaký typ rodičů ve školní komunitě máme, a tomu pak přizpůsobit otevření dialogu. Zvažme, jaké platformy u nás ve škole ke komunikaci s rodiči používáme, s nimi je pak dobré začít.

- Třídní rodičovské schůzky jsou dobrým místem, kde zástupce školy (třídní učitel) může s rodiči promluvit o vizi školy – uvést rodiče do celé situace, popsat proč a jak škola na vizi pracuje. Je důležité, aby rodiče rozuměli tomu, co je vize a jak může přispět k lepšímu prostředí pro vzdělávání jejich dětí. Nebo se můžeme rodičů ptát, co je pro ně důležité, kde vidí slabá místa, jak by chtěli školu vylepšit. Učitel může zpětnou vazbu od rodičů zapsat a tlumočit na schůzkách s ostatními zaměstnanci.
- Vizi můžeme umístit na webové stránky školy, případně poslat hromadný mail, ve kterém se vedení vyjádří k vizi a dá prostor rodičům se do diskuze o ní zapojit. Vize může být součástí newsletteru naší školy nebo uvítacího mailu na začátku školního roku. Tuto formu lze dobře kombinovat s rozesláním dotazníku (o tomto opatření se dozvíte v Sumáři dobré praxe: *jsem ŘEDITEL: Zapojení rodičů do činnosti školy: [Dotazník ke spolupráci rodičů/pečujících osob se školou](#)*). V něm se můžeme rodičů anonymně ptát na ty samé otázky, které si v souvislosti s vizí klade vedení a pedagogický sbor: Kde jsou naše silná a slabá místa? Co je pro nás specifické? Jaké podmínky má škola zvenčí? Jak si představujeme ideál školy?
- Pokud máme školní asistentku (ŠA) můžeme ji také do aktivity zapojit. ŠA má kontakt s rodiči, které možná jinak nežli osobní návštěvou nebo komunikací neumíme zachytit. I jim bychom měli dát možnost se vyjádřit.
- Vizi můžeme otevřít i v rodičovské kavárně (o tomto opatření se dozvíte v Sumáři dobré praxe: *jsem ŘEDITEL: Zapojení rodičů do činnosti školy: [Rodičovská kavárna](#)*) nebo se vize může stát odrazovým můstkem i pro takové platformy. Jednotlivé pojmy z vize mohou být tématy pro setkávání s rodiči/pečujícími osobami, které mohou mít podobu diskuze/přednášky externího experta, promítání filmu atp.
- Využijme i neformálních setkání jako fotbalový turnaj, brigáda na zahradě nebo grilování. Otevírejte témata vize, ptejte se rodičů, jakou školu chtějí pro své děti mít.

- Do tematického projektového dne pozvěme i rodiče. Nebo můžeme uspořádat den otevřených dveří, kdy si rodiče, ale i širší rodina našich žáků, budou moci prohlédnout prostory školy, seznámit se se zaměstnanci a promluvit si o svých představách.

Tip

Každý kontakt s rodiči, kde mluvíme o vizi, nemusí být formální nebo organizovaný – mluvíme s učiteli a vyzvěme je, aby s rodiči mluvili, ptali se jich na jejich představy tak, jak jim je to pohodlné.

Důležité

Nenechte se odradit, když se rodič nezapojí hned, budování vztahu a důvěry trvá nějakou dobu, zejména s rodiči, kteří se ve škole cítí nejistě nebo mají špatnou předchozí zkušenost. Dejme tomu čas, možná nedostaneme okamžitě odpověď, jakou si představujeme, ale už jenom to, že dáme rodičům pocítit, že máme o jejich názor zájem, je krok správným směrem.

Příklad z praxe

Paní ředitelka z inkluzivní školy ve vyloučené lokalitě říká:

„Je samozřejmě dobré si vizi někde si ji napsat, ideálně abychom ji měli všichni pořád před očima, na webových stránkách, v našich dokumentech. Když je stručná, heslovitá, může být někde klidně napsaná na zdi ve škole. Můžeme ji potom třeba ztvárnit nějak i s dětmi, vymyslet, jak ji kreativně uchopit.

Tahle vize, na které se dohodne pedagogický sbor, jde potom dál do světa, je důležité nějakým způsobem s ní seznámit rodiče, vysvětlit jim: Podívejte, my jsme jako učitelé tady rok nebo dva přemýšleli nad tím, jakou chceme mít školu, aby v ní vaše děti byly spokojené a byla jim užitečná. Vypíchlí jsme tyhle tři důležité momenty a chceme, abyste taky vy tu naši vizi znali. Proto vám ji předkládáme a přivítáme třeba i nějaký návrh z vaší strany, pokud vám tady něco chybí. My jsme jako učitelé vyhodnotili, že důležité je následující, ale třeba vy jako rodiče do toho můžete vnést úplně jiný úhel pohledu, budeme rádi za jakoukoliv zpětnou vazbu nebo návrhy na doplnění. Mohou přijít s něčím i děti, a když to projde potom debatou (i s rodiči a dětmi), tak je to vize, kterou ještě nějak doladíme, následně zveřejníme, postavíme všem na oči a kterou začneme naplňovat.“

Kde se dozvím více informací

Lauermann, M. (2011). *Vytváření úspěšného partnerství mezi školou a rodiči*. Dostupné z: <https://clanky.rvp.cz/clanek/c/ZUE/11365/VYTVARENI-USPESNEHO-PARTNERSTVI-MEZI-SKOLOU-A-RODICI.html/>.

Principy komunikace školy s rodiči. (2020). Dostupné z: <http://zapojmevsechny.cz/clanek/detail/principy-komunikace-skoly-s-rodici>.

FEŘTEK, T. (2011). *Rodiče vítáni*.

Felcmanová, A. (2013). *Rodiče – nečekaní spojenci. Jak rozvíjet partnerský dialog mezi školou a rodinou*. Dostupné z: https://www.varianty.cz/download/docs/58_rodic-e-nec-ekani-spojenci.pdf.

Jak zlepšit spolupráci s rodiči, praktický manuál pro rodiče. Dostupné z: <http://www.majinato.cz/17-jak-zlepsit-vztahy-skoly-s-rodici-prakticky-manual-pro-rodice.php>.

TRIPARTITNÍ SETKÁNÍ

Cíl

Cílem trojstranného setkání učitel–žák–rodič (dále jen tripartitní schůzka) je obvykle co nejlépe nastavit vzdělávání žáka. Všechny tři strany (učitel/ka, rodič/pečující osoba, žák/yně) mají možnost se zapojit a mohou vysvětlit svůj pohled.

Popis opatření

Tripartitní schůzka umožňuje učiteli komunikovat o výsledcích žáka nejen s rodičem/pečující osobou, ale i s žákem samotným. Dává prostor pro vytvoření intimního a bezpečného prostředí, ve kterém je možné otevřeně hovořit. Na rozdíl od běžných třídních schůzek nejsou výsledky žáků probírány před celou třídou. Školy také zmiňují větší ochotu rodičů/pečujících osob se do takových schůzek zapojit.

- Rodiče/pečující osoby, ale i žáci mohou být neklidní z nového formátu schůzky. Je dobré je dopředu upozornit, jakou formou bude schůzka probíhat a jak bude pravděpodobně vypadat, aby na ni přišli klidní.
- V rámci schůzky by se měli rovnoměrně zapojovat všichni účastníci. **Schůzka nemá být rozhovorem učitele/ky a rodiče/pečující osoby za přítomnosti žáka/žákyně.** Připravte na to tým, domluvte si schůzku celého pedagogického sboru, na které si konkrétní podobu tripartitní schůzky můžete vyjasnit.
- Cílem schůzky může být např. sladění pohledu na vzdělávání konkrétního žáka/yně: Jak vnímá aktuální situaci rodič/pečující osoba? Jak ji vnímá žák/yně? Jak ji vnímá učitel/ka?
- V rámci tripartitních schůzek mohou být mezi učiteli/kami, rodiči a žáky/němi uzavírány dohody. Domluvte se s učiteli/kami, jakým způsobem by tyto dohody mohly vypadat a jestli budete mít jednotný postup.
- Upozorněte učitele na to, že tripartitní schůzky nejsou určeny pouze k řešení problémů. Důležité je také zmínit a ocenit úspěchy a pozitivní výsledky. Zvláště v krizových momentech to může být dobrou motivací pro další zlepšování.

Tip

Tripartitní schůzky mají mnohdy mnohem lepší účast rodičů/pečujících osob než tradiční schůzky. Pokud však chcete měnit charakter schůzek postupně, můžete například nahradit jedny tradiční schůzky schůzkami tripartitními. Pokud učitelé nemají jasně stanovené téma schůzky, je možné se zeptat rodičů/pečujících osob a žáků, jaká témata by se jim zdála vhodná a potřebná.

Plánování tripartitních schůzek a příprava na ně je časově náročnější než u běžných schůzek, pro plánování lze ale využít různé plánovací nástroje (např. Doodle) nebo lze i velmi jednoduše vytisknout tabulku s časy na dveře a rodiče/žáci se mohou zapsat.

Vhodné je si na konci schůzky vyžádat zpětnou vazbu od žáka/yně a rodiče/pečující osoby – co jim vyhovovalo, co by chtěli změnit.

Důležité

Podstatným aspektem tripartitních schůzek je jejich důvěrnost pro všechny zúčastněné. Při komplikovaných tématech můžete být na schůzku přizván např. i výchovný poradce/výchovná poradkyně, ale jejich účast by měla být omezena pouze na situace, ve kterých je to nezbytně nutné, aby byla právě zachována důvěrnost mezi hlavními třemi aktéry. Při složitých jednáních se můžete obrátit na mediátora, případně nezávislého účastníka (obvykle mimo školu), který nebude v situaci osobně angažován.

Příklad z praxe

Výhodu tripartitních schůzek popisuje jedna z učitelek následujícím způsobem: „A za tu dobu, co je provozujeme, ty tripartitní schůzky, tak se mi několikrát stalo, že jsem měla připraveno, co všechno potřebuji s rodiči řešit a s dítětem, a v podstatě jsem neměla šanci ani na to najet, protože o tom začal ten rodič sám a viděl to úplně stejně jako já. (...) Velmi dobrá je taky v tom, že to děcko tam má toho rodiče a můj úkol je se zeptat i jeho; ptám se, jestli je všechno ve škole v pořádku, jestli není něco, co by chtěli probrat, ať se to týká učitelů, ať se to týká vyučování jako takového, ať se to týká kamarádských vztahů.“

Kde se dozvím více informací

Pospíchalová, A. (2018). *Třídní schůzky: Dříve se rodiče mačkali v lavicích a dostávali zprávu o dítěti před ostatními. A dnes?* EDUZÍN. Dostupné z: <https://www.eduzin.cz/trendy-ve-vzdelavani/innovativni-metody/tridni-schuzky-drive-se-rodice-mackali-v-lavicich-a-dostavali-zpravu-o-diteti-pred-ostatnimi-a-dnes/>

Dítě na třídní schůzce? Co je to za nápad?! Dostupné z: <https://www.televizeznam.cz/video/vsi-ve-skole/dite-na-tridni-schuzce-co-je-to-za-napad-244492>.

SPOLUPRÁCE SE SUBJEKTY

I když má vzdělávací prostředí specifické postavení ve společnosti, není od jiných oblastí oddělené. Inkluzivní škola usiluje o co největší zapojení do života komunity, městské části nebo obce. Školy v okolí, místní samospráva, firmy, domovy seniorů, zájmové kluby nebo nevládní organizace jsou vnímány jako důležití partneři zejména ve vytváření sítě kontaktů, vzájemné pomoci, ve vzdělávání žáků, celkově ve vytváření vztahů a sítí. Partnerství s jinými institucemi však může být přínosem i v mnoha dalších ohledech – může pomoci zefektivnit procesy ve škole, zlepšit vyjednávací schopnost v oblasti vzdělávacích politik, může poskytnout partnery pro společné projekty a aktivity, může posílit nebo rozšířit podporu v oblasti rozvoje vzdělávacího potenciálu žáků a žaček. Vzájemnou důvěrou, komunikací a spoluprací s institucemi můžete získat důležité partnery.

Níže uvádíme několik opatření, která mohou školám při budování spolupráce s novými partnery pomoci.

ZPRACOVANÁ TÉMATA

Spolupráce s firmami a podnikateli.....	40
Spolupráce s institucemi a organizacemi	44
Návštěvy partnerských škol.....	49

SPOLUPRÁCE S FIRMAMI A PODNIKATELI

Cíl

Spoluprací s firmami a podnikatelskými subjekty můžete získat důležité partnery zejména pro finanční a materiální podporu nebo propojení žáků s firmami ve svém okolí. Je potřeba vzájemnou komunikací najít průsečíky témat, zájmů a potřeb školy, jejich žáků a podnikatelského subjektu. Na jejich základě pak můžete postavit vaši spolupráci.

Popis opatření

Vztah mezi školou a firmami nebo menšími podnikatelskými subjekty může být vzájemně prospěšný.

Na začátek byste měli:

- Mít představu o tom, jaká témata by vás zajímala; v čem byste mohli být firmám potenciálně nápomocni; v čem byste chtěli jako škola být aktivní. Můžete použít nástroj mentální mapy (https://cs.wikipedia.org/wiki/Myšlenková_mapa#Zásady_tvorby).
- Zjistit, jaké firmy a podnikatelské subjekty ve vašem okolí působí (v obci, okrese, kraji, nebo i celorepublikově – to záleží na tom, co byste od spolupráce očekávali).
- Prostudujte, čemu se věnují, jestli nemají nějaké programy podpory, programy společensky odpovědného podnikání, stipendijní fondy, jestli mají vypsané projekty, nebo zda hledají stážisty nebo brigádníky.
- Zvažte, jestli vám dává smysl subjekt oslovit.
- Když ano, oslovte subjekt a navažte kontakt.
 - Pokud ještě nemáte jasnou představu o spolupráci a možnostech, klidně jenom navažte kontakt a vyjádřete zájem o spolupráci. Při setkání nebo jiné formě komunikace se pak konkrétní možnosti vyjasní.
 - V případě, že představy máte, můžete je předestřít zástupcům oslovené firmy, nechat je se k tomu vyjádřit a promyslet jejich možnosti.

Několik způsobů, jak by spolupráce mohla vypadat:

1. *Můžete zorganizovat setkání s cílem seznámení žáků se zástupcem firmy/podnikatelem*
 - Pozvěte do školy zástupce firmy, nebo samotného podnikatele, aby vykládal o předem daném tématu.
 - Může představit, čím se zabývá samotná firma.
 - Může také mluvit o podnikatelském prostředí všeobecně – co to obnáší mít firmu nebo v ní pracovat; co je potřeba pro to, aby někdo mohl založit firmu; jaké to má výhody a úskalí.
 - Někdo z firmy může přichystat prezentaci, přednášku, seminář nebo praktický workshop.

- Po ní/něm může následovat diskuze nebo neformální setkání, kde se žáci mohou ptát, zkusit si něco nebo si dál povídat s hostem.
2. *Můžete zorganizovat setkání přímo ve firmě*
- Dohodněte se se zástupci firmy nebo podniku, že zorganizujete setkání přímo u nich.
 - Mohou si připravit prezentaci, praktické ukázky, otevřít diskuzi nebo nechat žáky, aby si něco sami zkusili (samozřejmě podle zaměření dané firmy).
 - Výhodou je, že žáci nahlédnou „do zákulisí“ organizace a budou mít lepší představu o tom, jak taková firma vypadá, kdo v ní pracuje a co se v ní dělá.
 - Možná budou mít možnost popovídat si také se zaměstnanci. Ti jim mohou popovídat o tom, jak se do firmy dostali, co pro to museli udělat a jak se jim tam pracuje.
3. *Můžete zorganizovat „prohlídku firem a podnikatelských subjektů“*
- Tato aktivita je vhodná pro žáky a žáčky vyšších ročníků, kteří se rozhodují o svém budoucím povolání.
 - Vyberte den, kdy pozvete do školy zástupce různých firem ze svého okolí.
 - Vymyslete formát, jak se budou organizace představovat – může to být formou stánků, prezentací, plakátů, ukázek činnosti.
 - Dle toho zabezpečte prostor a materiál. Uvolněte děti a učitele, aby vám s přípravou pomohli.
 - Takovou celodenní akci organizujte v rámci výuky.
 - Můžete zvážit, jestli pozvat i rodiče. Možná je zajímaví možnosti uplatnění jejich dětí. Zároveň tak můžete prohloubit vaše vzájemné vztahy.
 - Prostřednictvím třídních učitelů a učitelek, nebo během jiných setkání, se ptejte i rodičů, jestli sami nepracují na pracovišti, které by mohli představit.
 - Podpořte děti, aby se samy zajímaly o možnost zapojit se do činnosti firmy jako dobrovolníci, stážisté.
 - Propojování žáků a žaček s firmami můžete i postupně, např. jejich zvaním do výuky konkrétního předmětu.

Další možnosti spolupráce:

- Můžete s institucí připravit společný projekt.
- Můžete zjistit, zda mají instituce finanční nebo materiální prostředky, které by vám poskytly ve formě dotace, daru nebo jiné formě.
- Můžete vytvořit síť škola–žák–firma, kde budou s firmami spolupracovat žáci a žáčky z vaší školy.
- Můžete ve spolupráci s nimi pravidelně organizovat tematické lekce (zapojit je do výuky) nebo exkurze.

Tip

- Do procesu můžete zapojit rodiče/pečující osoby i žáky/žákyně – mohou také dělat průzkum o firmách v okolí. Rodiče/pečující osoby budou možná ochotni zapojit se do spolupráce.

- Zapojte žáky/žákyně, případně rodiče/pečující osoby, do organizace setkání, workshopů nebo prohlídkového dne. Dáte jim najevo, že jsou součástí života školy a že k němu mohou aktivně přispět.
- Určitě zjistíte, jestli nemá firma nebo podnikatelský subjekt program podpory nebo program společensky odpovědného podnikání. Může tak vzniknout i dlouhodobější spolupráce.

Důležité

- **Partnerské vztahy a spolupráci je nutné aktivně budovat.** Aktivně opečovávaná a prohlubovaná spolupráce přinese ovoce.
- Při výběru a oslovování firem se můžete **opírat také o vizi školy.**
- Zapojte rodiče a žáky, možná znají nebo sami pracují v nějaké firmě nebo společnosti, která by měla zájem o podporu nebo spolupráci.
- Když je to pro téma vhodné, **otevřete setkání všem ve škole.**
- Ptejte se, jaké možnosti spolupráce mají firmy. Možná vám poskytnou něco, co vás ani nenapadlo.
- **Ptejte se i na jejich potřeby,** možná tak zjistíte, že se žáci mohou do jejich aktivit zapojit i aktivně, učit se a rozvíjet tak život v komunitě.

Příklad z praxe

V jedné ze škol v severních Čechách mají také zkušenost se spoluprací s firmami a zaměstnavateli:

„Máme exkurze, my máme projekt Společné vzdělávání, máme návštěvy škol, středních škol a podniků, takže my každé pololetí navštívíme jednu školu tady v okolí a nějakou továrnu nebo nějakého zaměstnavatele, takže my jsme třeba teď byli v ABB, což je tady známá firma s celostátní působností.“

Podělili se s námi také o to, co si žáci a žákyně mohou z návštěvy firmy odnést a co se mimo jiného mohou také naučit a vyzkoušet.

„Potom děláme, že si [žáci/žákyně] jakoby založí firmu a zkusí si udělat nějakou reklamu, co nabízejí, tak co by, co vlastně budou, mohou nabídnout, co musí umět, aby to dokázali a podobně. Třeba když mají firmu, jaké tam budou mít pozice. Snažíme se, aby to mělo pro ty děti nějaký přínos, aby to nebyla nějaká suchá teorie.“

Kde se dozvím více informací

Pět kroků ke spolupráci firem se školami. (2017). Dostupné z:

<https://www.businessinfo.cz/clanky/pet-kroku-ke-spolupraci-firem-se-skolami/>

Podoby spolupráce škol a firem. Dostupné z: <http://www.nuv.cz/p-kap/podoby-spoluprace-skol-a-firem-2>.

Příklady spolupráce škol a firem v Olomouckém kraji. (2016). Dostupné z:

<https://www.inovaceok.cz/userfiles/tinyuploads/10-Priklady-spoluprace-skol-a-firem-v-Olomouckem-kraji.pdf>

Vencovská, T. a kol. (2015). *Kráčíme Pospolu k efektivnější spolupráci škol a firem.* Dostupné

z: http://www.nuv.cz/uploads/Kracime_Pospolu.pdf.

Projekt Pospolu. Dostupné z: <http://www.nuv.cz/pospolu>

SPOLUPRÁCE S INSTITUCEMI A ORGANIZACEMI

Cíl

Cílů a také výhod spolupráce s nevládními organizacemi, ale také státními zařízeními je mnoho. Jedním ze stěžejních cílů je najít, co vás spojuje, v čem máte společné cíle a postavit na nich vzájemnou spolupráci. Je potřeba vzájemnou komunikací najít průsečíky témat, zájmů a potřeb. Pak už bude jednodušší zjistit, v čem a jak můžete kooperovat a jak se můžete vzájemně obohatit. Spoluprací s různými organizacemi můžete například:

- získat silného partnera pro vyjednávání podpory na úrovni zejména místních politik;
- využít zdroje, které instituce poskytuje (finanční, kulturní, materiální, lidské);
- vzájemně se podpořit v aktivitách a zapojit přitom žáky i rodiče.

Popis opatření

Forem nevládních organizací a také státních zařízení je mnoho. Může jít například o zájmové kluby, občanská sdružení, nadace, domovy sociálních či zdravotnických služeb nebo politické think-tanky. Každý z nich má pravděpodobně trochu jiné zaměření, cíle, strukturu, zdroje a možnosti spolupráce. Jistě ale ve svém okolí najdete takovou, která vám, vašim kolegům a žákům pomůže rozšířit možnosti, které teď máte.

Na začátek byste měli:

- Mít představu o tom, jaká témata by vás zajímala; v jakých oblastech byste chtěli získat partnery; v čem byste chtěli získat pomoc a podporu; v čem byste chtěli být aktivní. Můžete použít nástroj mentální mapy.
- Zjistit, jaké organizace ve vašem okolí působí (v obci, okrese, kraji nebo i celorepublikově – to záleží na tom, co byste od spolupráce očekávali).
- Působí u vás zájmové kluby, občanská sdružení nebo sociální zařízení? Mohou to být skauti, mateřská centra, domovy seniorů, domovy pečovatelských služeb, ekologická sdružení, sportovní kluby, organizace věnující se sociálním tématům a prevenci (sociální vyloučení, bezdomovectví, násilí, drogové závislosti), různé vzdělávací organizace, cechy, CHKO a mnoho jiných.
- Oslovit organizace a navázat kontakt.
- Pokud ještě nemáte jasnou představu o spolupráci a možnostech, klidně jenom navažte kontakt a vyjádřete zájem o spolupráci. Při setkání nebo jiné formě komunikace se pak konkrétní možnosti vykrystalizují.
- V případě, že představy máte, můžete je předestřít zástupcům oslovené instituce, nechat je se k tomu vyjádřit a promyslet jejich možnosti.

Tady je několik tipů, jak by spolupráce mohla vypadat:

- *Můžete zorganizovat setkání s cílem seznámení žáků s vybraným tématem*
 - Pozvěte do školy zástupce instituce, aby povykládal o předem daném tématu.
 - Může jít o představení organizace a jejích aktivit nebo o konkrétní téma, které instituce řeší.
 - Někdo z organizace může přichystat prezentaci, přednášku, film, konkrétní aktivitu, seminář, workshop.
 - Po ní/něm může následovat diskuze nebo neformální setkání, kde se žáci mohou ptát, zkusit si něco nebo si dál povídat s hostem.
- *Můžete zorganizovat setkání přímo v instituci*
 - Dohodněte se se zástupci organizace, že zorganizujete setkání přímo u nich.
 - Mohou si připravit prezentaci, praktické ukázky, otevřít diskusi nebo nechat žáky, aby si něco sami zkusili (samozřejmě podle zaměření dané instituce).
 - Děti mohou samy připravit program nebo se mohou přímo na místě zapojit do aktivit.
 - Výhodou je, že uvidí také „do zákulisí“ organizace a budou mít lepší představu, jak taková organizace/instituce vypadá, kdo v ní pracuje a co se v ní dělá.
- *Můžete zorganizovat „prohlídku organizací“*
 - Vyberte den, kdy pozvete do školy zástupce různých organizací a institucí ze svého okolí.
 - Vymyslete formát, jak se budou organizace představovat – může to být formou stánků, prezentací, plakátů, ukázek činností.
 - Dle toho zabezpečte prostor a materiál.
 - Uvolněte děti a učitele, aby vám s přípravou pomohli.
 - Takovou celodenní akci organizujte v rámci výuky. I když ne v lavicích, děti se jistě naučí něco cenného. :)
 - Můžete pozvat i rodiče. Možná je to zajímavá. Zároveň tak můžete prohloubit vaše vzájemné vztahy.
 - Podpořte děti, aby se samy zapojily do činností jako dobrovolníci, stážisté.
- *Můžete zorganizovat tematické představení s filmem, praktickou ukázkou nebo s přednáškou a diskuzí*
 - Vyberte téma, o kterém si myslíte nebo víte, že žáky nebo rodiče zajímá. Můžete brainstormovat v pracovním kolektivu, můžete o tipy poprosit děti, nebo samotné rodiče.
 - Promyslete formu setkání – může to být třeba film s diskuzí nebo přednáška s diskuzí.
 - Promyslete, kdo by byl vhodným hostem, např. někdo, kdo v dané oblasti pracuje, věnuje se tématu nebo se o něj zajímá a umí o něm mluvit.

- Podle tematického zaměření oslovte lokální instituce (nevládní organizace, univerzitu, zastupitelstvo), policii, psychologa, lékaře, sexuologa nebo odborníky na jakékoli jiné téma, možností je mnoho.
- Pozvěte rodiče do školy v podvečerních hodinách.
- Zajistěte hlídání pro jejich děti v jiné místnosti, jedině tak nebudou spěchat domů/přijdou k vám. Nedávejte dětem úkoly na druhý den. :)
- Můžete připravit občerstvení, aby se účastníci cítili pohodlně.
- Můžete požádat rodiče z rodičovské kavárny/klubu, aby přichystali nějaké občerstvení.
- Tento typ setkání je lepší mít promyšlený dopředu – jaké bude téma, kdo a jak o něm bude mluvit, kdo bude diskusi moderovat.
- Tento typ setkání je vhodný pro různé věkové skupiny, jelikož je možné řešit téma „šité“ na míru dané věkové skupině žáků a žaček. Mějte ale na paměti, že tomu je nutné uzpůsobit formu, délku a výběr hosta.

Další možnosti spolupráce:

- *Můžete s institucí připravit společný projekt.*
- *Můžete zjistit, zda mají instituce finanční nebo materiální prostředky, které by vám poskytly.*
- *Můžete vytvořit síť dobrovolnických aktivit, kde budou s organizacemi spolupracovat žáci a žačky z vaší školy.*
- *Můžete ve spolupráci s nimi pravidelně organizovat tematické lekce (zapojit je do výuky) nebo exkurze.*

Tip

- Do procesu můžete zapojit rodiče i žáky – mohou také dělat průzkum o institucích v okolí, dokonce možná sami v některých působí. Využijte toho. Navíc jim ukážete, že vás zajímá, co dělají. Možná je to motivuje být ještě angažovanější. A možná to podnítl zájem také u dalších.
- Ptejte se žáků a rodičů, co je zajímá. Zjistěte, o jaká témata by měli zájem (O čem se chtějí učit? Jakou formou by se chtěli něco dozvědět? O jakých tématech chtějí mluvit? Jaké aktivity by si chtěli zkusit? Jak by chtěli přispět do života v obci?).
- Můžete do aktivit zapojit i další školy. Možná je inspirujete. :)
- Zapojte žáky, případně rodiče do organizace setkání, workshopů nebo projektového dne. Dáte jim najevo, že jsou součástí života školy a že se na tom mohou aktivně podílet.
- Nutně se neomezujte regionálně nebo tematicky – instituce po celé republice se věnují nejrůznějším tématům. Nikdy nevíte, na co zajímavého narazíte!
- Mějte na paměti, že různé organizace mají za cíl vzdělávat, a tak mají připraveny materiály a praxi ve vzdělávání prostřednictvím různých přístupů.

Důležité

- **Partnerské vztahy a spolupráci je nutné aktivně budovat.** Aktivně opečovávaná a prohlubovaná spolupráce přinese ovoce.
- Při oslovování organizací se můžete **opírat o vizi školy** (Sumář dobré praxe: jsem ŘEDITEL: [Tvorba vize školy](#)).
- Při výběru témat myslíte také na zájmy žáků, případně rodičů. Myslete na to, že to, co zajímá vás, nemusí zajímat je. Nemusíte se tím ale nutně omezovat, vámi vybraná témata jim mohou také rozšířit obzory.
- Zapojte rodiče a žáky, možná nějakou organizaci znají nebo jsou v ní sami aktivní.
- Když vyberete vhodné odborníky, můžete otevírat i citlivější témata.
- Když je to pro téma vhodné, **otevřete setkání všem ve škole.**
- Ptejte se, jaké možnosti spolupráce mají nevládní organizace a místní instituce. Možná vám poskytnou něco, co vás ani nenapadlo.
- **Ptejte se i na jejich potřeby**, možná tak zjistíte, že se žáci mohou do jejich aktivit zapojit i aktivně, učit se a rozvíjet tak život v komunitě.

Tipy na instituce, které poskytují vzdělávání, spolupráci:

eTwinning. Je společenství evropských škol. Dostupné

z: <https://www.etwinning.net/cz/pub/index.htm> (Možnost komunikace, spolupráce, tvorby projektů atp.)

Ústav pro studium totalitních režimů. Dostupné z: <https://www.ustrcr.cz/pro-skoly/>

Společnost Podané ruce o.p.s. (Ize oslovit jednotlivá centra). Dostupné z: www.podaneruce.cz

Spondea, z.ú. Dostupné z: <https://www.spondea.cz/cz/pro-skoly>.

Replug me. Najděte rovnováhu v digitálním světě. Dostupné z: <https://www.replug.me/skoly.html>

Rozkoš bez rizika. Dostupné z: <https://rozkosbezrizika.cz/prednasky-a-besedy/>

Hnutí Brontosaurus. Dostupné z: <https://www.brontosaurus.cz/kurzy-a-prednasky?jen=prednasky#obsah>

Lipka. Školské zařízení pro environmentální vzdělávání. Dostupné z: <https://www.lipka.cz/kalendar-akci?idm=37&filtr=2>.

Kde se dozvím více informací

Sumář dobré praxe: jsem ŘEDITEL: [Zapojení rodičů do činnosti školy](#). Dostupné z:

<https://bein.ped.muni.cz/sumar-dobre-praxe/jsem-reditel/zapojeni-rodicu-do-cinnosti-skoly-reditel>

Vítková, J. (2007). *Projektový den*. Dostupné z:

<https://clanky.rvp.cz/clanek/c/z/1763/PROJEKTOVY-DEN.html/>

Poche Kargerová, J. a kol. (2019). *Spolupráce s rodinou a komunitou v programu Začít spolu.*

Komunitní školy. Dostupné z: <http://www.branaprovenkov.cz/komunitni-skoly>

NÁVŠTĚVY PARTNERSKÝCH ŠKOL

Cíl

Největším nepřítelem změny postoje u učitelů je přesvědčení, že některé věci prostě „zní hezky, ale nejsou možné“. Návštěva jiné ZŠ, kde už takto označené opatření nebo praxe běží, je nejúčinnějším způsobem, jak daný mýtus vyvrátit.

Popis opatření

Návštěva jiné ZŠ může proběhnout v rámci regionu, celé ČR nebo stáží v zahraničí. Ve škole Na křižovatce se v rámci projektu vypravili do školy v Berlíně. Škola se nacházela ve čtvrti, která byla převážně imigrantská, takže hodně dětí pocházelo z komplikovaných podmínek. Děti měly v minulosti přerušovanou školní docházku a němčina nebyla jejich mateřským jazykem, navzdory tomu škola fungovala velice inkluzivně a žáci byli samostatní. Druhá návštěva vedla na Slovensko, do školy ve městě, kde se potýkají s marginalizovanými romskými komunitami. Obě tyto cesty zarezonovaly mezi učiteli a asistenty, kteří se jich přímo ani neúčastnili. Zkušenost byla pro pedagogy, kteří se vrátili, tak silná, že o ní hodně mluvili se svými kolegy a kolegyněmi, témata se objevovala také v učitelských kavárnách. Učitelky, které cestu podnikly, přinesly do školy různá témata, jako například samostatnost žáků, důvěru mezi sborem a žáky, otevřenost školy vůči rodičům nebo změnu organizace výuky. Všechna témata jsou v souladu s vizí školy, a návštěvy jiných ZŠ tak nastartovaly diskuzi o těchto hodnotách i ze strany sboru.

Tip

- Po návratu z návštěvy uspořádejte pro ostatní kolegy a kolegyně setkání, kde jim můžete sdělit svoje dojmy a zkušenosti. Můžete jim promítnout fotky a videa nebo jim při šálku kávy vysvětlit, jak to v navštívené škole fungovalo.

Důležité

Nikoho do výjezdu nenuťte, ale když je někdo na vážkách nebo má strach, zkuste s ním nebo s ní neformálně promluvit. Učitelé, kteří jsou ohledně inkluze „na vážkách“, jsou přesně cílovou skupinou tohoto opatření.

Příklad z praxe

Speciální pedagožka ze školy Na křižovatce se návštěvy neúčastnila, ale reflektovala její dopad na své kolegyně:

„Já mám tuto zkušenost, když se podařilo kolegyním vyjet do Německa do Berlína podívat se do škol přes ČOSIV, tak to tam viděly v praxi. Viděly, kolik tam mají migrantů, že to je mnohonásobně větší problém, než máme my tady – pár romských dětí nebo pár problémových dětí, a že to jde a že prostě to funguje. Takže po návratu byly trošku vyměněny. Hrozně to bylo znát a změnilo i práci, jak na to nahlížely, ale dokud to nespátříte, tak vám to může někdo vykládat, ale prostě dokud nevidíte, tak neuvěříte. Takže myslím si, že i ty školení z velké části, neříkám, že jsou k ničemu, ale pokud ten člověk je jako kdyby uzavřený, že nechce nic nového přijmout, tak můžete školit, jak chcete, můžete mít super lektory, jaký chcete, ale stejně si ten člověk z toho nic neodnese, protože prostě nechce a a priori se s tím prostě neztotožňuje.“

Takto vnímala návštěvu paní ředitelka:

„Určitě ty výjezdy do zahraničí. Teď nám zbyly v tom projektu nějaký peníze, a tak chceme vyslat zase skupinu pěti šesti učitelů ještě honem rychle do Holandska. Další výjezdy chceme, aby co nejdříve kantorů mělo možnost jít, protože jednak tam uvidí ve školách, který už mají za sebou nějakých patnáct dvacet let inkluze, že to má řešení na konci. Aby viděli, že děti v Berlíně v podstatě jsou stejný jako naše, možná ještě složitější, protože když tam paní ředitelka jako říkala tu statistiku, sedmdesát procent dětí má nějaký trauma, je to čtvrt, kde je hodně přistěhovalců, ale byly tam samozřejmě mezi nimi i děti místní.“

Učitel češtiny také vzpomínal na návštěvu škol v Berlíně:

„Možná ještě víc než ty semináře mně přijde dobré vycestovat. My jsme byli minulý rok, to bylo taky součástí projektu, v Berlíně ve třech školách. Jak ty děti pracují. Mě spíš obohacuje to, když vidím, jak ten učitel pracuje, než poslouchat nějakou teorii. Mám rád vždycky praktický věci než teorii. Teorii jsem měl na fakultě, a to mi stačilo. Výrazný moment pro mě byl v tom, že na té jedné berlínské škole si děti umí zadat cíl, který se snaží splnit. To my vlastně neumíme, ani jako děti si neumí stanovit cíl, který můžou po měsíci zhodnotit, jestli ho splnily, nebo ne. Pak se mi líbilo, že na individuální výuce měli pro děti jízdní řád, kde si vybraly úroveň, kterou chtějí plnit. A pod tou úrovní měly napsané: ‚V učebnici vypracuj tohle cvičení‘. Ten plán byl, tady jedna učitelova příprava, kde on si k tomu musel sednout a musel tam udělat nějaký soubor cvičení a ten žák sám pracoval a odevzdával to tomu učiteli tu práci a on to kontroloval. A vlastně on za tu hodinu obcházel třídu a každému tomu žákovi za tu odvedenou práci mu k tomu vždycky něco řekl. Oni měli výukové bloky, takže neměli jenom 45 minut. Ten učitel neříkal nic frontálně, možná měl nějakou úvodní řeč, co budou dělat, a kdyby něco nevěděli, tak se ho zeptají. Třeba když jsme byli na matematice, tak učitel obcházel tu třídu a někdo něco nevěděl, on šel a vysvětloval to na tabuli pro všechny. A pak vlastně když ten blok skončil, tak on jim ještě dal zpětnou vazbu v tom, že řekl, že tenhle ten hezky pracoval, že prostě byli skvělí, že hezky spolupracovali a že tenhle udělal velký pokrok a tak. To se mi strašně líbilo, že vlastně učitel i v té hodině stihl opravit a oznámkovat nebo napsat do slovního hodnocení tomu žákovi, takže ten učitel pak odcházel s čistým štítem z hodiny, že už nemusí nic opravovat, to se mi strašně jako líbilo.“

SPOLUPRÁCE V RÁMCI PEDAGOGICKÉHO SBORU

Spolupráce pedagogického sboru je základním stavebním kamenem pro vytvoření vhodného prostředí pro výchovu a vzdělávání žáků, ale také pro spokojenost samotného týmu. Proto je velmi důležité být pečlivý/á už při samotném výběru budoucích kolegů a zároveň zaměstnancům poskytovat maximální podporu při práci. V této sekci vám přinášíme tipy, které mohou podpořit spolupráci a rozvoj vašich zaměstnanců od školení přes náhledové hodiny až po výjezdní porady. Nejenže napomáhají k prodiskutování důležitých témat, ale utužují i vazby mezi pedagogy.

ZPRACOVANÁ TÉMATA

Výjezdní porady.....	52
Výběr zaměstnanců.....	54
Náhledové hodiny.....	56
Výběr školení pro celý sbor.....	58
Společná školení.....	61
Zavedení pozice asistenta pedagoga.....	63
Výběr asistenta pedagoga.....	67
Koordinace asistentů pedagoga.....	69
Rodičovské schůzky a asistent pedagoga.....	72
Seznámení s poradenským pracovištěm.....	74
Velké porady.....	76
Školní metodik prevence.....	78

VÝJEZDNÍ PORADY

Cíl

Výjezdní porady slouží k prodiskutování velkých témat, na která potřebujeme plné soustředění pedagogického sboru a zároveň pomáhají budovat týmového ducha a celkovou pohodu.

Popis opatření

Alespoň jednou za rok je přínosné zorganizovat výjezdní poradou, při které opustíme s kolegy a kolegyněmi prostory školy, uvolníme se a v pokoji projdeme vážnější nebo komplikovanější úkoly. Výjezdní zasedání zařadíme na začátek, nebo konec školního roku, přičemž je důležité ho uskutečnit alespoň na dva dny (jedna noc přespání). Termín avizujeme s předstihem, a i zde nám pomůže jistá pravidelnost. Jestli bude setkání vždy na konci srpna, budou s tím zaměstnanci počítat. Výjezd by měl mít dopředu určené téma nebo témata.

Tip

Na setkání můžete také pozvat externí mentorku nebo koučku, která vám pomůže komunikovat konstruktivně, a přitom bude nestranným facilitátorem diskuze.

Výjezdní setkání je možné financovat z projektu, jak to dělá škola Na křižovatce.

Důležité

Ideální je, pokud se sbor na setkání těší, je však důležité v tomto případě sdělit, že účast všech je potřebná a nutná.

Příklad z praxe

Ve škole Na křižovatce si na výjezdy vzpomíná i učitelka II. stupně:

„V podstatě se řeší věci, které se klidně mohly řešit ve sborovně, samozřejmě mohly, ale když člověk vyjede někam do úplně jiného prostředí, tak je to příjemnější. Takže my jsme každý rok, asi jsme už třikrát takhle byli, třeba na dvě noci nebo na víkend jsme někam vyjeli a v podstatě jsme tam pracovali. To není, že bychom se tam jen tak rekreovali, ale vždycky bylo předem daný, co se tam bude probírat. Na tom prvním setkání jsme měli právě lektorku, co tu je i dnes, která to vlastně celé moderovala, ona věděla, kam potřebujeme jako sbor dojít, jak nastavit tu komunikaci uvnitř toho sboru, takže my jsme dělali i různé aktivity. Takže třeba tohle střetnutí mělo za cíl stanovit si nějaká pravidla komunikace.

Pak, další rok, bylo zase setkání, to vedla jiná lektorka. Téma bylo hodnocení, a nakonec taky se tam řešilo vlastně změnu metod výuky a jak to udělat. Protože někdy na předmět je jedna hodina vyučovací, což je strašně málo. Takže jsme se tam rozdělili do pracovních skupin a řešilo se tam, jak by se to dalo udělat nebo kdo nahlíží jak na tu blokovou výuku. To se třeba v letošním roce už realizuje, že tady prostě

funguje bloková výuka. Je to zase daný na dobrovolnosti; samozřejmě o to náročnější je to pak na ten rozvrh, aby to všechno prostě jako kdyby nějak fungovalo, ale tohle se zrovna třeba podařilo.

Jako ty věci se prostě probrat musí, musí se toho zúčastnit všichni a je to příjemnější, když takhle může člověk vyjet ven. Tam se utuží vazby. Já to tak aspoň vnímám, že je to super, že je to nějaký bonus.“

Kde se dozvím více informací

Sumář dobré praxe: jsem ŘEDITEL: Práce s postoji pedagogického sboru: [Mentoring a koučink](https://bein.ped.muni.cz/sumar-dobre-praxe/jsem-reditel/prace-s-postoji-pedagogickeho-sboru/mentoring-a-koucink). Dostupné z: <https://bein.ped.muni.cz/sumar-dobre-praxe/jsem-reditel/prace-s-postoji-pedagogickeho-sboru/mentoring-a-koucink>

Sumář dobré praxe: jsem RODIČ: [Vize školy](https://bein.ped.muni.cz/sumar-dobre-praxe/jsem-rodic/vize-skoly). Dostupné z: <https://bein.ped.muni.cz/sumar-dobre-praxe/jsem-rodic/vize-skoly>

Sumář dobré praxe: jsem UČITEL: [Vztahy a spolupráce v pedagogickém sboru](https://bein.ped.muni.cz/sumar-dobre-praxe/jsem-ucitel/vztahy-a-spoluprace-v-pedagogickem-sboru). Dostupné z: <https://bein.ped.muni.cz/sumar-dobre-praxe/jsem-ucitel/vztahy-a-spoluprace-v-pedagogickem-sboru>

Sumář dobré praxe: jsem ŘEDITEL: [Práce s postoji pedagogického sboru](https://bein.ped.muni.cz/sumar-dobre-praxe/jsem-reditel/prace-s-postoji-pedagogickeho-sboru). Dostupné z: <https://bein.ped.muni.cz/sumar-dobre-praxe/jsem-reditel/prace-s-postoji-pedagogickeho-sboru>

Sumář dobré praxe: jsem ŘEDITEL: Práce s postoji pedagogického sboru: [Dobry učitel](https://bein.ped.muni.cz/sumar-dobre-praxe/jsem-reditel/prace-s-postoji-pedagogickeho-sboru/dobry-ucitel). Dostupné z: <https://bein.ped.muni.cz/sumar-dobre-praxe/jsem-reditel/prace-s-postoji-pedagogickeho-sboru/dobry-ucitel>

Komunikační dovednosti pedagogů. Dostupné z: <https://database.opvk.cz/Product/Detail/15257>

ŠVEC, J. (2006). *Vedení porad*. Dostupné z: http://www.nuv.cz/file/254_1_1/

VÝBĚR ZAMĚSTNANCŮ

Cíl

Skrz výběr budoucích spolupracovníků máme možnost ovlivňovat budoucí charakter pedagogického sboru, a tím ovlivňovat postoje v něm převládající.

Popis opatření

Může se to zdát jako samozřejmost, ale při obsazování volných pozic je vhodné se ptát kandidátů na jejich postoje k inkluzi. Pokud je naší prioritou tvorba inkluzivního klimatu, neměla by to být jenom jedna z otázek, ale také jedno ze základních kritérií výběru nového zaměstnance. Ve školách jsme se také setkali se systémem „náboru“ nových zaměstnanců skrz obsazování pozic asistentů pedagoga studenty pedagogických fakult. To umožňuje práci s budoucím učitelem ještě před oficiálním zahájením jeho kariéry a také mu to dá prostor na získání praktické zkušenosti z výuky, která je nenahraditelná. Takoví učitelé si pak lépe dovedou nastavit vztah s asistentem ve vlastní třídě, protože mohou vycházet ze své vlastní zkušenosti z „druhé strany břehu“.

Příklad z praxe

Paní ředitelka ze ZŠ Barevné říká:

„My jsme v podstatě si začali čím dál víc nějak uvědomovat, že se ta naše škola musí přizpůsobit dětem, že nemůžeme chtít, aby se děti přizpůsobovaly škole, a že je na nás, hlavně na pedagogickém týmu, jak s těmi dětmi budeme pracovat, jak je budeme motivovat pro vzdělávání, jak budeme nějak zohledňovat ta jejich specifika. Takže jsme o tomhle i v pedagogickém sboru začali intenzivně přemýšlet, já jsem si třeba i podle toho, jaký postoj učitelé měli k těmto věcem, vybírala spolupracovníky, vybírala pedagogy; jsem přesvědčená o tom, že tohle je zcela zásadní v procesu jako kvality školy a kvalitního vzdělávání, a na tohle jsme se začali zaměřovat.“

V ZŠ Na cestě to také považují za prioritu:

„Jsme opravdu jako na venkově, a to byl i můj úkol velmi těžké, který mi i spousta osobních koučů říkalo: ‚Takhle to nedáš, to nemůže fungovat, musíte pracovat s lidma, který máte k dispozici.‘ Sice nějaký lidi odešli, sbor byl jako hodně starý, tak nějaký odchody přirozený, nějaký lidi přišli. Teď si myslím, že jsme hodně omladili sbor přes mladý kolegy, kteří studují vysoké školy, a máme je na pozici asistentů a už se rodí takový další zdroj energie, tak to si myslím, že je důležitý, ale pracujeme jako s regionem. Nejsou učitelé nikde a my máme ještě ztížený to, že ty, který studují ve velkých městech, rozhodně nepůjdou bydlet sem do regionu, kde jejich partner nesežene práci.“

Kde se dozvím více informací

Vzdělávání učitelů k inkluzi: Profil inkluzivního učitele. Dostupné z: https://www.european-agency.org/sites/default/files/profile_of_inclusive_teachers_cs.pdf (str. 12).

Komunikační dovednosti pedagogů. Dostupné z: <https://databaze.opvk.cz/Product/Detail/15257>

Kvalita učitele. Dostupné z: <http://www.nuv.cz/uploads/DVD/html/217.html?mod=reditel>

Pohovory. Dostupné z: <https://www.grafton.cz/cs/pro-uchazece/karierni-zona/pohovory>

Jak vést pohovor, abyste vybrali vhodného uchazeče? (2018). Dostupné z: <https://www.pruvodcepodnikanim.cz/clanek/jak-vest-pohovor-abyste-vybrali-vhodneho-uchazece/>

Kurzy

Mansio: Spolu a jinak ve vedení lidí. Dostupné z: <https://www.mansio.cz/nase-kurzy/sestnactihodinove-kurzy/trenink-ve-vedeni-lidi/>

Mansio: Encouragement: Umění povzbudit a motivovat. Dostupné z: <https://www.mansio.cz>

Dalet: Vzdělávání, koučování, supervize, ... Dostupné z: <http://www.dalet.cz/vzdelavani-aktualni.php>

NÁHLEDOVÉ HODINY

Cíl

Opatření umožňuje zintenzivnění výměny zkušeností v rámci pedagogického sboru nebo také spolupráci mezi učiteli a vychovateli při zajišťování vhodných podmínek pro vzdělávání žáků s SVP.

Popis opatření

Opatření je poměrně jednoduché, vedení by mělo umožnit a podporovat vzájemné návštěvy hodin jak mezi učiteli, tak podpořit vychovatele a vychovatelky k návštěvě tříd, ve kterých se vzdělávají děti z družiny. Cílem náhledové návštěvy není dávání zpětné vazby učiteli/učitelce jako při hospitaci, ale naopak pozorování jeho/její práce s žáky. Náhled může být celodenní, nebo jen v průběhu jedné hodiny, která je relevantní. Po náhledové hodině je vhodné si vyhradit také čas na diskuzi mezi navštěvujícím a učitelem/kou. Ta nemusí být vůbec dlouhá, ale poskytuje prostor pro kladení otázek. Zde je pro inspiraci několik typů náhledů:

- Učitelky prvního stupně (vhodné například, když se učitelka 1 potkává prvně s SVP, které učitelka 2 umí zvládat; nebo pro začínající učitele).
- Předmětové výměny zaměřené na výuku konkrétního předmětu.
- Návštěvy vychovatelů do tříd, kde se vzdělávají děti z družiny.
- Návštěvy učitelů/učitelce do družin, které navštěvují děti z jejich tříd.
- Náhled učitele II. stupně do třídy na I. stupni, kterou povede příští rok.
- Náhledy na výuku do jiných předmětů.

Tip

- Náhledové hodiny mohou být také tématem pro klub učitelů. Se sborem lze prodiskutovat jak jejich podobu, tak i témata, která se ukázala jako důležitá po jejich uskutečnění. Taková debata může vést k nastavení dalšího vzdělávání: V čem by se pedagogický sbor a vychovatelé chtěli zlepšovat? Jaké dovednosti by si chtěli osvojit?
- Náhledové hodiny je také možné kombinovat s opatřeními jako mentoring a koučink.

Příklad z praxe

Ve škole Na cestě se paní učitelce I. stupně chodí do výuky dívat kolegyně a vychovatelky:

„Ano, i paní vychovatelky, jako spolupráce je také s družinou. Takže taky se přijdou podívat na ty metody, protože je to taky zajímavé, tak se taky přišli podívat, jak se pracuje s těma dětma, takže taky jsem je tam měla. A ještě kolegu vlastně, který tady začínal, kterého jsem kdysi učila, tak ten ke mně taky chodil dívat.“

Kde se dozvím více informací

Sumář dobré praxe: jsem ŘEDITEL: Práce s postoji pedagogického sboru: [Mentoring a koučink](https://bein.ped.muni.cz/sumar-dobre-praxe/jsem-reditel/prace-s-postoji-pedagogickeho-sboru/mentoring-a-koucink). Dostupné z: <https://bein.ped.muni.cz/sumar-dobre-praxe/jsem-reditel/prace-s-postoji-pedagogickeho-sboru/mentoring-a-koucink>

Sumář dobré praxe: jsem ŘEDITEL: Práce s postoji pedagogického sboru: [Individuální setkání vedení a pedagogického pracovníka](https://bein.ped.muni.cz/sumar-dobre-praxe/jsem-reditel/prace-s-postoji-pedagogickeho-sboru/individualni-setkani-vedeni-a-pedagogickeho-pracovnika). Dostupné z: <https://bein.ped.muni.cz/sumar-dobre-praxe/jsem-reditel/prace-s-postoji-pedagogickeho-sboru/individualni-setkani-vedeni-a-pedagogickeho-pracovnika>

Sumář dobré praxe: jsem ŘEDITEL: Práce s postoji pedagogického sboru: [Učitelský klub](https://bein.ped.muni.cz/sumar-dobre-praxe/jsem-reditel/prace-s-postoji-pedagogickeho-sboru/ucitelsky-klub). Dostupné z: <https://bein.ped.muni.cz/sumar-dobre-praxe/jsem-reditel/prace-s-postoji-pedagogickeho-sboru/ucitelsky-klub>

Kolektiv autorů. *Začínající učitel*. Dostupné z: https://www.nidv.cz/images/npublications/publications/files/1560949924_Za%C4%8D%C3%ADnaj%C3%ADc%C3%AD%20u%C4%8Ditel.pdf (str. 29-49; 53-55).

Uvádějící učitel. Dostupné z: <https://www.projektsypo.cz/uvadejici-ucitel.html>.

Nástroje pro kolegiální podporu. Dostupné z: <https://www.zacitopolu.eu/wp/wp-content/uploads/2019/10/nastroje-kolegialni-podpory.pdf>.

Sdílení zkušeností aneb učitelé na výzvědách. Dostupné z: <https://www.presloviny.cz/2019/05/sdileni-zkusenosti-aneb-ucitele-na-vyzvedach/>

VÝBĚR ŠKOLENÍ PRO CELÝ SBOR

Cíl

Školám je nabízeno obrovské množství různých seminářů, školení a dalších vzdělávání pedagogických pracovníků. I když jsou často akreditována MŠMT, jejich kvalita se mnohdy různí. Cílem tohoto opatření je podat několik tipů, jak vybírat skutečně dobrá školení, která nebudou pro sbor ztrátou času bez kýženého efektu.

Popis opatření

Velmi dobrou strategií je výběr školení na základě doporučení. Doporučení pro školení můžete získat z několika zdrojů:

- Zkuste se zeptat ředitele/ky, se kterým/ou jste v kontaktu, je možné, že vám doporučí školení, případně vás alespoň upozorní na nízkou kvalitu některých školení. Zjistěte od něj/ní co nejvíce informací o obsahu školení a způsobu jeho vedení. Co je však vhodné pro jeden sbor, nemusí být ideální pro druhý.
- Pokud spolupracujete s nějakou organizací, se kterou máte dobrou zkušenost, nebojte se jí zeptat i na školení na jiné téma. Je možné, že bude schopna vám doporučit odborníky i z jiných organizací.
- Zjistěte informace od svého sboru. Je možné, že kolegové a kolegyně budou mít zkušenost s nějakou organizací nebo školením.

Pokud nemáte žádná doporučení, zkuste zjistit co nejvíce o obsahu a lektorech daného školení. Vyžádejte si reference od předchozích účastníků kurzu. Ty vám mohou pomoci ucelit představu o tom, jak kurz probíhá, co je jeho náplní a jak ho hodnotí předchozí účastníci.

Tip

- Při dotazování vám mohou pomoci následující otázky: Jakým oblastem se školení věnovalo? Byl formulován jasný cíl, který byl komunikován a sdílen všemi účastníky? Jak to přesně probíhalo, jaké bylo rozvržení času? Jaký/á byl/a lektor/ka? Jaké materiály byly k využití? Byl/a lektor/ka otevřen/a dalším dotazům po skončení kurzu, např. při uvádění znalostí do praxe?
- Existují různé platformy, které sdružují větší množství neziskových organizací, přičemž mnohé z těchto organizací poskytují i školení (např. v oblasti inkluzivního vzdělávání). Můžete se obrátit např. na Českou odbornou společnost pro inkluzivní vzdělávání nebo na Eduzměnu. Odkazy na některé z organizací najdete dole v sekci Kde se dozvím více informací.

Důležité

Doporučení od někoho, komu důvěřujete, a důkladné prověření informací, které jsou vám o školení poskytovány, jsou základními body pro nalezení vhodného školení pro sbor. Školení má být časem, který je přínosný pro všechny a ve sboru po jeho proběhnutí nezůstane pachuč ze ztráty času.

Příklad z praxe

Ředitelka jedné z inkluzivních škol také zdůrazňuje důležitost motivace pro další vzdělávání: „*Takže tohle zas jako vnímám jako obrovskou zodpovědnost a velmi důležitou roli ředitele, aby on měl představu, co ten pedagogický sbor potřebuje, co škola potřebuje, udělal nějaký plán a zase předložil ho těm učitelům: Já to vidím takhle, myslím si, že nám to ladí s pedagogickou vizí, tady si to prosím všichni přečtete, řekněte mi, jestli to taky tak vidíte, nebo jestli někde byste to viděli jinak. Čím více jsou do věci vtaženi učitelé a tam, kde se jich to týká, jejich vzdělávání se jich týká, tak tam do toho vtažení být podle mého soudu musí, tam se to zas taky nedá jenom tak nařizovat; čím víc jsou do toho vtaženi, čím větší možnost mají taky to nějak ovlivňovat a spolurozhodovat, tím motivovanější pro to vzdělávání budou a tím víc si z toho odnesou, takže opravdu myslím si, že je strašně důležité, aby ředitelé tam, kde je to možné, tam, kde je to žádoucí, tak opravdu otevírali ty své rozhodovací procesy směrem k učitelům.*“

Kde se dozvím více informací

Organizace, které vám mohou pomoci při vyhledávání vhodného školení:

Česká odborná společnost pro inkluzivní vzdělávání (a v ní zapojené organizace). Dostupné z: www.cosiv.cz

Eduzměna. Dostupné z: <https://eduzmena.cz/>

Nadace OSF (Open Society Foundations). Dostupné z: <https://osf.cz/programy/ferova-spolecnost/spolecne-vzdelavani/>

Člověk v tísni, o.p.s. Dostupné z: <https://www.clovekv tisni.cz/co-delame/vzdelavaci-program-varianty>

Férová škola. Dostupné z: www.ferovaskola.cz

Rytmus – od klienta k občanovi, z.ú. Dostupné z: <https://www.rytmus.org/stranka/inkluze-skola>

Spolu (dříve Rodiče za inkluzi). Dostupné z: <http://spoluskola.cz/rodice-radi-rodicum>

Zajímavá školení

Edukační laboratoř (např. formativní hodnocení): Dostupné z: <https://www.edukacnilaborator.cz/>

Nová škola, o.p.s. (kurzy týkající se AP). Dostupné z: <http://www.novaskolaops.cz/nase-kurzy/>

Férová škola. Dostupné z: <http://www.ferovaskola.cz/skoleni>

Feuersteinova metoda instrumentálního obohacování (zlepšení schopnosti učit se).
Dostupné z: <https://www.atc-feuerstein.cz/o-metodach>

Respektovat a být respektován (respektující způsob komunikace s dětmi i dospělými).
Dostupné z: <https://www.respektovani.com/>

Centrum behaviorální analýzy (metoda vhodná pro práci s dětmi s autismem nebo dalšími neurovývojovými poruchami). Dostupné z: <https://www.ped.muni.cz/caba/>

SPOLEČNÁ ŠKOLENÍ

Cíl

Záměrem opatření je nastavit jednotný přístup pedagogického sboru nebo otevřít prostor pro korigovanou diskuzi na téma, které ve sboru rezonuje. Společná školení mohou být určena i pro nepedagogické pracovníky, pokud se týkají např. způsobu komunikace se žáky a žákyněmi.

Popis opatření

Toto opatření může vycházet ze tří bodů:

- *Vize školy*

V tomto případě vedení školy vybírá školení, nebo dokonce vytváří školicí plán na základě prodiskutované a kolektivně přijaté vize. Při tom mohou pomoci stanovené priority na daný školní rok.

- *Potřeby učitelů*

Druhou možností je vycházet z aktuální situace. Možná sborem rezonuje nějaké téma, na kterém se pedagogové nemohou shodnout (např. hodnocení) nebo se s ním prostě nesetkali a chybí jim jasné metodické pokyny (třeba jak spolupracovat s asistenty pedagoga).

- *Řešení problémové situace*

Pokud se ve škole objeví jakákoliv problémová situace, třeba ve výchovné oblasti (kyberšikana, omamné látky, sexuální obtěžování), která se opakuje, je vhodné proškolit celý sbor. Je důležité, abyste byli jednotní v postoji a řešení takových situací.

Tip

- Pokud se školení nebo seminář týká způsobu komunikace se žáky a žákyněmi, akutního výchovného problému nebo třeba nového a neobvyklého didaktického přístupu (např. Hejného metoda, Comenia Script atp.), je vhodné otevřít téma i s rodiči.

Důležité

V tomto případě je skutečně zásadní, že se účastní celý učitelský sbor – pro výběr termínu je tedy možné využít například ředitelské volno, a tím zajistit, že se zúčastní opravdu všichni pedagogičtí pracovníci (učitelé/učitelky, asistenti/ky pedagoga, ale také vychovatelé/ky).

Příklad z praxe

V ZŠ Velká se v posledních letech rapidně zvýšil počet asistentů pedagoga (AP). AP jsou v pravidelném kontaktu s výchovnou poradkyní, která se s nimi jednou měsíčně setkává a monitoruje jejich situaci ve třídách, případně komunikuje jejich požadavky a problémy vedení školy nebo speciálním pedagožkám. Ze setkání s AP, ale také z porad pedagogického sboru vyplynulo, že oblast spolupráce mezi učitelem/kou a asistentem/kou je pro mnohé zatím nejasnou oblastí, ve které je potřeba si ještě vymezit kompetence:

„Minulý rok jsme se s panem ředitelem jsme se na tom domluvili, organizovala jsem tady vlastně seminář celodenní ohledně spolupráce asistentů pedagoga s učiteli, protože i toto téma tady hodně vře, takže jsem vlastně zjišťovala jednak informace od asistentů, co by potřebovali, aby se cítili líp, co jim nevyhovuje, co jim naopak vyhovuje – to stejné od učitelů, co by potřebovali, co je fajn, co ne. Potom z toho jsem udělala nějaké závěry, které jsme poslali, no jako Edupraxe nám dělala ten seminář, takže tam jsme se domluvili o tom, co by bylo dobré, co by nebylo dobré tam zmínit. No a následně, následně z toho vznikl nebo jsme vytvořily s holkami, jako speciálními pedagogy, a s výchovnou poradkyní manuál spolupráce, který vlastně nastavuje ta základní pravidla s tím, že každý měsíc se výchovná poradkyně setkává s asistenty, a někdy tam jdeme i my a třeba tentokrát jsem tam ještě zmiňovala znovu ten manuál, co v rámci toho ke mně se dostalo od učitelů, co nefunguje, funguje, zase zpátky od asistentů, co funguje, nefunguje.“

Kde se dozvím více informací

Kromě vyhledávání na stránkách MŠMT (v akreditovaných kurzech DVPP) můžete zkusit i vyhledávání v rámci následujícího vyhledávače, který obsahuje i neakreditované kurzy.

Dostupné z: <https://eduzmenaregion.cz/eduteka/>

Na některá školení a DVPP můžete získat financování z tzv. šablon. Dostupné z:

<https://opvvv.msmt.cz/aktualita/vyzva-sablony-iii.htm>

Zajímavá školení

Edukační laboratoř (např. formativní hodnocení). Dostupné z:

<https://www.edukacnilaborator.cz/>

Nová škola, o.p.s. (kurzy týkající se AP). Dostupné z: <http://www.novaskolaops.cz/nase-kurzy/>

Férová škola. Dostupné z: <http://www.ferovaskola.cz/skoleni>

Feuersteinova metoda instrumentálního obohacování (zlepšení schopnosti učit se).

Dostupné z: <https://www.atc-feuerstein.cz/o-metodach>

Respektovat a být respektován (respektující způsob komunikace s dětmi i dospělými).

Dostupné z: <https://www.respektovani.com/>

Centrum behaviorální analýzy (metoda vhodná pro práci s dětmi s autismem nebo dalšími neurovývojovými poruchami). Dostupné z: <https://www.ped.muni.cz/caba/>

ZAVEDENÍ POZICE ASISTENTA PEDAGOGA

Cíl

Cílem opatření je vytvořit adekvátní podmínky pro asistenta/asistentku pedagoga, aby byl/a vnímán/a jako plnohodnotný člen pedagogického týmu.

Popis opatření

Vytvoření nové pozice ve škole není nic jednoduchého, zvláště pokud chceme, aby byla kvalitní a nově příchozí člen týmu se cítil dobře a měl vše potřebné. Věřte však, že tato mravenčí práce na začátku se vám vrátí a je mnohem jednodušší než zcela měnit zavedenou pozici za chodu. Pozice asistenta pedagoga není nic nového, ale je možné, že jste zatím na škole žádného neměli a teprve se na jeho příchod připravujete. Pokud už však ve vaší škole je asistent pedagoga, je vhodné se zamyslet nad tím, jakou pozici vlastně má a jaké má pracovní podmínky.

Pojďme se tedy podívat, na co všechno je dobré myslet při zavádění/revizi této pozice:

Materiální a prostorové zabezpečení

- Asistent pedagoga je důležitou součástí pedagogického sboru, a proto by měl mít své místo stejně jako jiní pedagogové. Měl by mít prostor, kde si může odložit věci, kde se může připravovat na další hodinu, kde si může na chvíli odpočinout (najíst se, napít se atp.). Myslete proto na to, aby i asistent pedagoga měl místo ve sborovně, anebo měl místo v kabinetu. Přestože tam nebude trávit mnoho času, je dobré, aby věděl, že se s ním ve vaší škole počítá.
- Asistent pedagoga není jen ten, který sedí vedle dítěte a hlídá ho, aby pracoval. Jeho hlavním úkolem je podporovat dítě při zvládnání učiva a k tomu mnohdy potřebuje různé pomůcky. Mnoho asistentů pedagoga je kreativních a vytváří si pomůcky pro konkrétní dítě. Zabezpečte ho v této oblasti a uvidíte, jak žák poroste. Ptejte se, jestli nepotřebuje něco proplatit, koupit atp. Pokud vyrobí nějakou pomůcku požádejte ho, aby ji ukázal i ostatním asistentům nebo pedagogům a naučil je s ní pracovat.

Příprava pedagogického sboru

- Na příchod asistenta pedagoga je důležité pedagogický sbor připravit. Zvláště pak učitele, kteří s asistentem budou v kontaktu při výuce. Je nutné jim vysvětlit jeho pracovní kompetence a také to, že by jej měli vnímat jako partnera, a nikoliv jako dozor. Je třeba poukazovat na to, že budou ve výuce partnery a že by i tak mělo vypadat jejich jednání, aby byli příkladem pro ostatní děti.

Spolupráce s pedagogickým sborem

- Abyste posílili pozici asistenta pedagoga, je nutné jej považovat opravdu za součást týmu. Je důležité, aby se účastnil porad pro pedagogy. Aby byl stejně jako ostatní učitelé o všem

včas informován a nedozvěděl se novinky od dětí. Jeho pozice tak nabere na významu, protože vy jako vedení jej zvete k důležitým událostem ve škole.

- Zamyslete se také nad tím, jakým způsobem bude probíhat předávání informací o dítěti. Jak budou informováni pedagogové o změnách a možných pomůckách. Zkuste zavést jednou za měsíc i případovou poradou, kde se bude projednávat pokrok u konkrétního dítěte/dětí. Požádejte asistenta pedagoga, aby si připravil ve spolupráci s třídním učitelem poznámky k žákovi/žačce. Chtějte, aby mluvil o své práci a ukázal i drobné úspěchy v práci s konkrétním žákem.

Křížení rolí

- Toto je velmi obtížná oblast při zavádění nové pozice. Asistent pedagoga má často i jiný úvazek na škole, a tak letí v podstatě z práce do práce a nemá čas a prostor prodiskutovat s vyučujícím danou hodinu či den. Dbejte na to, aby asistent pedagoga nebyl štvanou zvěří, ale mohl svoji práci vykonávat kvalitně. Vymyslete jeho působení ve škole tak, aby měl vždy možnost s pedagogem o práci a situacích ve třídě hovořit. Ideálně, aby měl plný úvazek zahrnující i čas na nepřímou práci.
- Zároveň myslte na to, aby role měli své hranice. Nastavte proto kompetence každé pozici, protože jedině tak si může pracovník udržet nadhled a zdravý přístup. Pozor si dejte na křížení rolí rodič/asistent pedagoga – zvláště u těchto rolí je důležité si se zaměstnancem vymezit hranice.

Finanční ohodnocení

- Asistent pedagoga není jen někdo do počtu. Aby byl kvalitním pracovníkem a členem týmu je důležité, aby byl rovněž adekvátně ohodnocen. Myslete na to a zkuste se poohlédnout i po jiných finančních zdrojích. Nebo chtějte, aby byl zaměstnaný na plný úvazek.
- Díky tomu získáte člověka, který bude pracovat na 100 % a bude se věnovat přípravě a inovacím ve vzdělávání žáka/žáků.

Výběr asistenta pedagoga

- Výběr asistenta pedagoga je stejně důležitý jako výběr jiného pedagoga. Musíte dbát na jeho profesní a osobnostní kvality, protože nevybíráte jedince jenom k dítěti, ale i k učiteli/učitelům. Asistent pedagoga musí zapadnout do vašeho týmu, jedině tak budou pracovníci táhnout za jeden provaz a budou pro žáky vytvářet bezpečné a podnětné prostředí. Není totiž pro děti nic horšího nežli dospělí, kteří se nedokážou domluvit.

Spolupráce se školním poradenským pracovištěm

- Asistent pedagoga by měl být v přímém kontaktu s pracovníky školního poradenského pracoviště. Díky tomu mohou být podpurná opatření lépe naplňována a snáze se tak může dosáhnout stanovených cílů.
- Rovněž je vhodné, aby asistenti měli pravidelně schůzky s pracovištěm a zhodnotili dosavadní práci.

Mentor

- Je dobré se zamyslet i nad pozicí mentora, který bude mít asistenty pedagoga pod svými křídly a bude jim poskytovat metodické vedení a podporu.

- K zamyšlení je, zdali to bude někdo ze zkušených pedagogů, z pracovníků školního poradenského pracoviště, anebo to bude mentor externí, který jim může poskytnout i jiný pohled na konkrétní situaci, protože není úplně zatížen prostředím školy.

Tip

I když už pozici asistenta pedagoga ve škole máte, zkuste se zamyslet nad jednotlivými body a udělejte případně změny, tak aby byl asistent pedagoga vnímán jako plnohodnotný člen týmu.

Důležité

Při zavádění této pozice je důležité pracovat s postoji pedagogů. Je nutné, aby asistenta pedagoga chápali jako partnera, který je bude podporovat v jejich působení na žáky.

Zároveň zkuste udělat vše proto, aby práce asistenta pedagoga byla adekvátně ohodnocena. V ideálním případě, aby pracoval na celý úvazek a měl tak prostor pro nepřímou práci.

Příklad z praxe

Příklad špatného zapojení asistenta pedagoga do týmu:

„Prostě se něco řekne na poradě. Učitel to pak předá dětem v hodině, kde asistent pedagoga nebyl, a najednou děti věděly, že v ten a ten den bude ředitelské volno. Nepůsobilo to dobře, před dětmi, které na to naštěstí poukázaly, že to není dobře, že by to měli (AP) vědět také, protože ve škole fungují.“

Zde je zase příklad metodického vedení asistentů pedagoga:

„Učím a mám na starosti pod výchovným poradenstvím AP na škole. Ne že bych dělala jejich výkaz práce, ale spíše je metodicky vedu.“

„V září dochází k poučení asistentů pedagoga. V zásadě, kdo je úplně nový, tak ten má školení podrobnější. Dostane ho i písemnou formou a je tam uvedeno, co je jeho pracovní náplní, kolik má hodin přímé a nepřímé práce. Pokud je to dlouhodobý asistent, tak ten má školení také, ale už kratší, kde se opakují základní principy.“

Prostorové zabezpečení a křížení rolí popisuje jedna z asistentek:

„Ano, máme tady zřízený za jídelnou takový prostor pro asistenty. Já jsem teda v kabinetu družiny, protože asi tři družinářky jsme navíc asistentky, tak jsme pospolu. Navzájem se potkáváme, zaskakujeme za sebe, takže zhruba o sobě víme, jaký kdo má potíže a tak.“

Kde se dozvím více informací

Sumář dobré praxe: jsem ŘEDITEL: Spolupráce v rámci pedagogického sboru: [Výběr asistenta pedagoga](https://bein.ped.muni.cz/sumar-dobre-praxe/jsem-reditel/spoluprace-v-ramci-pedagogickeho-sboru/vyber-asistenta-pedagoga). Dostupné z: <https://bein.ped.muni.cz/sumar-dobre-praxe/jsem-reditel/spoluprace-v-ramci-pedagogickeho-sboru/vyber-asistenta-pedagoga>

Sumář dobré praxe: jsem ŘEDITEL: [Práce s postoji pedagogického sboru](https://bein.ped.muni.cz/sumar-dobre-praxe/jsem-reditel/prace-s-postoji-pedagogickeho-sboru). Dostupné z:
<https://bein.ped.muni.cz/sumar-dobre-praxe/jsem-reditel/prace-s-postoji-pedagogickeho-sboru>

Sumář dobré praxe: jsem ŘEDITEL: Práce s postoji pedagogického sboru. [Mentoring a koučink](https://bein.ped.muni.cz/sumar-dobre-praxe/jsem-reditel/prace-s-postoji-pedagogickeho-sboru/mentoring-a-koucink). Dostupné z: <https://bein.ped.muni.cz/sumar-dobre-praxe/jsem-reditel/prace-s-postoji-pedagogickeho-sboru/mentoring-a-koucink>

Sumář dobré praxe: jsem ŘEDITEL: Spolupráce v rámci pedagogického sboru: [Výběr zaměstnanců](https://bein.ped.muni.cz/sumar-dobre-praxe/jsem-reditel/spoluprace-v-ramci-pedagogickeho-sboru/vyber-zamestnancu). Dostupné z: <https://bein.ped.muni.cz/sumar-dobre-praxe/jsem-reditel/spoluprace-v-ramci-pedagogickeho-sboru/vyber-zamestnancu>

Metodické doporučení ke zřízení funkce asistenta pedagoga. Dostupné z:
http://www.nuv.cz/uploads/Metodicke_doporuceni_ke_zrizeni_funkce_asistenta_pedagoga.pdf

Kurz

Jak zavést pozici asistenta do škol. In Nová škola, o.p.s. Kurz pro vedoucí pracovníky.
Dostupné z: <http://www.novaskolaops.cz/jak-zavest-pozici-asistenta-pedagoga-do-skol-8h>.

VÝBĚR ASISTENTA PEDAGOGA

Cíl

Cílem opatření je vybrat nejvhodnějšího asistenta pedagoga, aby zapadl do pedagogického týmu, do třídy a ke konkrétnímu dítěti.

Popis opatření

Asistent pedagoga je součástí pedagogického týmu a měl by být oporou pro žáky, ale také pro pedagogy, kteří do kontaktu s žákem přichází. Proto je důležité jeho výběru věnovat dostatečnou pozornost a konzultovat přiřazení konkrétního asistenta pedagoga se všemi zainteresovanými.

Asistent pedagoga by měl osobnostně i kvalifikací „sedět“ konkrétnímu dítěti, ale jeho působení ve třídě musí být i v souladu s činností daného pedagoga, který třídu vede. Pokud se totiž neshodnou dva dospělí, nemůžeme potom po dětech chtít, aby spolu komunikovaly v rámci pravidel slušného chování.

Při výběru a zařazení asistenta pedagoga se zaměřte na:

- dítě, k němuž bude přiřazen,
- kvalifikaci,
- učitele, se kterým bude spolupracovat,
- osobnostní charakteristiky.

Tip

Věnujte výběru velkou pozornost. Zkuste udělat aktivní výběrové řízení a chtějte vidět asistenta pedagoga v akci, jedině tak můžete vybrat toho nejlepšího.

Důležité

Asistent pedagoga není jen někdo do počtu. Jeho osobnost a kvalifikace může ovlivnit celkový chod třídy a následně i školy. Dbejte při výběru na to, aby byl kompatibilní nejen s žákem, ale i s pedagogem, se kterým bude ve třídě spolupracovat. Jedině tak se můžeme vyhnout krizovým situacím vzniklým z osobnostního a profesního nesouladu. Dbejme na to, aby komunikace a vztah mezi asistentem pedagoga a samotným učitelem byla vzorem pro žáky.

Příklad z praxe

Paní učitelka popisuje výběr asistenta pedagoga na jejich škole: *„Na výběru se podílí vedení, výchovná poradkyně. Kolikrát se radí s námi učiteli, když se jedná o asistentku, která tu už pracuje. Třeba při*

odchodu žáka z deváté třídy tady asistenti zůstanou a na konci školního roku se rozhoduje, ke komu půjdou. Jak je trochu známe, tak pak říkáme, ke komu by se hodili – podle přístupu, zkušeností s postižením/znevýhodněním, ale také osobnostně.

Učitelka vyhodnotí, že by se hodila k tomu žákovi, ale zároveň si myslí, že do určité míry je důležitá i osobní kompatibilita.“

Kde se dozvím více informací

Horáčková, I. (2015). Výběr asistenta pedagoga – informace pro vedení školy ke zřízení asistenta pedagoga. *Metodika práce asistenta pedagoga při aplikaci podpůrných opatření z důvodu sociálního znevýhodnění*. Dostupné z: <http://inkluzi.upol.cz/ebooks/metodika-szn-ss/metodika-szn-ss.pdf>

Kvalifikační předpoklady. Dostupné z: <http://www.asistentpedagoga.cz/kvalifikacni-predpoklady>

KOORDINACE ASISTENTŮ PEDAGOGA

Cíl

Opatření si klade za cíl představit tipy na vytvoření vhodných podmínek pro koordinaci a zapojení asistentů pedagoga do života školy.

Popis opatření

Roztrhl se na vaší škole pytel s asistenty pedagoga? Pokud ano, tak určitě přemýšlíte, jak vše nastavit tak, aby vaši zaměstnanci byli spokojeni a docházelo k naplňování cílů výchovně-vzdělávacího procesu, ale i vize školy. A pokud jste ještě nad tímto neuvažovali, tak možná právě začnete a budete chtít zrealizovat kroky vedoucí ke koordinaci a zapojení asistentů pedagoga do života školy.

A kde začít?

Máme pro vás několik tipů, jak udělat ve vaší škole pozici asistenta pedagoga plně funkční a aby byli vnímáni školní komunitou jako plnohodnotní partneři v působení na žáky.

- Místo

Důležité je, aby asistenti pedagoga měli ve škole své místo, kde si budou moci odložit, tak aby se cítili, že do vaší školy patří a že se s nimi počítá. Lépe to působí i na okolí – žáky, pedagogy, rodiče – prostě je vidět, že je to člen týmu, se kterým nemusím mluvit jenom na chodbě, ale má prostor se mnou řešit důležité věci ve svém kabinetu.

- „Styčný důstojník“

Asistenti pedagoga se podílejí na naplňování výchovně-vzdělávacích cílů ve vaší škole, a proto je vhodné, aby se měli na koho obracet při řešení nejasností v procesu vzdělávání, v navrhování dalších postupů nebo jen ve sdílení svých postřehů a názorů. Jejich zástupce by je měl koordinovat, vyslyšet jejich názory a návrhy, a případně je předávat dál. Celkově to může urychlit komunikaci a proces řešení různých situací od vedení, pedagogů směrem k nim anebo od asistentů pedagoga směrem „nahoru“.

Je vhodné vytvořit tedy zástupce, který by je měl na starosti, ale zároveň by mohl být zástupcem pro školní poradenské zařízení, a mít tak inkluzivní vzdělávání ve svých rukou.

- Porady

Na porady je nutné nahlížet dvojitým pohledem.

- Asistentské porady

Porady pro asistenty pedagoga mají za cíl umožnit asistentům sdílet svoje zkušenosti, návrhy na řešení situací, které ve třídách nebo při práci s konkrétním žákem vznikají. Zároveň umožňují sdílet potřeby, které by pro kvalitní práci asistentů pedagoga měly být naplněny. Asistentských porad by se mělo účastnit vedení školy, zástupce školního

poradenského pracoviště a jejich zástupce. V případě potřeby je vhodné pozvat i konkrétního vyučujícího atp.

○ Porady pedagogického sboru

Asistenti pedagoga by se měli účastnit i porad pedagogického sboru už jenom proto, že se zde řeší organizační záležitosti školy, a i k nim by měli mít možnost se vyjádřit jako pedagogové. Minimalizuje se tak riziko, že se asistent pedagoga dozví něco až od dětí, což určitě nepůsobí dobře. S tímto může být problém, pokud asistent pedagoga zastává více funkcí ve škole (např. vychovatel ve školní družině). Zkuste dbát na to, aby vaši asistenti pedagoga měli placenou i nepřímou práci, která tvoří velkou část jejich příprav do výuky.

Tip

Zástupce asistentů pedagoga by měl být někdo, kdo má v pedagogickém sboru slovo a je oblíbený. Lépe se vám tak bude pracovat s postoji pedagogického sboru vůči pozici asistenta pedagoga.

Důležité

Zkuste hledat zdroje financování, které umožní zástupci asistenta pedagoga mít většinu úvazku pro tuto funkci a vedení záležitostí týkajících se inkluzivního vzdělávání.

Nezapomínejte také na samotné asistenty pedagoga a važte si jejich nepřímé práce.

Příklad z praxe

O tom, že asistentské porady mohou být součástí běžné praxe, hovoří jedna z asistentek:

„Máme společné porady – učitelé a asistenti, pak jsou asistentské porady, pak mají učitelé zvlášť. Asistentské porady máme zvlášť, že tam jsou všichni asistenti, paní ředitelka a pan zástupce.“
„Probíráme tam, jak si rozumíme s učiteli, jak to jde s dětmi, doučování, jak doučovat konkrétní dítě. Probírají se i problémy – např. že si nerozumí s dítětem a ostatní mu dávají návrhy, co zkusit, jak to udělat.“

O funkci zástupce pro asistenty hovoří výchovná poradkyně ze ZŠ Velká:

„Protože nás je už hodně, tak došlo k reorganizaci i vedení. Vznikla funkce zástupkyně pro inkluzi a vzdělávání. Paní zástupkyně má na starosti i vedení asistentů pedagoga, jejich činnost, zázemí a podobně.“

Kde se dozvím více informací

Sumář dobré praxe: jsem ŘEDITEL: Spolupráce v rámci pedagogického sboru: [Zavedení pozice asistenta pedagoga](https://bein.ped.muni.cz/sumar-dobre-praxe/jsem-reditel/spoluprace-v-ramci-pedagogickeho-sboru/zavedeni-pozice-asistenta-pedagoga). Dostupné z: <https://bein.ped.muni.cz/sumar-dobre-praxe/jsem-reditel/spoluprace-v-ramci-pedagogickeho-sboru/zavedeni-pozice-asistenta-pedagoga>

Sumář dobré praxe: jsem PORADENSKÝ PRACOVNÍK: Spolupráce v rámci pedagogického sboru: [Vnitřní spolupráce školního poradenského pracoviště](https://bein.ped.muni.cz/sumar-dobre-praxe/jsem-poradensky-pracovnik-skoly/spoluprace-v-ramci-pedagogickeho-sboru/vnitri-spoluprace-skolniho-poradenskeho-pracoviste). Dostupné z: <https://bein.ped.muni.cz/sumar-dobre-praxe/jsem-poradensky-pracovnik-skoly/spoluprace-v-ramci-pedagogickeho-sboru/vnitri-spoluprace-skolniho-poradenskeho-pracoviste>

Metodické doporučení ke zřízení funkce asistenta pedagoga. Dostupné z: http://www.nuv.cz/uploads/Methodicke_doporuceni_ke_zrizeni_funkce_asistenta_pedagoga.pdf

Asistenti pedagoga řeší vyhoření i komunikaci. Jak je podpořit? (2020). Dostupné z: <https://zapojmevsechny.cz/clanek/detail/video-asistenti-pedagoga-resi-vyhoreni-i-komunikaci-jak-je-podporit>

ŠVEC, J. (2006). *Vedení porad*. Dostupné z: http://www.nuv.cz/file/254_1_1/

Kurz

Jak zavést pozici asistenta do škol. Kurz pro vedoucí pracovníky. Dostupné z: <http://www.novaskolaops.cz/jak-zavest-pozici-asistenta-pedagoga-do-skol-8h>

RODIČOVSKÉ SCHŮZKY A ASISTENT PEDAGOGA

Cíl

Opatření napomáhá k plnohodnotnému zapojení asistenta pedagoga do chodu školy, protože právě on může být dalším cenným zdrojem informací při komunikaci s rodiči.

Popis opatření

Komunikace s rodiči může být občas náročná a může otřást i s pevnými základy školy. Rodiče pátrají po detailech, aby ochránili své dítě, a vaše zaměstnance to stojí mnoho sil, aby nepříjemný rozhovor ustáli. Ptáte se, jak to zlepšit? Zkuste se podívat a zamyslet nad zdroji, které máte k dispozici.

Významným zdrojem informací a podpory může být právě asistent pedagoga, který ve třídě a se třídou tráví mnoho času. Díky své pozici má jiný pohled na třídní kolektiv a práci jednotlivých dětí a mnohdy může vidět více věcí než vyučující, který se soustředí na výklad a práci s celou třídou. Využijte proto asistenta pedagoga při rodičovských schůzkách – společně s pedagogem může napomoci k vytvoření uceleného obrazu o třídě a zároveň může pomoci při řešení nepříjemných záležitostí, kterým se bohužel v tak živém organismu, jakým škola je, nevyhnete.

Tip

Mluvte se svým týmem o tom, co a kdo jim může v komunikaci s rodiči pomoci. Možná tak přijdete i na další zdroje podpory.

Zkuste hledat i finanční zdroje, které by pomohly k lepšímu ohodnocení asistentů pedagoga.

Důležité

Práce asistenta pedagoga musí být řádně oceněna. Nezapomínejte na to a nepovažujte práci navíc jako něco běžného. Nejde nám přece o levnou pracovní sílu, ale o kvalitní pracovníky, kteří napomáhají k naplnění výchovně-vzdělávacích cílů ve vaší škole.

Příklad z praxe

O účasti asistentů pedagoga na rodičovských schůzkách přinášíme dva různé pohledy.

Učitel na otázku, zdali se účastní společných schůzek s rodiči i asistentka pedagoga odpovídá takto: „Ne, zaprvé není to tady zvykem a ani mě to nenapadlo.“

Jiná paní učitelka pak poukazuje, jak jí účast AP chyběla. „Trošku jsem uvažovala, jak jsem teďka měla jednání s maminkou Ihaní jednoho žáka. Říkala jsem si, že kdyby tam byla i paní asistentka, tak že by

to bylo fajn, že bych to neříkala jenom já. Ale že i ona by byla ten svědek, co u toho byl. Na individuálních schůzkách třeba byla, ale na těch všeobecných schůzkách si nemyslím, že by to bylo nějak nutné.“

Kde se dozvím více informací

Horáčková, I. (2015). *Metodika práce asistenta pedagoga. Spolupráce s učitelem*. Dostupné z: <http://inkluzie.upol.cz/ebooks/metodika-prurez-02/metodika-prurez-02.pdf>

Vrbická, H. (2018). *Rady a inspirace pro začínajícího učitele, který má asistenta pedagoga ve třídě*. Dostupné z: <https://clanky.rvp.cz/clanek/c/z/21914/RADY-A-INSPIRACE-PRO-ZACINAJICIHO-UCITELE-KTERY-MA-ASISTENTA-PEDAGOGA-VE-TRIDE.html/>

Spolupráce s rodinou žáka. In Portál pro školní asistenty a asistenty pedagoga. Dostupné z: <http://www.asistentpedagoga.cz/spoluprace-s-rodinou-zaka>

Vohlídal, V., Macků, A. (2019). *Nízký plat, nejistota zaměstnání. Nová vyhláška chce zlepšit situaci asistentů pedagogů v Česku*. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/asistent-pedagoga-ministerstvo-skolstvi-vyhlaska-specialni-pedagogika_1910051509_kro

Sumář dobré praxe: jsem ŘEDITEL: Spolupráce se subjekty: [Spolupráce s firmami a podnikali](#). Dostupné z: <https://bein.ped.muni.cz/sumar-dobre-praxe/jsem-reditel/spoluprace-se-subjekty/spoluprace-s-firmami-a-podnikateli>

Kurz

Asistent pedagoga a jeho spolupráce s učitelem. (Kurz; Nová škola, o.p.s.). Dostupné z: <http://www.novaskolaops.cz/asistent-pedagoga-a-jeho-spoluprace-s-ucitelem-16h>

SEZNÁMENÍ S PORADENSKÝM PRACOVÍŠTĚM

Cíl

Cílem je seznámit pedagogy s činností a důležitostí školního poradenského pracoviště.

Popis opatření

Školní poradenské pracoviště je důležitou součástí školy a jeho funkčnost napomáhá k vytváření dobrého klimatu ve škole. Je proto nutné, aby každý pedagog věděl, s čím se může na poradenské pracoviště obrátit. Pedagogové by měli vědět, kdo do školního poradenského pracoviště patří, jakou má funkci a jaký okruh situací řeší nebo u čeho může být nápomocno při řešení.

Nechte členy poradenského pracoviště, aby si o své pozici připravili krátké povídání a například na poradě jej prezentovali. Rovněž požádejte pedagogy, aby se doptávali na vše, co je zajímavé. Avšak jak všichni víme, opakování je matka moudrosti, a proto je dobré, aby se poradenské pracoviště dostalo vašemu týmu pod kůži. Nechte pár minut z porady vždy zástupci poradenského pracoviště, aby shrnul aktuální dění na poli prevence a intervence ve vaší škole. Může také upozornit na novinky v této oblasti, aby pedagogové měli při jednání s rodiči nebo dětmi aktuální informace.

Tip

Zkuste celé seznámení s poradenským pracovištěm vymyslet aktivní formou. Nechte sehrát učitele scénky a poté se ptejte, na koho by se měli obrátit, kdo jim může pomoci.

Zkuste se zamyslet i nad způsobem seznámení pro rodiče a žáky.

Důležité

Někteří učitelé mají pocit, že když si pozvou odborníka z poradenského pracoviště, tak selhali ve své profesi. A raději budou problémy zlehčovat či je zametat pod koberec. Zkuste pracovat s postoji svého sboru a motivujte učitele, aby služby pracoviště využívali.

Pokud budete vy, jako vedení školy nakloněno k práci s poradenským pracovištěm, zmizí i ostych učitelů jej využívat.

Příklad z praxe

Ideální situace pro rozvoj a podporu činnosti školního poradenského pracoviště nastává dle slov pedagoga takto:

„Funkční a ochotné vedení, které je tomu nakloněné a školní poradenské pracoviště, kde spolu lidi spolupracují a kde to není jenom papírově, že někdo má tu funkci výchovný poradce nebo metodik prevence, ale že se to tam opravdu děje a děje se to s nějakým cílem a plánovaně, protože my třeba máme jako, že každý z nás z toho poradenského pracoviště máme měsíc po měsíci stanovený, jako co v daném měsíci děláme.“

Kde se dozvím více informací

Sumář dobré praxe: jsem ŘEDITEL: [Práce s postojí pedagogického sboru](https://bein.ped.muni.cz/sumar-dobre-praxe/jsem-reditel/prace-s-postoji-pedagogickeho-sboru). Dostupné z:

<https://bein.ped.muni.cz/sumar-dobre-praxe/jsem-reditel/prace-s-postoji-pedagogickeho-sboru>

Sumář dobré praxe: jsem ŘEDITEL: Práce s postojí pedagogického sboru. [Učitelský klub](https://bein.ped.muni.cz/sumar-dobre-praxe/jsem-reditel/prace-s-postoji-pedagogickeho-sboru/ucitelsky-klub).

Dostupné z: <https://bein.ped.muni.cz/sumar-dobre-praxe/jsem-reditel/prace-s-postoji-pedagogickeho-sboru/ucitelsky-klub>

Sumář dobré praxe: jsem ŘEDITEL: Zapojení rodičů do činnosti školy: [Rodičovská kavárna](https://bein.ped.muni.cz/sumar-dobre-praxe/jsem-reditel/zapojeni-rodicu-do-cinnosti-skoly-reditel/rodicovska-kavarna).

Dostupné z: <https://bein.ped.muni.cz/sumar-dobre-praxe/jsem-reditel/zapojeni-rodicu-do-cinnosti-skoly-reditel/rodicovska-kavarna>

Sumář dobré praxe: jsem ŘEDITEL: Zapojení žáků do činnosti školy: [Školní parlament](https://bein.ped.muni.cz/sumar-dobre-praxe/jsem-reditel/zapojeni-zaku-do-zivota-skoly/skolni-parlament).

Dostupné z: <https://bein.ped.muni.cz/sumar-dobre-praxe/jsem-reditel/zapojeni-zaku-do-zivota-skoly/skolni-parlament>

VELKÉ PORADY

Cíl

Ve větších školách je problematika porad a účasti na nich jedním z často zmiňovaných problémů. Cílem tohoto opatření je představit některé z možností, jak pracovat ve velkém kolektivu, udržet vysokou informovanost a efektivitu.

Popis opatření

V mnoha školách jsou velké porady celého pedagogického sboru používány jako způsob řešení jakékoliv otázky s cílem informovanosti celého sboru. Často ale není nutné pořádat velké porady celého sboru, ale větší efektivitu budou mít porady menšího týmu. Při vytváření efektivního způsobu porad je důležité uvažovat nad charakterem sboru, je potřeba vzít v potaz i potřeby jednotlivých členů/ek a cíle, které mají porady naplnit.

Několik doporučení pro velké porady

- *Stanovte cíl a „povinné účastníky/ce“ jednotlivých porad.* K čemu která porada slouží?
 - Je to porada, při které sdílíte oblasti vize školy? Pak je potřeba, aby se jí účastnili/účastnily ideálně všichni/všechny učitelé/ky i asistenti/ky pedagoga.
 - Je to porada, která se týká problémů jedné třídy? Pak je pravděpodobně nutné, aby se jí účastnili/účastnily učitelé/ky a asistenti/ky pedagoga, kteří/které se třídou pracují.
 - Čím více témat do jednoho setkání chcete vložit, tím složitější může být výběr účastníků a mohou být pro určité části setkání nadbyteční.
- *Věnujte dostatek času přípravě porady.* Čím více času věnujete přípravě porady (velmi důležitá je příprava programu, aby se v průběhu neodbíhalo od tématu), tím lépe a efektivněji porada proběhne. Je možné, že i účastníci/ce porady se mohou připravit (Mohou nějak přemýšlet o nějakém tématu? Navrhovat řešení?). Upozorněte je na to, zefektivní to čas věnovaný poradě.
- *Informujte všechny o setkání a tématech,* můžete i případně nechat otevřené setkání pro zájemce z řad kolegů. Případně můžete dát i možnost poslat vyjádření k tématu před setkáním mailem (v tomto případě je dobré stanovit deadline na zaslání vyjádření).
- *Z každé z porad tvořte zápis.* To je vhodné nejen pro ty, kteří se porady nemohli zúčastnit a jejich přehled, ale i pro pozdější kontrolu a případná nedorozumění. Dalším důležitým aspektem zápisu je, že umožní velmi dobře kontrolovat úkoly, které si na poradě stanovíte.
- *Stanovte si jeden den, v jehož rámci budete dělat porady.* To může pomoci nejen pro snížení počtu absencí, ale i pro připravenost účastníků na to, že se porada koná.

- *Co nejvíce využijete odborné porady* (učitelé AJ, porady asistentů pedagoga, poradenského pracoviště, oddělené porady 1. a 2. stupně). Odborné porady mohou být vhodným odlehčením velkých porad. Můžete tak společné porady odlehčit, a tedy zrychlit.

Tip

- Pokud jsou dopředu stanoveny termíny (velkých) porad (např. každou poslední středu v měsíci), tak je možné stanovit porady menších týmů (např. porady poradenského pracoviště). Zároveň je také možné zvolit odpoledne, která budou určena na společná školení (Sumář dobré praxe: jsem ŘEDITEL: Spolupráce v rámci pedagogického sboru: [Společná školení](#)) nebo pro učitelský klub (Sumář dobré praxe: jsem ŘEDITEL: Práce s postoji pedagogického sboru: [Učitelský klub](#)).
- V rámci jednotlivých porad můžete uvažovat i o jejich typu. Porady mohou být určeny pro sdílení, informování, řešení problémů, rozhodování nebo přemýšlení nad inovacemi. U stejného tématu tak lze mít jiná očekávání o výstupech při různém typu porady.

Důležité

Nechte si dostatek času na změny. Pokud se rozhodnete změnit způsob, jakým porady probíhají již mnoho let, je možné, že to bude náročný proces. Stanovte si malé postupné cíle, kterých budete schopni dosáhnout a udělejte změnu postupně.

Příklad z praxe

Jedna z učitelek popisuje praxi při poradách následujícím způsobem:

„No taky je to tak minimálně jednou do měsíce, máme vždycky v pondělí porady, ale někdy bývají zase třeba tři po sobě, když je potřeba, pak třikrát nic; my máme prostě zablokané, že třeba v té době nemáme dělaný kroužky, že v úterý od dvou hodin máme mít pauzu, a když je tam, tak to musíme třeba zrušit, když něco, ale že pondělní je prostě schůzovní, takže třeba se potom domlouvají aj třeba schůzky, že třeba s výchovnou poradkyní se domluvíme, že potom po poradě se ještě sejdeme, nebo že učitelé prvního stupně se sejdou, že opravdu pondělí je takový poradní. Jak je potřeba.“

Kde se dozvím více informací

Trojanová, I., Svobodová, Z. (2020). *Efektivní porady. Jak si poradit s poradou nejen ve školství*. Dostupné z: <https://obchod.wolterskluwer.cz/cz/efektivni-porady-jak-si-poradit-s-poradou-nejen-ve-skolstvi.p5833.html>

ŠKOLNÍ METODIK PREVENCE

„Jestli je ten pravý – dejte mu čas!“

Cíl

Cílem opatření je představit možnost, jak navýšit úvazek školnímu metodikovi prevence, který se tak může více věnovat klimatu ve třídách a škole a může dosahovat cílů, které si jako preventista stanoví.

Popis opatření

Věnujete se vztahům ve škole a jednotlivým třídám. Konečně jste našli preventistu/ku, kterému/které děti naslouchají a považují ho/ji za důvěryhodného člověka ve škole. Najednou se vše začíná naplňovat podle vašich představ, ale zjistíte, že dotyčný/á má velmi málo času na to, aby dokázal/a naplnit potřeby dětí, učitelské povinnosti a povinnosti metodika. Jak to udělat, aby váš zaměstnanec neměl tolik přímé pedagogické činnosti a mohl se věnovat právě dětem a tvorbě pozitivního klimatu, které je tak důležité pro jejich rozvoj?

Zkuste se podívat po různých projektech, jež nabízejí možnost zřízení místa např. sociálního pedagoga. Zkuste se zeptat i svých kolegů z jiných předmětů, jak tuto situaci řeší, třeba společně vytvoříte projekt, který dá šanci další/mu metodičce/metodikovi dělat tuto práci s nadšením.

Tip

Přineste toto téma i na společnou poradu. Možná někdo z pedagogů bude vědět o probíhajícím projektu, který by se pro tuto aktivitu dal využít, nebo vás spojí s jinou školou, kde už mají metodika/sociálního pracovníka na plný úvazek. Zkuste se zeptat i neziskových organizací ve svém okolí, jež se zabývají vzděláváním, třeba vám pomohou.

Příklad z praxe

Příklad dobré praxe uvádí jedna paní ředitelka:

„Mám metodičku prevence, která je plně kvalifikovaná, je naladěná na děti a dětmi je přijímaná jako člověk, kterému můžou důvěřovat. To nás vedlo k tomu, že jsme využili šablon a vlastně jsme jí ubrali úvazek učící a přidali jsme jí ještě úvazek na 0,4 sociálního pedagoga. To znamená, že ona je jako v dvojroli preventista a zároveň sociální pedagog, takže se jí otevřel velký prostor na to, aby hovořila s dětmi, aby mapovala potřeby dětí i z toho pohledu sociálního.“

Kde se dozvím více informací

Sledujte stránky svého města – mohou zde probíhat zajímavé projekty Místního akčního rozvoje.

Ministerstvo školství mládeže a tělovýchovy. Dostupné z: www.msmt.cz

Národní pedagogický institut – šablony. Dostupné z: <https://www.nidv.cz/sablony>

Sumář dobré praxe: jsem ŘEDITEL: Spolupráce se subjekty: [Spolupráce s institucemi a organizacemi](https://bein.ped.muni.cz/sumar-dobre-praxe/jsem-reditel/spoluprace-se-subjekty/spoluprace-s-institucemi-a-organizacemi). Dostupné z: <https://bein.ped.muni.cz/sumar-dobre-praxe/jsem-reditel/spoluprace-se-subjekty/spoluprace-s-institucemi-a-organizacemi>

Sumář dobré praxe: jsem ŘEDITEL: Spolupráce se subjekty: [Spolupráce s firmami a podnikateli](https://bein.ped.muni.cz/sumar-dobre-praxe/jsem-reditel/spoluprace-se-subjekty/spoluprace-s-firmami-a-podnikateli). Dostupné z: <https://bein.ped.muni.cz/sumar-dobre-praxe/jsem-reditel/spoluprace-se-subjekty/spoluprace-s-firmami-a-podnikateli>

ZAJIŠTĚNÍ MATERIÁLNÍCH PODMÍNEK ŠKOLY

Inkluzivní škola by měla být přístupná pro všechny žáky, učitele a rodiče bez ohledu na to, zda mají či nemají jakékoliv zdravotní postižení. Žák, učitel i rodič se zdravotním postižením by měli mít možnost se bezpečně a samostatně pohybovat jak ve škole, tak v jejím okolí. Měli by mít možnost bezpečně se pohybovat po chodbách, vzdělávat se, pracovat ve třídě či jiných specializovaných učebnách včetně tělocvičny a bazénu. Měli by mít možnost využívat toalety, stravovat se v jídelně a být v kontaktu se spolužáky, učiteli a ostatními pracovníky školy.

Ve škole by měly být k dispozici jak technické, tak výukové pomůcky, které mohou být využity ke vzdělávání či práci.

Ve spolupráci se zřizovatelem by měl být zajištěn též bezpečný a bezbariérový přístup ke škole.

Základní legislativní normou v této věci je vyhláška Ministerstva pro místní rozvoj č. 398/2009 sb. V některých konkrétních případech je však vhodné jít nad rámec této vyhlášky a vycházet z doporučení organizací hájících zájmy osob se zdravotním postižením.

ZPRACOVANÁ TÉMATA

Speciální pomůcky odstraňující bariéry při výuce.....	81
Vstup do budovy školy bez bariér	83
Chodby a schodiště bez bariér	86
Šatny a zázemí školy bez bariér.....	89
Třídy a specializované učebny bez bariér.....	90
Jídelny bez bariér.....	92
Toalety bez bariér.....	93
Sprchové kouty bez bariér.....	95
Okolí školy bez bariér	97

SPECIÁLNÍ POMŮCKY ODSTRAŇUJÍCÍ BARIÉRY PŘI VÝUCE

Cíl

Při výuce žáků se zdravotním postižením je třeba při překonávání projevů postižení používat nejrůznější pomůcky. Toto opatření vám představuje alespoň některé z nich.

Popis opatření

Výběr pomůcek pro žáky se zrakovým postižením

- Kamerové lupy – zvětšení více než 60x, změna kontrastu, zobrazuje čtecí linku, moderní zařízení dokážou převádět text na hlasový výstup.
- Elektronické dalekohledy – přiblíží žákům text na tabuli a přenesou ho do jejich PC či tabletu.
- Čtecí zařízení – převádí tištěný text na hlas – text přečtou.
- Braillové řádky – hmatový displej – převádí text z obrazovky do Braillové abecedy (alternativa klasické obrazovky pro nevidomé).
- Braillové tiskárny – tisknout text v hmatné Braillově abecedě.
- Tyflografika – hmatná schémata a mapy (dobře využitelné například v zeměpise či matematice).
- Tyflopomůcky – pomůcky pro nevidomé, mezi které řadíme i pomůcky výukové (ozvučené míče, písanky, sešity, upravená pravítka atd.).
- Komentovaná videa – videa opatřená komentářem pro nevidomé.

Výběr pomůcek pro žáky s tělesným postižením

- Lavice – výškově nastavitelné a sklopné lavice.
- Zařízení k počítači – upravené myši či klávesnice, díky kterým mohou počítač ovládat i lidé s tělesným postižením.

Výběr pomůcek pro žáky se sluchovým postižením

- Indukční smyčky – důležité vybavení učebny pro žáky se sluchovým postižením. Pokud je učebna vybavena indukční smyčkou, slyší žák prostřednictvím sluchadla učitele výrazně lépe než v místnosti bez indukční smyčky.

Kde se dozvím více informací

Zvětšovací pomůcky pro osoby se zrakovým postižením:

- <https://www.adaptech.cz/kat/kategorie>
- <https://web.elupy.cz/produkty>
- <https://www.galop.cz/katalog.php?sk=13>
- <https://spektra.eu/katalog-kamerove-lupy/>

Čtecí zařízení:

- <https://www.adaptech.cz/pro-skoly/kategorie>
- <https://web.elupy.cz/produkty>
- <https://www.galop.cz/katalog.php?sk=25>
- <https://spektra.eu/katalog-cteci-zarizeni-pro-nevidome/>
- <https://is.brailnet.cz/pocitace.php>

Brailské řádky:

- <https://www.adaptech.cz/kat/kategorie/#hook17>
- <https://www.galop.cz/focus>
- <https://spektra.eu/katalog-braille-a-hmatova-grafika/>

Brailské tiskárny:

- <https://www.adaptech.cz/kat/brailske-tiskarny>
- <https://spektra.eu/katalog-braille-a-hmatova-grafika/>

Tyflopomůcky:

- <https://www.tyflopomucky.cz>

Zařízení k počítači pro osoby s tělesným postižením:

- Speciální pomůcky pro snadnější ovládání (petit.cz). Dostupné z: <https://www.petit-os.cz/index.php/poradna/pocitac-pro-lidi-s-postizenim/14-pocitac/52-specialni-pomucky-pro-snadnejsi-ovladani-pc>
- Kompenzační prostředky pro ovládání počítače lidmi s těžkým tělesným handicapem (zejména kvadruplegiky). Dostupné z: <https://www.vozka.org/userdata/articles/43/kompenzacni-prostredky-pro-ovladani-pocitace.pdf>

Indukční smyčky:

- <https://www.pomuckyproneslysici.cz/indukcni-smycky/c1023>
- Instruktažní film Unie neslyšících Brno: Indukční smyčky. Dostupné z: <https://www.youtube.com/embed/wUNdOPszsSE?autoplay=1>

VSTUP DO BUDOVY ŠKOLY BEZ BARIÉR

Cíl

Hlavní vstup do školy má být upraven tak, aby jej mohli využívat všichni žáci, učitelé a rodiče bez ohledu na jejich schopnost pohybu a orientace v prostoru. Pokud to není ze stavebně technického hlediska možné (například kvůli výraznému výškovému rozdílu mezi vstupem do školy a chodníkem), je možné využít i upraveného vedlejšího vstupu.

Popis opatření

Přístup k budově

V případě menšího výškového rozdílu mezi chodníkem a vstupem do školy využijte rampy, kterou uvítají všichni lidé s tělesným postižením, ale i po úraze (člověk s vymknutým kotníkem či zlomenou nohou). Dejte však pozor, aby sklon rampy nebyl větší než 6,25 %, neboť po ní jinak člověk využívající vozík nevyjede bez pomoci. V případě velkého výškového rozdílu je lepší místo rampy využít hydraulickou plošinu.

Označení schodů

Lidé slabozrací jistě ocení, pokud hranu schodů před vstupem označíte barvou kontrastní vůči podkladu. Vzhledem k tomu, že většina osob se zrakovým postižením má nějakou úroveň zraku zachovanou, pomáhá jim v orientaci v prostoru právě zvýšený kontrast. Většinou se používá žlutá barva, ale ta není vždy dostatečně kontrastní. Pokud je podklad světlý, použijte raději tmavou barvu, klidně i černou.

Zvonek a vstupní dveře

- *Umístění zvonku*

Před vstupem do školy je často potřeba zazvonit na zvonek. Osoby využívající k pohybu vozík ocení, pokud bude zvonek u vstupních dveří v dosahu sedícího člověka (podle vyhlášky 398/2009 Sb. má být umístěn tak, aby horní hrana zvonkového panelu byla ve výšce maximálně 1,2 metru nad zemí).

- *Označení zvonku*

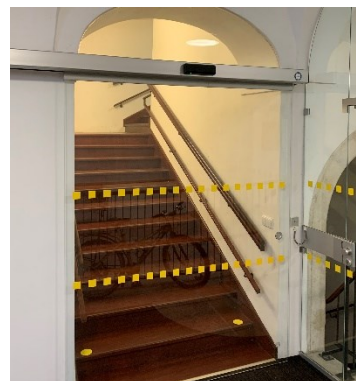
Pro osoby se zrakovým postižením je vhodné vybrat na zvonku nejdůležitější tlačítka (například na vrátnici či sborovnu) a ta zvýraznit jak barevně (kontrastně), tak reliéfně pomocí hmatných značek.

Zpřístupnění zvonku pro osoby se sluchovým postižením

Pro osoby se sluchovým postižením je vhodné instalovat ke zvonku indukční smyčku, která umožní velké části těchto osob slyšet, co říkáte do intercomu.

- *Vstupní dveře*

Pokud máte prosklené vstupní dveře, měly by být označeny tak, aby do nich někdo, kdo špatně vidí, omylem nenarazil. Pomůže kontrastní barevný pruh nebo řada značek, klidně i logo vaší školy. Pokud máte klasické dveře, bylo by dobré, aby klika byla barevně odlišena od zbytku dveří a dala se snadno dohledat.

Akustický maják nad vstupními dveřmi

Nad vstupními dveřmi umístěte orientační hlasový maják (OHM), který je důležitou pomůckou pro osoby se zrakovým postižením. Maják může obsahovat nahranou základní orientační informaci: „Budova základní školy Na křižovatce,“ a doplňkovou informaci „vlevo od vstupních dveří naleznete zvonkový panel a horním tlačítkem se dozvoníte na vrátnici, kde vám rádi pomohou naši pracovníci.“ Maják může spustit pouze člověk se zrakovým postižením, který má příslušný ovladač (VPN).

Kde se dozvím více informací

- Vyhláška 398/2009 Sb. o bezbariérovém užívání staveb. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-398>
- Indukční smyčka pro osoby se sluchovým postižením. In Unie neslyšících Brno. Dostupné z: <https://www.pomuckyproneslysici.cz/indukcni-smycky/c1023>
- Akustické majáky nad vstup do školy.
 - Orientační majáčky pro nevidomé/Elektronické orientační pomůcky. Dostupné z: <http://www.ok.cz/elvos/Majacky.html>

- Orientační akustický signál (Herman elektronika). Dostupné z:
<https://www.herman.cz/cs/produkty/ostatni-produkty/povelove-prijimace/oas-system/orientacni-akusticky-system/>
- Poradenství ve věci zpřístupnění pro osoby se zrakovým postižením.
 - TyfloCentrum Brno, o.p.s. Dostupné z: <http://www.tyflocentrum.cz/brno/>
 - Sjednocená orientace nevidomých a slabozrakých ČR (SONS). Dostupné z:
<https://www.sons.cz/bariery>
- Poradenství ve věci zpřístupnění pro osoby s tělesným postižením. Liga vozíčkářů. Dostupné z: <http://www.ligavozic.cz/>
- Poradenství ve věci zpřístupnění pro osoby se sluchovým postižením. Unie neslyšících. Brno. Dostupné z: <https://www.unieneslysicichbrno.cz/>

CHODBY A SCHODIŠTĚ BEZ BARIÉR

Cíl

Školní chodby slouží jako hlavní koridory k přesunům mezi třídami, sociálním zařízením a zázemím školy. Právě proto by se na nich mělo vyskytovat pouze minimum překážek bránících v pohybu. Pokud se na chodbě vyskytuje zároveň relaxační zóna, neměla by nikdy narušovat hlavní transportní funkci chodby. To stejné platí i pro schodiště, která by měla být v takové funkční kvalitě, jež odpovídá množství osob, které je využívají. Schodiště jsou z principu přístupná i pro osoby se zdravotním postižením, kromě osob s tělesným postižením. Pro ty je třeba připravit alternativní způsob cesty.

Popis opatření

- *Průchozí chodby*

Chodby by měly být průchozí. Někdy je obtížné hledat soulad mezi bezpečným pohybem a příjemným pobytem. Základem je však umožnit bezproblémový průchod alespoň po jedné straně chodby. Na chodbách se nejčastěji vyskytují překážky pro osoby se zrakovým postižením. Mezi největší z nich patří nábytek u obou vodicích linií (zdí) a uskladněné květiny, které sice proměňují chodby v pěkné botanické zahrady, ale zabraňují průchodu. Květiny na chodbách samozřejmě nevdají, ale nic se nemá přehánět.

- *Přístupné dveře*

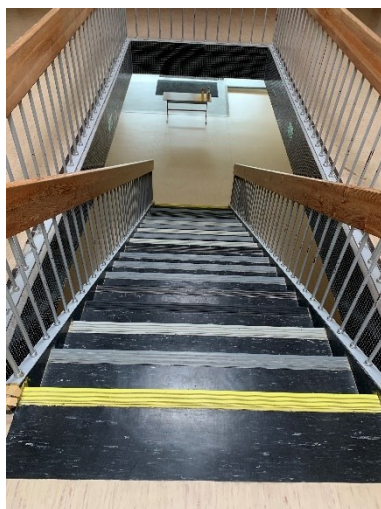
Všechny dveře z chodby by měly být čitelně označeny. Používejte barvy a velká písmena. Rámy dveří a kliky mohou mít jiné barvy než dveře samotné či okolní zdi. Dveře se díky tomu pěkně zvýrazní. Pokud se ve vaší škole vyskytuje žák či učitel s těžkým zrakovým postižením, je vhodné použít popis v Braillově písmu. Ideální pomůckou pro zajištění tohoto popisu jsou tzv. Dymo kleště, na nichž nastavíte v latině písmeno, které potřebujete napsat v Braillově písmu, a ono se v něm vyrazí do speciální pásky. Vhodné je

označovat i místnosti, které studenti nevyužívají – z popisku bude jasné, že se nejedná o učebny.

- *Označení schodiště*

Hrany schodů je třeba označit kontrastní barvou. Ve vyhlášce je stanoveno, že je třeba označit první a poslední schod každého schodišťového ramene. Z praxe však můžeme doporučit označení každého schodu. Nejčastěji se k označení používá žlutá barva. Pokud je však podklad světlý, není žlutá barva kontrastní, a označení tak není funkční. V takovém případě využijte tmavou barvu, klidně černou. K označení je možné použít i kontrastní protiskluzové pásy.

- *Zpřístupnění vyšších podlaží pro osoby s tělesným postižením*

Pro osoby s tělesným postižením, případně osoby po úrazu, zůstává nejfunkčnějším prostředkem pro pohyb mezi patry výtah, plošina či schodolez.

Výtah je nejrychlejší a nejfunkčnější způsob dopravy mezi patry. Výtah musí být dostatečně velký. Ovládání musí být zajištěno reliéfními tlačítky doplněnými o Braillovo písmo. V kabině musí být displej zobrazující aktuální patro. Pro osoby se zrakovým postižením je důležitý hlasový výstup informující o aktuálním patru, ve kterém se výtah nachází. Nevýhodou výtahu jsou vysoké cenové náklady.

Hydraulická plošina se hodí k překonávání menších výškových rozdílů. Běžně se setkáme s jejím využitím maximálně do výšky jednoho patra. Oproti výtahu je pomalejší, avšak cenově dostupnější.

Schodišťová plošina může být využita na širokých schodištích, kde její užití neomezuje průchodnost schodiště. Tato plošina obsluhuje pouze jedno schodiště. Oproti výtahu je pomalejší, ale cenově dostupnější.

Nejpomalejší a nejkomplicovanější na obsluhu je schodolez. Jeho výhodou je však vysoká flexibilita a rozumná cena.

Kde se dozvím více informací

- Vyhláška 398/2009 Sb. o bezbariérovém užívání staveb. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-398>
- Příklad dodavatele plošin: Garaventa Lift. Dostupné z: https://www.garaventalift.cz/cs/produkty/vsechny-produkty.html?gclid=Cj0KCQjwuL_8BRCXARIsAGiC51At41pFUenLD9DmcE-B7wqTRfuai4rf0cdgtGC_wH0bNsQxAfi2LD8aAgBaEALw_wcB
- Poradenství ve věci zpřístupnění pro osoby se zrakovým postižením.
 - TyfloCentrum Brno, o.p.s. Dostupné z: <http://www.tyflocentrum.cz/brno/>
 - Sjednocená organizace nevidomých a slabozrakých ČR (SONS). Dostupné z: <https://www.sons.cz/bariery>
- Poradenství ve věci zpřístupnění pro osoby s tělesným postižením. Liga vozíčkářů. Dostupné z: <http://www.ligavozic.cz/>
- Poradenství ve věci zpřístupnění pro osoby se sluchovým postižením. Unie neslyšících. Brno. Dostupné z: <https://www.unieneslysicichbrno.cz/>

ŠATNY A ZÁZEMÍ ŠKOLY BEZ BARIÉR

Cíl

Školní šatny a zázemí budovy pro žáky je třeba zpřístupnit všem žákům bez rozdílu jejich schopnosti samostatného pohybu či orientace. Šatny jsou první místo, kde se žáci každý den setkávají a kde probíhá jejich interakce. Je proto třeba zajistit, aby se zde mohli potkávat opravdu všichni.

Popis opatření

- *Šatny*

Přístup do šaten má být zajištěn dveřmi bez prahu, širokými alespoň 80 cm. Zvýšené prahy a užší dveře totiž brání vstupu lidem, kteří využívají vozík. Ideální šatny mají podobu jednotlivých barevných skříňek s dostatkem manipulačního prostoru kolem.

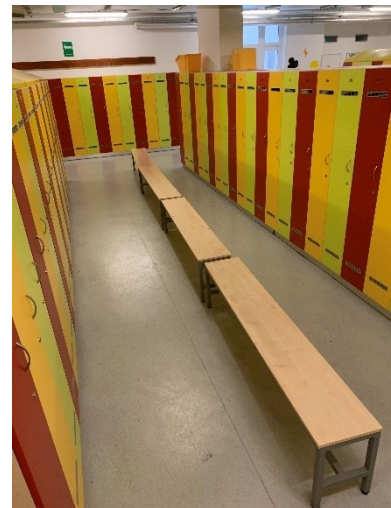
Pro žáka s postižením je vhodné vyhradit skříňku na okraji řady.

Nevhodné šatny mají podobu železných kójí s vysokým prahem u vstupu do každé kóje a se vstupem užším než 80 cm. Častým problémem bývá též nedostatek manipulačního prostoru (v průměru je potřeba alespoň 1,5 metru).

- *Šatny u tělocvičen a plaveckých bazénů*

Stejná pravidla platí i pro šatny u tělocvičen a plaveckých bazénů.

V těchto prostorách je třeba dávat pozor i na to, aby věšáky na oblečení, fény a alespoň část zrcadel byly dostupné člověku sedícímu na vozíku, tzn. aby byly ve výšce 110 cm.

Kde se dozvím více informací

- Vyhláška 398/2009 Sb. o bezbariérovém užívání staveb. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-398>
- Poradenství ve věci zpřístupnění pro osoby se zrakovým postižením.
 - TyfloCentrum Brno, o.p.s. Dostupné z: <http://www.tyflocentrum.cz/brno/>
 - Sjednocená organizace nevidomých a slabozrakých ČR (SONS). Dostupné z: <https://www.sons.cz/bariery>
- Poradenství ve věci zpřístupnění pro osoby s tělesným postižením. Liga vozíčkářů. Dostupné z: <http://www.ligavozic.cz/>

TŘÍDY A SPECIALIZOVANÉ UČEBNY BEZ BARIÉR

Cíl

Učebny přístupné nebo adaptované pro potřeby žáků se zdravotním postižením. Většina tříd není stabilně adaptována pro všechny studenty bez rozdílu. Důležité však je, aby je bylo v případě potřeby možné adaptovat.

Popis opatření

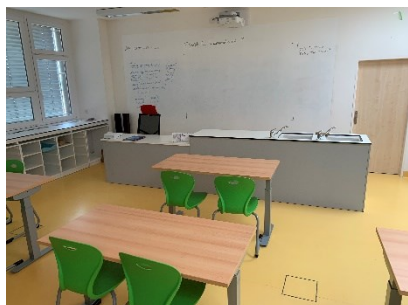
- *Učebny*

Základem je, aby měly všechny učebny vstupní dveře do třídy široké alespoň 80 cm. Ve vstupních dveřích by neměl být umístěn práh, protože brání pohybu vozíků. Třídy mají být světlé, avšak s možností zastínění, abychom mohli zabránit oslnění žáků. Nábytek by měl být variabilní a mobilní (nikoliv přišroubovaný k podlaze), aby bylo možné třídu přizpůsobit potřebám konkrétní skupiny žáků. Vhodné jsou matné lavice, které snižují odraz světla a možnost oslnění. Pokud je to možné, je dobré, aby ve třídě byla alespoň jedna sklopná a výškově nastavitelná lavice. Pro potřeby žáků se zdravotním postižením je třeba mít ve třídě přístup ke zdroji elektřiny – ideální jsou podlahové zásuvky (například k napojení kamerové lupy). V místnosti by měl být i prostor pro odpočinek, který je zvláště důležitý pro žáky s ADHD a žáky s poruchou autistického spektra.

Při psaní na tabuli využívejte kontrastní barvy. Na bílou tabuli nepoužívejte žlutou barvu. Na zelenou tabuli nepoužívejte zelenou a modrou barvu.

Pro žáky se sluchovým postižením je důležité vybavení učebny – indukční smyčka. Díky indukční smyčce slyší žák učitele prostřednictvím sluchadla.

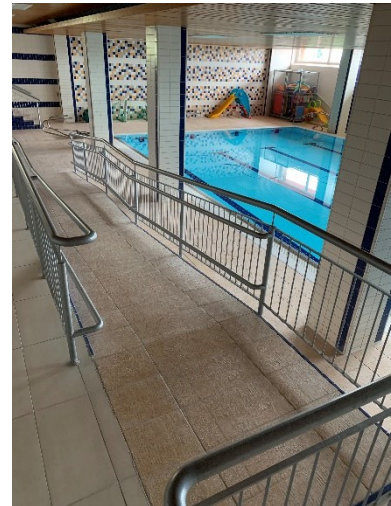
Projektory by měly mít dobré rozlišení, vysoký kontrast a světelnost.

- *Specializované učebny, tělocvičny, bazény*

Specializované odborné učebny, dílny, tělocvičny i bazény by měly splňovat stejná kritéria jako běžné učebny. To znamená, že by měly být řádně označeny. Vstupní dveře do prostoru musí být široké alespoň 80 cm. Ve vstupních dveřích by neměl být umístěn práh, protože brání pohybu vozíků. V šatnách by měly být přístupné skříňky nebo věšáky a fény v dosahu sedícího člověka – tzn. ve výšce cca 1,2 metru nad podlahou. Sociální zázemí tělocvičen a bazénů by měla splňovat kritéria uvedená v sekci věnující se sociálnímu zařízení obecně. Bazén by měl být přístupný všem bez rozdílu. Ke vstupu do bazénu je u osob s tělesným postižením možné využít speciálního bazénového zvedáku.

Před bazénovým zvedákem nebo zvýšeným okrajem bazénu musí být manipulační plocha o průměru nejméně 1,5 metru. Přes celou šířku okraje musí být umístěno nejméně jedno madlo. Vzdálenost případných dvou madel musí být 60 cm. Madlo nebo madla musí být řešena v návaznosti na střed manipulační plochy. Hladina vody v bazénu smí být nejvíce 20 cm pod tímto okrajem.

- *Relaxační místnosti*

Pokud to prostory školy umožňují, je vhodné zřídit relaxační zóny či relaxační místnosti, které jsou vhodné ke zklidnění žáků s ADHD.

Kde se dozvím více informací

- Vyhláška 398/2009 Sb. o bezbariérovém užívání staveb. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-398>
- Příklad dodavatele sklopných lavic.
 - Multip: školní lavice VARE. Dostupné z: <https://www.multip.cz/sklopna-lavice-vare>
 - Škonab.cz: Školní lavice. Dostupné z: <http://skonab.cz/nabytek-zakladni-stredni-vysoke-skoly.php?pk=201&pr=DA0062>
- Příklad dodavatele výškově nastavitelných lavic.
 - Enprag: Školní lavice dvojmístná, výškově nastavitelná. Dostupné z: <https://www.kovovynabytek.cz/skolni-lavice-dvojmistna-vyskove-nastavitelna-srddp/pSRDDP/>
- Indukční smyčka.
 - Instruktažní film Unie neslyšících Brno z.s. Dostupné z: <https://www.youtube.com/embed/wUNdOPszSE?autoplay=1>
 - Unie neslyšících Brno: Indukční smyčky. Dostupné z: <https://www.pomuckyproneslysici.cz/indukcni-smycky/c1023>

JÍDELNY BEZ BARIÉR

Cíl

Stravovací zařízení mají být přístupna pro všechny bez rozdílu. V jídelnách neprobíhá pouze stravování, ale též důležitá sociální interakce mezi žáky, ze které by neměl být nikdo vyloučen.

Popis opatření

Přístup do jídelny je zajištěn dveřmi bez prahu, širokými alespoň 80 cm. Zvýšené prahy a užší dveře totiž brání vstupu lidem, kteří využívají vozík. Pokud do jídelny vede schodiště, je třeba cestu zpřístupnit prostřednictvím výtahu, hydraulické plošiny nebo schodolezu. Hrany schodů je třeba označit kontrastními pásy.

K užívání je třeba variabilní nábytek a velký manipulační prostor nebo možnost, že jídlo bude osobě se zdravotním postižením přineseno ke stolu.

Nábytek by měl být barevný, kontrastní vůči okolí. Kontrastní by měl být také podnos, na kterém bývají talíře a příbory.

Umyvadla pro žáky musí být přístupna i lidem na vozíku. Alespoň jedna toaleta by měla být bezbariérová.

Kde se dozvím více informací

- Vyhláška 398/2009 Sb. o bezbariérovém užívání staveb. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-398>
- Příklad dodavatele plošin: Garaventa Lift. Dostupné z: https://www.garaventalift.cz/cs/produkty/vsechny-produkty.html?gclid=Cj0KCQjwuL_8BRCXARIsAGiC51At41pFUenLD9DmCE-B7wqTRfuai4rf0cdgtGC_wH0bNsQxAfi2LD8aAgBaEALw_wcB
- Poradenství ve věci zpřístupnění pro osoby se zrakovým postižením.
 - TyfloCentrum Brno, o.p.s. Dostupné z: <http://www.tyflocentrum.cz/brno/>
 - Sjednocená organizace nevidomých a slabozrakých ČR (SONS). Dostupné z: <https://www.sons.cz/bariery>
- Poradenství ve věci zpřístupnění pro osoby s tělesným postižením. Liga vozíčkářů. Dostupné z: <http://www.ligavozic.cz/>

TOALETY BEZ BARIÉR

Cíl

Je třeba zajistit, aby ve škole byly k dispozici toalety pro osoby se sníženou schopností pohybu využívající vozík. Bezbariérové toalety musí být k dispozici též u tělocvičny a bazénu. Vždy je třeba myslet na dostatečně široký vstup (minimálně 80 cm) a dostatečný manipulační prostor (prostor s průměrem 1,5 metru).

Popis opatření

Každá základní škola by měla disponovat bezbariérovou toaletu, ať již pro žáky, učitele nebo rodiče se zdravotním postižením. Největší překážkou bývá nalézt vhodný prostor pro vybudování takové toalety. Pokud se do stávající budovy vestavuje bezbariérové WC, normy určující její rozměry jsou mírnější než v případě novostavby.

Šířka vstupu na toaletu by měla být alespoň 80 cm. Pokud prostorové možnosti nedovolují vybudovat v řadě toalet jednu bezbariérovou, je možné vybudovat bezbariérovou toaletu v samostatné místnosti.

Po osazení všech zařizovacích předmětů musí být na toaletě zachován volný manipulační prostor o průměru nejméně 1,5 metru. Samotná záchodová kabina musí mít šířku minimálně 1,8 m a hloubku alespoň 2,2 m. Pokud přestavujeme stávající WC, může být velikost menší, a to 1,6 × 1,6 metru.

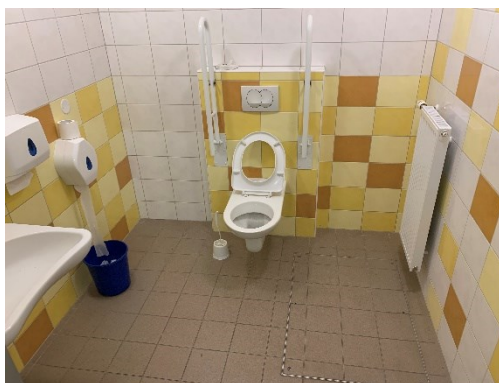
V kabině musí být umístěno i umyvadlo se stojánkovou baterií a pákovým ovládním. Dveře se musí otevírat směrem ven a musí být opatřeny z vnitřní strany vodorovným madlem ve výšce 80–90 cm. Z venkovní strany musí být možné dveře odemknout speciálním klíčem.

V dosahu ze záchodové mísy musí být umístěno nouzové tlačítko pro přivolání pomoci. To se umísťuje do výšky 60–120 cm nad podlahou a také v dosahu z podlahy – nejvýše 15 cm nad podlahou. Nouzové tlačítko slouží k přivolání pomoci v případě, kdy například učitel s tělesným postižením upadne a nemůže si pomoci sám.

Po obou stranách záchodové mísy musí být madla ve vzájemné vzdálenosti 60 cm a ve výšce 80 cm nad podlahou. U záchodové mísy s přístupem jen z jedné strany musí být madlo na straně přístupu sklopené, na opačné straně záchodové mísy musí být pevné.

Všechny toalety by měly být též kontrastní, tzn. za bílým umyvadlem barevné obklady, mísa WC na barevné dlažbě. Kliky dveří v odlišné barvě než dveře samotné.

Pro osoby s těžkým zrakovým postižením musí být dveře na vnější straně vstupu k toaletám ve výšce 20 cm nad klikou označeny štítkem s hmatným orientačním znakem a s příslušným nápisem v Braillově písmu jako je text „WC ženy“ nebo „bezbariérové WC“. Braillovo písmo musí mít parametry standardní sazby.

Kde se dozvím více informací

- Vyhláška 398/2009 Sb. o bezbariérovém užívání staveb. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-398>
- Poradenství ve věci zpřístupnění pro osoby se zrakovým postižením.
 - TyfloCentrum Brno, o.p.s. Dostupné z: <http://www.tyflocentrum.cz/brno/>
 - Sjednocená organizace nevidomých a slabozrakých ČR (SONS). Dostupné z: <https://www.sons.cz/bariery>
- Poradenství ve věci zpřístupnění pro osoby s tělesným postižením. Liga vozíčkářů. Dostupné z: <http://www.ligavozic.cz/>
- Poradenství ve věci zpřístupnění pro osoby se sluchovým postižením. Unie neslyšících. Brno. Dostupné z: <https://www.unb.cz>

SPRCHOVÉ KOUTY BEZ BARIÉR

Cíl

U školních tělocvičen a bazénů musí být k dispozici též bezbariérové sprchové kouty, nebo sprchové boxy. Vždy je třeba myslet na dostatečně široký vstup (minimálně 80 cm) a dostatečný manipulační prostor (prostor s průměrem 1,5 metru).

Popis opatření

- Sprchové kouty a sprchové boxy

Sprchové kouty a sprchové boxy musí mít rozměry minimálně 90 × 90 cm. Vedle sprchového prostoru musí být volné místo pro odložení vozíku a věcí, které musí být oddělitelné od vodního paprsku zástěnou nebo závěsem.

Výškový rozdíl podlahy a dna sprchového boxu nebo koutu může činit nejvýše 2 cm.

Sprchové kouty i sprchové boxy musí být vybaveny sklopným sedátkem o rozměrech nejméně 45 cm × 45 cm ve výši 46 cm nad podlahou. Na stěně kolmé k sedátku a v dosahové vzdálenosti musí být ruční sprcha s pákovým ovládáním. V místě ruční sprchy musí být vodorovné a svislé pevné madlo.

V dosahu ze sedátka, a to ve výšce 60–120 cm, a také v dosahu z podlahy, a to nejvýše 15 cm nad podlahou, musí být ovladač signalizačního systému nouzového volání.

Pro osoby se zrakovým postižením musí být dveře na vnější straně vstupu ke sprchám ve výši 20 cm nad klikou označeny štítkem s hmatným orientačním znakem a s příslušným nápisem v Braillově písmu jako je text „sprchy muži“. Braillovo písmo musí mít parametry standardní sazby.

V šatnách je třeba dávat pozor i na to, aby věšáky na oblečení, fény a alespoň část zrcadel byly dostupné člověku sedícímu na vozíku, tzn. aby byly ve výšce 110 cm.

Kde se dozvím více informací

- Vyhláška 398/2009 Sb. o bezbariérovém užívání staveb. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-398>
- Poradenství ve věci zpřístupnění pro osoby se zrakovým postižením.
 - TyfloCentrum Brno, o.p.s. Dostupné z: <http://www.tyflocentrum.cz/brno/>
 - Sjednocená organizace nevidomých a slabozrakých ČR (SONS). Dostupné z: <https://www.sons.cz/bariery>
- Poradenství ve věci zpřístupnění pro osoby s tělesným postižením. Liga vozíčkářů. Dostupné z: <http://www.ligavozic.cz/>
- Poradenství ve věci zpřístupnění pro osoby se sluchovým postižením. Unie neslyšících. Brno. Dostupné z: <https://www.unb.cz>

OKOLÍ ŠKOLY BEZ BARIÉR

Cíl

Přístupný má být i veřejný prostor kolem školy. Cílem je umožnit žákům, učitelům i rodičům, aby se dostali bezpečně do školy i domů. Inkluzivní škola musí inspirovat a apelovat na zpřístupňování veřejného prostoru. Nemůže být přístupným ostrovem uprostřed nepřístupného prostředí.

Popis opatření

Řešení přístupu ke škole závisí na spolupráci školy a obce, která má daný veřejný prostor ve správě.

- *Pravidla pro bezpečný veřejný prostor*

Rovné chodníky bez výmolů.

V případě překonávání výškových rozdílů (škola ve svahu) je třeba myslet na to, že pokud vede ke škole chodník se sklonem větším než 5 %, musí na něm být v pravidelných vzdálenostech zřízena rovná odpočívadla dlouhá minimálně 1,5 metru.

Hrany schodů musí být označeny kontrastním pásem.

Podél chodníků musí být hmatná vodící linie – zeď, obrubník vysoký alespoň 6 cm (jinak jej pod sněhem nenajdeme), zábradlí, reliéfní dlažba.

U vstupu do školy je vhodné umístit signalizační maják OZM.

- *Vyhrazená parkovací stání*

V blízkosti školy by mělo být vyhrazené parkovací místo pro osoby se sníženou schopností pohybu či orientace. Toto místo nesmí být umístěno izolovaně. Musí být propojeno bezpečnou cestou s hmatnou vodící linií a rovným povrchem se vstupem do školy.

- *Zastávka hromadné dopravy*

Bezpečná cesta by měla vést též od školy k nejbližší zastávce veřejné dopravy. Samotná zastávka má být krytá s místem na sezení i s místem pro umístění vozíku. Pokud je zastávka prosklená, je třeba sklo označit kontrastním prvkem. Nástupní hrana by měla být zvýšená. K předním dveřím dopravního prostředku (autobus, trolejbus, tramvaj) by měl vést reliéfní signální pás, který na opačné straně navazuje na vodící linii, podél které se k zastávce dostáváme.

- *Přechody pro chodce*

Před vstupem na přechod pro chodce musí být snížená hrana chodníku označena reliéfním varovným pásem. Kolmo na něj musí být umístěn reliéfní signální pás, který vede na opačné straně od vodící linie. Signální pás navádí chodce se zrakovým postižením přes přechod. Stejně prvky se umísťují i u přechodu přes železniční trať.

Kde se dozvím více informací

- Vyhláška 398/2009 Sb. o bezbariérovém užívání staveb. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-398>
- Akustické majáky nad vstup do školy.
 - Orientační majáčky pro nevidomé (Elektronické orientační pomůcky). Dostupné z: <http://www.ok.cz/elvos/Majacky.html>
 - Orientační akustický signál (Herman elektronika). Dostupné z: <https://www.herman.cz/cs/produkty/ostatni-produkty/povelove-prijimace/oas-system/orientacni-akusticky-system/>
- Poradenství ve věci zpřístupnění pro osoby se zrakovým postižením.
 - TyfloCentrum Brno, o.p.s. Dostupné z: <http://www.tyflocentrum.cz/brno/>
 - Sjednocená organizace nevidomých a slabozrakých ČR (SONS). Dostupné z: <https://www.sons.cz/bariery>
- Poradenství ve věci zpřístupnění pro osoby s tělesným postižením. Liga vozíčkářů. Dostupné z: <http://www.ligavozic.cz/>
- Poradenství ve věci zpřístupnění pro osoby se sluchovým postižením. Unie neslyšících. Brno. Dostupné z: <https://www.unb.cz>

ZAPOJENÍ ŽÁKŮ A ŽAČEK DO ŽIVOTA ŠKOLY

Aktivní zapojení žáků a žaček ve škole je stěžejním bodem v inkluzivní škole. Jsou neodmyslitelnou součástí života ve škole. Vzdělávání je připravováno pro ně, jsou v pozadí všech vzdělávacích politik a opatření. Inkluzivní škola ale není jenom o učivu, ale o vzdělávání v širším slova smyslu, včetně vztahů a nejrůznějších forem dovedností.

Škola, která se snaží být pro všechny, připisuje zapojení žáků a žaček do života školy důležitou roli. Zapojením žáků a žaček do procesů ve škole a do školních aktivit se nejen prohlubují vztahy mezi nimi navzájem, ale také mezi nimi a personálem školy. Když mají žáci možnost se podílet na chodu školy, vytvářejí si k ní bližší vztah, cítí pocit sounáležitosti se školou, ve které se vzdělávají. Považují ji za bezpečný prostor, který sami pomáhají budovat. Jejich aktivním zapojením se vytváří vztah založený na důvěře vůči učitelům a vedení. Posílá jim to také odkaz, že na jejich slově a názorech záleží.

ZPRACOVANÁ TÉMATA

Projektový den	100
Školní parlament	103
Zapojení žáků do tvorby vize školy	107

PROJEKTOVÝ DEN

Cíl

Žáci a žákyně stejně jako personál školy řeší neustále nejrůznější témata – od každodenních maličkostí přes dění doma v rodině až po celospolečenské události. Chtějí se něco naučit, dozvědět se informace nebo lépe porozumět těmto tématům. Projektový den dává vám, vedení školy, možnost otevřít zajímavé či palčivé téma nebo dává také možnost pro otevření otázek ze strany žáků a žákyně.

Cílem je zároveň vést žáky a žákyně k angažovanosti, aktivitě, ale také k přemýšlení nad hodnotami a jejich převedením do praxe. Opatření dává najevo žákům a žákyním, že i oni jsou důležitou součástí života školy, mohou se podílet na rozhodování a mít vliv na to, o čem se ve škole dozvídají a jakou formou. Zároveň se žáci a žákyně učí odpovědnosti, týmové práci a komunikaci. Učí se identifikovat zajímavá nebo důležitá témata, uchopovat je a převádět do takové formy, která je srozumitelná jim a jejich vrstevníkům a vrstevnicím.

Popis opatření

Projektový den může mít různé podoby:

- Mohou jej navrhnout, vymyslet a zorganizovat přímo žáci a žákyně podle toho, co je zajímavé, co řeší nebo co chtějí řešit.
 - Nechte je v anketě navrhnout témata, která je zajímají nebo je považují za důležitá. Anketu vyhodnoťte ve spolupráci s učiteli nebo ji nechte vyhodnotit přímo žáky a žákyněmi ve třídě.
 - Nechte je vytvořit organizační tým, rozdělit si odpovědnosti, pravidelně se scházet a řešit program a jeho realizaci.
 - Organizaci může mít na starosti jedna nebo více tříd. Organizační tým mohou ale také tvořit žáci a žákyně z různých tříd a stupňů. Vzájemně se tak poznají a budou se navzájem učit mladší a starší.
 - Sami připraví program a jeho formu – promítání, výstava, diskuze s hosty, exkurze... Nechte je, ať jsou kreativní.
- Můžete témata vymyslet vy – vedení a personál. V takovém případě nechte žáky a žákyně, ať si vyberou z navržených témat, které je nejvíce zajímá. I v takovém případě bude vhodné, když budou mít žáci a žákyně možnost sami uchopit toto téma, vymyslet program a zrealizovat jej.
- Projektový den může také vzniknout ve spolupráci s jinou institucí – školou nebo nevládní organizací (Sumář dobré praxe: jsem ŘEDITEL: [Spolupráce se subjekty](#)).
 - Možná běží u vás ve škole nějaký projekt, v rámci kterého by bylo možné projektový den zorganizovat.

- Pokud chcete (dlouhodobě) spolupracovat s nějakou konkrétní institucí, toto je dobrá úvodní aktivita, která by mohla být začátkem dlouhodobé spolupráce.

Tip

Evaluace projektového dne

- U jakékoliv aktivity je vhodné na jejím konci udělat evaluaci, projektový den je proto ideálním momentem.
- Evaluaci můžete dělat i s žáky a žákyněmi, zvláště pokud se účastnili organizace.
- Přestože během dne hodnotíme spoustu věcí, je pro evaluaci důležitá její promyšlenost, systematicklost a vědomost.
- Cílem evaluace může být zjištění, co ne/funguje, co se ne/povedlo, zda byla ne/naplněna očekávání účastníků, ale i organizátorů.
- Před začátkem evaluace je dobré stanovit, podle jakých kritérií budete postupovat – co budete vyhodnocovat a jaké budou indikátory?
- Při samotné evaluaci je dobré myslet i na pozitivní části – co se nám povedlo, koho/co bychom chtěli ocenit?
- S výsledky evaluace se dá pracovat – můžeme výsledky porovnat s ostatními, můžeme je zohlednit při dalším plánování a mohou být i dobrou motivací pro ostatní.

V jakých momentech zasahovat? Jak pomoci?

- Když organizují projektový den žáci a žákyně, může být pro vás i pro další učitele a učitelky těžké nezasahovat.
- Stanovte si s žáky a žákyněmi způsoby, jakými budete do přípravy a organizace zasahovat, a definujte si svoji roli (a roli ostatních členů týmu).
- Zkuste být vnímaví a citliví k tomu, co se v organizačním týmu děje, nabízejte podporu a pomoc, ale snažte se až v opravdu krizových situacích – chyby, které se stanou, můžou být pro žáky a žákyně velkým poučením do budoucna.

Důležité

- **Dejte slovo žákům a žákyním.** Nechte je vymyslet, čemu by se měl projektový den věnovat. Nechte je také vymyslet, jakou formou by měl proběhnout. Vystupujte primárně v roli aktivního posluchače a moderátora.
- **Nechte jim volnost k (sebe)realizaci** – získají tak zkušenost s formulováním myšlenek, jejich uchopováním, komunikací, delegováním.
- Snažte se **rámovat projektový den jako dobrovolnou aktivitu.** Nenuťte do něj žáky a žákyně, ani své kolegy.
- Zvažte, zda vám s něčím nemohou pomoci **rodiče** – jako hosté, spoluorganizátoři nebo aktivní účastníci.
- Projektový den je součástí vzdělávání a učení, ale **má žáky a žákyně také bavit!**

- **Žáky a žákyně oceňte za jejich aktivitu, organizaci a účast.**
- Pomozte jim, když budou sami potřebovat.

Příklad z praxe

O jedné z podob, jak může projektový den ve škole vypadat, mluvil pan třídní učitel ze zapojené školy:

„Ve čtvrtek mají projektový den celý druhý stupeň, a to je tak, že to organizují devátáci, a devátáci vymysleli stanoviště, my učitelé jsme se na ty stanoviště napsali a musíme něco vymyslet; já s kolegyní mám vánoční kvíz, a pak v ten pátek máme, zase jsme jako třídní s tou svojí třídou celý den.“

„Projektový den máme většinou každý rok, minulý rok jsme třeba měli projektový den jako že na téma zvířata, a děti vyráběly různé věci, které se pak prodávaly, a ten výtěžek šel pak do útulku, to je spíš takový charitativní projekt, ne, to byl předminulý rok, a minulý rok jsme vítali jaro, to jsme, to taky bylo stanoviště, měly být stanoviště venku, ale protože přšelo, tak se to všechno přemístilo do školy a byly, to bylo pro celou školu a byla skupina většinou tak patnácti dětí a byl tam mix prvních až devátých tříd a děti chodily po škole a plnily různé úkoly a dostávaly za to odměnu a za to si jako mohly koupit odměnu na konci toho dne.“

Kde se dozvím více informací

Informace o projektovém dnu obecně – příklad konkrétního projektového dne

organizovaného školou. Dostupné z: <https://clanky.rvp.cz/clanek/c/z/1763/PROJEKTOVY-DEN.html/>

Projektový den je povinnou součástí tzv. šablon – mimo Prahu. Dostupné z:

<https://opvvv.msmt.cz/vyzva/vyzva-c-02-20-080-sablony-iii-mimo-hlavni-mesto-praha.htm>

Projektový den je povinnou součástí tzv. šablon – pro Prahu. Dostupné z:

<https://opvvv.msmt.cz/vyzva/vyzva-c-02-20-081-sablony-iii-pro-hlavni-mesto-praha.htm>

Projektové dny mohou být součástí delších projektů, do kterých může být škola zapojena – např. Světová škola od Člověka v tísni. Dostupné z: <https://www.clovekvtisni.cz/zapojte-se-do-programu-svetova-skola-5907gp>

Více o pedagogické evaluaci. Dostupné z: <https://www.naerasmusplus.cz/file/4019/t-kit10-pedagogicka-evaluace-v-praci-s-mladezi.pdf>

ŠKOLNÍ PARLAMENT

Cíl

Šíření vize školy a diskuze o této vizi s žáky umožňuje vědomou a otevřenou debatu o vzdělávání a hodnotách, kterých si na škole vážíme. Cílem je vést žáky ažačky k angažovanosti, aktivitě, ale také k přemýšlení nad hodnotami a jejich převáděním do praxe. Cílem je dát najevo žákům, že i oni jsou důležitou součástí života školy, mohou se podílet na rozhodování a mohou mít vliv na to, jak jejich škola vypadá, co se v ní děje a jak. Zároveň se žáci učí odpovědnosti, týmové práci a komunikaci.

Popis opatření

- Proberte s kolegy a kolegyněmi, jak byste si podobu školního parlamentu představovali. Zkuste vyřešit následovně:
 - **Kdo z vás bude mít záštitu nad školním parlamentem**, tedy se stane kontaktním bodem pro zástupce žáků?
 - Chcete organizovat školní parlament jako **mimoškolní aktivitu, nebo ji chcete mít součástí výuky?**
 - výhody a nevýhody mimoškolní verze:
 - :) žáci budou mít prostor pro koncentrovanou diskusi,
 - :) bude s nimi diskutovat někdo, kdo si to vzal za své,
 - :) budete mít smysluplný kroužek, ve kterém se žáci hodně naučí a zároveň z toho může být pro školu praktický užitek,
 - :) rodiče se možná potěší, že organizujete dětem smysluplnou odpolední aktivitu a oni nemusí shánět alternativní kroužky,
 - :(ne všichni, které by to zajímalo, se odpoledne budou moci zúčastnit,
 - :(bude to vyžadovat osobu z řad personálu, která si organizaci vezme na starost a bude se jí v odpoledních hodinách věnovat,
 - :(nebude potřeba v rozvrhu a osnovách hledat prostor pro realizaci.
 - výhody a nevýhody zařazení do výuky:
 - :) můžete školní parlament zařadit například do předmětu občanské výchovy,
 - :) budou se tak moci zapojit i děti, které odpoledne nemohou ve škole zůstat,
 - :) nevýhodou je jeho realizace o velké přestávce – takový parlament je spíše za trest než za odměnu.

- Zorganizujte celoškolní povídání o svém záměru otevřít žákům možnost zúčastnit se školního parlamentu. Představte, proč si myslíte, že je tento krok důležitý, jak se žáci mohou zapojit a jaké výhody jim to přinese.
- Nebo využijte učitele, aby v hodině dětem vysvětlili, co to je parlament, co se v něm děje a k čemu je dobrý.
- Můžete do školy pozvat někoho z místního zastupitelstva, kdo by o práci tohoto orgánu povyprávěl.
- Můžete se podívat na nějaký záznam z rokování českého parlamentu. Můžete to pojmout jako úkol pro studenty, ať si zapisují, kdo tam je, co se tam děje a co z toho vzejde. Diskutujte s nimi.
- Nechte je, ať si vyberou svého zástupce nebo zástupkyni (nebo klidně zástupce i zástupkyni). Myslete na to, že to nemusí být premianti třídy. Dejte prostor všem.
- Je dobré mít z každé třídy dva zástupce – děti tak často vyberou spolužáka sociálně zdatného a k němu přiřadí premianta. Vznikne tak kombinace, která dokáže prosadit různé návrhy.
- Když už žáci vědí, na co je parlament, jak to v něm funguje, a když už máte zástupce, nechte je, ať si popovídají o formě setkání a pravidlech, která budou následovat. Je důležité, aby tato pravidla vzešla od nich samotných, jenom tak je budou považovat za svá.
- Vyzvěte je k tomu, aby tato pravidla sepsali. Mohou také sepsat postupy a procesy, kterými se školní parlament bude řídit. Pravidla můžete mít vystavena na viditelném místě ve škole.
- Můžete zorganizovat i volby (můžete simulovat reálné volby, čímž si žáci osvojí, jak volby probíhají).
- Můžete zřídit veřejnou nástěnku u vstupu do školy, kde budou viset termíny setkání parlamentu, agenda, kterou budete řešit, a výstupy setkání. Bude skvělé, když budou na nástěnku moci nahlédnout i rodiče a pečovatelé.
- Ten, kdo má z personálu školy odpovědnost za parlament, ať vystupuje primárně jako zprostředkovatel nebo jako facilitátor setkání. Žáci nesmějí mít pocit, že jim něco vnucujete.
- Organizujte pravidelně setkání školního parlamentu – vedení, zástupců učitelů a zástupců žáků. Aktivně je poslouchajte. Dáte jim tak najevo, že vám na jejich potřebách záleží. Diskutujte s nimi o jejich potřebách a nápadech. To, co se vám zdá vhodné a ve shodě s vizí školy, se snažte co nejdříve zrealizovat.

Důležité

- Je nutné dobře **vysvětlit význam školního parlamentu** – co to je, jak to vypadá, co se tam děje, proč je to důležité a jaké výhody to přináší.
- **Opakovaně ubezpečujte žáky a učitelky, že vám na jejich potřebách záleží**, že chcete vyslyšet jejich názory a nápady a že chcete, aby byli aktivní součástí života ve škole.

- Myslete na to, že když se budou moci angažovat a něco prosadit, posílí to vztahy ve škole a vybuduje to důvěru a pocit sounáležitosti ke škole, ve které se vzdělávají.
- Účast ve školním parlamentu musí být **dobrovolná, ale také otevřená všem**. Neorganizujte parlament pouze pro premianty školy. Parlament by měl naopak reprezentovat všechny žáky a žáčky ve škole.
- Myslete na to, aby zástupci třídy mohli témata prodiskutovat se svými spolužáky ve třídě. Je vhodné tomu čas od času věnovat třídnickou hodinu. Dát jim prostor, aby se mohl k situaci ve škole vyjádřit každý a jejich zvolení zástupci pak mohli přednést v rámci setkání parlamentu návrhy. **Zvolte si mezi sebou jednoho člověka, který bude mít za personál školy odpovědnost za školní parlament**. Alespoň ze začátku bude potřeba věnovat čas jeho představení, vyjednání a organizaci. Tato osoba se musí přihlásit dobrovolně a mít vztah k aktivitě.
- **Aktivně žáky poslouchajte** a co je zrealizovatelné a ve shodě s vizí školy, zrealizujte co nejrychleji. Žáci budou vidět, že mohou věci měnit a prosazovat. Motivuje je to a posilní.
- **Zapojte žáky** co nejvíce do realizace změn.
- Prostřednictvím školního parlamentu se žáci učí komunikovat, diskutovat, poslouchat druhé, vyjednávat. Učí se formulovat myšlenky, komunikovat požadavky. Učí se ale také občanské angažovanosti.
- **Motivujte je a jejich aktivitu a iniciativu chvalte a oceňujte**.

Příklad z praxe

Zde najdete dva příklady, jak zapojit a využít školní parlament v životě školy:

Parlament jako součást předmětu „Výchova k demokracii“

„Ve čtvrtek v rámci volitelných předmětů jsme udělali předmět Výchova k demokracii, kde děti z druhého stupně si ten předmět vybraly a děti z prvního stupně a třetí třídy tam chodily jako na kroužek, takže to bylo spojený; to fungovalo hezky. Hodně nás inspiroval taky Berlín, kde jsme měli možnost se účastnit zasedání školního parlamentu, kde vlastně to měli nastavený, že jednou měsíčně, a to jsme okopírovali, vždycky první nějaký pondělí hned po ránu se sejdou zástupci tříd s vedením školy, měli tam svého garanta, a bylo to hodně demokratický. A to nás hrozně oslovilo v tom, že jsme řekli: Takhle to chceme, kde vlastně celý to setkání moderoval někdo, například mladý učitel, nebo asistent, a i ta zástupkyně a ředitelka byly v roli jakoby rovnocenných partnerů, takže to teď zkusíme. Máme navolenou nějakou žákovskou radu, scházíme se vždycky jednou za měsíc první pondělí v rámci třídnických hodin, který máme každý týden, takže to nevadí, že by zameškali zrovna angličtinu nebo matematiku, tím se to hodně vypilovalo.“

„Takže jako podílejí se. Učí se to, učí se to děti, učíme se to my. Hodně jsme to probírali i s třídními učiteli, že ten zástupce nemusí být premiant, ale musí to být člověk, který přenesení tu informaci do třídy. Zatím zpětnou vazbu máme, že děti to fakt přenášejí, protože oni mají sešit, kde si to zapisují, mají i nástěnku, kde se dělá zápis. To znamená, že ty menší, když si to nestihnou zapsat, tak i paní učitelky si tam můžou očíhnout, to znamená, všichni vědí, o čem se zhruba hovoří, a to jsou věci od toaletního papíru na záchodech po vánoční stromky, to spektrum, s čím děti přicházejí je strašně široký.“

„Kůlna“ jako prostor pro realizaci požadavků vznesených parlamentu

„Souběžně se školním parlamentem běží volnočasová projektová aktivita, které říkáme Kůlna. Ty děti se prolínají v radě a v kůlně. Ta kůlna dělá projektovou činnost, že například navštíví domov důchodců nebo něco dalšího. A na té radě buď tam běží ty návrhy, požadavky dětí.“

„Ono se to jmenuje Kůlna, ale je to to, kde se ty děti realizují. Například jsme byli společně v Liberci na žákovském parlamentu, jeli jsme tam prezentovat nebo prostě sdílet; a oni například teď organizují úklid kolem školy a zapojují děti, který, já říkám, jsou realizátoři těch nápadů. Zatím má náš parlament dvě části, žákovskou radu a tady ten kroužek.“

„Máme tedy produkční tým a radu. V rámci té kůlny se některé děti realizují, anebo jim v tom pomůžeme, jako teď třeba devátáci se toho na Vánoce ujali, organizují celoškolní vánoční besídku, ale zapojují se právě všichni. Přišli s tím na tu žákovskou radu, kde to chtějí. A pak jsou zainteresovaní i učitelé, protože bez nich by se to úplně udělat nedalo.“

Kde se dozvím více informací

Bucvanová, E. (2015). *Koordinátor žákovského parlamentu*. Dostupné z:

<http://katalogpo.upol.cz/obecna-cast/personalni-podminky/12-2-5-koordinator-zakovskeho-parlamentu/>

Žákovský parlament I.–III. (Sada metodik pro koordinátory parlamentu). Dostupné z:

<http://www.skolaprodemokracii.cz/metodicka-podpora/prirucky-a-plakaty.html>

Žákovský parlament na 1. stupni (Metodika pro zapojování žáků z 1. stupně). Dostupné z:

<http://www.skolaprodemokracii.cz/metodicka-podpora/prirucky-a-plakaty.html>

Hazlbauer, T. (2019). *Jak vypadá funkční žákovský parlament?* 2. díl. Dostupné z:

<https://clanky.rvp.cz/clanek/s/Z/22078/JAK-VYPADA-FUNKCNI-ZAKOVSKY-PARLAMENT-2-DIL.html/>

Semináře:

Semináře pro koordinátory žákovských parlamentů. Dostupné z:

<http://www.skolaprodemokracii.cz/metodicka-podpora/seminare-pro-ucitele.html>

Tréning koordinátora parlamentu. Dostupné z: <https://cedu.cz/polozka/trenink-koordinatora-parlamentu-1>

ZAPOJENÍ ŽÁKŮ DO TVORBY VIZE ŠKOLY

Cíl

Šíření vize a diskuze o ní s žáky nám umožňuje vědomou a otevřenou debatu o vzdělávání a hodnotách, kterých si na škole vážíme.

Popis opatření

Toto opatření může mít různé podoby v závislosti na tom, co je nám příjemné, pohodlné a sedí do prostředí naší školy. Berte tyto návrhy jako tipy, které si můžete přizpůsobit.

- Teze a témata vize otevíráme v třídnických hodinách. Žákům můžeme klást stejné otázky jako učitelskému sboru při tvorbě vize. To třídním učitelům umožňuje nejen sdílet vizi, ale také zjistit, jak se žáci momentálně ve škole cítí, co se jim líbí a co by chtěli změnit.
 - Třídní učitelé se mohou taky bavit o jednotlivých slovech z vize a ujistit se, že žáci rozumí vizi tak, jak byla míněna.
 - Nemusíme mluvit jenom o vizi školy a společenských hodnotách. Můžeme žáky vyzvat, aby pracovali na své osobní vizi – kam směřují, jakými lidmi chtějí být?
- Žáci si mohou na základě vize připravit vlastní pravidla pro fungování třídy.
- Vizi mohou použít i učitelé výchov. Můžou si pohrát s výtvarným zobrazením vize nebo na hudebce hledat písničky tematicky příbuzné hodnotám z vize. Občanská výchova se přímo k diskusi o vizi a hodnotách nabízí.
- Můžete požádat o spolupráci školní parlament, redakci školního časopisu, diskuzní nebo čtenářský kroužek – jak by si oni představovali debatu o vizi s žáky? Jak by chtěli i se spolužáky o vizi mluvit?
- Zorganizujte projektový den, který bude s vizí souviset, například na téma „Jakou školu chceme mít?“. Můžeme připravit workshopy, diskuse, promítání, pozvat hosty (i třeba rodiče).

Důležité

- Je nutné si uvědomit, že vize by měla být žáky přijata, žáci musí cítit, že na jejich názoru opravdu záleží. Buďte proto připraveni reagovat na jejich podněty, diskutovat o nich na dalších setkáních učitelského sboru a případně vizi reformulovat.
- Opět dejte věcem čas, jelikož tvorba vize není o rychlosti, nejdůležitější jsou právě rozhovory a otevření komunikace.

Příklad z praxe

Takto o vizi s žáky mluvil jeden z třídních učitelů v šestém ročníku na naší partnerské škole:

„Na začátku roku jsme se o tom hodně bavili na třídnických hodinách. Pracovali jsme s našimi školními hesly, jako je spolupráce, respekt, smysluplnost, profesionalita, slušnost, a nejdříve jsme si říkali, co to jako znamená. Bylo to někdy zajímavý, co si pod tím heslem sami představili, a pak jsem jim třeba řekl, co si pod tím představuji já. Nejdřív jsme měli tyhle ty pravidla, nebo pojmy jsme měli ve třídě (na dveřích), ale neuměli jsme s nimi pracovat, vlastně jim děti v podstatě úplně nerozuměly, nefungovalo to tak, jak to má fungovat. Pak vznikla další, oni tomu nechtějí říkat pravidla, protože se nechtějí těmi pravidly jako moc řídit, strašně jim to slovo vadí, takže vznikly takový čtyři body, který ta třída chce dodržovat. Je to napsaný jazykem dětí, ať těm pojmům rozuměj. V souvislosti s tím jeden žák přišel, že by to bylo dobrý, kdybychom si to někde napsali, tak jsme to napsali na tabuli a řekli jsme si, že v té chvíli to ještě neplatí, ale budeme rádi, když se dopracujeme k tomu, aby to, co je na tabuli, byla pravda. Ono už je to tam dýl, když jsme to tam psaly, ale vzhledem k tomu, že to děti nějak nemažou nebo spíš si to i samy kolem toho vybarvily, tak si myslím, že někteří z nich si to vzaly k srdci. A myslím si, že s tím pracují a chtějí, aby to byla pravda, aby se to o nich říkalo, že to tak je, že se umí přihlásit o to své slovo, že se navzájem respektujeme a tak. V podstatě, co tam je napsaný, tak to obsahuje těch pět našich slov (z vize školy), ale je to napsaný trošku jinak. Takže to probíhá tak, že když třeba skončí hodina, tak zhodnotíme ty čtyři body, který jsme vymysleli, jestli jsme tohle pravidlo dodrželi, nebo ne. Je třeba pravidlo ‚zdržuji se zbytečných komentářů‘. Nebo jestli já jsem mluvil polohlasem a žáci mluvili polohlasem.“

Kde se dozvím více informací

Sumář dobré praxe: jsem ŘEDITEL: Zapojení žáků do života školy: [Školní parlament](https://bein.ped.muni.cz/sumar-dobre-praxe/jsem-reditel/zapojeni-zaku-do-zivota-skoly/skolni-parlament). Dostupné z: <https://bein.ped.muni.cz/sumar-dobre-praxe/jsem-reditel/zapojeni-zaku-do-zivota-skoly/skolni-parlament>

Sumář dobré praxe: jsem ŘEDITEL: [Práce s postoji pedagogického sboru](https://bein.ped.muni.cz/sumar-dobre-praxe/jsem-reditel/prace-s-postoji-pedagogickeho-sboru). Dostupné z: <https://bein.ped.muni.cz/sumar-dobre-praxe/jsem-reditel/prace-s-postoji-pedagogickeho-sboru>

Dubec, M. (2007). *Poznáváme, určujeme a dodržujeme základní pravidla chování ve třídě a ve škole*. Dostupné z: https://www.odyssea.cz/locallimages/7_1.pdf

PRÁCE SE TŘÍDOU VE VÝUCE

Práce se třídou ve výuce je důležitou ukázkou vaší práce. Níže najdete opatření, která zahrnují široké spektrum pedagogické praxe, na něž se váš názor možná dlouhodobě vyvíjí a mění. Může se jednat také o aspekty, na které v pedagogickém sboru nemáte jednotný názor, ale snažte se najít kompromisní řešení.

ZPRACOVANÁ TÉMATA

Domácí úkol	110
Hodnocení žáků/žákyň	112

DOMÁCÍ ÚKOL

Cíl

Domácí úkoly jsou tématem, na které existuje velké množství vyhraněných názorů. Cílem tohoto opatření je představit důležité otázky, jež je třeba si položit před vlastním rozhodnutím, jestli (ne)zadávat úkoly.

Popis opatření

Kolem zadávání domácích úkolů se často objevuje velké množství otázek a nejasností. Pokud hovoříme o zadávání úkolů, je potřeba zdůraznit, že žádný právní předpis se tomuto tématu nevěnuje, a proto se jedná o jeden z pedagogických nástrojů. Škola tedy nemá žádnou povinnost úkoly zadávat, ale je vhodné a žádoucí, aby školní řád upravoval zadávání domácích úkolů a jejich hodnocení. Předmětem jedné z vašich porad s kolegy a kolegyněmi tak může být, jak budete jako škola postupovat při zadávání a hodnocení úkolů. Obecně je žáky lépe přijímáno, pokud učitelé a učitelky jedné školy postupují obdobně, tzn. například zadávání úkolů a jejich hodnocení je pojmáno jednotně. Při diskusi se můžete dotknout následujících témat.

Pět bodů k domácím úkolům

- *Socioekonomický status žáků.* Je možné, že ve vaší třídě se budou objevovat žáci, jejichž situace může být k vypracování domácích úkolů značně nepříznivá – nemusí mít vlastní pracovní místo nebo případně klid na vypracování úkolů po příchodu domů. Jednou z možností, jak můžete tento problém vyřešit, je vytvořit ve škole prostor, ve kterém si děti budou moct vypracovat domácí úkoly – někdy to může být například školní družina, případně školní knihovna, kde je k dispozici i někdo dospělý, kdo může pomoci.
- *Dobrodružné domácí úkoly.* Domácí úkol může znamenat nejen sedět u pracovního stolu a něco psát – může to znamenat poznávat z jiné perspektivy věci, které jsme se naučili ve škole (najít v trávě broučka, zeptat se na něco rodičů/pečujících osob). Myslete ale například na to, že některé děti nemají možnost vyrazit jen tak s rodiči/pečujícími osobami do přírody, a splnění úkolu najít šišku pro ně v městském prostředí může být nesplnitelné.
- *Různorodost domácích úkolů.* Domácí úkoly nemusí být pro všechny žáky a žákyně stejné. Dejte žákům a žákyním možnost vybrat si různou úroveň dle jejich zájmu o předmět.
- *Nedávejte úkoly ze dne na den.* Pokud jsou úkoly stanoveny ze dne na den, je větší riziko jejich nevypracování nebo vypracování o přestávkách apod. Pokud dáte žákům a žákyním na vypracování více dní, dáváte jim důvěru a učíte je organizovat si práci dle vlastních potřeb.
- Vymyslete *systém*, který můžete používat (ideálně v celé škole jednotný – přispívá to k lepší reakci žáků a žákyň) – může se jednat o různé amnestie, výhody, které díky domácím úkolům žáci získávají. Snažte se využívat spíše pozitivní motivaci (netrestat za nedonesení domácího úkolu). Do systému můžete zahrnout mimo jiné i to, jak velké

množství úkolů za den budou děti dostávat. Seznamte s tímto systémem žáky na začátku školního roku, případně jej společně uprav(uj)te. Určitě je dobré a vhodné, pokud budou i rodiče/pečující osoby informováni/informovány o tom, proč a kdy se zadávají úkoly.

Tip

V rámci druhého stupně je dobré se s ostatními učiteli domluvit na množství a způsobu zadávání úkolů tak, aby se žákům/žákyním úkoly příliš nehromadily na jeden den. Můžete se také domluvit na obdobích školního roku, ve kterých úkoly nebudete zadávat. Jak již bylo naznačeno výše, výzkumy ukazují, že pokud je hodnocení (domácích úkolů) jednotné napříč školou, žáci a žákyně na něj lépe reagují – můžete s učiteli a učitelkami zkusit vymyslet systém, který budete případně časem upravovat.

DŮLEŽITÉ!

Zadávání nebo nezadávání je rozhodnutí vaše a vašich pedagogů a neexistuje na něj jasný recept. Je možné, že se váš přístup k (ne)zadávání úkolů bude měnit a vyvíjet. Vždy je dobré s rodiči/pečujícími osobami a žáky/žákyněmi na začátku roku mluvit o tom, jakým způsobem ne/budete zadávat úkoly a jaká máte vzájemná očekávání.

Příklad z praxe

Jedna z učitelek prvního stupně rodičům vysvětluje svoje nezadávání úkolů následujícím způsobem:

„Čtěte deset minut a úplně to stačí. A dítě nemusí si sednout, oni toho mají dost z té školy, oni pracují celé dopoledne a pracují, a jděte s těmi dětmi na výlet, tady bude nějaký nápis, ať ho přečtou, nebo půjdete přírodou nebo budete vařit, dítě si tam někde hraje, tak mu dejte prostě 3 + 4, spočítej autíčka, takovou prostě hravou formou (...).“

Učitelka druhého stupně dodává, jak důležité je vnímání socioekonomického statusu žáků a žákyň při zadávání domácích úkolů:

„Dobrovolný domácí úkol určitě, protože máme spoustu dětí právě ze sociálně znevýhodněných rodin, tam jsme někdy u některých dětí třeba rádi, že vůbec jako dorazí do školy a jsou třeba ready. Zažívají občas situace, kdy prostě do té školy ani nedorazí, ne že by nechtěly, ale opravdu ty jejich podmínky jsou teda špatný (...).“

Kde se dozvím více informací

Eduzín (2018): *Proč je rozumné, aby dítě dělalo domácí úkoly. A proč se to s nimi nemá přehánět.* Dostupné z: <https://eduzin.cz/wp/2018/03/19/proc-je-rozumne-aby-dite-delalo-domaci-ukoly-a-roc-se-to-s-nimi-nema-prehanet/>

Andrys (2018). *Několik poznámek k zadávání a hodnocení domácích úkolů.* Dostupné z: <http://www.pedagogicke.info/2018/04/ondrej-andrys-nekolik-poznamek-k.html>

HODNOCENÍ ŽÁKŮ/ŽÁKYŇ

Cíl

V rámci hodnocení žáků a žákyň se v posledních letech objevuje mnoho podnětů a školy často tápou v možnostech, které se jim při hodnocení nabízejí. Cílem následujícího textu je dát možné podněty k přemýšlení při uvažování o hodnocení vašich žáků a žákyň.

Popis opatření

Základní rámec pro to, jakým způsobem probíhá hodnocení na vaší škole, stanovuje školní řád. O způsobu hodnocení rozhodujete vy jako ředitel/ředitelka se souhlasem školské rady. Dle školského zákona může probíhat hodnocení slovně, klasifikačním stupněm nebo kombinací obou způsobů. Pravidla hodnocení žáků, jež jsou obsahem školního řádu, obsahují především: zásady a způsob hodnocení a sebehodnocení, kritéria pro hodnocení. Je tedy rozhodně vhodné s kolegy a kolegyněmi mluvit o tom, v jaké podobě probíhá hodnocení na vaší škole, jelikož je žáky vždy lépe přijímáno, pokud tyto věci probíhají ve škole jednotně. To znamená, že i když vaše škola má dlouho vydiskutovanou podobu, může být užitečné jednou za čas téma otevřít i s kolegy a kolegyněmi a mluvit o podobách, jakými se hodnocení projevuje a jestli hodnocení vnímáte stále stejně. Pro diskusi se můžete zaměřit například na následující témata:

Hodnocení žáků: Témata k diskusi

- Základem každého hodnocení je často snaha o **práci s chybou**. Chyba by neměla být vnímána jako nedostatek, ale jako prostor pro poučení a součást motivace žáka/žákyně. Učitelé a učitelky by měli žáky a žákyně upozorňovat, že dělat chyby je přirozené a bez chyb není možný posun.
- Podporujte komunikaci a sdílení způsobů hodnocení mezi **kolegy/kolegyněmi**. Toto sdílení může být nápomocné pro jednotné vnímání v celé škole. Někdy mohou být i společné předmětové porady vhodným místem, kde mohou učitelé a učitelky sdílet různé těžkosti vyplývající z hodnocení.
- Přestože prosté **sumativní hodnocení** (celkové souhrnné zhodnocení dosahovaných výkonů, např. vysvědčení) je v dnešní době na ústupu, některé školy jej stále do značné míry využívají. Jeho vhodným doplněním je zpětná vazba – může se jednat o komentář, který více dovysvětlí hodnocení, umožní lepší práci s chybou apod. Samotné sumativní hodnocení pomocí známek obvykle nevede k lepšímu porozumění pokroku žáka/žákyně v učení a k rozhodnutí, jak jeho/její učení dále podpořit.
- Na začátku školního roku je vhodné, aby měl/a každý/á z učitelů/učitelek stanovena **kritéria hodnocení**. I zde je více než žádoucí, aby učitelé a učitelky mezi sebou sdíleli, jaká kritéria hodnocení budou využívat – můžete je sdílet napříč školou nebo alespoň v rámci jednotlivých předmětů. Kritéria hodnocení by měla být vždy komunikována směrem k žákům/žákyním, ale i rodičům/pečujícím osobám.
- Někteří učitelé a učitelky hodnocení známkami nemají rádi, a proto k němu přistupují vlastním způsobem – uvažují nad **množstvím známek**, které žákům/žákyním dávají. V zásadě existují dva extrémní přístupy: Nabízení velkého množství možností získávat

známky tak, aby se minimalizovaly dopady např. špatného diktátu. Nebo naopak minimalizace množství známek, protože při hodinách je vidět, jak žáci/žákyně pracují – známkuje se pak např. pouze v případech, kdy je dokončena určitá oblast, a i v tomto případě je v testu vždy něco, v čem bude moct být každý úspěšný. Učitelé a učitelky často také umožňují opravy různých testů a zkoušení, jejichž cílem má být zlepšení známek žáků.

- Důležitým aspektem hodnocení by měla být také snaha vést žáky a žákyně k **sebehodnocení**. Cílem sebehodnocení je podpora samostatnosti a nezávislosti žáka/žákyně na učiteli/učitelce a jeho/její schopnosti ohodnotit vlastní práci. S žákem/žákyní je vhodné o jeho/jejím sebehodnocení diskutovat, a případně se doptávat s ohledem na přílišnou sebekritiku/absenci sebekritiky. Cílem sebehodnocení ale není dovést žáka/žákyni k tomu, aby se ohodnotil/a stejně, jako by ho/ji ohodnotil/a učitel/učitelka.
- V některých školách je hodnocení žáka/žákyně součástí tzv. tripartit (Sumář dobré praxe: jsem ŘEDITEL: Zapojení rodičů do činnosti školy: [Tripartitní setkání](#)). Tripartitního setkání se kromě učitele/učitelky a rodiče/pečující osoby účastní i žák/žákyně, je tedy možné ohodnotit pokrok žáka/žákyně ve vzdělávání z mnoha pohledů.

Tip

Zajímavým způsobem, jak získat zpětnou vazbu od žáků a žákyň, může být jejich hodnocení učitelů a učitelek na konci školního roku. Jednou z možností jsou anonymní dotazníky, které potom učitel/učitelka jiné třídy přepíše do elektronické podoby (aby byla zaručena anonymita a otevřenost) nebo lze využít různé online nástroje (např. Google Forms). Můžete se např. zeptat na aspekty výuky, které se žákům líbí, ale také na aspekty, které pro ně mohou být složité či nepochopitelné.

Důležité

Obecně je velmi důležité, aby hodnocení především vnímalo pokrok žáka/žákyně ve vzdělávání jako jednotlivce/jednotlivkyně.

Formativní hodnocení se stalo slovem, které je aktuálně hodně populární, a i samo ministerstvo a Česká školní inspekce podporují zavádění formativního hodnocení do škol. Přestože jeho kompletní zavedení se může zdát jako nedostižná meta, nebojte se zavést alespoň některé aspekty. Více informací o formativním hodnocení naleznete níže v odkazech.

Příklad z praxe

Jedna z učitelek mluvila o sebehodnocení následujícím způsobem:

„Snažím se klást velký důraz na sebehodnocení, aby dokázali (žáci) ohodnotit sebe, ale i v rámci skupin – např. svoje role v přípravě projektu, případně aby dokázali zhodnotit i kohokoliv ve třídě. Zároveň jsme dali dětem takovou výzvu pro sebehodnocení. Každý si předsevzal nějakou věc, kterou by měl udělat pro zlepšení se v jazyce na následující měsíc, a právě na konci měsíce, kdy probíhá sebehodnocení své práce za měsíc, tak zároveň hodnotíme tu výzvu. Jsou to věci, které my nemůžeme

úplně kontrolovat, ale spíš aby ty děti samy řekly: ‚Ano, vyšlo to, budu v tom pokračovat.‘ Případně: ‚Není to cesta pro mě, protože to a to, a zkusím najít něco jiného.‘ Jako my hledáme možné cesty, tak aby i děti hledaly cesty ve vlastním učení, aby si uvědomily, že nejde o tu školu, nejde o mě (učitele/učitelky), nejde o rodiče, ale že jde o ně.“

Kde se dozvím více informací

Rakoušová, A. *Sebehodnocení žáků*. Metodický portál rvp.cz. Dostupné z:

<https://clanky.rvp.cz/clanek/c/Z/1965/sebehodnoceni-zaku.html>

Starý, K. *Sumativní a formativní hodnocení*. Metodický portál rvp.cz. Dostupné z:

<https://clanky.rvp.cz/clanek/o/g/992/SUMATIVNI-A-FORMATIVNI-HODNOCENI.html>

Formativní hodnocení je skvělý nástroj pro lepší učení. EDUin. Dostupné z:

<https://www.eduin.cz/clanky/formativni-hodnoceni-je-skvely-nastroj-pro-lepsi-uceni/>

Košťálová, H., Straková, J. a kol. (2008). *Hodnocení: důvěra, dialog, růst* (pdf). Dostupné z:

https://www.inkluzivniskola.cz/sites/default/files/uploaded/skav_hodnoceni_web.pdf

Zavádění formativního hodnocení. Edukační laboratoř. Dostupné z:

<https://www.edukacnilaborator.cz/projekty/zavadeni-formativniho-hodnoceni>

Specifika hodnocení a klasifikace žáků s odlišným mateřským jazykem. (2020). Národní pedagogický institut ČR. YouTube. Dostupné z:

<https://www.youtube.com/watch?v=00DP-CLVrpo>

ŘEŠENÍ PROBLÉMOVÝCH SITUACÍ

V životě školy se objevuje množství momentů, které vytvářejí problémové situace, jež je potřeba řešit. Následující opatření poskytují základní přehled o způsobech, kterými můžete k různým situacím přistupovat – týkají se jednak problémových situací ohledně žáků a žákyň, jednak sborovny. Přestože zvláště v těchto situacích je velmi těžké komunikovat, z naší zkušenosti jako první vyplývá, že větší otevřenost přináší rychlejší řešení problému a lepší výsledky.

ZPRACOVANÁ TÉMATA

Krizová kniha	116
Žák/žákyně selhává – co teď?	119
Prevence neúspěchu žáka	121
Máme prevenci, tak proč to pořád nejde?.....	123

KRIZOVÁ KNIHA

Cíl

Cílem opatření je nastavit procesy pro jednání v krizových situacích a zprostředkovat komunikaci mezi pedagogickým sborem a poradenským centrem školy. Správně nastavené procesy omezují šíření nesprávných informací a pomáhají ochraně soukromí žáků.

Popis opatření

Krizová kniha se skládá z dvou částí:

1. „návodu“, jak postupovat v určitých problémových situacích, tedy procesy;
2. zápisníku problémových nebo neobvyklých situací.

Kniha je fyzicky umístěna ve sborovně tak, aby k ní měl každý přístup v případě, že se dostane do krizové situace. Učitel pak následně postupuje podle návodu, který je ve škole připraven – ví, koho kontaktovat, jaké formuláře vyplnit, co zaznamenat. Kniha však poskytuje možnost zapsat i menší konflikt nebo problém, který učitel vyřešil svépomocí přímo v hodině. Zaznamenání drobné situace, i když už je „vyřešena“, umožní poradenskému pracovišti rychleji rozpoznat, že v dané třídě vzniká problém a řešit ho dříve, než nabude velkých rozměrů.

Příklady krizových situací, ke kterým lze nastavit procesy v krizové knize:

- Konflikt ve třídě
- Drogy, omamné látky
- Záškoláctví
- Šikana
- Gambling
- Netolismus
- Poruchy příjmu potravy
- Vandalismus
- Krádeže
- Projevy xenofobie a agrese
- Špatný psychický nebo fyzický stav z důvodu vystavení žáka krizové situaci (živelné pohromy, havárie, závažné onemocnění, úraz, úmrtí).

Tip

- I drobné odchylky v životě třídy/jednotlivce mohou mít důležitou roli při řešení situací, které mohou přijít. Proto nepovažujte krizovou knihu za další administrativní záležitost, ale za způsob, jak chráníte sebe, učitele i žáky.

Důležité

- Pedagogickému sboru je třeba procesy nastavené v krizové knize vysvětlit a také zdůraznit důležitost zapisování drobnějších problémových situací. Efektivita opatření je zajištěna v případě, že sbor spolupracuje.
- Krizovou knihu musí někdo „mít na starost“, ideálně pracovník poradenského pracoviště školy, například metodik/čka prevence nebo výchovný/á poradce/kyně. Pracovník ŠPP by měl knihu pravidelně kontrolovat a sledovat záznamy „malých problémů“ nebo aktualizovat procesy v souladu s novou legislativou.

Příklad z praxe

Zástupkyně ředitelky ze školy Na cestě popisuje, proč vytvořili krizovou knihu a jak funguje:

„Dřív to bylo tak, že za vámi někdo přišel, já za pět minut jdu do hodiny, teď mi něco řek', takže jsem si to třeba někam napsala, nebo výchovná poradkyně tím byla zahlcena, takže to jsme jako by obšlehli z jiný školy. Tam byla speciální pedagožka, která založila a vedla krizovou knihu, kde lidi zapisovali, když něco se dělo a zrovna nebylo komu to oznámit, aby to nezaniklo. My jsme to udělali tak, že se k tomu vrací výchovná poradkyně a ta pak jako to přehodí, komu to patří. To poradenský pracoviště si to pak vezme prostě, buďto výchovná poradkyně to vyřeší sama, protože ona je zodpovědná za to, že zve rodiče a dělá takový ty výchovný komise, když je to něco jako pro pana psychologa, dá se to psychologovi. Díky tý knize i vedení má o té škole nějaký přehled.“

Metodička prevence ze stejné školy:

„Když vznikne problém, vytvoříme nějaký tým, záleží na tom, které oblasti se to týká. Někdy to vede výchovná poradkyně, někdy já jako metodik prevence; je informováno vedení školy, zase máme sestavený krizový plán pro ty jednotlivé situace a probíhá to pak podle určitého scénáře, prostě každá ta krizová situace je jiná, takže podle i toho plánu. Toho se docela držíme. Pak se ty informace pustí i zbytku sboru, pokud je to nutné. Ale někdy je třeba potřeba ve třídě přijmout nějaká opatření, takže se to pak ventiluje i před tím zbytkem. Do té doby dbáme spíš na ochranu informací tak, aby se to zbytečně se nevytvářely různé verze příběhu.“

Kde se dozvím více informací

Habrová, M. *Nácvik řešení krizové situace*. Katalog podpůrných opatření. Dostupné z:

<http://katalogpo.upol.cz/socialni-znevychodneni/prace-s-tridnim-kolektivem/4-9-1-3-nacvik-reseni-krizove-situace/>

Hrouzek, P., Marková, Z. a kol. (2012). *Bezpečné klima ve třídě. Jak zjistit co se ve třídě děje a co udělat, aby se děti ve škole cítily dobře*. Dostupné z:

https://www.pppuk.cz/soubory/primarni_prevence/bezpecne_klima_ve_tride.pdf

Šejvl, J. (2018). *Právní možnosti testování žáků a studentů při důvodném podezření na ovlivnění návykovou látkou ve škole a školském prostředí*. In *Adiktologie v preventivní a léčebné praxi*, 1(2), 86–92. Dostupné z: <https://www.aplp.cz/pravni-moznosti-testovani->

zaku-a-studentu-pri-duvodnem-podezreni-na-ovlivneni-navykovou-latkou-ve-skole-a-skolskem-prostredi/

Kolář, M. (2013). Výcvik odborníků v léčbě šikany. Dostupné z:

<https://www.sikana.org/vyvcikodborniku.pdf>

Kovaříková, M. (2020). Krizové situace ve škole. Bezpečnostní problematika ve školní praxi.

Ciklová, K. (2016). Rizikové chování ve škole s vazbou na legislativní úpravu. Rádce školního metodika prevence.

Braun, R. (2014). Praktikum školní psychologie.

MŠMT: Metodické dokumenty (doporučení a pokyny). Dostupné z:

<https://www.msmt.cz/vzdelavani/socialni-programy/metodicke-dokumenty-doporuceni-a-pokyny>

MŠMT. Aktualizované přílohy metodického doporučení – alkohol, návykové látky, tabák.

Dostupné z: <https://www.msmt.cz/vzdelavani/socialni-programy/aktualizovane-prilohy-metodickeho-doporuceni-alkohol>

ŽÁK/ŽÁKYNĚ SELHÁVÁ – CO TEĎ?

Cíl

Může se stát, že i přes nastavené preventivní mechanismy bude dítě ve výuce nadále selhávat. Cílem tohoto opatření je popsat, jakými kroky můžete zajistit pro žáka/yni co nejlepší podmínky tak, aby mohl/a být zase úspěšný/á.

Popis opatření

Naše zkušenost ukazuje, že pro úspěšné vyřešení problémů pomáhá obecné nastavení systému a jednotlivých kroků, kterými budete postupovat. Pokud tento systém ještě nemáte nastavený, může být jeho definování obsahem jedné z vašich porad. Zkuste se domluvit s kolegy/němi, jak byste mohli společný systém vytvořit. Systém by mohl zahrnovat např. následující body:

- Bez ohledu na to, jestli je dítě zařazeno do práce pod poradenským pracovištěm, zkuste **snížit nároky**. Toto opatření nemusí mít dlouhodobý charakter, možná žák/yně řeší aktuální problém v rodině/blízkém okolí a potřebuje vaši podporu.
- **Mluvte s kolegy/němi**. Pokud máte společné pravidelné porady, můžete tuto problematiku nadnést jako téma. Je možné, že některý z kolegů/kolegyň se s podobným případem setkal a bude schopen/schopna vám poradit.
- Můžete využít služeb různých odborných **neziskových organizací** či jiných **odborníků/odbornic** (např. z univerzit) nebo **pedagogicko-psychologických poraden a speciálně pedagogických center**. Různým složitým tématům se věnují různé organizace, které mohou mít znalosti a mohou vám být nápomocny při řešení složitějších situací, s kterými si nevíte rady (práce s dítětem s odlišným mateřským jazykem, poruchami autistického spektra apod.).
- Upozorňujte kolegy/kolegyně na služby **speciálního pedagoga**. Jeho financování je možné i z tzv. šablon, případně se můžete obrátit na školy ve svém okolí, zda nemají zkušenost s prací se speciálním pedagogem. Domluvte se, jakým způsobem by mohla vaše spolupráce vypadat (nemusí být stejná pro všechny učitele/ky).
- Stanovte si **plán podpory** – ten nemusí být využíván pouze pro děti se specifickými vzdělávacími potřebami (v rámci opatření 1. stupně). Přestože pro plán neexistují konkrétní vzory stanovené MŠMT, můžete například vyzkoušet tento plán (ČOSIV: Plán pedagogické podpory. Dostupné z: <https://www.podporainkluze.cz/material/plan-pedagogicke-podpory/>), ke kterému v dalších zdrojích najdete i odkaz na návod k použití.

Tip

V případě úpravy nároků můžete uvažovat i o jiných způsobech hodnocení. Slovní hodnocení může v tomto ohledu pomoci, protože pomůže nastartovat vnitřní motivaci dítěte.

Důležité

Nezapomínejte ve všech opatřeních na žáka/žákyni. Všechny vaše plány a opatření by měly stavět do středu dítě a jeho úspěch.

Příklad z praxe

Jedna z učitelek prvního stupně hovoří o systému, který v jejich škole funguje:

„(...) automaticky nastavujeme plán podpory a s tím, že dáváme takový nějaký cíle, jsme domluveni s paní ředitelkou, prostě pokud to nepůjde do pololetí, půjde to do konce roku. Pokud to nepůjde, ona mi tady na té jedna až tři si v podstatě můžeme, dá se říct, díky tomu, že si to učíme většinou až do třetí třídy sami, tak si to prostě takhle šoupeme, že jo. (...) tomhle tom je hrozně dobrý to slovní hodnocení, protože tam v podstatě díky tomu, že je zhodnocení toho, co to dítě zvládlo, tak tam si myslím, že to je ohromně pozitivní.“

Kde se dozvím více informací

ČOSIV: *Plán pedagogické podpory* (vzor). Dostupné z:

<https://www.podporainkluze.cz/material/plan-pedagogicke-podpory/>

Felcmanová, L. (2019): *Metodické video – plán podpory žáka*. ČOSIV: Návod pro práci s plánem podpory. Dostupné z: <https://www.podporainkluze.cz/material/metodicke-video-plan-podpory-zaka/>

PREVENCE NEÚSPĚCHU ŽÁKA

Cíl

Cílem opatření je otevřít mezi pedagogy diskusi o možných způsobech, jakými můžete docílit prevence neúspěchu žáků a žákyň. Stejně jako ve všech ostatních oblastech je prevence mnohdy jednodušší než řešení následků.

Popis opatření

Opatření zahrnuje množství aspektů, které je dobré s pedagogy probírat při nastavení systému prevence školní neúspěšnosti.

- Pro prevenci na prvním stupni, může být dobrým krokem **intenzivní spolupráce s MŠ**. Pokud budete udržovat dobré vztahy s MŠ, je pravděpodobné, že budete dopředu informováni, a tedy připraveni na žáky a žákyň, kteří přijdou.
- Jednou z dalších možností je také využití **družiny**. Čas v družině je možné využít k tomu, že si mohou žáci a žákyňe doplnit úkoly (pokud je mají). Vhodným řešením může být i možnost doučování (jeho financování je možné například skrze tzv. šablony) především pro žáky a žákyňe, kteří nemusí mít doma dostatek prostoru pro učení a úkoly.
- Pracujte s **rodiči/pečujícími osobami**. Pro učitele a učitelky může být složité mluvit o tématech, která se jich dotýkají v rámci jejich práce. Zdůrazňujte pedagogům a pedagožkám důležitost spolupráce s rodiči/pečujícími osobami a její benefity, můžete také představit tzv. tripartitní setkání (Sumář dobré praxe: jsem ŘEDITEL: Zapojení rodičů do činnosti školy: Tripartitní setkání).
- Podporujte prostředí, které je **otevřené a sdílející**. Zdůrazňujte možnost obrátit se při jakýchkoliv potížích na někoho z kolegů, kolegyň či přímo na vás. Otevřenost je dobrým bodem, který může usnadnit nalezení řešení. Upozorňujte také na možnost, obrátit se na neziskové organizace či konkrétní odborníky v oblasti (např. univerzity).
- Zapojte **speciálního pedagoga**. Zapojení speciálního pedagoga může být dobrým krokem, jeho financování je možné ze šablon, často je také možné služby jednoho speciálního pedagoga sdílet s dalšími školami ve svém okolí.

Důležité

Nebojte se sdílet, jakým způsobem pracují s chybami a motivací dětí na ostatních školách ve vašem okolí, jaké používají způsoby a metody a co funguje a nefunguje. Je možné, že sdílení s ostatními vám umožní vytvořit lepší systém.

Příklad z praxe

Jedna z ředitelek mluví o tom, jak moc je pro prevenci neúspěchu důležitá práce s chybou a vnitřní motivací:

„Aby chyba nebyl problém, aby se nepracovalo s takovým tím lapidárním odměna–trest, ale aby se podporovala vnitřní motivace dětí, podporovala jejich vlastní zodpovědnost za vzdělávání, abychom je brali vážně jako naše partnery, ne jako objekty našeho pedagogického úsilí, vůči kterým vystupujeme z pozice moci, to si myslím, že je strašně důležité a je třeba na tom pracovat.“

Kde se dozvím více informací

Nováčková, J. (2020). *Vnitřní motivace – podstata skutečného vzdělávání dětí*. YouTube.

Dostupné z:

https://www.youtube.com/watch?v=3ht1kk7r4ic&ab_channel=EmilZah%C3%A1lka

Pospíchalová, A. (2018). *Třídní schůzky: Dříve se rodiče mačkali v lavicích a dostávali zprávu o dítěti před ostatními. A dnes?* Eduzín. Dostupné z: <https://www.eduzin.cz/trendy-ve-vzdelavani/inovativni-metody/tridni-schuzky-drive-se-rodice-mackali-v-lavicich-a-dostavali-zpravu-o-diteti-pred-ostatnimi-a-dnes/>

MÁME PREVENCI, TAK PROČ TO POŘÁD NEJDE?

Cíl

Cílem opatření je nahlédnout na problematiku vztahů ve třídě přes sborovnu.

Popis opatření

A je to tady zase? Už se zase řeší situace v 7. A, už zase probíráte Tondu Dlouhého. Je to pořád to stejné dokola, i přestože už jste snad vyzkoušeli preventivní a intervenční aktivity. A možná už začínáte mít pocit, že se situace nezmění a že vše co jste dělali, je zbytečné.

Zkuste si opravdu pořádně promyslet situaci mezi dětmi. Vypište si body. A poté to stejné udělejte i ve vaší sborovně. Zkuste se zaměřit na to, jak vaši zaměstnanci spolu komunikují, jak hovoří o dětech, jak mluví s dětmi. A pak si ty stejné otázky položte i směrem k sobě.

Našel/našla jste tam společné jmenovatele? Pokud ano, možná právě v komunikaci dospělých je, jak se říká, zakopaný pes.

Jestli jste v chování mezi kantory viděli podobné jevy jako v chování mezi žáky, začněte o této problematice hovořit – na poradách nebo v učitelském klubu a diskutujte s kolegy nad způsobem řešení a nápravy vztahů a komunikace ve sborovně. Na změně trvejte, protože jedině tak můžete budovat ve vaší škole pozitivní klima. Chtějte změnu, protože pokud dojde k nápravě vztahů mezi dospělými, pak se lépe budou „opravovat“ vztahy mezi dětmi.

Při řešení vztahů v pedagogickém sboru je důležité si pozvat někoho zvenčí. Někoho, kdo nebude zatížený prostředím školy a bude objevovat vztahy mezi vámi a podporovat vás – jako tým v hledání řešení a nastavování pravidel komunikace.

Tip

Inspirujte se v sociálních službách. Informujte se v neziskové organizaci, se kterou máte dobrou zkušenost a poptejte se, jak funguje supervize, jakého mají supervizora a jak jsou s ním spokojeni?

Nebo si domluvte více termínů s různými supervizory a vyzkoušejte si supervizi nanečisto. Na základě této zkušenosti pak vyberete toho nejlépe vyhovujícího.

Důležité

Proces osvěžení vztahů v pedagogickém sboru není rychlý. Bude možná vyžadovat celý školní rok, ale věřte, že po několika týdnech práce se objeví první výsledky, a to nejen ve sborovně.

Je důležité pracovat s postoji pedagogického sboru a motivovat je k účasti na supervizi, kterou by měli chápat jako benefit.

Příklad z praxe

Paní učitelka hovoří o vlivu vztahů mezi pedagogy na děti:

„Očekáváme, že bude řešit klima sborovny, protože tam nám to ještě pořád skřípe. Až budeme mít vyladěnou sborovnu, tak to půjde rychleji i směrem dolů do tříd.“

Kde se dozvím více informací

Sumář dobré praxe: jsem UČITEL: Vztahy a spolupráce v pedagogickém sboru: [Prevence jako základ](https://bein.ped.muni.cz/sumar-dobre-praxe/jsem-ucitel/vztahy-a-spoluprace-v-pedagogickem-sboru/prevence-jako-zaklad). Dostupné z: <https://bein.ped.muni.cz/sumar-dobre-praxe/jsem-ucitel/vztahy-a-spoluprace-v-pedagogickem-sboru/prevence-jako-zaklad>

Sumář dobré praxe: jsem ŘEDITEL: [Práce s postoji pedagogického sboru](https://bein.ped.muni.cz/sumar-dobre-praxe/jsem-reditel/prace-s-postoji-pedagogickeho-sboru). Dostupné z: <https://bein.ped.muni.cz/sumar-dobre-praxe/jsem-reditel/prace-s-postoji-pedagogickeho-sboru>

Němcová, P. (2006). *Vztahy třídních kolektivů*. In Učitelské noviny. Dostupné z: <http://www.ucitelskenoviny.cz/?archiv&clanek=3182>.

Sumář dobré praxe: jsem ŘEDITEL: Práce s postoji pedagogického sboru. [Učitelský klub](https://bein.ped.muni.cz/sumar-dobre-praxe/jsem-reditel/prace-s-postoji-pedagogickeho-sboru/ucitelsky-klub). Dostupné z: <https://bein.ped.muni.cz/sumar-dobre-praxe/jsem-reditel/prace-s-postoji-pedagogickeho-sboru/ucitelsky-klub>

Sumář dobré praxe: jsem ŘEDITEL: Práce s postoji pedagogického sboru. [Mentoring a koučink](https://bein.ped.muni.cz/sumar-dobre-praxe/jsem-reditel/prace-s-postoji-pedagogickeho-sboru/mentoring-a-koucink). Dostupné z: <https://bein.ped.muni.cz/sumar-dobre-praxe/jsem-reditel/prace-s-postoji-pedagogickeho-sboru/mentoring-a-koucink>

Vybíral, M. (2018). *Supervize ve školách a její vztah ke společnému vzdělávání*. In Podpora společného vzdělávání v pedagogické praxi. Dostupné z: <http://www.inkluzevpraxi.cz/kategorie-reditel/1118-supervize-ve-skolach-a-jeji-vztah-ke-spolecnemu-vzdelavani>

Pavlas Martanová, V. (2020). *Supervize jako jeden z efektivních nástrojů péče o učitele*. In Komenský – Odborný časopis pro učitele základní školy. Dostupné z: <https://www.ped.muni.cz/komensky/clanky/supervize-jako-jeden-z-efektivnich-nastroju-pace-o-ucitele>

Kurz

Kolegiální podpora ve sborovně. Dostupné z: <https://www.socioklima.eu/sluzby/vzdelavani-pedagogu/kolegialni-podpora-ve-sborovne/>

KLIMA VE TŘÍDĚ – BUDOVÁNÍ VZTAHŮ A ATMOSFÉRY BEZPEČÍ

Vztahy nás ovlivňují v průběhu celého života, a proto je o ně důležité adekvátně pečovat. Ve školním prostředí by mělo vytváření pozitivního klimatu ve třídě a škole jít ruku v ruce se vzdělávacími cíli, protože jedině tam, kde se žáci/žákyně cítí bezpečně, se mohou plně rozvíjet.

ZPRACOVANÁ TÉMATA

Vztahy ve třídě – proč je nezanedbat?..... 126

VZTAHY VE TŘÍDĚ – PROČ JE NEZANEDBAT?

Cíl

Cílem opatření je poukázat na důležitost péče o vztahy mezi žáky ve třídě a změnu postojů pedagogického sboru k této problematice.

Popis opatření

Už je to tu zase. Na poradě se určitě bude řešit 3. B nebo 8. A – naše nejproblémovější třídy. A vám už se možná zdá, že se řeší pořád to stejné dokola, ale ke zlepšení situace nedochází a stížnosti ze strany pedagogů, potažmo rodičů/pečujících osob se množí.

Přežili jste to a konec roku je tu, ale stejně vám někde v hlavě nedají spát výše uvedené třídy a chcete vymyslet, jak to příští rok udělat znovu, aby vaši zaměstnanci neměli tolik práce s problémovými třídami a vy, abyste neměli tolik práce s řešením všech stížností.

Řešení není zase až tak složité, ale vyžaduje spolupráci všech a postupnou změnu postojů i u těch nejzarytějších pedagogů, kteří si myslí, že práce s třídním kolektivem a vztahy mezi žáky do vyučování nepatří.

Žáci, kteří se ve škole a třídě cítí bezpečně a mají jistotu ve vyučujících, se mohou lépe vzdělávat a problém s tím, že pedagogové nestíhají osnovy, je ten tam. Zároveň zbývá více času i pro různé projekty a vedlejší činnost, které podporují klima školy a její tvář před samotnou veřejností.

- Zaveďte povinné třídnické hodiny, které nebudou jenom prostorem pro řešení třídní administrativy, ale budou hlavně zaměřené na péči o vztahy ve třídě.
- Září věnujte nastavení pravidel. Berte ho jako adaptační, pozorovací a utvářecí. Věřte, že se to vrátí a problémových situací bude méně.
- Základní pravidla by měla být platná pro všechny žáky, ale i pedagogy. Vytvořte je společně se svými kolegy např. na výjezdní poradě. Poté jim dejte prostor, aby je přenesli do prostředí třídy a diskutovali o nich s dětmi.
- Nebojte se přístup ke vztahům vnést i do vize školy.
- Pracujte s postoji vašich pedagogů a poukazujte na důležitost práce se vztahy ve třídě.

Tip

Věnovat se vztahům na adaptačních kurzech je důležité, ale je také vhodné posilovat vztahy mezi žáky ve školní třídě. Třídnické hodiny jsou jednou z možností, které nabízejí pravidelnost.

Důležité

Nevíte si rady, jak celé toto téma uchopit? Pozvěte si na pomoc pracovníky ze školního poradenského pracoviště nebo externí pracovníky, kteří se specializují na toto téma.

Příklad z praxe

Zde máte příklad z praxe, který by měl být součástí vize každé školy a součástí postojů každého učitele: „V momentě, kdy se tam děcka necítí dobře, tak se nebudou ani dobře učit a nebudou tam chodit rády. A když tam žák nechodí rád a někdo k tomu a priori přistoupí, že ho to tam nebaví, tak ono ho to tam nebude prostě bavit a člověk pak může dělat, co chce. Takže pokud tam někdo bude chodit s tím, že fakt se tam necítí dobře, protože ho ostatní např. šikají nebo mu nadávají nebo pomlouvají, tak bude celou dobu z toho prostředí nervózní a pod tlakem a nebude to fungovat.“

Kde se dozvím více informací

Sumář dobré praxe: jsem ŘEDITEL: Spolupráce v rámci pedagogického sboru: [Výjezdní porady](https://bein.ped.muni.cz/sumar-dobre-praxe/jsem-reditel/spoluprace-v-ramci-pedagogickeho-sboru/vyjezdni-porady).
Dostupné z: <https://bein.ped.muni.cz/sumar-dobre-praxe/jsem-reditel/spoluprace-v-ramci-pedagogickeho-sboru/vyjezdni-porady>

Sumář dobré praxe: jsem UČITEL: Vztahy a spolupráce v pedagogickém sboru: [Spolupráce s asistentem pedagoga](https://bein.ped.muni.cz/sumar-dobre-praxe/jsem-ucitel/vztahy-a-spoluprace-v-pedagogickem-sboru/spoluprace-s-asistentem-pedagoga). Dostupné z: <https://bein.ped.muni.cz/sumar-dobre-praxe/jsem-ucitel/vztahy-a-spoluprace-v-pedagogickem-sboru/spoluprace-s-asistentem-pedagoga>

Sumář dobré praxe: jsem UČITEL: Vztahy a spolupráce v pedagogickém sboru: [Sdílení materiálů ze školení](https://bein.ped.muni.cz/sumar-dobre-praxe/jsem-ucitel/vztahy-a-spoluprace-v-pedagogickem-sboru/sdileni-materialu-ze-skoleni). Dostupné z: <https://bein.ped.muni.cz/sumar-dobre-praxe/jsem-ucitel/vztahy-a-spoluprace-v-pedagogickem-sboru/sdileni-materialu-ze-skoleni>

Sumář dobré praxe: jsem PORADENSKÝ PRACOVNÍK školy: Řešení problémových situací: [Máme prevenci, tak proč to nejde](https://bein.ped.muni.cz/sumar-dobre-praxe/jsem-poradensky-pracovnik-skoly/reseni-problemovych-situaci/mame-prevenci-tak-proc-to-nejde). Dostupné z: <https://bein.ped.muni.cz/sumar-dobre-praxe/jsem-poradensky-pracovnik-skoly/reseni-problemovych-situaci/mame-prevenci-tak-proc-to-nejde>

Braun, R. (2014). *Praktikum školní psychologie*.

Dostálová, A. (2019). *Dobré vztahy mezi žáky jako důležité téma školy*. In Školní poradenství v praxi. Dostupné z: <https://www.rizeniskoly.cz/cz/aktuality/dobre-vztahy-mezi-zaky-jako-dulezite-tema-skoly.a-5976.html>

Jak na vztahy ve třídě očima učitele. In Raabe. Dostupné z: <http://www.raabe.cz/aktuality/jak-na-vztahy-ve-tride-ocima-tridniho-ucitele.aspx>

Hudáková, J. *Živá třída v praxi: příběh brněnské učitelky, která v dětech vzbudila zapálení pro učení a nadšení pro spolupráci*. Dostupné z: <http://www.spiritualplanet.cz/ziva-trida-v-praxi-pribeh-brnenske-ucitelky-ktera-v-detech-vzbudila-zapaleni-pro-uceni-a-nadseni-pro-spolupraci/>

Šmejkalová, R., Schmidová, K. *Třída v pohodě aneb aktivity pro podporu dobrých vztahů mezi žáky*. Dostupné z: https://www.inkluzivniskola.cz/sites/default/files/uploaded/napadnik_scio_0.pdf

Kolařík, M. (2019). *Interakční psychologický výcvik*.

PODPORA A ZAJIŠTĚNÍ MATERIÁLNÍCH PODMÍNEK PRO INKLUZIVNÍ VZDĚLÁVÁNÍ

Inkluzivní škola by měla být přístupná pro všechny žáky, učitele a rodiče bez ohledu na to, zda mají či nemají jakékoliv zdravotní postižení. Žák, učitel i rodič se zdravotním postižením by měli mít možnost se bezpečně a samostatně pohybovat jak ve škole, tak v jejím okolí. Měli by mít možnost bezpečně se pohybovat po chodbách, vzdělávat se či pracovat ve třídě či jiných specializovaných učebnách včetně tělocvičny a bazénu. Měli by mít možnost využívat toalety, stravovat se v jídelně a být v kontaktu se spolužáky, učiteli a ostatními pracovníky školy.

Ve škole by měly být k dispozici jak technické, tak výukové pomůcky, které mohou být využity ke vzdělávání či práci. Ve spolupráci se zřizovatelem by měl být zajištěn též bezpečný a bezbariérový přístup ke škole.

Základní legislativní normou v této věci je vyhláška Ministerstva pro místní rozvoj č. 398/2009 sb. V některých konkrétních případech je však vhodné jít nad rámec této vyhlášky a vycházet z doporučení organizací hájících zájmy osob se zdravotním postižením.

ZPRACOVANÁ TÉMATA

Propojování předmětů 129

PROPOJOVÁNÍ PŘEDMĚTŮ

Cíl

Propojení předmětů podporuje nejen rozvoj nových metod, které zvyšují zájem žáků, ale je také užitečným nástrojem pro změnu postojů, rozvoj spolupráce, komunikace a výměnu zkušeností mezi učiteli.

Popis opatření

Pro rozvoj pedagogického sboru není třeba vyhledávat pouze kurzy mimo vaši školu. Je vhodné podpořit a využít zdroje, které máte přímo na pracovišti, tedy samotné učitele. Oni sami si mohou být vzájemnou inspirací a mohou tak zatraktivnit výuku pro žáky, ale možná i pro učitele, kteří se ve své kariéře ocitli na chvíli ve slepé uličce. Mezipředmětové propojení vyžaduje větší nároky na přípravu, a proto je důležité nechat pedagoga si zvolit kolegu, se kterým začne více spolupracovat. Takovou volbu však není možné mnohdy rozhodnout od stolu. Je proto vhodné vést učitele k náhledovým hodinám, kde mohou zjistit, jak jejich kolegové pracují a kdo by jim mohl v mezipředmětové spolupráci vyhovovat.

Téma předmětového propojení můžete vnést i do klubu učitelů, kde je prostor pro diskusi nad výhodami a nevýhodami či sdílení dobré praxe. Nebo jej můžete navrhnout v rámci individuálních pohovorů či mentoringu.

Tip

- Pokud nevíte, jak tento způsob uchopit ve vaší škole, zkuste rozhodit síť mezi kolegy řediteli a domluvit si stáž tam, kde mezipředmětovou spolupráci už nějaký čas využívají.
- Zájem pedagogického sboru může zvýšit návštěva lektora nebo učitelů z jiné školy, kteří své předměty propojují. Vhodné může být také absolvování kurzu kritického myšlení, jehož prostřednictvím mohou učitelé nalézt propojení mezi předměty.

Důležité

Toto opatření není možné nařídit – musí dávat učitelům smysl a musí pro ně být přínosné. Je důležité tedy spíše pracovat s postoji a podporovat inovativní přístup ke vzdělávání žáků, ale i pedagogů.

Příklad z praxe

Příklad z praxe, který by měl být součástí vize každé školy a součástí postojů každého učitele:

„V momentě, kdy se tam děcka necítí dobře, tak se nebudou ani dobře učit a nebudou tam chodit rády. A když tam žák nechodí rád a někdo k tomu a priori přistoupí, že ho to tam nebaví, tak ono ho to tam nebude prostě bavit a člověk pak může dělat, co chce. Takže pokud tam někdo bude chodit s tím, že fakt se tam necítí dobře, protože ho ostatní např. šikanují nebo mu nadávají nebo pomlouvají, tak bude celou dobu z toho prostředí nervózní a pod tlakem a nebude to fungovat.“

Kde se dozvím více informací

Sumář dobré praxe: jsem ŘEDITEL: Práce s postoji pedagogického sboru: [Individuální setkání vedení a pedagogického pracovníka](https://bein.ped.muni.cz/sumar-dobre-praxe/jsem-reditel/prace-s-postoji-pedagogickeho-sboru/individualni-setkani-vedeni-a-pedagogickeho-pracovnika). Dostupné z: <https://bein.ped.muni.cz/sumar-dobre-praxe/jsem-reditel/prace-s-postoji-pedagogickeho-sboru/individualni-setkani-vedeni-a-pedagogickeho-pracovnika>

Sumář dobré praxe: jsem ŘEDITEL: Práce s postoji pedagogického sboru: [Učitelský klub](https://bein.ped.muni.cz/sumar-dobre-praxe/jsem-reditel/prace-s-postoji-pedagogickeho-sboru/ucitelsky-klub). Dostupné z: <https://bein.ped.muni.cz/sumar-dobre-praxe/jsem-reditel/prace-s-postoji-pedagogickeho-sboru/ucitelsky-klub>

Sumář dobré praxe: jsem ŘEDITEL: Práce s postoji pedagogického sboru: [Mentoring a koučink](https://bein.ped.muni.cz/sumar-dobre-praxe/jsem-reditel/prace-s-postoji-pedagogickeho-sboru/mentoring-a-koucink). Dostupné z: <https://bein.ped.muni.cz/sumar-dobre-praxe/jsem-reditel/prace-s-postoji-pedagogickeho-sboru/mentoring-a-koucink>

Sumář dobré praxe: jsem ŘEDITEL: Spolupráce se subjekty: [Návštěvy partnerských škol](https://bein.ped.muni.cz/sumar-dobre-praxe/jsem-reditel/spoluprace-se-subjekty/navstevy-partnerskych-skol). Dostupné z: <https://bein.ped.muni.cz/sumar-dobre-praxe/jsem-reditel/spoluprace-se-subjekty/navstevy-partnerskych-skol>

Sumář dobré praxe: jsem ŘEDITEL: [Práce s postoji pedagogického sboru](https://bein.ped.muni.cz/sumar-dobre-praxe/jsem-reditel/prace-s-postoji-pedagogickeho-sboru). Dostupné z: <https://bein.ped.muni.cz/sumar-dobre-praxe/jsem-reditel/prace-s-postoji-pedagogickeho-sboru>

Tandemová výuka. Katedra pedagogiky PdF MU. Dostupné z: <https://www.ped.muni.cz/pedagogika/tandemova-vyuka/>

Herink, J. (2014). *Týmové mezipředmětové vyučování*. Dostupné z: <https://clanky.rvp.cz/clanek/c/z/18501/TYMOVE-MEZIPREDMETOVE-VYUCOVANI-TEAM-TEACHING-KOLEGIUM-VYUCUJICICH.html/>

Staněk, M. a kol. (2017). *Týmové vyučování v kontextu mezioborové spolupráce*. Dostupné z: https://www.researchgate.net/profile/Dagmar_Popjakova/publication/321675567_Tymove_vyucovani_v_kontextu_mezioborove_spoluprace/links/5a909351a6fdccecff01f906/Tymove-vyucovani-v-kontextu-mezioborove-spoluprace.pdf

Morin, A. *What is co-teaching?* Dostupné z: <https://www.understood.org/en/learning-thinking-differences/treatments-approaches/educational-strategies/collaborative-team-teaching-what-you-need-to-know>

jsem UČITEL

Vaše role učitele/učitelky je zásadní ve vzdělávání žáků. Rovněž podstatná je ale také pro budování vztahů, procesů a vize. Spoluutváříte prostředí, ve kterém se žáci vzdělávají. Vaše aktivní účast na životě školy pomáhá formovat pozitivní klima, v němž se vy i ostatní účastníci vzdělávacího procesu budete cítit dobře.

ZPRACOVANÁ TÉMATA

VIZE ŠKOLY	132
VZTAHY A SPOLUPRÁCE V PEDAGOGICKÉM SBORU	136
ŘEŠENÍ PROBLÉMOVÝCH SITUACÍ	157
KLIMA VE TŘÍDĚ – BUDOVÁNÍ VZTAHŮ A ATMOSFÉRY VE TŘÍDĚ	165
ZAPOJENÍ ŽÁKŮ DO ŽIVOTA ŠKOLY	177
ZAPOJENÍ RODIČŮ DO ČINNOSTI ŠKOLY	181
PRÁCE SE TŘÍDOU VE VÝUCE	184

VIZE ŠKOLY

Vize školy se může na první pohled zdát jako luxus, o kterém se můžeme bavit, až uhasíme, co nás pálí. Naše poznání z návštěv škol se tudíž může zdát kontraintuitivní. Pravdou však je, že všude, kde jsme byli, se vize ukázala jako základní stavební kámen, bez kterého se škola jen těžko pohne z místa. Vize byla nejen cílem, ale hlavně prostředkem, jenž umožňoval otevření diskuze o směřování školy a jejích silných a slabých stránkách, protože předpokladem řešení problémů je jejich pojmenování. Kromě toho, formulace vize, jako kolektivního procesu je zároveň i procesem budování komunity a poctivějších a otevřenějších vztahů. Zde více než kdy jindy platí, že cesta je cíl.

ZPRACOVANÁ TÉMATA

Tvorba vize v rámci pedagogického sboru 133

TVORBA VIZE V RÁMCI PEDAGOGICKÉHO SBORU

Cíl

Formulace vize přispívá ke sjednocení očekávání o směřování školy mezi vedením a pedagogickým, ale i nepedagogickým sborem.

Tvorba vize školy je procesem, díky kterému se můžete lépe seznámit s představami a prioritami vedení ZŠ, ale i ostatních kolegů. Umožňuje otevřít vědomou a otevřenou debatu o škole, vzdělávání a umožňuje pracovat s postoji k inkluzi.

Popis opatření

Tvorba vize není lineární proces a zabere jistý čas. Může to být i třeba celý školní rok, než dojde k jejímu zformulování. A ani tak nebudete s vizí úplně hotovi, protože její podoba vlastně není nikdy úplně definitivní, mění se průběžně s tím, jak se měníte vy, školní komunita, ale i prostředí a podmínky kolem vás. A jak by měl celý proces vypadat?

Při formulaci vize společně s vedením myslíte na to, aby byla vize jednoduchá a srozumitelná pro všechny – učitele, ostatní zaměstnance, žáky i rodiče.

Výsledkem práce by měla být věta nebo několik vět, které se pak dají rozvíjet do krátkého textu tvořícího „filozofii školy“; „desatero školy“ anebo je možné formulovat další teze jako „Dobrý učitel je...“.

Vizi si tedy můžete představit jako otevřený dialog mezi všemi členy školní komunity – na její tvorbě by se měli podílet nejen zaměstnanci školy, ale i žáci a jejich rodiče/pečující osoby.

Tip

Při setkáních s kolegy nad podobou vize můžete používat techniky jako práce ve skupinách, brainstorming nebo mindmaps. S vizí můžete dále pracovat – s žáky v třídních hodinách, při komunikaci s rodiči nebo zřizovatelem. Podívejte se na další opatření v sekci vize školy pro inspiraci.

Důležité

Vize je něco, co určuje tvář a smýšlení celé školní komunity. Nepodceňujte tedy její tvorbu a buďte aktivní při jejím vytváření. Měla by být výsledkem práce všech – celého společenství.

Příklad z praxe

Takto vzpomíná na proces formulování vize paní ředitelka z inkluzivní školy ve vyloučené lokalitě:

„Nemyslela jsem si, že by byla úplně šťastný formát porada. My jsme se potkávali neformálně. Na nějaké platformě, kde jsme si opravdu udělali čas. Každý si tam přinesl něco dobrého, abychom se tam cítili dobře. Když bylo hezky, sedli jsme si na školní zahradu nebo někam do nějakých alternativních prostor, kde byla nějaká křesílka atd. Opravdu jsme si dali práci s tím, aby prostředí bylo takové hezké, pokud možno inspirující.

Takhle se neformálně jsme se setkali s těmi svými kolegy a tam jsem jim řekla, čím jsem se jako ředitelka školy zabývala. Že jako ředitelka školy, která chce dobře dělat svoji práci, jsem si začala klást otázky, jaká je ta naše škola teď, nějak jsem si stanovila třeba dva tři body. Opravdu si myslím velmi stručně, a ne nějak složitě, nesrozumitelně, odborně, vědecky, ale velmi stručně, velmi lidsky jsem si vypíchla nějaké tři body: Chceme být škola dobrá. Chceme, abychom se tu všichni cítili dobře. Chceme pracovat a učit tady tak, aby to dětem k něčemu bylo v životě. Kde jsme dobří? Kde nás pata tlačí? Kde třeba na něco možná zatím vůbec neupíráme pozornost, ale přitom by to mohlo být zajímavé a oživující.

Hledala jsem odpovědi a na setkání jsem začala takto: Já jsem si kladla tyhle otázky a nechala jsem je na ně odpovídat. Poprosila jsem je: zkuste mi napsat vy vaše odpovědi na tyhle otázky. Myslím si, že je to strašně důležité pro to, jak dál tu naši školu povedeme. Ráda bych, aby vyústily potom tyhle naše úvahy v nějakou společně formulovanou vizi.

Řekla jsem jim: ‚Tak pojďte, sejdeme se tady za čtrnáct dní zase a přineste mi, prosím, ty vaše odpovědi a zkusíme to tady dát dohromady. Já vám pak přečtu ty moje, vy, přečtete si vaše a zkusíme v tom hledat to, kde se budeme potkávat, protože to, že to třeba takhle budu vnímat já a vy, to už bude vypovídat o tom, že asi tam někde budou ty důležité momenty. Tam, kde to budeme vnímat stejně, na čem se shodneme, na tom je vždycky dobré začít pracovat, na té shodě.‘

Tak takhle nějak prostě za dva týdny jsme se sešli znovu, zase tak nějak neformálně, v příjemném prostředí a četli si ty odpovědi, bavili jsme se o tom, vysvětlovali jsme si, proč jsem tam zrovna já tohle napsala, proč to vnímám jako důležité. A někdo mi k tomu řekl svůj postřeh: No vidíš, já třeba tohle vůbec jako důležitý nevnímám, protože...

A teď v téhle debatě bylo to bohatství. V téhle debatě nad těmi základními otázkami, nad těmi našimi odpověďmi, nad tím hledáním, co je v těch našich odpovědích společného, na čem se tedy shodujeme, kde je pro nás ten dobrý základ. Vzít to a začít, protože tam je shoda, tak v tom je to bohatství, v tom je ten zásadní přínos té pedagogické vize. A takových debat, to se neodehraje jako během jednoho setkání, ale tohle to třeba bude trvat opravdu jeden školní rok nebo dva školní roky klidně. Ale důležitá, strašně důležitá byla právě ta první debata.

Bylo strašně důležité, aby taková vize byla sdílená, aby byla prodebatovaná v pedagogickém sboru, aby byla vyargumentovaná, abychom se nad ní třeba i pohádali, protože pak byla společná. Samozřejmě že když jsem měla padesátičlenný pedagogický sbor, tak někým byla velmi horlivě sdílená, protože s ním sto procentně rezonovala, s někým třeba tak úplně nerezonovala, ale vykomunikovali jsme to, měli jsme to podložené argumenty a bylo to naše společné směřování.

Vnímala jsem vizi školy jako takové životní krédo školy. Byl to pro mě takový nějaký maják někde na obzoru, ke kterému jsme směřovali. To nějaký ideál. Byl to náš cíl a každá škola by měla vědět, kde má cíl, kam jde. Tahle vize, podložená touto debatou, potom mohla jít dál do světa, pak bylo samozřejmě dobrý někam si ji napsat – ideálně, aby byla pořád nějak před očima, na našich webovkách, v nějakých

našich dokumentech. Pokud by byla stručná, heslovitá, mohla být klidně napsaná ve škole na zdi mohli jsme si ji potom třeba ztvárnit nějak i s dětmi, vymyslet, jak ji kreativně uchopit...“

Kde se dozvím více informací

Eduzín (2013). *Klima školy má zásadní vliv na to, jak se děti učí*. Dostupné z:

<https://www.eduzin.cz/nezarazene/klima-skoly-ma-zasadni-vliv-na-to-jak-se-deti-uci/>.

Jak vytvářet a podporovat kvalitní klima školy? Řízení školy. Dostupné z:

https://online.rizeniskoly.cz/cz/casopis/rizeni-skoly/jak-vytvaret-a-podporovat-kvalitni-klima-skoly.m-3106.html?_ga=2.177916770.650176504.1602444868-55678955.1602444868

Kontext fungování školy a její vize. Cesta ke kvalitě. Dostupné z: <http://www.nuv.cz/ae/1-kontext-fungovani-skoly-a-jeji-vize>

Urbánek, P. a kol. (2020). *Učitelství sbory základních škol a jejich sociální klima: víceřípadová studie učitelství sborů*. (Kapitoly 1, 2, 4.1, 5).

Sumář dobré praxe: jsem ŘEDITEL: Práce s postojí pedagogického sboru: [Dobrý učitel](#).

Dostupné z: <https://bein.ped.muni.cz/sumar-dobre-praxe/jsem-reditel/prace-s-postoji-pedagogickeho-sboru/dobry-ucitel>

VZTAHY A SPOLUPRÁCE V PEDAGOGICKÉM SBORU

Pro zajištění dobrého klimatu školy nejsou podstatné jenom vztahy mezi žáky, ale také mezi učiteli. Je proto zásadní kultivovat spolupráci v rámci pedagogického sboru, ale také nastavovat vysoké komunikační standardy a jasné procesy. V této sekci vám přinášíme tipy na opatření, která ze zkušeností našich škol dobře fungují a přinášejí pozitivní naladění do zaměstnaneckého kolektivu. Dotkneme se jednak oblasti porad a jejich organizace, jednak spolupráce učitelů a jejich dalšího vzdělávání.

ZPRACOVANÁ TÉMATA

Sdílení materiálů ze školení.....	137
Náslechové hodiny	139
Návštěvy jiných škol	141
Propojování předmětů	143
Výjezdní porady.....	145
Společná školení.....	147
Spolupráce s asistentem pedagoga.....	149
Rodičovské schůzky a asistent pedagoga.....	151
Mentoring a koučink	153
Prevence jako základ	155

SDÍLENÍ MATERIÁLŮ ZE ŠKOLENÍ

Cíl

Sdílení materiálů a tím i vědomostí ze seminářů realizovaných mimo školu pomáhá učitelům udržet si přehled ve vzdělávacích a výchovných přístupech efektivním způsobem a budovat spolupráci v pedagogickém sboru.

Popis opatření

Sdílení může probíhat osobně, třeba workshopem v učitelském klubu nebo taky formou přípravy materiálů. Učitelé, kteří se zúčastní školení, si připraví „výcuc“ z podkladů k danému tématu a/nebo dají k dispozici přímo pracovní listy. Takto se každý může inspirovat pro svůj předmět nebo třídnickou hodinu. Způsob sdílení závisí na tom, jaké systémy ve škole používáte – ideální je samozřejmě elektronická forma.

Tip

Je dobré kombinovat sdílení materiálů i s osobním kontaktem, při kterém můžou ostatní učitelé klást dotazy.

Příklad z praxe

V ZŠ Velká sdílení zkušeností ze školení funguje například kolem poradenských pracovníků. Výchovná poradkyně popisuje, jak probíhalo seznamování se s inkluzí v jejich škole:

„Nejdříve jsme jeli – my jako poradenské pracoviště a vedení školy, na ten týden inkluze, na to školení. Pak jsme se to snažili předávat dál, a tak jsme to začali nabízet a chválit. Díky tomu se hodně učitelů chytlo a odjelo na týden inkluze do Křtin a byli zde na školení. Je to super, když na sobě chtějí kolegové pracovat. Potom jsme oznámili vedení, že bychom chtěli promluvit na poradách a že bychom chtěli část porady věnovat vzdělávání kolegů, kde bychom se jim to snažili vysvětlit. Vysvětlovat to z pohledu toho dítěte, s čím se potýká, proč třeba ten Tomáš měl ty záchvaty, proč byl agresivní, aby si uvědomili, co to způsobuje, že on v sobě, on jako člověk není agresivní, ale že to je jenom napětí, které se hromadí, protože se pohybuje v cizím, v cizojazyčném prostředí, kterému většinou nerozumí.

Nebo pracujeme s částí kolektivu. Například maminka dívky s lehkým mentálním postižením v osmé třídě se na nás obrátila s tím, že si myslí, že je její dcera přetěžovaná. A tak jsme si vzali jen učitele té konkrétní osmé třídy a snažime se jim to vysvětlit. Nakopírovali jsme jim minimální výstupy z ŠVP a ukazovali jsme jim na tom, co je třeba udělat. Zároveň se snažíme jim zprostředkovat i důsledky. Protože když je to zrovna holčička, která je snaživá, a maminka, která je snaživá, tak pak dochází k tomu, že ty dvě snaživé se celé odpoledne učí, a to dítě z toho života nemá nic jiného, než že se snaží dorovnat těm ostatním.“

Učitel češtiny ze ZŠ Na cestě takto připravil materiály ze školení o čtenářské gramotnosti:

„Já jsem třeba s jednou kolegyní chodil půl roku na semináře o čtenářské gramotnosti, a abychom to pak nějak shrnuli, tak jsme vlastně pro ostatní kolegy připravili seminář o tom, na jaké informace jsme přišli, jaké pracovní listy jim můžeme dát. Já s kolegyní jsme všechno dali do elektronické formy, takže vlastně kolegové pak od nás dostali jeden velký soubor, ze kterého si vybrali, co chtěli, ať už to použili na třídnickou hodinu nebo metodu mohli aplikovat do svého předmětu.“

Kde se dozvím více informací

Sumář dobré praxe: jsem ŘEDITEL: Práce s postoji pedagogického sboru: [Učitelský klub](https://bein.ped.muni.cz/sumar-dobre-praxe/jsem-reditel/prace-s-postoji-pedagogickeho-sboru/ucitelsky-klub).

Dostupné z: <https://bein.ped.muni.cz/sumar-dobre-praxe/jsem-reditel/prace-s-postoji-pedagogickeho-sboru/ucitelsky-klub>

Sumář dobré praxe: jsem ŘEDITEL: Práce s postoji pedagogického sboru: [Mentoring a koučink](https://bein.ped.muni.cz/sumar-dobre-praxe/jsem-reditel/prace-s-postoji-pedagogickeho-sboru/mentoring-a-koucink). Dostupné z: <https://bein.ped.muni.cz/sumar-dobre-praxe/jsem-reditel/prace-s-postoji-pedagogickeho-sboru/mentoring-a-koucink>

Sumář dobré praxe: jsem UČITEL: Vztahy a spolupráce v pedagogickém sboru: [Návštěvy jiných škol](https://bein.ped.muni.cz/sumar-dobre-praxe/jsem-ucitel/vztahy-a-spoluprace-v-pedagogickem-sboru/navstevy-jinych-skol). Dostupné z: <https://bein.ped.muni.cz/sumar-dobre-praxe/jsem-ucitel/vztahy-a-spoluprace-v-pedagogickem-sboru/navstevy-jinych-skol>

NÁSLECHOVÉ HODINY

Cíl

Opatření umožňuje zintenzivnění výměny zkušeností v rámci pedagogického sboru nebo také spolupráci mezi učiteli a vychovateli při zajišťování vhodných podmínek pro vzdělávání žáků s SVP.

Popis opatření

Možná si občas říkáte, že byste potřebovali do výuky vnést trošku vítr, něco, čím byste žáky překvapili nebo namotivovali k učení. Ale kde na to všechno vzít čas? Kde pořád hledat inspiraci a jak do toho zapojit všechna ta opatření týkající se inkluze?

Zdroje máte blíž, než si myslíte. Jsou to vaši kolegové – ať už učitelé/učitelky anebo i vychovatelé a vychovatelky v družinách, kteří se podílejí také na výchovně-vzdělávacím procesu. Právě oni pro vás mohou být inspirací v hledání nových přístupů, metod nebo vám pomohou získat náhled na toho/tu „problémového/problémovou“ žáka/žačku či vás ujistí v tom, že práce s dětmi s SVP není až taková věda a že mnoho dovedností už vlastně máte osvojených.

Toto sdílení zkušeností, přístupů, inspirace je možné v tzv. náhledových hodinách, kdy nejde o poskytování zpětné vazby učiteli/ce, ale o pozorování jeho/její práce s žáky a získávání tak cenných podnětů do vaší vlastní praxe. Náhled může být celodenní, nebo jen v průběhu jedné hodiny, která je pro vás relevantní. Po náhledové hodině je vhodné si vyhradit také čas na diskuzi mezi navštěvujícími a učitelem/kou. Ta nemusí být vůbec dlouhá, ale poskytuje prostor pro kladení otázek. Zde je pro inspiraci několik typů náhledů:

- učitelky prvního stupně (vhodné například, když se učitelka 1 potkává prvně s SVP, které učitelka 2 umí zvládat);
- předmětové výměny, zaměřené na výuku konkrétního předmětu;
- návštěvy vychovatelů do tříd, kde se vzdělávají děti z družiny;
- návštěvy učitelů do družin, kam chodí děti z jejich tříd;
- náhled učitele II. stupně do třídy na I. stupni, kterou povede příští rok;
- náhledy na výuku do jiných předmětů.

Tip

Náhledové hodiny mohou být také tématem pro klub učitelů. S kolegy lze prodiskutovat jak jejich podobu, tak také témata, která se ukázala jako důležitá po jejich uskutečnění. Tato diskuze je zdrojem inspirace i pro kolegy, kteří na náhledové hodině nebyli. Navzájem si tak

poskytnete inspiraci do svých hodin, pro práci s žáky s SVP a celkově tak může dojít ke změně nastavení dalšího vzdělávání ve vaší škole.

Nebojte se chodit i pro inspiraci k vychovatelům/vychovatelkám do družin. Nejenže se vám tam děti ukáží v jiném světle a prostředí, ale zároveň můžete získat inspiraci v přístupu k jednotlivým dětem s SVP.

Příklad z praxe

Ve škole Na cestě se paní učitelce I. stupně chodí do výuky dívat kolegyně a vychovatelky:

„I paní vychovatelky chodí, spolupráce je také s družinou. Takže taky se přijdou podívat na ty metody, protože je to zajímavé, jak se pracuje s těma dětma. A ještě kolegu vlastně, který tady začínal, kterého jsem kdysi učila, tak ten se ke mně taky chodil dívat.“

Kde se dozvím více informací

Sumář dobré praxe: jsem ŘEDITEL: Práce s postoji pedagogického sboru: [Učitelský klub](#).

Dostupné z: <https://bein.ped.muni.cz/sumar-dobre-praxe/jsem-reditel/prace-s-postoji-pedagogickeho-sboru/ucitelsky-klub>

Sumář dobré praxe: jsem ŘEDITEL: Práce s postoji pedagogického sboru: [Mentoring a koučink](#). Dostupné z: <https://bein.ped.muni.cz/sumar-dobre-praxe/jsem-reditel/prace-s-postoji-pedagogickeho-sboru/mentoring-a-koucink>

Sumář dobré praxe: jsem ŘEDITEL: Práce s postoji pedagogického sboru: [Individuální setkání vedení a pedagogického pracovníka](#). Dostupné z: <https://bein.ped.muni.cz/sumar-dobre-praxe/jsem-reditel/prace-s-postoji-pedagogickeho-sboru/individualni-setkani-vedeni-a-pedagogickeho-pracovnika>

Kolektiv autorů. *Začínající učitel*. Dostupné z:

https://www.nidv.cz/images/npublications/publications/files/1560949924_Za%C4%8D%C3%ADnaj%C3%ADc%C3%AD%20u%C4%8Ditel.pdf (str. 29-49; 53-55)

Uvádějící učitel. Dostupné z: <https://www.projektsypo.cz/uvadejici-ucitel.html>.

Nástroje pro kolegiální podporu. Dostupné z: <https://www.zacitspolu.eu/wp/wp-content/uploads/2019/10/nastroje-kolegialni-podpory.pdf>

Sdílení zkušeností aneb učitelé na výzvědách. Dostupné z:

<https://www.preslovin.cz/2019/05/sdileni-zkusenosti-aneb-ucitele-na-vyzvedach/>

Tandemová výuka. Veskole.cz. Dostupné z: <https://www.veskole.cz/clanky/tandemova-vyuka-nic-lepsiho-neznam>

Tandemová výuka. Katedra pedagogiky PdF MU. Dostupné z:

<https://www.ped.muni.cz/pedagogika/tandemova-vyuka/>

NÁVŠTĚVY JINÝCH ŠKOL

Cíl

V pracovním nasazení se občas stane, že začneme vidět černě. A popravdě to se pak špatně něco mění, zvláště pak náš postoj k různým inovacím. Cílem tohoto opatření je umožnit vám pedagogům vidět věci jinak – z jiné perspektivy, a hlavně v jiné škole, protože když uvidíme, že něco jde, tak se to lépe bude zavádět i tam, kde už si to začalo říkat o prázdniny.

Popis opatření

Pamatujete si na svoje spolužáky z vysoké školy? Možná jste s nimi v kontaktu a možná si s nimi i píšete a vyměňujete si novinky z pedagogického světa. A co takhle novinky sdílet tváří v tvář a navzájem se navštívit přímo v práci? Nebo jste třeba slyšeli o nějaké metodě, kterou zatím používá jenom jedna škola v naší zemi nebo v zahraničí? Líbilo by se vám vidět naživo, jak s touto metodou pracovat? Anebo si jen myslíte, že stáže by měly být součástí pracovního rozvoje?

Pokud jste na některou z otázek odpověděli ano, tak neváhejte a zkuste toto téma otevřít na poradě, na setkání učitelského klubu anebo při individuálních rozhovorech s vedením.

Zkuste být na rozhovor/diskuzi připraveni. Naplánujte si, jak by návštěva školy probíhala, co by mělo být cílem atp. U škol v zahraničí buďte o krok napřed a klidně napište nezávazný e-mail, zdali by pro ně bylo zajímavé navázat spolupráci.

Návštěva jiné školy přinese vám i vašim kolegům různorodá témata, která mohou nastartovat diskuzi, případnou změnu.

Tip

Po návratu z návštěvy uspořádejte pro ostatní kolegy a kolegyně setkání, kde jim můžete sdělit svoje dojmy a zkušenosti. Můžete jim promítat fotky a videa nebo jim při šálku kávy vysvětlit, jak to v navštívené škole fungovalo.

Důležité

I pouhé načerpání atmosféry jinak fungujícího prostředí stačí ke změně vnímání naší pracovní reality.

Pokud máte o návštěvu jiného zařízení zájem, nebojte se ho prosadit.

Příklad z praxe

Speciální pedagožka ze školy Na křižovatce se návštěvy neúčastnila, ale reflektovala její dopad na své kolegyně:

„Já mám tuto zkušenost. Když se podařilo kolegyním vyjet do Německa do Berlína podívat se do škol přes ČOSIV, tak to tam viděly v praxi. Viděly, kolik tam mají migrantů, že to je mnohonásobně větší

problém, než máme my tady – když jsme někde vycestovali ven do škol nebo podařilo se i vyjet, tady kolegyně jely do Německa do Berlína se podívat do škol přes ČOSIV, když to prostě viděly v praxi, kolik tam mají migrantů, že to je ještě jako mnohonásobně větší problém, než máme my tady, pár romských dětí nebo pár problémových dětí, a že to jde a že prostě to funguje. Takže po návratu byly trošku, tak oni přijely trošku vyměněny. Hrozně to bylo znát a změnily i tu práci, jak na to nahlížely, ale dokud to nespátříte, tak vám to může někdo vykládat, ale prostě dokud neuvidíte, tak neuvěříte. Takže myslím si, že i ty školení z velké části, neříkám, že jsou k ničemu, ale pokud ten člověk je takhle jako kdyby uzavřený, že nechce nic nového přijmout, tak můžete školit, jak chcete, můžete mít super lektory, jaký chcete, ale stejně si ten člověk si z toho nic neodnese, protože, protože je zavřený ej, protože prostě nechce a a priori se s tím prostě neztotožňuje.“

Takhle vnímala návštěvu paní ředitelka:

„Určitě ty výjezdy do zahraničí. Ted' nám zbyly nám v tom projektu velkým nějaký peníze, a tak chceme vyslat zase skupinu pěti šesti učitelů ještě honem rychle do Holandska. Další výjezdy prostě chceme, aby co nejvíc kantorů mělo možnost jít, protože jednak tam uvidí v těch školách, který už mají za sebou nějakých patnáct dvacet let inkluze, což byly teda všechny, který jsme navštívili, který v tom levelu jako jedou delší dobu, že to má řešení na konci. Aby viděli, že ty děti v tom Berlíně v podstatě jsou stejný jako naše, možná ještě složitější, protože když tam paní ředitelka jako říkala tu statistiku, sedmdesát procent dětí má nějaký trauma, je to čtvrt, kde je hodně přistěhovalců, ale byly tam samozřejmě mezi nimi i děti místní.“

Učitel češtiny také vzpomínal na návštěvu škol v Berlíně:

„Možná ještě víc, než ty semináře mně přijde dobré vycestovat. My jsme byli minulý rok, to bylo taky součástí projektu, v Berlíně ve třech školách. Jsme jeli do Berlína do třech škol. Vlastně jsme viděli, taky to byly to inkluzivní školy, a viděli jsme, jak ty děti pracují. Mě spíš obohacuje to, když vidím, jak ten učitel pracuje než poslouchat nějakou teorii. Mám rád vždycky praktický věci než teorii. Teorii jsem měl na fakultě, a to mi stačilo.“

Výrazný moment pro mě byl v tom, že na té jedné berlínské škole si děti umí zadat cíl, který se snaží splnit. To my vlastně jako neumíme, ani jako děti si neumí stanovit cíl, který můžou po měsíci hodnotit říct, jestli ho splnily, nebo ne. Pak se mi líbilo, že na individuální výuce měli pro děti jízdni řád, kde si vybraly úroveň, kterou chtějí plnit. A pod tou úrovní měly napsané „v učebnici vypracuj tohle cvičení“. Ten plán byl, tady jedna učitelova příprava, kde on si k tomu musel sednout a musel tam udělat nějaký soubor cvičení a ten žák sám pracoval a odevzdával to tomu učiteli tu práci a on to kontroloval. A vlastně on za tu hodinu obcházel třídu a každému tomu žáku za tu odvedenou práci mu k tomu vždycky něco řekl. Oni měli výukové bloky, takže neměli jenom 45 minut. Ten učitel neříkal nic frontálně, možná měl nějakou úvodní řeč, co budou dělat, a kdyby něco nevěděli, tak se ho zeptají. Třeba když jsme byli na matematice, tak učitel obcházel tu třídu a někdo něco nevěděl, on šel a vysvětloval to na tabuli pro všechny. A pak vlastně když ten blok skončil, tak on jim ještě dal zpětnou vazbu v tom, že řekl, že tenhle ten hezky pracoval, že prostě byli skvělý, že hezky spolupracovali a že tenhle ten udělal velký pokrok a tak. To se mi strašně líbilo, že vlastně učitel v té hodině stihnul opravit a oznámkovat nebo napsat do slovního hodnocení tomu žákovi, takže ten učitel pak odcházel s čistým štítem z hodiny, že už nemusí nic opravovat, to se mi strašně jako líbilo.“

PROPOJOVÁNÍ PŘEDMĚTŮ

Cíl

Propojení předmětů podporuje nejen rozvoj nových metod, které zvyšují zájem žáků, ale také je užitečným nástrojem pro rozvoj spolupráce a výměnu zkušeností mezi učiteli.

Popis opatření

Předpokladem úspěchu tohoto opatření je také jistá míra osobnostní kompatibility a vzájemných sympatií mezi spolupracujícími učiteli. Oslovte proto ke spolupráci kolegu anebo kolegyni, se kterými vycházíte dobře, nebo kteří jsou pro vás inspirující. Jde o to, aby tato zkušenost byla obohacující i pro vás jako pedagoga. Spolupráci můžete vykopnout například náhledovými hodinami.

Tip

Nevíte, jak začít? Zkuste téma propojování předmětů navrhnout na poradě nebo na setkání klubu pro učitele. Někdo již s tímto typem výuky může mít zkušenosti, a vy tak získáte nové spojení.

Důležité

Pro toto opatření je mimořádně důležité, aby bylo funkční – to znamená, aby se výuka nepropojovala jenom proto, aby byla propojena. Zásadní je, aby taková spolupráce měla smysl pro učitele/ky, ale také pro žáky.

Příklad z praxe

V ZŠ Na cestě spolupracuje učitel zeměpisu/češtiny v 6. třídě s kolegyní, učitelkou matematiky:

„My s kolegyní spolupracujeme docela často. Na prvním stupni jsem se žáky pracoval tak, že jsem právě propojoval všechno, co šlo. A mně to právě trošku chybí, takže ve svých předmětech se to snažím dělat. Baval jsem se o tom právě s novou učitelkou matematiky a ta říkala, že v tom smysl vidí, a proč to nespojit ještě s matematikou? Takže já pak třeba v podstatě využívám naši učitelku matematiky k tomu, aby mi udělala zápis na zeměpis, protože mají text, do toho textu doplní slova, a já pak přijdu na zeměpis, takže oni ten text, jsou s ním seznámeni a já s ním můžu dál pracovat. Nemusím mít žádnou úvodní nějakou hodinu, abych jim vysvětloval cokoliv.

Například kolegyně si našla nějakou hru, teď nevím, jestli se to jmenuje běhačka, nebo nějak tak,... Ale smyslem té běhačky je, že děti mají text, mají v něm vynechaná slova a u toho vynechaného slova je v závorce napsaný příklad; je to taky skupinová práce, zvolí si mezi sebe zapisovatele, který je ve třídě a jednoho co chodí na chodbu pro slova. A je to tak, že oni vědí příklad, skupina musí spočítat příklad,

ten žák, který chodí na chodbu, jde najít výsledek a u toho výsledku máte slovo, který patří do toho textu. Takže oni děti si pak vlastně, děti pak mají celý text, se kterým pak já v češtině můžu pracovat, takže učitelka matematiky si splní to, že počítá příklady, děti dostanou slova a já s tím textem pak můžu v další hodině dál pracovat. Nebo jsem v zeměpisu v šestce probíral měřítko a mapy, takže jsme pak udělali dvouhodinovku zeměku a matematiky dohromady.

Pak jsme to dělali tak, že jsme, třeba teď jsme probírali Karla Hynka Máchu v češtině – dostali jsme se k němu v rámci tvoření přídavných jmen v češtině, a protože nevěděli, kdo to je, tak jsem měl pocit, že by to měli vědět. Tak jsem jim dal, možná že mě někdo ukamenuje, ale dal jsem jim naučit se Máj jako úryvek. Byl jsem právě domluvený s učitelkou matematiky, vybrali jsme nějaká slova z Máje a děti v matematice vypočítaly příklady a díky výsledkům zjistily ty slova, která už byla v pořadí, která chyběla v tom Máji. Takže jim to paní učitelka zašifrovala a napsala jim, že ta slova nesmějí vyhodit, že je budou potřebovat v češtině, takže děti teď měly soubor deseti slov a nevěděly, k čemu jsou, ale věděly, že to nesmějí vyhodit.

Nebo v hodině zeměpisu jsme probírali časový pásma a já jsem to dal taky do čtenářských dílen s tím, že kolegyně říkala, že by mohla s tím časem pracovat i v hodině matematiky. A tak jsme vymysleli, že jim dáme do těch čtenářských dílen hádanky na Sydney a Pražský hrad. Našli jsme jednoduchý text na internetu, který se týkal Austrálie, nechali jsme v tom vynechaná slova a já jsem ještě, ten text jsem si pak musel upravit, aby to jako pasovalo mně na tu hodinu, že teda tam je jiné časové pásmo, že když máme den, tak oni mají noc a naopak, takže ty děti pak, když šly na tu čtenářskou dílnu, tak říkaly: „Jé, tam ten obrázek jsme viděli v matematice.“ Takže, že se jim to spojilo.“

Kde se dozvím více informací

Tandemová výuka. Katedra pedagogiky PdF MU. Dostupné z:

<https://www.ped.muni.cz/pedagogika/tandemova-vyuka/>

Herink, J. (2014). *Týmové mezipředmětové vyučování*. Dostupné

z: <https://clanky.rvp.cz/clanek/c/z/18501/TYMOVE-MEZIPREDMETOVE-VYUCOVANI-TEAM-TEACHING-KOLEGIUM-VYUCUJICICH.html/>

Staněk, M. a kol. (2017). *Týmové vyučování v kontextu mezioborové spolupráce*. Dostupné z:

https://www.researchgate.net/profile/Dagmar_Popjakova/publication/321675567_Tymove_vyucovani_v_kontextu_mezioborove_spoluprace/links/5a909351a6fdccceff01f906/Tymove-vyucovani-v-kontextu-mezioborove-spoluprace.pdf

Morin, A. *What is co-teaching?* Dostupné z: <https://www.understood.org/en/learning-thinking-differences/treatments-approaches/educational-strategies/collaborative-team-teaching-what-you-need-to-know>

Sumář dobré praxe: jsem ŘEDITEL: Práce s postoji pedagogického sboru: [Učitelský klub](#).

Dostupné z: <https://bein.ped.muni.cz/sumar-dobre-praxe/jsem-reditel/prace-s-postoji-pedagogickeho-sboru/ucitelsky-klub>

Sumář dobré praxe: jsem UČITEL: Vztahy a spolupráce v pedagogickém sboru. [Náslechové](#)

[hodiny](#). Dostupné z: <https://bein.ped.muni.cz/sumar-dobre-praxe/jsem-ucitel/vztahy-a-spoluprace-v-pedagogickem-sboru/naslechove-hodiny>

VÝJEZDNÍ PORADY

Cíl

Výjezdní porady slouží k prodiskutování velkých témat, na která je třeba se plně soustředit, a zároveň změna prostředí umožní budovat týmového ducha a celkovou pohodu.

Popis opatření

Výjezdní poradou je možné chápat jako „adapták“ pro pedagogy. Slouží nejen k řešení velkých témat, jako je např. vize školy, pravidla školy, novinky ve školství atd., ale slouží i jako prostor pro vzdělání a seberozvoj všech přítomných. Zároveň se umožňuje naladit na nadcházející období – ať už to prázdninové (pokud je realizována na konci roku), nebo naopak může pomoci k adaptaci na nadcházející školní rok v rámci přípravného týdne.

Určitým benefitem výjezdních porad je to, že dojde ke změně prostředí. Nemáte před sebou zaskládaný stůl, který říká „*tohle ještě všechno musíš udělat*“. Umožňuje plné soustředění na to, co musíte zvládnout vy – jako pedagogický tým – tým, který potřebuje být jednotný, otevřený novým příležitostem a výzvám, aby mohl vést k jednotě a otevřenosti i žáky. Témata výjezdních porad mohou být různá a v případě potřeby je vhodné téma prodiskutovat na klasické poradě, zvláště pokud vnímáte, že je to oblast, která by vás jako sbor mohla posunout dopředu.

Zní to zatím jako mnoho práce a málo odpočinku? Nebojte se i v rámci výjezdních porad je prostor pro neméně důležitý odpočinek. Ten zkuste strávit společně, vymyslete zábavnou aktivitu pro všechny, povídejte si s kolegy anebo se těšte na to, co pro vás připravilo vedení či zkušení lektoři, kteří mohou být rovněž součástí takové porady.

Tip

- Nebojte se přinášet návrhy na aktivity, oblasti, kam by se dalo s týmem vyrazit. Je to i váš čas a při řešení důležitých věcí byste se měli cítit příjemně.
- Chtějte, aby zasedání bylo pravidelné a mohli jste si tak plánovat své osobní volno.
- Výjezdní setkání je možné financovat z projektu, jak to dělá škola Na křižovatce.

Důležité

Stále si říkáte, že výjezdní zasedání není důležité? Opak je pravdou, oprostění se od každodenních povinností a změna prostředí napomáhá ke zvýšení efektivity práce. Zkuste se na takové setkání těšit, přinést tam něco, co vám dělá radost, protože poté už z něho nebude jenom pracovní povinnost, ale něco, co potřebujete a chcete!

Příklad z praxe

Ve škole Na křižovatce si na výjezdy vzpomíná i učitelka II. stupně:

„V podstatě se řeší věci, které se klidně mohly řešit ve sborovně, samozřejmě mohly, ale když člověk vyjede někam do úplně jiného prostředí, tak je to příjemnější. Takže my jsme každé rok, asi jsme už třikrát takhle byli, třeba na dvě noci nebo na víkend jsme někam vyjeli a v podstatě jsme tam pracovali. To není, že bychom se tam jen tak rekreovali, ale vždycky bylo předem daný, co se tam bude probírat. Na tom prvním setkání jsme měli právě lektorku, co tu je i dnes, která to vlastně celé moderovala, ona věděla, kam potřebujeme jako sbor dojít, jak nastavit tu komunikaci uvnitř toho sboru, takže my jsme dělali i různé aktivity. Takže třeba tohle střetnutí mělo za cíl stanovit si nějaký pravidla komunikace.

Pak, další rok, bylo zase setkání, to vedla jiná lektorka. Téma bylo hodnocení, a nakonec taky se tam řešilo vlastně změnu metod výuky a jak to udělat. Protože někdy na předmět je jedna hodina vyučovací, což je strašně málo. Takže jsme se tam rozdělili do pracovních skupin a řešilo se tam, jak by se to dalo udělat, nebo kdo nahlíží jak na tu blokovou výuku. To se třeba v letošním roce už realizuje, že tady prostě funguje bloková výuka. Je to zase daný na dobrovolnosti; samozřejmě o to náročnější je to pak na ten rozvrh, aby to všechno prostě jako kdyby nějak fungovalo, ale tohle se zrovna třeba podařilo.

Jako ty věci se prostě probrat musí, musí se toho zúčastnit všichni a je to příjemnější, když takhle může člověk vyjet ven. Tam se utuží nějaký vazby. Já to tak aspoň vnímám, že je to super, že je to nějaký bonus.“

Kde se dozvím více informací

Sumář dobré praxe: jsem ŘEDITEL: Práce s postoji pedagogického sboru: [Mentoring a koučink](https://bein.ped.muni.cz/sumar-dobre-praxe/jsem-reditel/prace-s-postoji-pedagogickeho-sboru/mentoring-a-koucink). Dostupné z: <https://bein.ped.muni.cz/sumar-dobre-praxe/jsem-reditel/prace-s-postoji-pedagogickeho-sboru/mentoring-a-koucink>

Sumář dobré praxe: jsem ŽÁK: [Vize školy](https://bein.ped.muni.cz/sumar-dobre-praxe/jsem-zak/vize-skoly). Dostupné z: <https://bein.ped.muni.cz/sumar-dobre-praxe/jsem-zak/vize-skoly>

Sumář dobré praxe: jsem ŘEDITEL: [Práce s postoji pedagogického sboru](https://bein.ped.muni.cz/sumar-dobre-praxe/jsem-reditel/prace-s-postoji-pedagogickeho-sboru). Dostupné z: <https://bein.ped.muni.cz/sumar-dobre-praxe/jsem-reditel/prace-s-postoji-pedagogickeho-sboru>

Sumář dobré praxe: jsem ŘEDITEL: Práce s postoji pedagogického sboru: [Dobrý učitel](https://bein.ped.muni.cz/sumar-dobre-praxe/jsem-reditel/prace-s-postoji-pedagogickeho-sboru/dobry-ucitel). Dostupné z: <https://bein.ped.muni.cz/sumar-dobre-praxe/jsem-reditel/prace-s-postoji-pedagogickeho-sboru/dobry-ucitel>

ŠVEC, J. (2006). *Vedení porad*. Dostupné z: http://www.nuv.cz/file/254_1_1/

SPOLEČNÁ ŠKOLENÍ

Cíl

Záměrem opatření je nastavit jednotný přístup (pedagogického) sboru nebo otevřít prostor pro diskuzi na téma, které ve sboru rezonuje. Společná školení mohou být určena pro všechny pracovníky školy, pokud se týkají např. způsobu komunikace se žáky a žákyněmi.

Popis opatření

Toto opatření může vycházet ze tří bodů:

- *Vize školy*

V tomto případě je to především vedení školy, které vybírá školení, nebo dokonce vytváří školicí plán na základě prodiskutované a kolektivně přijaté vize. Při tom mohou pomoci stanovené priority na daný školní rok. Co se týče školení, které dle vašeho názoru odpovídá vizi, bude ho dobré probrat s vedením školy.

- *Potřeby učitelů a dalších pracovníků školy*

Další variantou je vycházet z aktuální situace. Možná mezi kolegy a kolegyněmi rezonuje nějaké téma, na kterém se nemohou shodnout (např. hodnocení žáků a žákyň) nebo se s ním prostě nesetkali a chybí jim jasné metodické pokyny (třeba při spolupráci s asistenty pedagoga). V tomto případě se obvykle objeví potřeba při některé z porad.

- *Řešení problémové situace*

Pokud se ve škole objeví jakákoliv problémová situace – třeba ve výchovné oblasti (kyberšikana, omamné látky, sexuální obtěžování), která se opakuje, je vhodné proškolit celý sbor. Je důležité, abyste byli jednotní v postoji a řešení takových situací. Pokud se v takových situacích ocitáte, můžete téma otevřít na jedné z porad sboru.

Tip

Pokud se školení nebo seminář týká způsobu komunikace se žáky a žákyněmi, akutního výchovného problému nebo třeba nového a neobvyklého didaktického přístupu (např. Hejného metoda, Comenia Script atp.), je vhodné téma prodiskutovat i s rodiči.

Výhodou společných školení je i to, že získá celý pedagogický sbor stejné informace o problematice. Všichni učitelé a ostatní pracovníci jsou tak na stejné lodi a mohou dále diskutovat problematiku a téma dále probírat.

Důležité

Ve výše zmíněných případech se jedná o zásadní školení, při kterých je důležité, aby se jich účastnil celý sbor – pro výběr termínu je tedy možné využít například tzv. přípravný týden, nebo ředitelské volno. Tím se zajistí, že se školení zúčastní opravdu všichni (pedagogičtí) pracovníci (učitelé/učitelky, asistenti/ky pedagoga, ale také vychovatelé/ky).

Příklad z praxe

V ZŠ Velká se v posledních letech rapidně zvýšil počet asistentů pedagoga (AP). AP jsou v pravidelném kontaktu s výchovnou poradkyní, která se s nimi jednou měsíčně setkává a monitoruje jejich situaci ve třídách, případně komunikuje jejich požadavky a problémy vedení školy nebo speciálním pedagožkám. Ze setkání s AP, ale také z porad pedagogického sboru vyplynulo, že oblast spolupráce mezi učitelem/kou a asistentem/kou je pro mnohé zatím nejasnou oblastí, ve které je potřeba si ještě vymezit kompetence:

„Minulý rok jsme se s panem ředitelem jsme se na tom domluvili, organizovala jsem tady vlastně seminář celodenní ohledně spolupráce asistentů pedagoga s učiteli, protože i toto téma tady hodně vře, takže jsem vlastně zjišťovala jednak informace od asistentů, co by potřebovali, aby se cítili líp, co jim nevyhovuje, co jim naopak vyhovuje – to stejné od učitelů, co by potřebovali, co je fajn, co ne. Potom z toho jsem udělala nějaké závěry, které jsme poslali, no jako Edupraxe nám dělala ten seminář, takže tam jsme se domluvili o tom, co by bylo dobré, co by nebylo dobré tam zmínit. No a následně, následně z toho vznikl nebo jsme vytvořily s holkami, jako speciálními pedagožkami, a s výchovnou poradkyní manuál spolupráce, který vlastně nastavuje ta základní pravidla s tím, že každý měsíc se výchovná poradkyně setkává s asistenty, a někdy tam jdeme i my a třeba tentokrát jsem tam ještě zmiňovala znovu ten manuál, co v rámci toho ke mně se dostalo od učitelů, co nefunguje, funguje, zase zpátky od asistentů, co funguje, nefunguje.“

Kde se dozvím více informací

Feuersteinova metoda instrumentálního obohacování. Dostupné z: <https://www.atc-feuerstein.cz/o-metodach>

Edukační laboratoř (např. formativní hodnocení). Dostupné z: <https://www.edukacnilaborator.cz/>

Respektovat a být respektován (respektující způsob komunikace s dětmi i dospělými). Dostupné z: <https://www.respektovani.com/>

Centrum behaviorální analýzy (metoda vhodná pro práci s dětmi s autismem nebo dalšími neurovývojovými poruchami). Dostupné z: <https://www.ped.muni.cz/caba/>

Zajímavá školení

Nová škola, o.p.s. (kurzy týkající se AP). Dostupné z: <http://www.novaskolaops.cz/nase-kurzy/>

Férová škola (různá školení týkající se inkluzivního vzdělávání). Dostupné z: <http://www.ferovaskola.cz/skoleni>

SPOLUPRÁCE S ASISTENTEM PEDAGOGA

Cíl

Cílem opatření je nastavit spolupráci mezi asistentem pedagoga a učiteli v partnerské rovině, která napomůže k rozvoji všech zúčastněných.

Popis opatření

To tam bude se mnou celý den? Možná vám tato otázka probleskla hlavou, když jste se dozvěděli, že ve vaší třídě bude asistent pedagoga. Je to možná přirozená reakce, ale v nastavení komunikace a spolupráce nám tato myšlenka trochu zavírá vrátka k druhému člověku – v tomto případě asistentu pedagoga.

Asistent pedagoga není dozorem, kontrolorem, ale má ve třídě působit jako partner, který vám může pomoci vést třídu správným směrem. Je to někdo, kdo vám může ulehčit celkovou práci a starost o třídu, pomůže vám kolektiv vidět z jiného úhlu. Může si všimnout drobností, které od katedry prostě vidět nejsou. Celkově vám spojení s asistentem pedagoga umožní nahlédnout na třídu z jiného úhlu a umožní vám odhalit případná negativa a vyzdvihnout pozitiva v třídním kolektivu a ve vašem společném úsilí.

A jak toho všeho dosáhnout? Důležitá je jako u všeho jiného komunikace a vyjasnění si hranic vaší spolupráce. Díky tomu můžete působit na třídu jednotně a vytvářet pozitivní soulad, který je pro rozvoj dětí důležitý.

Zkuste si spolu před začátkem školního roku sednout a promluvit.

- Ptejte se:
 - Co si navzájem můžete nabídnout?
 - Co potřebujete při své práci?
 - Co potřebuje asistent pedagoga při své práci?
- Povídejte si o dětech.
- Povídejte si o pravidlech třídy.
- Poznejte se.
- Nastavte si pravidla vaší práce:
 - Je důležité, aby z vás žáci/žačky cítili jednotu.
- Informujte žáky/žačky o vašich rolích ve třídě.
- V průběhu roku hovořte o postupech ve třídě, zhodnoťte s i každý den. Dávejte si zpětnou vazbu.

Tip

Každý asistent má jinou startovní pozici – zkušenosti, dovednosti atp. Ptejte se na silné stránky a na to, v čem se ještě potřebuje zorientovat, v čem od vás spíše potřebuje podpořit. Zároveň i vy sdělte to stejné jemu/jí.

Důležité

Asistent pedagoga není soupeř. Je to partner, který stejně jako vy určuje a ovlivňuje dění ve třídě. Pokud budete vy dva táhnout za jeden provaz, tak se určitě změní i přístup dětí ve vztahu k sobě.

Nezapomínejte, že asistent pedagoga má určitou pracovní dobu a určitý čas na nepřímou práci. Nezahlcujte ho na úkor jeho volného času. Spíše diskutujte s vedením a ostatními pedagogy, jak jeho/její nevýhodnou pozici ve vztahu k odměnám změnit/zlepšit.

Chtějte se účastnit i různých školení, která vám mohou odkrýt další možnosti vaší spolupráce s asistentem pedagoga.

Příklad z praxe

Postavení asistenta pedagoga jako partnera ve třídě popisuje ředitel: „*To znamená, když se posunuli asistenti z té pozice přisedících u žáka do té pozice jako aktivních lidí, kteří se zajímají o to, co se bude dít v té hodině a spolupracují s tím vyučujícím, tak to ten efekt má daleko lepší. Zažil jsem třídy, ve kterých byli nadšení z toho, že spolu můžou být. Učitel na konci toho cyklu třeba prvního stupně v páté třídě třeba říkal: ‚Ty jdeš s tím žákem dál, ale já bych tě velmi rád měl tady dál, strašně dobře se mi s tebou pracovalo.‘ A bylo to na nich i vidět, že spolu dobře spolupracují.*“

O spolupráci při řešení problémových situací ve třídě hovoří paní učitelka: „*Hodně s ní řeším nějaký kázeňský potíže, protože má např. na plavání na starosti děti, co neplavou. A oni se pak rozvykládají a začnou mluvit i o rodině atp. Takže najednou pak už víme, proč to dítě např. zapomíná úkoly nebo že to v té rodině není úplně jednoduché, a proto to dítě má nějaký potíže.*

Bavíme se spolu o třídě jako celku. Je super, že ona je tam prostě celou tu dobu a vidí to stejně jako já. Můžu se s ní poradit, jestli to už nebylo přehnaný ten trest nebo ona zase řekne: ‚Ne, ty mu pořád vyhrožuješ a nic z toho – už má z tebe srandu, tak mu ten trest normálně dej.‘ Je to dobré, že jsme na to dvě a že se mám s kým poradit.“

Kde se dozvím více informací

Horáčková, I. (2015). Spolupráce asistenta pedagoga s učitelem. In *Metodika práce asistenta pedagoga. Spolupráce s učitelem*. Dostupné z: <http://inkluzie.upol.cz/ebooks/metodika-prurez-02/metodika-prurez-02.pdf>

Jak v praxi řešit nesoulad mezi asistentem pedagoga a učitelem. Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?v=LGveKsN_mPQ

Kurz

Asistent pedagoga a jeho spolupráce s učitelem. Dostupné z: <http://www.novaskolaops.cz/asistent-pedagoga-a-jeho-spoluprace-s-ucitelem-16h>

RODIČOVSKÉ SCHŮZKY A ASISTENT PEDAGOGA

Cíl

Toto opatření napomáhá k plnohodnotnému zapojení asistenta pedagoga do chodu školy, protože právě on může být dalším cenným zdrojem informací při komunikaci s rodiči.

Popis opatření

Co se vám vybaví, když se řekne komunikace s rodiči? Pohoda? Nebo pohyb na tenkém ledě? Asi jste zažili už obě varianty. A u té druhé jste se asi mnohdy zapotili a říkali jste si, kéž bych tu na to nebyl sám/sama. Máme pro vás řešení, jak si třídní schůzky ulehčit a zároveň rodičům poskytnout plný servis týkající se informací o třídě či jednotlivci.

Zkuste si prohlédnout svou třídu a zamyslete se nad tím, kdo by vám při rodičovských schůzkách mohl být oporou a dalším zdrojem informací? Vidíte ho/ji? Ano, máme na mysli asistenta/asistentku pedagoga.

Asistent pedagoga může být významným zdrojem informací a díky tomu, kde sedí a jaká je jeho náplň práce, má jiný pohled na třídu a vidí mnohdy i to, co učitel při výuce a práci s celou třídou vidět nemůže. Mluvte s asistentem o tom, co se děje ve třídě a chtějte, aby byl přítomen na rodičovských schůzkách. Společně se můžete na schůzky připravit, doplňovat se a v krizových momentech si být vzájemnou oporou.

Tip

Chtějte, aby se asistent pedagoga zapojoval do běžného dění školy. Vnášejte toto téma do učitelského klubu, na poradách s vedením školy a vysvětlujte výhody komunikace s rodiči ve dvou.

Důležité

Vnímejte asistenta/asistentku pedagoga jako partnera, a ne jen jako někoho do počtu. Jedině tak můžete společně dosáhnout maximálních výsledků ve výchovně-vzdělávacím procesu.

Práce asistenta pedagoga musí být řádně oceněna. Nezapomínejte na to a nepovažujte práci navíc jako něco běžného. Buďte v tomhle oporou asistentům před vedením školy. Chcete mít přece kvalitního partnera a takový partner musí být adekvátně finančně ohodnocen.

Příklad z praxe

O účasti asistentů pedagoga na rodičovských schůzkách přinášíme dva různé pohledy.

Učitel na otázku, zdali se účastní společných schůzek s rodiči i asistentka pedagoga, odpovídá takto: „*Ne, zaprvé není to tady zvykem a ani mě to nenapadlo.*“

Jiná paní učitelka pak poukazuje na to, jak jí účast AP chyběla:

„*Trošku jsem uvažovala, jak jsem teďka měla jednání s maminkou Ihaní jednoho žáka. Říkala jsem si, že kdyby tam byla i paní asistentka, tak že by to bylo fajn, že bych to neříkala jenom já. Ale že i ona by byla ten svědek, co u toho byl. Na individuálních schůzkách třeba byla, ale na těch všeobecných schůzkách si nemyslím, že by to bylo nějak nutné.*“

Kde se dozvím více informací

Horáčková, I. (2015). *Metodika práce asistenta pedagoga. Spolupráce s učitelem*. Dostupné z: <http://inkluzi.upol.cz/ebooks/metodika-prurez-02/metodika-prurez-02.pdf>

Vrbická, H. (2018). *Rady a inspirace pro začínajícího učitele, který má asistenta pedagoga ve třídě*. Dostupné z: <https://clanky.rvp.cz/clanek/c/z/21914/RADY-A-INSPIRACE-PRO-ZACINAJICIHO-UCITELE-KTERY-MA-ASISTENTA-PEDAGOGA-VE-TRIDE.html/>

Spolupráce s rodinou žáka. Dostupné z: <http://www.asistentpedagoga.cz/spoluprace-s-rodinou-zaka>

Vohlídal, V., Macků, A. (2019). *Nízký plat, nejistota zaměstnání. Nová vyhláška chce zlepšit situaci asistentů pedagogů v Česku*. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/asistent-pedagoga-ministerstvo-skolstvi-vyhlaska-specialni-pedagogika_1910051509_kro

Sumář dobré praxe: jsem ŘEDITEL: Spolupráce se subjekty: [Spolupráce s institucemi a organizacemi](#). Dostupné z: <https://bein.ped.muni.cz/sumar-dobre-praxe/jsem-reditel/spoluprace-se-subjekty/spoluprace-s-institucemi-a-organizacemi>

Sumář dobré praxe: jsem ŘEDITEL: Spolupráce se subjekty: [Spolupráce s firmami a podnikateli](#). Dostupné z: <https://bein.ped.muni.cz/sumar-dobre-praxe/jsem-reditel/spoluprace-se-subjekty/spoluprace-s-firmami-a-podnikateli>

Sumář dobré praxe: jsem ŘEDITEL: Práce s postoji pedagogického sboru: [Učitelský klub](#). Dostupné z: <https://bein.ped.muni.cz/sumar-dobre-praxe/jsem-reditel/prace-s-postoji-pedagogickeho-sboru/ucitelsky-klub>

MENTORING A KOUČINK

Cíl

Mentoring je užitečný nástroj pro váš celkový rozvoj. Umožňuje skrze individuální přístup a cílenou pomoc zkušeného mentora zkvalitňování vzdělávacího standardu ve škole.

Koučink je nápomocen při rozvoji dovedností pro splnění konkrétního úkolu. Je vhodný při řešení situací týkajících se vytváření a činnosti pracovních týmů, nastavování komunikace a procesů, delegování a rozdělení práce nebo při plánování a kontrole činnosti. Vhodný je tudíž zejména pro vedení školy a pracovníky poradenského centra školy. Jako základní rozdíl mezi těmito technikami můžeme vnímat také metodu: při koučinku se ptá hlavně kouč a klient odpovídá, při mentoringu je to naopak, mentor zejména odpovídá na dotazy „mantee“ (mentorovaného).

Popis opatření

Mentoring napomáhá v procesu změny a může vám pomoci při rozhodování, přijímání nových postupů, ale i ve chvíli, kdy vám informace ze seminářů a kurzů leží v hlavě a nedaří se vám je uchopit ve výuce.

Možnost mentoringu je velkou výhodou a napomáhá ke zkvalitňování vzdělávacích procesů a ujasnění si různých momentů týkajících se vašeho působení na děti, ale i působení v pedagogickém sboru.

Vedení školy jej může využít také pro zavedení dokumentů do praxe, které by pro vás jako pedagogy byly jinak nesrozumitelné.

Tip

Pokud jste nový učitel/učitelka, využijte možnost vedení ze strany zkušenějšího mentora. Pomůže vám to lépe poznat své dobré stránky a také zapracovat na svých limitech.

Důležité

Základem mentoringu a koučinku je bezpečné prostředí, proto byste neměli být do ničeho nuceni. Avšak berte tuto možnost jako cestu ke změně a osobnímu rozvoji, která vám umožní se posouvat ve vaší profesi dále.

Příklad z praxe

„To je zase iniciativa paní ředitelky, paní ředitelka s paní zástupkyní chodí na kurz mentoringu a v podstatě se učí mentorovat začínající učitele nebo učitele, kteří to potřebují; paní ředitelka to

nabídla mně a vlastně se bavíme o výuce, ona chodí ke mně do hodin, pak mi dá zpětnou vazbu – co by třeba udělala ona, jak by se to dalo ještě udělat, nebo mi doporučí: „Zkus příště tohle, třeba to bude lepší.“ Je to užitečné.“

Kde se dozvím více informací

Sumář dobré praxe: jsem ŘEDITEL: [Práce s postojí pedagogického sboru](https://bein.ped.muni.cz/sumar-dobre-praxe/jsem-reditel/prace-s-postoji-pedagogickeho-sboru). Dostupné z: <https://bein.ped.muni.cz/sumar-dobre-praxe/jsem-reditel/prace-s-postoji-pedagogickeho-sboru>

Sumář dobré praxe: jsem ŘEDITEL: Práce s postojí pedagogického sboru: [Individuální setkání vedení a pedagogického pracovníka](https://bein.ped.muni.cz/sumar-dobre-praxe/jsem-reditel/prace-s-postoji-pedagogickeho-sboru/individualni-setkani-vedeni-a-pedagogickeho-pracovnika). Dostupné z: <https://bein.ped.muni.cz/sumar-dobre-praxe/jsem-reditel/prace-s-postoji-pedagogickeho-sboru/individualni-setkani-vedeni-a-pedagogickeho-pracovnika>

Šneberger, V. *Proč mentoring?* In Společnost pro kvalitu školy. Dostupné z: http://www.kvalitaskoly.cz/?q=mentoring_a_koucing

Mentoring a jeho význam ve škole. (2018). In Podpora společného vzdělávání v pedagogické praxi. Dostupné z: <http://www.inkluzevpraxi.cz/kategorie-pedagog/1120-mentoring>.

Mentoring ve školství – praktický příklad. (2020). In zapojmevsechny.cz. Dostupné z: <http://zapojmevsechny.cz/clanek/detail/mentoring-ve-skolstvi-prakticky-priklad>

PREVENCE JAKO ZÁKLAD

Cíl

Prevence je základním stavebním kamenem, který může napomáhat k rozvoji kvalitního a pozitivního školního klimatu. Cílem tohoto opatření je přiblížit důležitost prevence a působení zainteresovaných osob ve škole.

Popis opatření

„Moje třída je v pohodě. Mě se to netýká, oni jen trochu zlobí.“ Možná jste někdy slyšeli tyto věty, možná vám někdy prolétly ve vaší mysli a možná jste je řekli i vy sami.

Velmi často se stává, že v průběhu praxe trochu otupíme a přestaneme některým věcem dávat potřebnou důležitost anebo pro vztahové procesy v kolektivu nemáme úplně cit. Ptáte se, co s tím? Odpověď nemusíte hledat daleko, stačí se podívat mezi své kolegy.

Je důležité, abyste svou třídu vedli ve spolupráci se školním poradenským pracovištěm, kde jsou odborníci na rizikové chování a mohou vám napomoci včas odhalit nešvar ve vztazích mezi dětmi nebo vám právě pomohou k tomu, aby vaše třída byla bezproblémová a opravdu jen trochu zlobila v rámci jejich osobnostního vývoje.

Nebojte se na své kolegy a kolegyně obrátit a ptát se jich i na banality, protože právě řešení drobností může zabránit rozvoji velkého problému.

Zkuste přizvat metodika prevence nebo školního psychologa a naplánujte spolu třídnickou hodinu. Můžete ji vést v tandemu, anebo budete vnějším pozorovatelem. Obě varianty vám odhalí další poznatky o třídě a pomohou vám k vytvoření plánu, jak se třídou pracovat.

Tip

Pokud vám to pravidla školy a rodiče dětí dovolí, zkuste setkání natočit a zpětně se k němu vrátit i s dětmi.

Důležité

Využívání poradenského pracoviště by mělo být samozřejmostí a běžnou součástí pedagogické praxe. Dobrý učitel je ten, který se nebojí přiznat nedostatek a umí za podpory kolegů na něm pracovat.

Příklad z praxe

O možnostech, jak postupovat při řešení problému, se můžete dočíst zde:

„Dáváme podporu i učitelům. Pokud má učitel problém ve třídě, tak se spojí s paní ředitelkou, nebo se domluvíme, že by bylo dobré se sejít. Schůzky se účastní ředitelka nebo paní zástupkyně, výchovný poradce, preventista, speciální pedagogové, abychom tu třídu poznali my všichni. Učitel má za úkol si připravit povídání o dané třídě a potom nám prezentuje situaci, jednotlivé děti. Díky tomu můžeme jako tým zasáhnout a podat pomocnou ruku.“

Kde se dozvím více informací

Dubec, M. (2007). *Třídnické hodiny*. Dostupné z:

https://www.odyssea.cz/localimages/tridnicke_hodiny.pdf

Fialová, M. (2017). *Metodika vedení třídnických hodin*. Dostupné z:

http://www.kvkskoly.cz/manazer/metodika/Documents/Manual_ved_trid_hod.pdf

Školní poradenské pracoviště. (2018). Dostupné z: <http://www.inkluzevpraxi.cz/kategorie-reditel/1149-povinnosti-skolního-poradenskeho-pracoviste>

Sumář dobré praxe: jsem UČITEL: Řešení problémových situací: [Krizová kniha](#). Dostupné z:

<https://bein.ped.muni.cz/sumar-dobre-praxe/jsem-ucitel/reseni-problemovych-situaci/krizova-kniha>

Sumář dobré praxe: jsem UČITEL: Vztahy a spolupráce v pedagogickém sboru: [Náslechové](#)

[hodiny](#). Dostupné z: <https://bein.ped.muni.cz/sumar-dobre-praxe/jsem-ucitel/vztahy-a-spoluprace-v-pedagogickem-sboru/naslechove-hodiny>

ŘEŠENÍ PROBLÉMOVÝCH SITUACÍ

V životě školy se objevuje množství momentů, které vytvářejí problémové situace, jež je potřeba řešit. Následující opatření poskytují základní přehled o způsobech, kterými můžete k různým situacím přistupovat – týkají se jednak problémových situací ohledně žáků a žákyň, jednak sborovny. Přestože zvláště v těchto situacích je velmi těžké komunikovat, z naší zkušenosti jako první vyplývá, že větší otevřenost přináší rychlejší řešení problému a lepší výsledky.

ZPRACOVANÁ TÉMATA

Krizová kniha	158
Prevence neúspěchu žáka	161
Žák/žákyně selhává – co teď?	163

KRIZOVÁ KNIHA

Cíl

Cílem opatření je nastavit procesy pro jednání v krizových situacích a zprostředkovat komunikaci mezi vámi pedagogy a školním poradenským pracovištěm. Správně nastavené procesy omezují šíření nesprávných informací, pomáhají ochraně soukromí žáků, ale zároveň chrání i vás.

Popis opatření

Možná znáte ten pocit, když vejdete do třídy a dýchne na vás jiná atmosféra. Řeknete si, že se muselo něco stát, pozorujete i drobné indicie v chování žáků, ale nikdo z nich vám nenapoví. Nebo jdete zase do té problémové třídy, kterou nikdo nechce učit, protože jeden žák vám bude 45 minut bubnovat na tamburínu a ostatní ho budou podporovat.

Všechny neobvyklé události spojené s třídním kolektivem nebo jednotlivci by měly být zaznamenány pro případné další šetření nebo i jako funkční alibi. Proto nepovažujte zapisování do krizové knihy jako další papírování, ale jako něco, co může pomoci žákům, vám i rodičům.

Krizová kniha se skládá z dvou částí:

1. „návodů“, jak postupovat v určitých problémových situacích, tedy procesy;
2. zápisníku problémových nebo neobvyklých situací.

Příklady krizových situací, ke kterým lze nastavit procesy v krizové knize:

- Konflikt ve třídě
- Drogy, omamné látky
- Záškoláctví
- Šikana
- Gambling
- Netolismus
- Poruchy příjmu potravy
- Vandalismus
- Krádeže
- Projevy xenofobie a agrese
- Špatný psychický nebo fyzický stav z důvodu vystavení žáka krizové situaci (živelné pohromy, havárie, závažné onemocnění, úraz, úmrtí).

Kniha je fyzicky umístěna ve sborovně tak, abyste k ní měli přístup v případě, že se dostane do krizové situace. Postupujte vždy podle návodu, který je ve vaší škole připraven a se kterým byste měli být seznámeni. Měli byste vědět, koho kontaktovat, jaké formuláře vyplnit, co zaznamenat.

Tip

I drobné odchylky v životě třídy/jednotlivce mohou mít důležitou roli při řešení situací, které mohou přijít. Proto nepovažujte krizovou knihu za další administrativní záležitost, ale za způsob, jak chráníte sebe, učitele i žáky.

Důležité

Zajímejte se o krizovou knihu. Nechte se proškolit, doptávejte se. Krizová kniha je funkční v případě, že pedagogové jsou aktivní a spolupracují.

Příklad z praxe

Zástupkyně ředitelky ze školy Na cestě popisuje, proč vytvořili krizovou knihu a jak funguje:

„Dřív to bylo tak, že za vámi někdo přišel, já za pět minut jdu do hodiny, teď mi něco řek', takže jsem si to třeba někde napsala, nebo výchovná poradkyně tím byla zahrncena Takže to jsme jako by okopírovali z jiných škol. Tam byla speciální pedagožka, která založila a vedla krizovou knihu, kde lidi zapisovali, když něco se dělo a zrovna nebylo komu to oznámit, aby to nezanklo. My jsme to udělali tak, že se k tomu vrací výchovná poradkyně a ta pak jako to přehodí komu to patří. To poradenský pracoviště si to pak vezme prostě, buďto výchovná poradkyně to vyřeší sama, protože ona je zodpovědná za to, že zve rodiče a dělá takový ty výchovný komise, když je to něco jako pro pana psychologa, dá se to psychologovi. Díky té knize i vedení má o té škole nějaký přehled.“

Metodička prevence ze stejné školy:

„Když vznikne problém, vytvoříme nějaký tým, záleží na tom, které oblasti se to týká. Někdy to vede výchovná poradkyně, někdy já jako metodik prevence; je informováno vedení školy, zase máme sestavený krizový plán pro ty jednotlivé situace a probíhá to pak podle určitého scénáře, prostě každá ta krizová situace je jiná, takže podle i toho plánu. Toho se docela držíme. Pak se ty informace pustí i zbytku sboru, pokud je to nutné. Ale někdy je třeba potřeba ve třídě přijmout nějaká opatření, takže se to pak ventiluje i před tím zbytkem. Do té doby dbáme spíš na ochranu informací tak, aby se to zbytečně nevytvářely různé verze příběhu.“

Kde se dozvím více informací

Habrová, M. *Nácvik řešení krizové situace*. Katalog podpůrných opatření. Dostupné z: <http://katalogpo.upol.cz/socialni-znevychodneni/prace-s-tridnim-kolektivem/4-9-1-3-nacvik-reseni-krizove-situace/>

Hrouzek, P. a kol. (2012). *Bezpečné klima ve třídě. Jak zjistit co se ve třídě děje a co udělat, aby se děti ve škole cítily dobře*. Dostupné z: https://www.pppuk.cz/soubory/primarni_prevence/bezpecne_klima_ve_tride.pdf

Šejvl, J. (2018). Právní možnosti testování žáků a studentů při důvodném podezření na ovlivnění návykovou látkou ve škole a školském prostředí. *Adiktol. prevent. léčeb. praxi*,

1(2), 86–92. Dostupné z: <https://www.aplp.cz/pravni-moznosti-testovani-zaku-a-studentu-pri-duvodnem-podezreni-na-ovlivneni-navykovou-latkou-ve-skole-a-skolskem-prostredi/>

Kolář, M. (2013). *Výcvik odborníků v léčbě šikany*. Dostupné z: <https://www.sikana.org/vycvikodborniku.pdf>

Kovaříková, M. (2020). *Krizové situace ve škole. Bezpečnostní problematika ve školní praxi*.

Ciklová, K. (2016). *Rizikové chování ve škole s vazbou na legislativní úpravu. Rádce školního metodika prevence*.

Braun, R. (2014). *Praktikum školní psychologie*.

MŠMT. *Metodické dokumenty*. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/vzdelavani/socialni-programy/metodicke-dokumenty-doporuceni-a-pokyny>

MŠMT. *Aktualizované přílohy metodického doporučení – alkohol, návykové látky, tabák*.

Dostupné z: <https://www.msmt.cz/vzdelavani/socialni-programy/aktualizovane-prilohy-metodickeho-doporuceni-alkohol>

PREVENCE NEÚSPĚCHU ŽÁKA

Cíl

Cílem opatření je představit možné kroky, které povedou k prevenci neúspěchu žáka a žákyně. Jako ve všech ostatních oblastech je prevence jednodušší než řešení možných následků.

Popis opatření

Opatření zahrnuje větší množství různých kroků, které můžete využít pro prevenci školní neúspěšnosti u žáků a žákyně. Předpokladem úspěšného/úspěšné žáka/žákyně je mimo jiné i vaše všímavost a empatie. Můžete tak přispět k tomu, aby žáci a žákyně ve vaší třídě nesehávali.

Pět kroků pro prevenci.

- Podporujte v žácích a žákyních **vnitřní motivaci**. Žáci a žákyně by měli cítit vlastní zodpovědnost za vzdělávání. Jako učitelé jste pro žáky a žákyně vzorem, takže je pravděpodobné, že pokud budete motivovaní vy, budou motivovaní i žáci a žákyně. Snažte se od počátku s žáky sdílet, jaké jsou vaše cíle, ke kterým máte společně dojít, a jakým způsobem budou žáci a žákyně hodnoceni (konstruktivní zpětná vazba může být velkou motivací). Je také vhodné, pokud necháte žáky a žákyně převzít iniciativu ve třídě. V tomto případě je velmi důležité být opatrný na své postoje k žákům/žákyním, případné posměšky vůči neúspěchu – i když to může být míněno v motivační a přátelské náladě, je možné, že žáci/žákyně to tímto způsobem nepochopí, a jejich motivace tím značně utrpí.
- Probírejte s nimi jejich **volby**. Můžete začít od menších věcí týkajících se např. různých projektů ve výuce (Proč sis zvolil/a to téma?) až po např. výběr střední školy. Ten je často na žákyních a žácích a jejich rodičích/pečujících osobách, ale je dobré s nimi probírat možnosti, které mají. Pokud totiž nebudou jejich očekávání na střední škole naplněna, je pravděpodobnější, že selžou.
- Pracujte s **rodiči/pečujícími osobami**. Domluvte si schůzku, na které proberete, co se děje, zdůrazňujte, že vám jde především o to, aby se žákovi/žákyni ve škole líbilo a aby jim bylo ve škole dobře. Na toto setkání můžete pozvat i žáka a žákyni (může to být tzv. tripartitní setkání – Sumář dobré praxe: jsem UČITEL: Zapojení rodičů do činnosti školy: [Tripartitní setkání](#)).
- Pokud působíte na prvním stupni, může být dobrým krokem **intenzivní spolupráce s MŠ**. Pokud budete udržovat dobré vztahy s MŠ, je možné, že budete dopředu připraveni na žáky a žákyně, kteří přijdou.
- Jednou z dalších možností je také využití **družiny**. Čas v družině je možné využít k tomu, že si mohou děti doplnit úkoly (pokud je mají). Vhodným řešením může být

i možnost doučování především pro žáky a žákyně, kteří nemusí mít doma dostatek prostoru pro učení a úkoly.

Důležité

Při zaznamenání jakýchkoliv potíží se nebojte obrátit na někoho z kolegů či kolegyň. Právě otevřenost a snaha o nalezení řešení jsou prvním krokem. Pokud ve škole působí speciální pedagog nebo pedagožka, mohou vám pomoci při hledání vhodných řešení.

Příklad z praxe

Jedna z ředitelek mluví o tom, jak moc je pro prevenci neúspěchu důležitá práce s chybou a vnitřní motivací:

„Aby chyba nebyl problém, aby se nepracovalo s takovým tím lapidárním odměna-trest, ale aby se podporovala vnitřní motivace dětí, podporovala jejich vlastní zodpovědnost za vzdělávání, abychom je brali vážně jako naše partnery, ne jako objekty našeho pedagogického úsilí, vůči kterým vystupujeme z pozice moci, to si myslím, že je strašně důležité a je třeba na tom pracovat.“

Kde se dozvím více informací

Nováčková, J. (2020). *Vnitřní motivace – podstata skutečného vzdělávání dětí*. Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?v=3ht1kk7r4ic&ab_channel=EmilZah%C3%A1lka

Pospíchalová, A. (2018). *Třídní schůzky: Dříve se rodiče mačkali v lavicích a dostávali zprávu o dítěti před ostatními. A dnes?* EDUZÍN. Dostupné z: <https://www.eduzin.cz/trendy-ve-vzdelavani/inovativni-metody/tridni-schuzky-drive-se-rodice-mackali-v-lavicich-a-dostavali-zpravu-o-diteti-pred-ostatnimi-a-dnes/>

ŽÁK/ŽÁKYNĚ SELHÁVÁ – CO TEĎ?

Cíl

Může se stát, že i přes nastavené preventivní mechanismy bude dítě ve výuce nadále selhávat. Cílem tohoto opatření je popsat, jakými kroky můžete zajistit pro žáka/žákyni co nejlepší podmínky tak, aby mohl/a být zase úspěšný/á.

Popis opatření

Naše zkušenost ukazuje, že pro úspěšné vyřešení problémů pomáhá obecné nastavení systému a jednotlivých kroků, kterými budete postupovat. Pokud tento systém ještě nemáte nastavený, může být jeho definování obsahem jedné z vašich porad. Zkuste se domluvit s kolegy/kolegyněmi a vedením, jak byste mohli společný systém vytvořit. Systém by mohl zahrnovat např. následující body:

- Bez ohledu na to, jestli je dítě zařazeno do práce pod poradenským pracovištěm, zkuste **snížit nároky**. Toto opatření nemusí mít dlouhodobý charakter, možná žák/yně řeší aktuální problém v rodině/blízkém okolí a potřebuje vaši podporu.
- **Mluvte s kolegy/kolegyněmi**. Pokud máte společné pravidelné porady, můžete tuto problematiku nadnést jako téma. Je možné, že některý z kolegů/kolegyň se s podobným případem setkal a bude schopen/schopna vám poradit.
- Můžete využít služeb různých odborných **neziskových organizací** či jiných **odborníků/odbornic** (např. z univerzit) nebo **pedagogicko-psychologických poraden a speciálně pedagogických center**. Různým složitým tématům se věnují různé organizace, které mohou mít znalosti a mohou vám být nápomocné při řešení složitějších situací, s kterými si nevíte rady (práce s dítětem s odlišným mateřským jazykem, poruchami autistického spektra apod.).
- Požádejte o služby **speciálního pedagoga**. Jestli na vaší škole už speciální pedagog působí, využijte jeho/jejích služeb. Jeho financování je možné i z tzv. šablon, případně se můžete obrátit na školy ve svém okolí, zda nemají zkušenost s prací se speciálním pedagogem. Domluvte se, jakým způsobem by mohla vaše spolupráce vypadat (nemusí být stejná pro všechny učitele/ky).
- Stanovte si **plán pedagogické podpory** – ten nemusí být využíván pouze pro děti se speciálními vzdělávacími potřebami (v rámci opatření 1. stupně). Přestože pro plán neexistují konkrétní vzory stanovené MŠMT, můžete například vyzkoušet tento plán (ČOSIV, Plán pedagogické podpory: <https://www.podporainkluze.cz/material/plan-pedagogicke-podpory/>), ke kterému v dalších zdrojích najdete i odkaz na návod k použití.

Tip

V případě úpravy nároků můžete uvažovat i o jiných způsobech hodnocení. Slovní hodnocení může v tomto ohledu pomoci, protože pomůže nastartovat vnitřní motivaci dítěte.

Důležité

Nezapomínejte ve všech opatřeních na žáka/žákyni. Především se jeho/jí zeptejte, co se děje a jakým způsobem můžete situaci vyřešit. Žáci a žákyně již od útlého věku jsou schopni popsat, v čem mají problém a s čím by potřebovali pomoci.

Příklad z praxe

Jedna z učitelek prvního stupně hovoří o systému, který v jejich škole funguje:

„(...) automaticky nastavujeme plán podpory a s tím, že dáváme takový nějaký cíle, jsme domluvení s paní ředitelkou, prostě pokud to nepůjde do pololetí, půjde to do konce roku. Pokud to nepůjde, ona mi tady na to jedna až tři si v podstatě můžeme, dá se říct, díky tomu, že si to učíme většinou až do třetí třídy sami, tak si to prostě takhle šoupeme, že jo. (...) tomhle tom je hrozně dobrý to slovní hodnocení, protože tam v podstatě díky tomu, že je zhodnocení toho, co to dítě zvládlo, tak tam si myslím, že to je ohromně pozitivní.“

Kde se dozvím více informací

ČOSIV. Plán pedagogické podpory (vzor). Dostupné z:

<https://www.podporainkluze.cz/material/plan-pedagogicke-podpory/>

Felcmanová, L. (2019): *Metodické video – plán podpory žáka*. Návod pro práci s plánem podpory (ČOSIV). Dostupné z: <https://www.podporainkluze.cz/material/metodicke-video-plan-podpory-zaka/>

KLIMA VE TŘÍDĚ – BUDOVÁNÍ VZTAHŮ A ATMOSFÉRY BEZPEČÍ VE TŘÍDĚ

Vztahy nás ovlivňují v průběhu celého života, a proto je o ně důležité adekvátně pečovat. Ve školním prostředí by mělo vytváření pozitivního klimatu ve třídě a škole jít ruku v ruce se vzdělávacími cíli, protože jedině tam, kde se žáci/žákyně cítí bezpečně, se mohou plně rozvíjet.

ZPRACOVANÁ TÉMATA

Vztahy ve třídě – proč je nezanedbat?	166
Kdo určuje pravidla hry?	169
Pravidla ve třídě.....	172
Žák s IVP ve školní třídě – příležitost ke sváru, nebo spolupráci?	174

VZTAHY VE TŘÍDĚ – PROČ JE NEZANEDBAT?

Cíl

Cílem opatření je poukázat na důležitost péče o vztahy mezi žáky ve třídě.

Popis opatření

Vztahy, vztahy, vztahy... ptáte se, proč to všichni ve školách řeší? Proč se raději neklade důraz na matematiku, fyziku nebo jazyk? Odpověď na vaše otázky je jednoduchá, ale pojďme se na to podívat trošku ze široka.

- *Pohled první – ze školní lavice*

Představte si, že sedíte ve třídě jako žák. Škola vás celkem baví, a i se chcete něco naučit, ačkoliv to před spolužáky úplně nedáváte najevo. Kolektiv dětí je dost divoký, každý se překřikuje. Pokud učitel nemá autoritu, tak ve třídě nastane anarchie. Jeden žák bubnuje, další dva sedí na lavici, třetí běhá po třídě. Vztahy mezi žáky nejsou ideální, dost často je někdo terčem posměchu a první stádia šikany už vystrkují drápy. Naše otázka zní, jak se vám tady bude učit? Co si ze školní lavice odnesete?

- *Pohled druhý – z obývacího pokoje*

Představte si, že jste rodič/pečující osoba žáka, který má kolem sebe takovou třídu. Začíná nosit horší známky, neučí se a při odpovídání na vaše otázky řekne, že to nemá cenu. Ptáte se proč? Pokud vytrváte, možná dostanete odpověď od svého dítěte. Pokud ne, možná budete hledat odpověď ve škole, která ale bude mít nad touto třídou svázané ruce. A výsledný postoj ke škole bude docela negativní.

- *Pohled třetí – od tabule*

Stojíte před třídou. Je polovina listopadu a vy jste v osnovách jenom na konci září. Začínáte se stresovat, napětí mezi vámi a třídou houstne, protože už vám lezou na nervy. A tak vy i vaši kolegové skončíte na pozici „ukřičených“ učitelů, kteří dětem nerozumí.

Ptáte se proč? Kde se stala ta pověstná „chyba“ a jak se jí příště vyvarovat?

Jak už jsme psali na začátku, odpověď na vaši otázku je jednoduchá. Věnujte pozornost vztahům ve třídě, protože jedině s žáky, kteří mají klid a bezpečí v třídním kolektivu, můžete dosahovat všech výchovně-vzdělávacích cílů. Kde na to vzít prostor? Na začátku školního roku je prostoru hodně a věřte, že se vám to vrátí. A pak je možné zařadit krátkou aktivitu, společnou práci do běžného vyučování. Budete mít i více času na to žáky pozorovat a reflektovat nejen jejich činnost ve výuce, ale i vztahy mezi nimi. Využívejte asistenta pedagoga, protože on díky tomu, kde sedí, má lepší možnost pozorovat. Konzultujte s ním svůj přístup k dětem a hledejte řešení. Pozvěte si na pomoc i školní poradenské pracoviště a zkuste

v tandemu zrealizovat třídnickou hodinu. A hlavně mluvíte o významu vztahů ve třídě i s rodiči/pečujícími osobami žáků. Jedině tak má preventivní působení smysl a vy se nebudete v listopadu těšit na letní prázdniny anebo neskončíte se ztrátou hlasu.

Tip

Hovořte o tom i s vedením a zkuste nastavit září jako adaptační – vytvořte společná pravidla pro všechny třídy a pedagogy. Jasně mantinely dětem dají pocit jistoty a vy můžete pracovat na jejich seberozvoji.

Důležité

Zkuste se tomuto tématu věnovat v učitelském klubu nebo na společné poradě. Diskutujte se svými kolegy o tom, jak to vidí oni a jaké jsou jejich zkušenosti. Pokud nevíte, jak se třídou pracovat, tak požádejte své kolegy nebo si pozvěte externí pracovníky či si zajděte pro radu ke kolegům ze školního poradenského pracoviště.

Příklad z praxe

Příklad z praxe, který by měl být součástí vize každé školy a součástí postojů každého učitele:

„V momentě, kdy se tam děcka necítí dobře, tak se nebudou ani dobře učit a nebudou tam chodit rády. A když tam žák nechodí rád a někdo k tomu a priori přistoupí, že ho to tam nebaví, tak ono ho to tam nebude prostě bavit a člověk pak může dělat, co chce. Takže pokud tam někdo bude chodit s tím, že fakt se tam necítí dobře, protože ho ostatní např. šikanují, nebo mu nadávají, nebo pomlouvají, tak bude celou dobu z toho prostředí nervózní a pod tlakem a nebude to fungovat.“

Kde se dozvím více informací

Sumář dobré praxe: jsem UČITEL: Vztahy a spolupráce v pedagogickém sboru: [Spolupráce s asistentem pedagoga](https://bein.ped.muni.cz/sumar-dobre-praxe/jsem-ucitel/vztahy-a-spoluprace-v-pedagogickem-sboru/spoluprace-s-asistentem-pedagoga). Dostupné z: <https://bein.ped.muni.cz/sumar-dobre-praxe/jsem-ucitel/vztahy-a-spoluprace-v-pedagogickem-sboru/spoluprace-s-asistentem-pedagoga>

Sumář dobré praxe: jsem PORADENSKÝ PRACOVNÍK školy: Řešení problémových situací: [Máme prevenci, tak proč to pořád nejde](https://bein.ped.muni.cz/sumar-dobre-praxe/jsem-poradensky-pracovnik-skoly/reseni-problemovych-situaci/mame-prevenci-tak-proc-to-porad-nejde). Dostupné z: <https://bein.ped.muni.cz/sumar-dobre-praxe/jsem-poradensky-pracovnik-skoly/reseni-problemovych-situaci/mame-prevenci-tak-proc-to-porad-nejde>

Sumář dobré praxe: jsem UČITEL: Vztahy a spolupráce v pedagogickém sboru: [Sdílení materiálů ze školení](https://bein.ped.muni.cz/sumar-dobre-praxe/jsem-ucitel/vztahy-a-spoluprace-v-pedagogickem-sboru/sdileni-materialu-ze-skoleni). Dostupné z: <https://bein.ped.muni.cz/sumar-dobre-praxe/jsem-ucitel/vztahy-a-spoluprace-v-pedagogickem-sboru/sdileni-materialu-ze-skoleni>

Dostálová, A. (2019). *Dobré vztahy mezi žáky jako důležité téma školy*. In Školní poradenství v praxi. Dostupné z: <https://www.rizeniskoly.cz/cz/aktuality/dobre-vztahy-mezi-zaky-jako-dulezite-tema-skoly.a-5976.html>

Braun, R. (2014). *Praktikum školní psychologie*.

Kolařík, M. (2019). *Interakční psychologický výcvik*.

Jak na vztahy ve třídě očima učitele. In Raabe. Dostupné z:

<http://www.raabe.cz/aktuality/jak-na-vztahy-ve-tride-ocima-tridniho-ucitele.aspx>

Hudáková, J. *Živá třída v praxi: příběh brněnské učitelky, která v dětech vzbudila zapálení pro učení a nadšení pro spolupráci*. Dostupné z: <http://www.spiritualplanet.cz/ziva-trida-v-praxi-pribeh-brnenske-ucitelky-ktera-v-detech-vzbudila-zapaleni-pro-uceni-a-nadseni-pro-spolupraci/>

Šmejkalová, R., Schmidová, K. *Třída v pohodě aneb aktivity pro podporu dobrých vztahů mezi žáky*. Dostupné z:

https://www.inkluzivniskola.cz/sites/default/files/uploaded/napadnik_scio_0.pdf

KDO URČUJE PRAVIDLA HRY?

Cíl

Cílem opatření je ubezpečit vás pedagogy o tom, kdo určuje pravidla hry ve školní třídě, čemu se při jejich určování věnovat a na co si dát naopak pozor.

Popis opatření

Máte za sebou první hodinu, první týden a říkáte si už teď v září, že to nezvládnete, že je to smečka, která vás chce sežrat. Věřte, že tomu tak není, nacházíte se v období, kdy vznikají třetí plochy a žáci/žákyně zkouší, co všechno zvládnete. Je proto důležité, abyste do tohoto procesu vstoupil/a jako expert/ka a společně s žáky/žákyněmi vytvořil/a bezpečné prostředí.

Nebo se vám zdá, že ta třída se k sobě chová hrozně, že je hrozné, jak se pomlouvají, koukají na sebe skrz prsty. A říkáte si opět, kde se to v nich bere. Na vinu samo sebou první přicházejí rodiče, společnost, ale zkuste se zamyslet nad tím, jak k nim přistupujete i vy.

Nevíte úplně, co máme na mysli?

Jedná se o to, že **děti si dovolí pouze to, kam je necháme zajít my dospělí**. Pokud si necháte skákat po hlavě, tak je to s velkou pravděpodobností tím, že jste jako vyučující nenastavil jasné mantinely, prostě jste si nevyříkal/a se skupinou pravidla hry, a výsledkem nejistoty ve vztahu mezi vámi a žáky je jejich pro vás nevhodné chování. Až tam příště půjdete, zkuste si s nimi pohovořit, vysvětlit si, o co jde vám a co by mělo být společným cílem. Dodržování pravidel je výhodné pro všechny a napomáhá k vytvoření pozitivního prostředí a usnadnění naplňování cílů, které si jako skupina stanoví.

Zní to jednoduše, ale chce to dávku odvahy, a případně to prodiskutovat i se zkušenějšími kolegy nebo si klidně **pozat do hodiny mentora**, který vám pomůže rozklíčovat třetí plochy, a vy pak na nich můžete pracovat. Avšak nevzdávejte se, je lepší směřovat všechny síly k nastavení pravidel teď na začátku školního roku než na jeho konci, protože tam už vy jako vyučující budete mít malé, nebo žádné pravomoce.

A co ta druhá věc? **Jak já jako profesionál můžu nevhodně působit na žáky?** Podívejte se na třídu – možná na tu, kterou máte ve své mysli jako problémovou anebo na toho dle vašich kritérií problémového žáka. Podívejte se na ně a napište si, co vás k jednotlivým dětem nebo žákovi/žákyni napadá. Zkuste jít po svých pocitech, po tom, jak si ho/ji v hlavě označujete, jak se tváříte, když někdo na jeho/její stranu řekne nevhodnou poznámku. To stejné zkuste udělat i v kontextu celé třídy. Určitě se mezi poznámkami naleznou slova, věty, které korespondují s chováním žáků/žáka/žákyně. Ačkoliv vy žádnou poznámku neřeknete, tak podvědomě můžete svůj postoj k dítěti nebo ke třídě ventilovat. Věřte nebo ne, děti tohle dokážou velmi dobře vycítit. A kvůli tomu se třída na toho méně oblíbeného žáka bude dívat podobným

očíma jako vy a bude se tak k němu i chovat. Nebo to, že vy třídu/žáka označujete za problémovou/problémového, ji/ho trochu nutí se do této pozice stavět.

Ale jak z toho ven? Zkuste o **svých pocitech mluvit s dětmi**, když vás rozzlobí, tak jim to říct a konkrétně popsat, co všechno vás naštvalo. Zkuste **rozebírat vzniklé situace s kolegy**, můžete tak získat nový pohled na věc. Požádejte vedení o **mentoring nebo supervizi**, jediné tak můžete pracovat na svém seberozvoji a podněcovat rozvoj i v samotných žácích.

Můžete také vzít svůj případ do učitelského klubu a požádat o zpětnou vazbu nebo požádat vedení o přizvání externího odborníka, který by vám v práci se třídou a nastavováním pravidel pomohl.

Tip

Požádejte vedení o pravidelnou supervizi pro sebe a své kolegy.

Nebojte se chovat přirozeně – každý máme občas špatný den a pro žáky/žákyně je lepší, když vědí o tom, že i jejich vyučující je pouze člověk, a ne stroj.

Být profesionál znamená prožívat vědomě, myslet vědomě a chovat se vědomě.

Důležité

Ač se vám to může zdát jako sci-fi, tak děti vnímají do detailu to, jak k nim nebo i jejich spolužákovi/spolužačce přistupujete (i nevědomě), a jsou schopny se podle vašeho vzoru chovat.

Řešte proto svoje pocity a nastavení vůči jednotlivci i třídě včas, protože to pak ovlivňuje výše zmíněná pravidla hry.

Nezapomeňte, že jste se svými žáky na jedné lodi, ale vždy musí být někdo kapitánem.

Příklad z praxe

O tom, že je třeba pracovat sám/sama na sobě ve vztahu k dětem, vypovídá i tento příklad z praxe, který ukazuje spíše to, jak by to nemělo vypadat:

„Je pravda, že ona, mi občas přijde, že svým chováním a projevem jde tomu tak trochu naproti. Jako já kdybych si měl vybírat mezi dvaceti dětmi, kdo z nich bude konkrétně můj kamarád, tak bych si ji apriori taky nevybral. Samozřejmě ve třídě musím fungovat jako učitel, takže prostě pro mě mají všichni stejnou váhu a nemůžu nikoho vyvyšovat nebo zanedbávat, ale prostě vzadu v hlavě chápu, proč ty děti s ní kamarádit nechtějí.“

Kde se dozvím více informací

Sumář dobré praxe: jsem UČITEL: Klima ve třídě: [Vztahy ve třídě – proč je nezanedbat](#).

Dostupné z: <https://bein.ped.muni.cz/sumar-dobre-praxe/jsem-ucitel/klima-ve-tride/vztahy-ve-tride-proc-je-nezanedbat>

Sumář dobré praxe: jsem UČITEL: Klima ve třídě: [Pravidla ve třídě](#). Dostupné z:

<https://bein.ped.muni.cz/sumar-dobre-praxe/jsem-ucitel/klima-ve-tride/pravidla-ve-tride>

Sumář dobré praxe: jsem UČITEL: Vztahy a spolupráce v pedagogickém sboru: [Mentoring a koučink](#). Dostupné z: <https://bein.ped.muni.cz/sumar-dobre-praxe/jsem-ucitel/vztahy-a-spoluprace-v-pedagogickem-sboru/mentoring-a-koucink>

Sumář dobré praxe: jsem ŘEDITEL: Práce s postoji pedagogického sboru: [Učitelský klub](#).

Dostupné z: <https://bein.ped.muni.cz/sumar-dobre-praxe/jsem-reditel/prace-s-postoji-pedagogickeho-sboru/ucitelsky-klub>

Sumář dobré praxe: jsem UČITEL: Vztahy a spolupráce v pedagogickém sboru: [Náhledové hodiny](#). Dostupné z: <https://bein.ped.muni.cz/sumar-dobre-praxe/jsem-ucitel/vztahy-a-spoluprace-v-pedagogickem-sboru/naslechove-hodiny>

PRAVIDLA VE TŘÍDĚ

Cíl

Pravidla jsou důležitou součástí naší společnosti a nemělo by tomu být jinak i u tak rychle se měnícího organismu jako je školní třída. Cílem opatření je představit důležitost zavedení stručných a jasných pravidel ve školní třídě a jejich dodržování napříč výukou.

Popis opatření

Určitě jste už mnohokrát slyšeli, že byste ve třídě měli zavést pravidla, která v ideálním případě vytvoříte s žáky/žákyněmi. Kde na to vzít čas, chuť? A má to vůbec smysl?

Určitě má, je však důležité tomu věnovat dostatek času, a hlavně se k pravidlům vracet i ve výuce.

Při tvorbě pravidel je vhodné se s dětmi zamyslet, proč vůbec pravidla jsou a k čemu by byla důležitá v jejich třídě. Je možné využít příběh nebo si zahrát hru imitující silniční provoz s pravidly a bez nich. Jakmile získáte více informací od dětí, jak vůbec pravidla vnímají, kdy jsou pro ně obtěžující a kdy jim přináší pozitiva, je vhodné se vrhnout na jejich tvorbu.

Pravidla by měla být:

- Krátká
- Jasná
- Pozitivní („budeme se chovat...“)
- Snadno zapamatovatelná
- V malém počtu (3–5 jich stačí)
- Viditelná
- Platná pro všechny (tedy i vyučující)
- Platná všude (tedy i v jiném předmětu, učebně, s jiným pedagogem)

Pokud taková pravidla vytvoříte, nenechte je zapadnout. Vytvořte pro ně ve třídě prostor, aby je děti měly stále na očích. Odkazujte na ně při řešení různých situací, mějte stejný metr pro všechny v případě jejich porušení (dle míry porušení). Seznamte s nimi i své kolegy, protože pokud budou dodržována i jimi, dostanou pravidla v dané třídě jiný rozměr – a žáci/žákyně si na ně lépe zvyknou a budou je považovat za své. Informujte o pravidlech také rodiče/pečující osoby a zkuste je motivovat v jejich dodržování i v běžném životě. Vytvoření jednoty ze strany dospělých vzhledem k pravidlům pomáhá dětem je lépe akceptovat a při jejich porušení jsou schopny i lépe pochopit dopady svého jednání.

Tip

Třída je opravdu živý organismus a pravidla se mohou proměňovat, protože mohou nastat nové situace vyžadující nové pravidlo. Nebojte se je v průběhu roku revidovat. Ptejte se dětí, jestli ještě dané pravidlo potřebují mít před očima, anebo už ho znají a dodržují nebo zdali je potřeba provést nějakou změnu v současných pravidlech.

Důležité

Nikdy nestanovujte nad dodržováním pravidel „hlídače“ z řad dětí. Vedte je k základům slušného chování a schopnosti převzít za své jednání odpovědnost i bez žalování ostatními.

Sami pravidla neporušujte – vy jste jejich vzorem a pokud pravidlo porušíte, měly by přijít i následky.

Příklad z praxe

O důležitosti zapojení dětí do procesu tvorby pravidel a propojení se školním řádem hovoří jeden z vyučujících:

„Myslím si, že by nemělo význam, kdybych řekl: ‚Tady máte deset pravidel, přečtěte si je a držte se jich.‘ Pak samozřejmě jsou věci, který jsou daný školním řádem, třeba máme tady zakázané žvýkačky, tak tam je to nějakým způsobem jako jasně daný, ale zase pokud někdo si žvýká, tak jenom mu ukážu, kde je koš a vyhodí ji.“

Jednota v pravidlech školy a třídy může být nastavena tímto způsobem:

„A zrovna tak jako pro učitele, máme věty pro žáky, a to jsou jakoby základní školní pravidla, ke kterým dostali třídní učitelé doporučení, aby z nich vycházeli, a vlastně vytvořili si svá třídní pravidla, která nejsou v rozporu s těmi školními.“

Kde se dozvím více informací

Bihlerová, M. (2008). *Tvorba školních pravidel*. In rvp.cz. Dostupné z:

<https://clanky.rvp.cz/clanek/k/z/1853/TVORBA-SKOLNICH-PRAVIDEL.html/>

Chaloupková, T. (2010). *Třídní pravidla*. Materiál obsahuje 10 listů s pravidly a obrázky.

Dostupné z: <https://dum.rvp.c.z/materialy/tridni-pravidla.html>

Dubec, M. (2007). *Poznáváme, určujeme a dodržujeme základní pravidla chování ve třídě a škole*. Dostupné z: https://www.odyssea.cz/localImages/7_1.pdf

Mertin, V., Krejčová, L. a kol. (2013). *Problémy v chování ve škole – jak na ně*.

Eichhron, Ch. (2019). *Učitel a práce se třídou*. Raabe.

ŽÁK S IVP VE ŠKOLNÍ TŘÍDĚ – PŘÍLEŽITOST KE SVÁRU, NEBO SPOLUPRÁCI?

Cíl

Nastavit pozitivní atmosféru a klima ve školní třídě není jednoduché. Cílem tohoto opatření je nabídnout možnosti práce se třídou v případě, že součástí kolektivu je žák/žákyně s IVP.

Popis opatření

Pracovat se třídou, ve které je dítě s IVP, může být velmi náročné. V případě špatného nastavení práce s takovou třídou může dojít k narušení vztahů v kolektivu, a vyučování pak bude očištěm nejen pro vás, ale i pro samotné žáky. Jenže jak to všechno udělat? Jak rozdělit pozornost mezi všechny? Jak předejít pomluvám, poznámkám typu „Proč na to má více času? Proč se může zvednout a my musíme sedět?“

Jak předejít tomu, aby si nezačali stěžovat i rodiče/pečující osoby?

Zde přinášíme několik tipů, jak se vyhnout problémům z nedostatečného rozvrstvení pozornosti nebo jiného přístupu k žákovi/žákům:

- Důležité je pracovat se třídou dlouhodobě.
- Připravit třídu na příchod nového spolužáka.
- Ptát se dětí na to, v čem potřebují pomoci, v čem jsou dobří a co je pro ně důležité. Zároveň je možné toto téma výtvarně zpracovat (profil na jednu stránku: <https://www.infoabsolvent.cz/Temata/ClanekZP/6-5-06/Profil-na-jednu-stranku/4001>) a vystavit ve třídě. Při negativních poznámkách na žáka s IVP je možné se k těmto plakátům vrátit a prodiskutovat, v čem dotýčný žák potřebuje pomoci.
- Je vhodné se domluvit s rodiči/pečující osobou žáka, zdali by mohl (pokud je to v jeho schopnostech) povyprávět o tom, proč má dítě IVP a jaké příležitosti/omezení mu jeho specifické vzdělávací potřeby přináší.
- Je vhodné rovněž se souhlasem rodičů/pečující osoby udělat informativní přednášku pro rodiče ostatních žáků. Díky tomu budou rodiče/pečující osoby informováni a lépe budou moci reagovat na případné poznámky svých dětí. Přednášku je vhodné realizovat v duchu „Proč mít žáka s IVP je pro ostatní děti příležitostí?“

Tip

Hledejte podporu mezi svými kolegy, ale i rodiči samotných žáků. Na třídních schůzkách jim představte svoji vizi práce se třídou v oblasti výchovy a vzdělávání. Diskutujte s nimi a ptejte se jich na jejich názor.

Důležité

Věnovat pozornost vztahům je důležité v jakékoliv třídě. Pokud je správně nastavíte, tak si ušetříte mnoho práce v průběhu školního roku, a vzdělávání žáků bude mnohem snazší.

Pokud bude žák/yně o svém postižení vyprávět nebo to budete chtít zrealizovat na třídních schůzkách, tak se domluvte s rodiči/pečující osobou žáka, ale i samotným žákem. Musí to být pro všechny příjemné. Pokud by se jim do této osvěty nechtělo, zkuste jim vysvětlit možné přínosy v kontextu třídního kolektivu a komunity rodičů.

Příklad z praxe

Paní učitelka vypráví o přístupu k dítěti s diabetem v kontextu práce se třídou a rodiči/pečujícími osobami:

„Někteří ho znali už ze školky a já jsem to říkala i na třídních schůzkách. Byla tam i maminka chlapečka. Říkala jsem, že tady máme paní asistentku a ke komu je a jaké má obtíže. Sama maminka pak vyprávěla, co se v té třídě bude dít a proč tam ten asistent je. Rodiče byli takto obeznámeni a vše proběhlo v pořádku. Pokud měly děti nějaké dotazy, tak chlapec o tom taky mluvil a vysvětlil jim co a jak, což dost pomohlo. Výsledkem je, že na narozeniny pak děti nosí nejen klasický bonbóny, ale i bez cukru pro jejich spolužáka.“

Kde se dozvím více informací

Dostálová, A. (2019). *Dobré vztahy mezi žáky jako důležité téma školy*. Dostupné z:

<https://www.rizeniskoly.cz/cz/aktuality/dobre-vztahy-mezi-zaky-jako-dulezite-tema-skoly.a-5976.html>

Hanáková, A. & Stejskalová, K. (2015). *Práce s třídním kolektivem ve společném vzdělávání*.

Soubor pracovních listů I. Dostupné z:

https://www.inkluzivniskola.cz/sites/default/files/uploaded/prace_s_trid_kol_ve_spol_vzdelavani_1_pracovni_listy_varianty_0.pdf

Hanáková, A. & Stejskalová, K. (2015). *Práce s třídním kolektivem ve společném vzdělávání*.

Soubor pracovních listů II. Dostupné z:

https://www.inkluzivniskola.cz/sites/default/files/uploaded/prace_s_trid_kol_ve_spol_vzdelavani_2_pracovni_listy_varianty.pdf

Sanderson, H., Smith, T. & Wilson, L. (2012). *Profil na jednu stránku ve škole: metodický průvodce*.

Čapek, R. (2013). *Učitel a rodič*.

Stiná, D. (2013). *Metody aktivního vyučování: spolupráce žáků ve skupinách*.

Braun, R. (2014). *Praktikum školní psychologie*.

Jak na vztahy ve třídě očima učitele. In Raabe. Dostupné z:

<http://www.raabe.cz/aktuality/jak-na-vztahy-ve-tride-ocima-tridniho-ucitele.aspx>

Šmejkalová, R., Schmidová, K. *Třída v pohodě aneb aktivity pro podporu dobrých vztahů mezi žáky*. Dostupné z:

https://www.inkluzivniskola.cz/sites/default/files/uploaded/napadnik_scio_0.pdf

Kolařík, M. (2019). *Interakční psychologický výcvik*.

Kvalita přátelství žáků s postižením a bez postižení ve třídě běžné školy. (2019). ČOSIV.

Dostupné z: <https://cosiv.cz/cs/2017/02/21/kvalita-pratelstvi-zaku-s-postizenim-a-bez-postizeni-ve-tride-bezne-skoly/>

ZAPOJENÍ ŽÁKŮ DO ŽIVOTA ŠKOLY

Aktivní zapojení žáků a žaček ve škole je stěžejním bodem v inkluzivní škole. Jsou neodmyslitelnou součástí života ve škole. Vzdělávání je připravováno pro ně, jsou v pozadí všech vzdělávacích politik a opatření. Inkluzivní škola ale není jenom o učivu, ale o vzdělávání v širším slova smyslu včetně vztahů a nejrůznějších forem dovedností.

Škola, která se snaží být pro všechny, připisuje zapojení žáků a žaček do života školy důležitou roli. Zapojením žáků a žaček do procesů ve škole a do školních aktivit se nejen prohlubují vztahy mezi nimi navzájem, ale také mezi nimi a personálem školy. Když mají žáci možnost se podílet na chodu školy, vytvářejí si k ní bližší vztah, cítí pocit sounáležitosti se školou, ve které se vzdělávají. Považují ji za bezpečný prostor, který sami pomáhají budovat. Jejich aktivním zapojením se vytváří vztah založený na důvěře vůči učitelům a vedení. Posílá jim to také odkaz, že na jejich slově a názorech záleží.

ZPRACOVANÁ TÉMATA

Projektový den 178

PROJEKTOVÝ DEN

Cíl

Ve svých životech řeší žáci a žákyně, stejně jako personál školy, nejrůznější témata – každodenní povinnosti, dění doma a v rodině, ale i celospolečenské události. Projektový den dává všem aktérům a aktérkám možnost otevření a diskuse o těchto tématech. Cílem je zároveň vést žáky a žákyně k angažovanosti, aktivitě, ale také k přemýšlení nad hodnotami a jejich převedením do praxe. Opatření dává najevo žákům a žákyním, že i oni jsou důležitou součástí života školy, mohou se podílet na rozhodování a mít vliv na to, o čem se ve škole dozvídají a jakou formou. Zároveň se žáci a žákyně učí odpovědnosti, týmové práci a komunikaci. Učí se identifikovat zajímavá nebo důležitá témata, uchopovat je a převádět do takové formy, která je srozumitelná jim i jejich vrstevníkům a vrstevnicím.

Popis opatření

Projektový den může mít různé podoby:

- Mohou jej navrhnout, vymyslet a zorganizovat přímo žáci a žákyně podle toho, co je zajímavá, co řeší nebo co by chtěli řešit.
 - Nechte je v anketě navrhnout témata, která je zajímají nebo je považují za důležitá. Anketu nechte vyhodnotit přímo dětmi ve třídě nebo ji vyhodnoťte ve spolupráci s ostatními učiteli/kami a vedením. Vaše role je v tomto případě pouze moderátorská.
 - Nechte je vytvořit organizační tým, rozdělit si odpovědnosti, pravidelně se scházet a řešit program a jeho realizaci.
 - Organizaci může mít na starosti jedna nebo více tříd. Organizační tým mohou ale také vytvořit žáci a žákyně z různých tříd a stupňů. Vzájemně se tak poznají a budou se navzájem učit mladší a starší.
 - Nechte je, ať jsou kreativní, ať sami připraví program a jeho formu – promítání, výstava, diskuze s hosty, exkurze a podobně.
- Téma můžete vymyslet i vy – učitelé školy ve spolupráci s vedením. I v tomto případě však nechte žáky a žákyně, ať si vyberou z nabídky navržených témat. Bude vhodné, když budou mít žáci a žákyně možnost sami uchopit téma, vymyslet program a zrealizovat jej.
- Projektový den může také vzniknout ve spolupráci s jinou institucí – školou nebo nevládní organizací (spolupráci s dalšími institucemi se věnujeme v této sekci).
 - Projektový den může proběhnout i v rámci projektů, které na vaší škole již probíhají.
 - Pokud by vás lákala spolupráce s nějakou konkrétní institucí, může být projektový den dobrou úvodní aktivitou, která ukáže, jak by vaše spolupráce

mohla vypadat. Před oslovením instituce je dobré domluvit se s vedením, a případně ostatními učiteli/kami o podpoře této spolupráce.

Tip

Evaluační projektového dne

- U jakékoliv aktivity je vhodné na jejím konci udělat evaluaci, a projektový den je proto ideální zkouškou.
- Evaluaci můžete dělat i s žáky a žákyněmi, zvláště pokud se účastnili organizování.
- Přestože během dne hodnotíme spoustu věcí, je pro evaluaci důležitá její promyšlenost, systematickosti a vědomost.
- Cílem evaluace může být zjištění, co ne/funguje, co se ne/povedlo, zda byla ne/naplněna očekávání účastníků, ale i organizátorů.
- Před začátkem evaluace je dobré stanovit, podle jakých kritérií budete postupovat – co budete vyhodnocovat a jaké budou indikátory?
- Při samotné evaluaci je dobré myslet i na pozitivní části – co se nám povedlo, koho/co bychom chtěli ocenit?
- S výsledky evaluace se dá pracovat – můžeme výsledky porovnat s ostatními, můžeme je zohlednit při dalším plánování a mohou být i dobrou motivací pro ostatní

V jakých momentech zasahovat? Jak pomoci?

- Když organizují projektový den žáci a žákyně, může být pro vás i pro další učitele a učitelky těžké nezasahovat a nebýt ve vedoucí roli.
- Stanovte si s žáky a žákyněmi způsoby, jakými budete do přípravy a organizace zasahovat, a definujte svoji roli (a roli ostatních členů týmu).
- Zkuste být vnímaví a citliví k tomu, co se v organizačním týmu děje, nabízejte podporu a pomoc, ale snažte se vnášet svoje řešení až v opravdu krizových situacích – chyby, které se stanou, mohou být pro žáky a žákyně velkým poučením do budoucna.

Důležité

- **Dejte slovo žákům a žákyním.** Nechte je vymyslet, čemu by se měl projektový den věnovat. Nechte je také vymyslet, jakou formou by měl proběhnout.
- Při vytváření a výběru témat ze strany žáků a žákyň můžete vystupovat primárně jako **aktivní posluchač a moderátor**. Dejte všem žákům a žákyním prostor, kladte podnětné otázky, nezavrhujte menšinové názory, ale zároveň vyzdvihujte společné myšlenky. Zkuste být co nejvíce nestranní, i když vás některé téma zajímá více než ostatní.
- **Nechte žákům a žákyním volnost k (sebe)realizaci** – získají tak zkušenost s formulováním myšlenek, jejich uchopováním, komunikací a delegováním.
- Snažte se **pojímát projektový den jako dobrovolnou aktivitu**.

- Zvažte, jestli můžete nějakým způsobem zapojit i **rodiče** – mohou se stát hosty, spoluorganizátory, ale i aktivními účastníky.
- Pro všechny zúčastněné by projektový den měl být také **zábavou**.
- Po proběhnutém projektovém dni bude určitě dobré si s **žáky a žákyněmi udělat evaluaci**. Promluvte si o tom, z čeho mají dobrý pocit, na co jsou pyšní a co by příště chtěli udělat jinak.
- Pokud budou potřebovat, buďte jim **nápomocní**. Domluvte se s nimi, za jakých okolností a s jakými problémy se na vás mohou obracet.

Příklad z praxe

O jedné z podob, jak může projektový den ve škole vypadat, mluvil pan třídní učitel ze zapojené školy:

„Ve čtvrtek má projektový den celý druhý stupeň, a to je tak, že to organizují devátáci, a devátáci vymysleli stanoviště, my učitelé jsme se na ty stanoviště napsali a musíme něco vymyslet; já s kolegyní mám vánoční kvíz, a pak v ten pátek máme, zase jsme jako třídní s tou svojí třídou celý den.“

„Projektový den máme většinou každý rok, minulý rok jsme třeba měli projektový den jako že na téma zvířata, a děti vyráběly různé věci, které se pak prodávaly, a ten výtěžek šel pak do útulku, to je spíš takový charitativní projekt, ne, to byl předminulý rok, a minulý rok jsme vítali jaro, to jsme, to taky bylo stanoviště, měly být stanoviště venku, ale protože přelo, tak se to všechno přemístilo do školy a byly, to bylo pro celou školu a byla skupina většinou tak patnácti dětí a byl tam mix prvních až devátých tříd a děti chodily po škole a plnily různé úkoly a dostávaly za to odměnu a za to si jako mohly koupit odměnu na konci toho dne.“

Kde se dozvím více informací

Vítová, J. *Projektový den*. In rvp.cz. Informace o projektovém dnu obecně – příklad konkrétního projektového dne organizovaného školou. Dostupné z: <https://clanky.rvp.cz/clanek/c/z/1763/PROJEKTOVY-DEN.html/>

Projektový den je povinnou součástí tzv. šablon – mimo Prahu. Dostupné z: <https://opvvv.msmt.cz/vyzva/vyzva-c-02-20-080-sablony-iii-mimo-hlavni-mesto-praha.htm>

Projektový den je povinnou součástí tzv. šablon – pro Prahu. Dostupné z: <https://opvvv.msmt.cz/vyzva/vyzva-c-02-20-081-sablony-iii-pro-hlavni-mesto-praha.htm>

Projektové dny mohou být součástí delších projektů, do kterých může být škola zapojena – např. *Světová škola od Člověka v tísni*. Dostupné z: <https://www.clovekvtsini.cz/zapojte-se-do-programu-svetova-skola-5907gp>

T-Kit: *Pedagogická evaluace v práci s mládeží*. Dostupné z: <https://www.naerasmusplus.cz/file/4019/t-kit10-pedagogicka-evaluace-v-praci-s-mladezi.pdf>

ZAPOJENÍ RODIČŮ DO ČINNOSTI ŠKOLY

Inkluzivní škola usiluje o co největší zapojení rodičů do života školy. Rodiče jsou vnímáni jako důležití partneři zejména ve vzdělávání žáků, partnerství s rodiči však může být přínosem i v mnoha dalších ohledech. Základem tohoto partnerství je vzájemná důvěra a přesvědčení o společném cíli – maximálním rozvoji vzdělávacího potenciálu a osobnosti každého jednotlivého žáka či žačky. Vzájemnou důvěru a sladění se na společných cílech je třeba systematicky budovat. Počáteční ostych, nedůvěra či obavy rodičů jsou přirozenou reakcí, kterou lze systematickým úsilím pracovníků školy překonat či alespoň výrazně zmírnit. Škola, které se to podaří, získává v rodičích zdroje rozmanité podpory a také méně často řeší konflikty vzniklé na základě nedorozumění nebo odlišností v očekávání.

Níže uvádíme několik opatření, která mohou školám při budování spolupráce s rodiči pomoci.

ZPRACOVANÁ TÉMATA

Tripartitní setkání 182

TRIPARTITNÍ SETKÁNÍ

Cíl

Cílem trojstranného setkání učitel–žák–rodič/pečující osoba (dále jen tripartitní schůzka) je obvykle co nejlépe nastavit vzdělávání žáka. Všechny tři strany (učitel/ka, rodič/pečující osoba, žák/yně) mají možnost se zapojit a mohou vysvětlit svůj pohled.

Popis opatření

Tripartitní schůzka umožňuje učiteli komunikovat o výsledcích žáka nejen s rodiči/pečující osobou, ale i s žákem samotným. Dává prostor pro vytvoření intimního a bezpečného prostředí, ve kterém je možné otevřeně hovořit. Na rozdíl od běžných třídních schůzek nejsou výsledky žáků probírány před celou třídou. Školy také zmiňují větší ochotu rodičů se do takových schůzek zapojit.

- Rodiče, ale i žáci mohou být neklidní z nového formátu schůzky. Na začátku každé schůzky jim vysvětlete, jaký je její cíl a jakým způsobem bude probíhat. Pokud je to jen trochu možné, pošlete rodičům a žákovi/žákyni dopředu body, na které by se měli připravit. Pomůže to k lepšímu naplnění cílů tripartitní schůzky.
- V rámci schůzky by se měli rovnoměrně zapojovat všichni účastníci. **Schůzka nemá být rozhovorem vás a rodiče/pečující osoby za přítomnosti žáka/žákyně.**
- Cílem schůzky může být např. sladění pohledu na vzdělávání konkrétního žáka – jak vnímá/ají aktuální situaci rodič/pečující osoba? Jak ji vnímá žák/yně?
- Využijte tento prostor pro vytváření dohod. Domluvte se s rodičem/pečující osobou, žákem/žákyní na následujícím postupu a jeho vyhodnocení.
- Snažte se v průběhu tripartitní schůzky nezaměřovat se jen na negativní nebo složité aspekty, ale vyzdvihněte pozitiva a úspěchy, kterých jste (společně) dosáhli. Věnujte prostor i přípravě a myslte na čas, který věnujete právě pozitivním věcem. Přestože někdy může být těžké vidět přes všechny problémy i pozitivní věci, mívají setkání často velmi motivační aspekt.

Tip

Tripartitní schůzky mají mnohdy mnohem lepší účast rodičů/pečujících osob než tradiční schůzky. Pokud však chcete měnit charakter schůzek postupně, můžete například nahradit jedny tradiční schůzky schůzkami tripartitními. Pokud nemáte jasně stanovené téma schůzky, je možné se zeptat rodičů a žáků, jaká témata by se jim zdála vhodná a potřebná.

Plánování tripartitních schůzek a příprava na ně je časově náročnější než u běžných schůzek, pro plánování lze ale využít různé plánovací nástroje (např. Doodle) nebo lze i velmi jednoduše

vytisknout tabulku s časy na dveře a rodiče se mohou zapsat. Můžete tak stanovit termíny, ze kterých si jednotliví/jednotlivé rodiče/pečující osoby a žáci/žákyně vybírají.

Vhodné je si na konci schůzky vyžádat zpětnou vazbu od žáka/yně a rodiče – co jim vyhovovalo, co by chtěli změnit.

Důležité

V rámci tripartitních schůzek by měli mít všichni aktéři stejný prostor. Schůzka nemá být rozhovorem pouze rodiče a učitele za přítomnosti žáka, ale všichni aktéři mají mít možnost rovnoměrně okomentovat probírané věci.

Podstatným aspektem tripartitních schůzek je jejich důvěrnost pro všechny zúčastněné. Při komplikovaných tématech můžete na schůzku pozvat např. i výchovného poradce/výchovnou poradkyni, ale jejich účast by měla být omezena pouze na situace, ve kterých je to nezbytně nutné, aby byla právě zachována důvěrnost mezi hlavními třemi aktéry. Při složitých jednáních se můžete obrátit na mediátora, případně nezávislého účastníka (obvykle mimo školu), který nebude v situaci osobně angažován.

Příklad z praxe

Výhodu tripartitních schůzek popisuje jedna z učitelek následujícím způsobem:

„A za tu dobu, co je provozujeme ty tripartitní schůzky, tak se mi několikrát stalo, že jsem měla připraveno, co všechno potřebuji s rodiči řešit a s dítětem, a v podstatě jsem neměla šanci ani na to najet, protože o tom začal ten rodič sám a viděl to úplně stejně jako já. (...) Velmi dobrá je taky v tom, že to děcko tam má toho rodiče a můj úkol je se zeptat i jeho; ptám se, jestli je všechno ve škole v pořádku, jestli není něco, co by chtěli probrat, ať se to týká učitelů, ať se to týká vyučování jako takového, ať se to týká kamarádských vztahů. Ti malí, není to časté, ale někteří z nich jsou schopni říct, co je trápí.“

Kde se dozvím více informací

Pospíchalová, A. (2018). *Třídní schůzky: Dříve se rodiče mačkali v lavicích a dostávali zprávu o dítěti před ostatními. A dnes?* EDUzín. Dostupné z: <https://www.eduzin.cz/trendy-ve-vzdelavani/innovativni-metody/tridni-schuzky-drive-se-rodice-mackali-v-lavicich-a-dostavali-zpravu-o-diteti-pred-ostatnimi-a-dnes/>

Dítě na třídní schůzce? Co je to za nápad?! TV Seznam. Dostupné z: <https://www.televizeseznam.cz/video/vsi-ve-skole/dite-na-tridni-schuzce-co-je-to-za-napad-244492>

PRÁCE SE TŘÍDOU VE VÝUCE

Práce se třídou ve výuce je důležitou ukázkou vaší práce. Níže najdete opatření, která zahrnují široké spektrum pedagogické praxe, na něž se váš názor možná dlouhodobě vyvíjí a mění. Může se jednat také o aspekty, na které v pedagogickém sboru nemáte jednotný názor, ale snažte se najít kompromisní řešení.

ZPRACOVANÁ TÉMATA

Domácí úkol	185
Hodnocení žáka	187

DOMÁCÍ ÚKOL

Cíl

Domácí úkoly jsou tématem, na které existuje velké množství vyhraněných názorů. Cílem tohoto opatření je představit důležité otázky, jež je třeba si položit před vlastním rozhodnutím, jestli (ne)zadávat úkoly.

Popis opatření

Kolem zadávání domácích úkolů se často objevuje velké množství otázek a nejasností. Pokud hovoříme o zadávání úkolů, je třeba zdůraznit, že žádný právní předpis se tomuto tématu nevěnuje, a proto se jedná o jeden z pedagogických nástrojů. Škola tedy nemá žádnou povinnost úkoly zadávat, ale je vhodné a žádoucí, aby školní řád upravoval zadávání domácích úkolů a jejich hodnocení.

Pět bodů k domácím úkolům

Socio-ekonomický status žáků. Je možné, že ve vaší třídě se budou objevovat žáci, jejichž situace může být k vypracovávání domácích úkolů značně nepříznivá – nemusí mít vlastní pracovní místo, nebo případně klid na vypracovávání úkolů po příchodu domů. Jednou z možností, jak můžete tento problém vyřešit, je vytvořit ve škole prostor, ve kterém si děti budou moct vypracovat domácí úkoly – někdy to může být například školní družina, případně školní knihovna, kde je k dispozici i někdo dospělý, kdo může pomoci.

Dobrodružné domácí úkoly. Domácí úkol může znamenat nejen sedět u pracovního stolu a něco psát – může to znamenat poznávat z jiné perspektivy věci, které jsme se naučili ve škole (najít v trávě broučka, zeptat se na něco rodičů/pečujících osob). Myslete ale například na to, že některé děti nemají možnost vyrazit jen tak s rodiči/pečujícími osobami do přírody, a splnění úkolu najít šišku pro ně v městském prostředí může být nesplnitelné.

Různorodost domácích úkolů. Domácí úkoly nemusí být pro všechny žáky a žákyně stejné. Dejte žákům a žákyním možnost vybrat si různou úroveň dle jejich zájmu o předmět.

Nedávejte úkoly ze dne na den. Pokud jsou úkoly stanoveny ze dne na den, je větší riziko jejich nevypracování nebo vypracovávání o přestávkách apod. Pokud dáte žákům a žákyním na vypracování více dní, dáváte jim důvěru a učíte je organizovat si práci dle vlastních potřeb.

Vymyslete **system**, který můžete používat (ideálně v celé škole jednotný – přispívá to k lepší reakci žáků a žákyň) – může se jednat o různé amnestie, výhody, které díky domácím úkolům žáci získávají. Snažte se využívat spíše pozitivní motivaci (netrestat za

nedonesení domácího úkolu). Do systému můžete zahrnout mimo jiné i to, jak velké množství úkolů za den budou děti dostávat. Seznamte s tímto systémem žáky na začátku školního roku, případně jej společně uprav(uj)te. Určitě je dobré a vhodné, pokud budou i rodiče/pečující osoby informováni/informovány o tom, proč a kdy se zadávají úkoly.

Tip

V rámci druhého stupně je dobré se s ostatními učiteli domluvit na množství a způsobu zadávání úkolů tak, aby se žákům/žákyním úkoly příliš nehromadily na jeden den. Můžete se také domluvit na obdobích školního roku, ve kterých úkoly nebudete zadávat. Jak již bylo naznačeno výše, výzkumy ukazují, že pokud je hodnocení (domácích úkolů) jednotné napříč školou, žáci a žákyně na něj lépe reagují – zkuste se domluvit s kolegy, kolegyněmi a vedením na systému, který můžete v průběhu času proměňovat.

Důležité

Zadávání nebo nezadávání je vaším rozhodnutím jako pedagogů a neexistuje na něj jasný recept. Je možné, že se váš přístup k (ne)zadávání úkolů bude měnit a vyvíjet. Vždy je dobré s rodiči/pečujícími osobami a žáky/žákyněmi na začátku roku mluvit o tom, jakým způsobem ne/budete zadávat úkoly a jaká máte vzájemná očekávání.

Příklad z praxe

Jedna z učitelek prvního stupně rodičům vysvětluje svoje nezadávání úkolů následujícím způsobem:

„Čtete deset minut a úplně to stačí. A dítě nemusí si sednout, oni toho mají dost z té školy, oni pracují celé dopoledne a pracují, a jdete s dětmi na výlet, tady bude nějaký nápis, ať ho přečtou, nebo půjdete přírodou nebo budete vařit, dítě si tam někde hraje, tak mu dejte prostě 3 + 4, počítej autíčka, takovou prostě hravou formou (...).“

Učitelka druhého stupně dodává, jak důležité je vnímání socioekonomického statusu žáků a žákyň při zadávání domácích úkolů:

„Dobrovolný domácí úkol určitě, protože máme spoustu dětí právě ze sociálně znevýhodněných rodin, tam jsme někdy u některých dětí třeba rádi, že vůbec jako dorazí do školy a jsou třeba ready. Zažívají občas situace, kdy prostě do té školy ani nedorazí, ne že by nechťely, ale opravdu ty jejich podmínky jsou teda špatný (...).“

Kde se dozvím více informací

Eduzín (2018): *Proč je rozumné, aby dítě dělalo domácí úkoly. A proč se to s nimi nemá přehánět.* Dostupné z: <https://www.eduzin.cz/rodina-a-skola/domaci-priprava/proc-je-rozumne-aby-dite-delalo-domaci-ukoly-a-proc-se-to-s-nimi-nema-prehanet/>

Andrys (2018). *Několik poznámek k zadávání a hodnocení domácích úkolů.* Dostupné z: <http://www.pedagogicke.info/2018/04/ondrej-andrys-nekolik-poznamek-k.html>

HODNOCENÍ ŽÁKA

Cíl

V rámci hodnocení žáků a žákyň se v posledních letech objevuje mnoho podnětů a učitelé/učitelky často tápou v možnostech, které se jim při hodnocení nabízejí. Cílem následujícího textu je dát možné podněty k přemýšlení při uvažování o hodnocení vašich žáků a žákyň.

Popis opatření

Základní rámec pro to, jakým způsobem probíhá hodnocení na vaší škole, stanovuje školní řád. Dle školského zákona může probíhat hodnocení slovně, klasifikačním stupněm nebo kombinací obou způsobů. Pravidla hodnocení žáků, jež jsou obsahem školního řádu, obsahují především: (1) zásady a způsob hodnocení a sebehodnocení, (2) kritéria pro hodnocení. Je tedy rozhodně vhodné s kolegy a kolegyněmi mluvit o tom, v jaké podobě probíhá hodnocení na vaší škole, jelikož je žáky vždy lépe přijímáno, pokud tyto věci probíhají ve škole jednotně. To znamená, že i když vaše škola má dlouho vydiskutovanou podobu hodnocení, může být užitečné jednou za čas téma otevřít i s kolegy a kolegyněmi a mluvit o podobách, jakými se vaše hodnocení projevuje. Pro diskusi se můžete zaměřit například na následující témata:

- Základem každého hodnocení je často snaha o **práci s chybou**. Chyba by neměla být vnímána jako nedostatek, ale jako prostor pro poučení a součást motivace žáka. Snažte se žáky a žákyň upozorňovat, že dělat chyby je přirozené a bez chyb není možný posun.
- Pokud si nejste jistí, jakým způsobem konkrétního žáka/žákyni v daný moment ohodnotit, můžete se **poradit s kolegou/kolegyní**. Někdy mohou být i společné předmětové porady vhodnou příležitostí k diskusi o způsobech hodnocení.
- Přestože prosté **sumativní hodnocení** (celkové souhrnné zhodnocení dosahovaných výkonů, např. vysvědčení) je v dnešní době na ústupu, jeho vhodným doplněním je zpětná vazba – může se jednat o komentář, který více dovysvětlí hodnocení, umožní lepší práci s chybou apod. Samotné sumativní hodnocení pomocí známek obvykle nevede k lepšímu porozumění pokroku žáka/žákyně v učení a k rozhodnutí, jak jeho/její učení dále podpořit.
- Na začátku školního roku je vhodné, abyste měli stanovená **kritéria hodnocení**. Do těchto kritérií můžete zahrnout mnoho bodů počínaje prací v hodině, spoluprací se spolužáky, přípravou pomůcek až po vypracování referátu a samotné testy. V jednotlivých bodech je vhodné stanovit, jak budou hodnocena – můžete o těchto aspektech hovořit i s vašimi kolegy a kolegyněmi. Kritéria hodnocení by měla být vždy komunikována směrem k žákům/žákyním, ale i rodičům/pečujícím osobám.

- Někteří učitelé a učitelky hodnocení známkami nemají rádi, a proto k němu přistupují vlastním způsobem – uvažují tak nad **množstvím známek**, které dětem dávají. Můžete nabízet velké množství možností získávat známky tak, aby se minimalizovaly dopady např. špatného diktátu. Někteří učitelé a učitelky naopak minimalizují množství známek, protože při hodinách vidí, jak žáci/žákyně pracují – známkují pak např. pouze v případech, kdy dokončí určitou oblast, a i v tomto případě dávají do testů vždy něco, kde bude moct být každý úspěšný. Učitelé a učitelky často také umožňují **opravy různých testů a zkoušení**, jejichž cílem má být zlepšení známek žáků.
- Důležitým aspektem hodnocení by měla být také snaha vést žáky a žákyně k **sebehodnocení**. Cílem sebehodnocení je podpora samostatnosti a nezávislosti žáka/žákyně na učiteli/učitelce a jeho/její schopnosti ohodnotit vlastní práci. Se žákem/žákyní je vhodné o jeho/jejím sebehodnocení diskutovat, a případně se doptávat s ohledem na přílišnou sebekritiku/absenci sebekritiky. Cílem sebehodnocení ale není dovést žáka/žákyni k tomu, aby se ohodnotil/a stejně, jako by ho/ji ohodnotil/a učitel/učitelka.
- Pro hodnocení žáka/žákyně můžete využít tzv. tripartit (Sumář dobré praxe: jsem UČITEL: Zapojení rodičů do činnosti školy: [Tripartitní setkání](#)). Tripartitního setkání se účastní kromě vás i rodič/pečující osoba a žák/žákyně, je tedy možné ohodnotit pokrok žáka/žákyně ve vzdělávání z mnoha pohledů.

Tip

Zajímavým způsobem, jak získat zpětnou vazbu od žáků a žákyň, může být jejich hodnocení učitelů a učitelek na konci školního roku. Jednou z možností jsou anonymní dotazníky, které potom učitel/učitelka jiné třídy přepíše do elektronické podoby (aby byla zaručena anonymita a otevřenost) nebo lze využít různé online nástroje (např. Google Forms). Můžete se např. zeptat na aspekty výuky, které se žákům líbí, ale které pro ně mohou být složité či nepochopitelné.

Důležité

Obecně je velmi důležité, aby hodnocení především vnímalo pokrok žáka/žákyně ve vzdělávání jako jednotlivce/jednotlivkyně.

Formativní hodnocení se stalo slovem, které je aktuálně hodně populární, a i samo ministerstvo a Česká školní inspekce podporují zavádění formativního hodnocení do škol. Přestože jeho kompletní zavedení se může zdát jako nedostižná meta, nebojte se zavést alespoň některé aspekty. Více informací naleznete níže v odkazech.

Příklad z praxe

Jedna z učitelek mluvila o sebehodnocení následujícím způsobem:

„Snažím se klást velký důraz na sebehodnocení, aby dokázali ohodnotit sebe, ale i v rámci skupin – např. svoje role v přípravě projektu, případně aby dokázali zhodnotit i kohokoliv ve třídě. Zároveň jsme dali dětem takovou výzvu pro sebehodnocení. Každý si předsevzal nějakou věc, kterou by měl udělat pro zlepšení se v jazyce na následující měsíc. A právě na konci měsíce, kdy probíhá sebehodnocení své práce za měsíc, tak zároveň hodnotíme tu výzvu. Jsou to věci, které my nemůžeme úplně kontrolovat, ale spíš aby ty děti samy řekly: ‚Ano, vyšlo to, budu v tom pokračovat.‘ Případně: ‚Není to cesta pro mě, protože to a to, a zkusím najít něco jiného.‘ Jako my hledáme možné cesty, tak aby i děti hledaly cesty ve vlastním učení, aby si uvědomily, že nejde o tu školu, nejde o mě (učitele/učitelky), nejde o rodiče, ale že jde o ně.“

Kde se dozvím více informací

Rakoušová, A. *Sebehodnocení žáků*. Metodický portál rvp.cz. Dostupné z:

<https://clanky.rvp.cz/clanek/c/Z/1965/sebehodnoceni-zaku.html/>

Starý, K. *Sumativní a formativní hodnocení*. Metodický portál rvp.cz. Dostupné z:

<https://clanky.rvp.cz/clanek/o/g/992/SUMATIVNI-A-FORMATIVNI-HODNOCENI.html/>

Formativní hodnocení je skvělý nástroj pro lepší učení. EDUin. Dostupné z:

<https://www.eduin.cz/clanky/formativni-hodnoceni-je-skvely-nastroj-pro-lepsi-uceni/>

Košťálová, H., Straková, J. a kol. (2008). *Hodnocení: důvěra, dialog, růst* (pdf). Dostupné z:

https://www.inkluzivniskola.cz/sites/default/files/uploaded/skav_hodnoceni_web.pdf

Specifika hodnocení a klasifikace žáků s odlišným mateřským jazykem. (2020). Národní pedagogický institut ČR. YouTube. Dostupné z:

<https://www.youtube.com/watch?v=00DP->

CLVrpo&feature=emb_title&ab_channel=Národn%C3%ADpedagogickýinstitutČR

Zavádění formativního hodnocení. Edukační laboratoř. Dostupné z:

<https://www.edukacnilaborator.cz/projekty/zavadeni-formativniho-hodnoceni>

jsem ŽÁK

Jako žák/žákyně jsi neodmyslitelnou součástí školy, a to nejen jako pasivní účastník vzdělávacího procesu, ale především jako jeho aktivní tvůrce. I ty se můžeš podílet na tom, co se ve škole děje. Můžeš pozitivně ovlivnit to, jak se tam cítíš ty a tvoji spolužáci.

ZPRACOVANÁ TÉMATA

VIZE ŠKOLY	191
ZAPOJENÍ ŽÁKŮ A ŽÁKYŇ DO ŽIVOTA ŠKOLY	197
KLIMA VE TŘÍDĚ – BUDOVÁNÍ VZTAHŮ A ATMOSFÉRY BEZPEČÍ VE TŘÍDĚ.....	202
ZAPOJENÍ RODIČŮ DO ČINNOSTI ŠKOLY.....	205
PODPORA VYTVÁŘENÍ MATERIÁLNÍCH PODMÍNEK PRO INKLUZIVNÍ VZDĚLÁVÁNÍ	208
PRÁCE SE TŘÍDOU VE VÝUCE.....	211

VIZE ŠKOLY

Vize školy se může na první pohled zdát jako luxus, o kterém se můžeme bavit, až uhasíme, co nás pálí. Naše poznání z návštěv škol se tudíž může zdát kontraintuitivní. Pravdou však je, že všude, kde jsme byli, se vize ukázala jako základní stavební kámen, bez něhož se škola jen těžko pohne z místa. Vize byla nejen cílem, ale hlavně prostředkem, který umožňoval otevření diskuze o směřování školy a jejích silných a slabých stránkách, protože předpokladem řešení problémů je jejich pojmenování. Kromě toho formulace vize, jako kolektivního procesu je zároveň i procesem budování komunity a poctivějších a otevřenějších vztahů. Zde více než kdy jindy platí, že cesta je cíl.

ZPRACOVANÁ TÉMATA

Zapojení žáků do tvorby vize školy	192
Máme vizi a co dál? Rozšiřování vize školy	194
Priority na daný školní rok.....	196

ZAPOJENÍ ŽÁKŮ DO TVORBY VIZE ŠKOLY

Cíl

Vize školy – dvě slova, ke kterým jako žáci máte co říci. Patříte mezi důležité součásti školy, a proto je podstatné, abyste měli možnost se vyjadřovat k tomu, jak bude škola vypadat, jakým směrem se bude ubírat. Cílem tohoto opatření je, abyste se zapojovali do diskuze a tvorby vize školy, protože kdo jiný by měl rozhodovat o šíření vize. Diskuze o ní se žáky nám umožňuje vědomou a otevřenou debatu o vzdělávání a hodnotách, kterých si na škole vážíme.

Popis opatření

Vize školy – zdá se vám, že do ní nemáte co mluvit? Myslíte si, že je to pouze pro vedení školy a pedagogy? Věřte, že není. Jste velmi důležitou součástí školy a kdo jiný by měl o jejím směřování spolurozhodovat nežli vy.

Vy žáci znáte prostředí školy, víte, co vám vyhovuje a máte právo na to, abyste byli v těchto potřebách vyslyšeni, protože i vy se musíte ve škole cítit dobře.

Toto opatření může mít různé podoby v závislosti na tom, co je příjemné, pohodlné a sedí do prostředí vaší školy.

Vizi školy je možné prodiskutovat různými způsoby a v různých hodinách. Na vás záleží, jestli se o ni budete i aktivně zajímat.

- Chtějte o vizi školy mluvit na třídnických hodinách.
- Nerozumíte-li nějakému slovu, nebojte se zeptat. Zkuste se ptát i na to, jak tomu rozumí samotný dospělý – co to pro něj ve škole znamená.
- Možná se vám diskuze o vizi školy zalíbí a budete si chtít vytvořit i svoji osobní vizi – kam směřujete, jakými chcete být. Nebojte se o to požádat svého třídního učitele/ svoji třídní učitelku.
- Líbí se vám, co jste zatím vymysleli? Zkuste se zamyslet nad tím, zdali je možné tyto body překlomit i do pravidel vaší třídy?
- Při tvorbě pravidel třídy nespěchejte a diskutujte o jednotlivých návrzích.
- Máte vymyšleno? Zkuste požádat např. učitele výchov, zdali byste mohli své návrhy převést do výtvarné podoby/hudební podoby aj.
- Otevřete toto téma i na školním parlamentu.

Důležité

- Ptejte se, co se bude dále dít s vašimi návrhy ohledně vize školy.
- Ptejte se, jak se dozvíte, že vaše návrhy byly přijaty a došlo ke změně.
- Vize i pravidla třídy potřebují čas – nespěchejte.

Příklad z praxe

Takto o vizi se žáky mluvil jeden z třídních učitelů v šestém ročníku na naší partnerské škole:

„Na začátku roku jsme se o tom hodně bavili na těch třídnických hodinách. Pracovali jsme s našimi školními hesly, jako je spolupráce, respekt, smysluplnost, profesionalita, slušnost, a nejdříve jsme si říkali, co to jako znamená. Bylo to někdy zajímavý, co si pod tím heslem sami představili, a pak jsem jim třeba řekl, co si pod tím třeba představuji já. a tak. Nejdříve jsme měli tahle pravidla, nebo pojmy ve třídě (na dveřích), ale neuměli jsme s nimi vlastně pracovat, vlastně jim děti v podstatě úplně nerozuměly, nefungovalo to tak, jak to má fungovat. Pak vznikla další, oni tomu nechtějí říkat pravidla, protože se nechtějí těmi pravidly jako moc řídit, strašně jim to slovo vadí, takže vznikly takový čtyři body, který ta třída chce dodržovat. je to napsaný jazykem dětí, ať těm pojmům rozuměj. V souvislosti s tím jeden žák přišel, že by to bylo dobrý, kdybychom si to někam napsali Tak jsme to napsali na tabuli a řekli jsme si, že od té chvíle to ještě neplatí, ale budeme rádi, když se dopracujeme k tomu, aby to, co je na tý tabuli, byla pravda. Ono už je to tam dýl, když jsme to tam psali, ale vzhledem k tomu, že to děti nějak nemažou nebo spíš si to i samy kolem toho vybarvily, tak si myslím, že někteří z nich si to vzaly k srdci. A myslím si, že s tím pracují, a chtějí, aby to byla pravda, aby se to o nich říkalo, že to tak je, že se umí přihlásit o to své slovo, že se navzájem respektujeme a tak. V podstatě, co tam je napsaný, tak to obsahuje těch pět našich slov (z vize školy), ale je to napsaný trošku jinak. Takže to probíhá tak, že když třeba skončí hodina, tak zhodnotíme ty čtyři body, který jsme vymysleli, že jestli jsme tohle pravidlo dodrželi, nebo ne. Je třeba pravidlo ‚zdržuji se zbytečných komentářů‘. Nebo jestli já jsem mluvil polohlasem a žáci mluvili polohlasem.“

Kde se dozvím více informací

Sumář dobré praxe: jsem ŽÁK: Zapojení žáků do života školy: [Školní parlament](https://bein.ped.muni.cz/sumar-dobre-praxe/jsem-zak/zapojeni-zaku-do-zivota-skoly/skolni-parlament). Dostupné z: <https://bein.ped.muni.cz/sumar-dobre-praxe/jsem-zak/zapojeni-zaku-do-zivota-skoly/skolni-parlament>

Sumář dobré praxe: jsem ŘEDITEL: [Práce s postojí pedagogického sboru](https://bein.ped.muni.cz/sumar-dobre-praxe/jsem-reditel/prace-s-postoji-pedagogickeho-sboru). Dostupné z: <https://bein.ped.muni.cz/sumar-dobre-praxe/jsem-reditel/prace-s-postoji-pedagogickeho-sboru>

Dubec, M. (2007). *Poznáváme, určujeme a dodržujeme základní pravidla chování ve třídě a ve škole*. Dostupné z: https://www.odyssea.cz/localimages/7_1.pdf

MÁME VIZI A CO DÁL? ROZŠIŘOVÁNÍ VIZE ŠKOLY

Cíl

Cílem opatření je šířit a sdílet vizi mezi vás žáky, protože právě vy pomáháte tvořit nezaměnitelné prostředí školy.

Popis opatření

Stále si nedokážete představit, čeho všeho se může vize školy týkat? Z vize se může vycházet např. při sestavování programu projektových dnů, organizaci vyučování a školního roku, kroužků.

Vize školy tedy ovlivňuje různé oblasti, které se vás žáků přímo dotýkají. Proto je velmi důležité, abyste do jejího šíření byli zapojeni a byli součástí procesu změny.

Diskutujte o vizi školy a šiřte ji mezi své vrstevníky a rodiče. Ukazujte jim, kde vidíte změny a v čem jako žák školy vizi vnímáte jako užitečnou.

Nebojte se šíření a sdílení vize přinést i na školní parlament. Jedině tak bude možné, aby byla vize stále živá a plnila svoji funkci.

Důležité

Zajímejte se o vizi. Zkuste toto téma vnést na školní parlament, do třídnických hodin. Zkuste vy sami převzít iniciativu v šíření vize a jejím naplňování. Díky tomu ji udržíte „naživu“ a bude reagovat na vaše potřeby.

Příklad z praxe

Paní ředitelka ze ZŠ Rozmanitá říká, jak vize ovlivňuje další kroky v budování inkluzivního prostředí:

„Je to něco, co zase odráží tu pedagogickou vizi. Chceme se postarat o každého žáka, to znamená, že se vzděláváme v pedagogické diagnostice, že tady máme učitele, kteří jsou schopni rozpoznávat, jaké potíže ty děti mají, na co to může ukazovat; umíme s tím nějak pracovat, umíme to nějak vyhodnocovat, umíme to včas zachytit, umíme to nějak rozkrýt nějak, to znamená nějak to rozkrýt, všimnout si toho; umíme to nějak základně tady diagnostikovat a umíme to potom nějak dál uchopit. Umíme nastavit nějaký základní plán podpory pro takové dítě.“

Na Křižovatce zase překlopili vizi do základních pravidel pro učitele i pro žáky:

„Měli tady nastavený standard pedagoga, ale právě pod tou mentorskou podporou jsme vyhodnotili, že to je zase čtyřstránkový dokument dovedností, který samozřejmě chce inspekce, nebo ty kontroly nás hodnotí podle toho, ale že to je pro učitele nesrozumitelný, že toho je strašně moc. Tak jsme spíš vzali tu naši vizi a na každou hodnotu z ní vyplývající, jsme hledali větu, která to vyjádří pro učitele. A zrovna tak jako pro učitele máme tyto věty pro žáky. To jsou vlastně základní školní pravidla. Třídní učitelé

dostali doporučení, a kde dostali učitelé doporučení, třídní učitelé, aby z nich vycházeli, a vytvořili si svá třídní pravidla, která nejsou v rozporu s těma školníma.“

Ale vidíme, že vize může procházet i reformulací a je vždy otevřená:

„My jsme pod tím vlivem okolností i toho kolektivu tady tam dali i tu slušnost, protože my jsme tady naráželi prostě vyloženě na jednu kolegyni. Ona byla opravdu člověk, když to řeknu mírně, hodně neslušný. Takže jsme si tam prosadili tu slušnost – nejen k žákům, ale i mezi sebou, takže tam jsme si prosadili tu slušnost, nejen k žákům, ale i mezi sebou. Chtěli jsme ji mít v naší vizi tu vizi. V těch hodnotách máme také respekt, který obsahuje i slušnost, ale v našem případě ji bylo třeba mít zvlášť. V respektu slušnost už je, ale my jsme ji tam chtěli mít jasnou. A teď ji pomalu možná sundáme, časem, protože prostě to reaguje někdy na tu situaci ve škole. Já jsem ji teda tam dost prosazovala, ale už to teď není takové téma.“

(Zástupkyně ředitelky, ZŠ Na cestě)

Kde se dozvím více informací

Sumář dobré praxe: jsem ŽÁK: Zapojení žáků do života školy: [Školní parlament](https://bein.ped.muni.cz/sumar-dobre-praxe/jsem-zak/zapojeni-zaku-do-zivota-skoly/skolni-parlament). Dostupné z:
<https://bein.ped.muni.cz/sumar-dobre-praxe/jsem-zak/zapojeni-zaku-do-zivota-skoly/skolni-parlament>

Sumář dobré praxe: jsem ŽÁK: Vize školy: [Zapojení žáků a žákyň do tvorby vize školy](https://bein.ped.muni.cz/sumar-dobre-praxe/jsem-zak/vize-skoly/zapojeni-zaku-a-zakyn-do-tvorby-vize-skoly).
 Dostupné z: <https://bein.ped.muni.cz/sumar-dobre-praxe/jsem-zak/vize-skoly/zapojeni-zaku-a-zakyn-do-tvorby-vize-skoly>

Sumář dobré praxe: jsem ŽÁK: Vize školy: [Priority na daný školní rok](https://bein.ped.muni.cz/sumar-dobre-praxe/jsem-zak/vize-skoly/priority-na-dany-skolni-rok). Dostupné z:
<https://bein.ped.muni.cz/sumar-dobre-praxe/jsem-zak/vize-skoly/priority-na-dany-skolni-rok>

PRIORITY NA DANÝ ŠKOLNÍ ROK

Cíl

Cílem tohoto opatření je postupné zhmotňování školní vize, které nám zároveň umožňuje reagovat na aktuální potřeby a podmínky školy.

Popis opatření

Zapojili jste se do tvorby vize školy? Diskutovali jste o ní a máte pocit, že se stále nic neděje? Nebojte se, právě nyní nastal čas, kdy se vaše myšlenky a nápady mohou proměnit v něco reálného.

Stanovení priorit vychází jednak z vize a zároveň i z aktuální situace. K jejich stanovení dochází na konci školního roku a naplňují se v roce následujícím, proto máte možnost změnit něco, co vám úplně nevyhovovalo anebo chybělo ve školním prostředí a vztazích.

Na základě priorit může škola:

- vybírat témata projektových dnů;
- učitelé je pro vás mohou zakomponovat do třídnických hodin, adaptačních pobytů, ale i do svých předmětů, a to nejen výchov;
- preventivní opatření.

Důležité

Myslete na to, že ne vždy se dá vyhovět všem. Pokud se vám něco nelíbí, máte na to jiný názor, tak se nebojte přihlásit o slovo. I zde totiž platí, že základem všeho je komunikace.

Příklad z praxe

V ZŠ Na křižovatce se vize a priority z ní plynoucí přetavily do plánu prevence. Metodická prevence říká: *„První bod plánu je ‚jednotný přístup k žákům‘. To se týká naplňování vize školy, spadají do toho jednak harmonizační týden na začátku roku, jednak práce s výsledky šetření mapy školy, to proběhlo loni na jaře, a s výsledky projektu MiŠ – minimalizace šikany. Na druhém stupni je v každém ročníku jednou týdně předmět etická a osobnostní výchova, říkáme tomu pracovně třídnické hodiny, kde vlastně třídní učitel pracuje s třídním kolektivem a pomáhá budovat vztahy.“*

Kde se dozvím více informací

Sumář dobré praxe: jsem ŽÁK: Zapojení žáků do života školy: [Školní parlament](https://bein.ped.muni.cz/sumar-dobre-praxe/jsem-zak/zapojeni-zaku-do-zivota-skoly/skolni-parlament). Dostupné z: <https://bein.ped.muni.cz/sumar-dobre-praxe/jsem-zak/zapojeni-zaku-do-zivota-skoly/skolni-parlament>

Sumář dobré praxe: jsem ŽÁK: Vize školy: [Zapojení žáků a žákyně do tvorby vize školy](https://bein.ped.muni.cz/sumar-dobre-praxe/jsem-zak/vize-skoly/zapojeni-zaku-a-zakyn-do-tvorby-vize-skoly). Dostupné z: <https://bein.ped.muni.cz/sumar-dobre-praxe/jsem-zak/vize-skoly/zapojeni-zaku-a-zakyn-do-tvorby-vize-skoly>

ZAPOJENÍ ŽÁKŮ A ŽÁKYŇ DO ŽIVOTA ŠKOLY

Aktivní zapojení vás žáků a žákyň do života školy je jedním ze základních bodů inkluzivní školy. Tvoříte neodmyslitelnou součást života ve škole, a proto je velmi důležité, abyste měli možnost ovlivňovat směřování školy a její vizi.

Zapojením se do života školy a školních aktivit se prohlubují nejen vztahy mezi vámi, ale i mezi vámi a personálem školy. Díky vaší iniciativě je možné vytvářet bezpečný prostor, ve kterém záleží na slově a názoru všech.

ZPRACOVANÁ TÉMATA

Školní parlament	198
Projektový den	200

ŠKOLNÍ PARLAMENT

Cíl

Tvoříte důležitou součást života školy, a proto je třeba se podílet na rozhodování o tom, jakým směrem se bude škola ubírat, jak bude vypadat a co se v ní a jakým způsobem bude dít. Cílem je vás vést k aktivitě, přemýšlení nad hodnotami a jejich převáděním do praxe. Angažovanost v dění ve škole vás učí odpovědnosti, týmové práci i komunikaci.

Popis opatření

Kolikrát jste si posteskli, že vás ve škole něco štve, něco vám vadí a kdybyste mohli, tak to budete určitě dělat jinak? Věříme, že se to stalo nespočetněkrát. Možná se ptáte, zda s tím jde něco udělat. A věřte, že jde.

Školní parlament je možnost, jak ve škole něco změnit, jak společně vytvářet prostředí, ve kterém trávíte velkou část svého dne/života.

Před jeho založením vás i vaše pedagogy čeká řada úkolů. Nenechte se však prvotní náročností odradit, protože výsledky za tu námahu stojí.

- Zkuste se svým třídním učitelem / třídní učitelkou (TU) prodiskutovat vaši představu o školním parlamentu. TU může být pro začátek vaším spojencem s vedením školy.
- Zkuste pomoci vedení školy v rozhodování, kdy by se měl školní parlament scházet. Půjde o to, zdali mu bude věnována speciální hodina v rámci výuky, anebo se budete scházet po škole. Nebojte se už teď říct výhody/nevýhody těchto variant.
- Ptejte se na všechno, co vás ohledně školního parlamentu zajímá. Zkuste přemýšlet i do budoucna – co všechno vám může parlament přinést.
- Vy sami rozhodněte, kdo vás bude v parlamentu zastupovat.
- Vybírejte si vždy dva členy. Zkuste se zamyslet, kdo by se pro takovou funkci hodil a toho následně zvolte.
- Můžete zorganizovat volební kampaň. Dobrovolníci mající zájem o tuto funkci si musí připravit informace o sobě a proč by to měli být zrovna oni, kteří vás budou zastupovat.
- Vyhlasejte ve třídě volby.
- Napište, jak by měl parlament fungovat – kdy a jak se bude setkávat, napište pravidla a vyvěste je na viditelné místo.
- Bude s vámi spolupracovat učitel/učitelka. Nenechte se však ovlivňovat a dbejte na to, aby fungoval pouze jako zprostředkovatel nebo jako facilitátor setkání.
- Chtějte se pravidelně scházet s vedením a zástupci učitelů. Diskutujte s nimi o vašich potřebách, nápadech, které jsou v souladu s vizí školy.

Důležité

- Ptejte se!
- Vytvořte pravidla školního parlamentu.
- Zvolte si své zástupce.
- Budte aktivní – přicházejte za vašimi zástupci se svými návrhy a nápady.
- Při jednání s vedením školy mějte jasnou představu o možných změnách ve škole.
- Ze setkání si pište zápis a ten potom přečtete spolužákům nebo ho vyvěste na nástěnce.
- Chtějte o výsledcích parlamentu diskutovat i na třídnických hodinách.

Kde se dozvím více informací

Hazlbauer, T. (2019). *Jak vypadá funkční žákovský parlament?* Dostupné z:

<https://clanky.rvp.cz/clanek/s/Z/22078/JAK-VYPADA-FUNKCNI-ZAKOVSKY-PARLAMENT-2-DIL.html/>

Žákovský parlament. Dostupné z: <https://cedu.cz/co-je-zakovsky-parlament>

PROJEKTOVÝ DEN

Cíl

Ve svých životech řešíme často různá témata – od událostí doma, ve škole přes každodenní povinnosti až po celospolečenské události. Projektový den je událostí, která dává možnost o těchto tématech hovořit a zároveň o nich něco zjistit. Dává vám možnost zapojit se do dění ve škole a dát najevo zájem o to, co se ve škole dozvídáte a jak. Zároveň vás učí organizovat vlastní aktivitu se všemi jejími součástmi – odpovědností, týmovou prací i komunikací.

Popis opatření

Projektový den může mít různé podoby:

- Projektový den můžete navrhnout a zorganizovat přímo vy podle toho, co vás zajímá, co aktuálně řešíte nebo co byste chtěli řešit.
 - Domluvte se svým třídním učitelem na tom, jak byste měli postupovat. Zkuste mu navrhnout, že uspořádáte anketu, kterou pak (společně s učitelem/kou) vyhodnotíte a vyberete téma.
 - Bude dobré, pokud budete ochotni převzít iniciativu a ujmout se organizace. Vytvořte organizační tým, který si mezi sebe rozdělí zodpovědnost, pravidelně se bude scházet a bude řešit program i jeho realizaci.
 - V organizačním týmu mohou být i žáci a žákyně z jiných tříd a napříč stupni. Využijte to ke vzájemnému setkávání.
 - Nebojte se být kreativní při vymýšlení programu a jeho formy – promítání, výstava, diskuze s hosty, exkurze.
- Projektový den můžete vymyslet i ve spolupráci s jedním nebo více učiteli. Zkuste společně hledat témata, která budou ostatní zajímat, a dát jim možnosti k výběru. I v tomto případě bude dobré, když budete ochotni převzít iniciativu.
- Pokud by vás lákala spolupráce s žáky a žákyněmi z jiných škol nebo s jinými institucemi (např. neziskové organizace – i z vašeho okolí), domluvte se se svým/svou třídním učitelem/třídní učitelkou, za jakých podmínek by to bylo možné. Buďte iniciativní a ukažte, že nad věcmi přemýšlíte a víte, proč a jak byste chtěli akci realizovat.

Tip

- Můžete v týmu sepsat seznam věcí, co budete muset zabezpečit. Postupně z něj budete vyškrtávat položky, které jste již splnili.
- Stanovení rolí můžete udělat na základě toho, v čem máte zkušenosti (např. když máte zkušenost s grafikou, můžete vytvářet letáčky, kterými zvete na akci).
- Při zpětném hodnocení akce se pobavte o tom, co se vám ne/povedlo, co byste chtěli udělat jinak, koho byste chtěli ocenit? Domluvte se s někým mimo organizační tým (např. třídní učitel/ka), kdo vám s evaluací pomůže jako moderátor/ka.

Důležité

- **Budte aktivní.** Nabízejte své nápady a kreativitu, snažte se věci organizovat sami.
- Zajištění **organizace** může být složité. Připravte se na to a zjistěte si, co bude potřeba zajistit a na co nezapomenout.
- Před začátkem organizace si stanovte **jednotlivé role a s nimi související zodpovědnost a úkoly.**
- **Pravidelně se scházejte** a sdílejte, jak se vám daří naplňovat úkoly a plánujte další kroky. Setkání by se měl vždy účastnit celý tým, nebo alespoň jeho velká část, abyste si mohli ujasnit to, jakým způsobem pokračujete.
- **Nebojte se požádat o pomoc.** V průběhu organizace se mohou objevit problémy, se kterými nemáte zkušenost nebo nevíte, jak je vyřešit. Nebojte se obrátit na učitele a učitelky s žádostí o pomoc.
- **Nenuťte spolužáky/učitele,** pokud se nechtějí zapojit. Zkuste se domluvit, jaká varianta by byla příjemná pro všechny.
- Po akci se ještě jednou potkejte a **zhodnoťte si akci i její přípravu.**

Příklad z praxe

O jedné z podob, jak může projektový den ve škole vypadat, mluvil pan třídní učitel ze zapojené školy:

„Ve čtvrtek mají projektový den celý druhý stupeň, a to je tak, že to organizují devátáci, a devátáci vymysleli stanoviště, my učitelé jsme se na ty stanoviště napsali a musíme něco vymyslet; já s kolegyní mám vánoční kvíz, a pak v ten pátek máme, zase jsme jako třídní s tou svojí třídou celý den.“

„Projektový den máme většinou každý rok, minulý rok jsme třeba měli projektový den jako že na téma zvířata, a děti vyráběly různé věci, které se pak prodávaly, a ten výtěžek šel pak do útulku, to je spíš takový charitativní projekt, ne, to byl předminulý rok, a minulý rok jsme vítali jaro, to jsme, to taky bylo stanoviště, měly být stanoviště venku, ale protože pršelo, tak se to všechno přemístilo do školy a byly, to bylo pro celou školu a byla skupina většinou tak patnácti dětí a byl tam mix prvních až devátých tříd a děti chodily po škole a plnily různé úkoly a dostávaly za to odměnu a za to si jako mohly koupit odměnu na konci toho dne.“

Kde se dozvím více informací

Vítová, J. *Projektový den*. Informace o projektovém dnu obecně – příklad konkrétního projektového dne organizovaného školou. Dostupné z: <https://clanky.rvp.cz/clanek/c/z/1763/PROJEKTOVY-DEN.html/>

Projektové dny mohou být součástí delších projektů, do kterých může být škola zapojena – např. Světová škola od *Člověka v tísni*. Dostupné z: <https://www.clovekvtsni.cz/zapojte-se-do-programu-svetova-skola-5907gp>.

KLIMA VE TŘÍDĚ – BUDOVÁNÍ VZTAHŮ A ATMOSFÉRY BEZPEČÍ VE TŘÍDĚ

Vztahy nás ovlivňují v průběhu celého života, a proto je o ně důležité adekvátně pečovat. Ve školním prostředí by mělo vytváření pozitivního klimatu ve třídě a škole jít ruku v ruce se vzdělávacími cíli, protože jedině tam, kde se žáci/žákyně cítí bezpečně, se mohou plně rozvíjet.

ZPRACOVANÁ TÉMATA

Spolužák s individuálním vzdělávacím plánem – co to pro mě znamená? 203

SPOLUŽÁK S INDIVIDUÁLNÍM VZDĚLÁVACÍM PLÁNEM – CO TO PRO MĚ ZNAMENÁ?

Cíl

Možná máš od nového školního roku spolužáka, ke kterému učitelé přistupují trochu jinak. Nebo i on/ona možná vypadá nebo se chová jinak. Cílem opatření je tě seznámit s výhodami spolužáka/spolužačky, který/á potřebuje speciální vzdělávací podmínky.

Popis opatření

Asi sis toho všiml/a, že spolužák/spolužačka má o něco více času na práci nebo nemusí splnit vše, co ty. Anebo jí/mu musíš s něčím pomáhat a moc nevíš proč. Taky má k sobě ještě někoho dospělého na pomoc, který mu určitě radí. Je to docela k vzteku, že? Možná tě všechny tyto otázky vedou k tomu, že se s ní/ním nebudeš kamarádit, že to nemá cenu ho/ji poznat. Anebo že si z ní/něj začnete s kamarády dělat srandu anebo trochu znepříjemníte život učiteli, když se rozhodl nadržovat vašemu spolužákovi/spolužačce. Chápeme tvé myšlenky, postoj. Je to docela těžké se v tom zorientovat, když většina dospělých mlčí. Možná je čas vzít vše do svých rukou a začít se zajímat o svého spolužáka/spolužačku a zeptat se přímo jí/jeho? Určitě ti vysvětlí, proč má na něco více času než ty nebo proč se něčeho nemusí účastnit. Pokud ti to nebude stačit, zkus se zeptat vyučujících nebo přímo výchovného poradce – ten má totiž na starosti děti se specifickými vzdělávacími potřebami. Zkus pokládat otázky, které budou spolužákovi/spolužačce příjemné, jedině tak se můžeš dozvědět opravdu všechno a budeš mít jistotu, že se nikdo neurazí.

Jakmile budeš znát odpovědi na své otázky, zamysli se, co bys potřeboval od svých spolužáků, kdybys měl nějaké omezení? Jak bys chtěl, aby se k tobě spolužáci chovali? Je to těžké vzít zodpovědnost do svých rukou, ale věř, že tahle zkušenost se ti určitě vrátí, protože kdo má možnost být většinu svého dne s někým odlišným, naučit se s ním komunikovat, aby se například hned nenaštval?

A pokud i tak nejsi úplně spokojený/á, požádej třídního učitele/ku o spolupráci a uspořádejte nějaký projektový den nebo poznávání věnujte třídnickou hodinu. Někdy to ty dospělí totiž nenapadne a myslí si, že už o sobě všechno víte. Výsledkem pak bude mnoho zážitků, díky kterým školní rok uteče rychleji.

Tip

Neboj se ptát pedagogů na věci ohledně vzdělávání. Máš právo vědět, proč se některé věci dělají tak nebo proč někdo má jiný přístup ve výuce.

Důležité

Využij příležitost mít vedle sebe někoho odlišného a zkus ho poznat, možná zjistíš, že máte mnoho společného.

Příklad z praxe

Paní učitelka vypráví o přístupu k dítěti s diabetem (cukrovka) v kontextu práce se třídou a rodiči/pečujícími osobami:

„Pokud měly děti nějaké dotazy, tak chlapec o tom taky mluvil a vysvětlil jim co a jak, což dost pomohlo. Výsledkem je, že na narozeniny pak děti nosí nejen klasický bonbóny, ale i bez cukru pro jejich spolužáka.“

Kde se dozvím více informací

Drijverová, M. (1998). *Domov pro Marťany*.

Soukupová, P. (2019). *Klub divných dětí*.

Salmela, A. (2017). *Mimi a Líza*.

Březinová, I. (2016). *Řvi potichu, brácho*.

ZAPOJENÍ RODIČŮ DO ČINNOSTI ŠKOLY

Inkluzivní škola usiluje o co největší zapojení rodičů/pečujících osob do života školy. Rodiče/pečující osoby jsou vnímáni jako důležití partneři zejména ve vzdělávání žáků, partnerství s rodiči/pečujícími osobami však může být přínosem i v mnoha dalších ohledech. Základem tohoto partnerství je vzájemná důvěra a přesvědčení o společném cíli – maximálním rozvoji vzdělávacího potenciálu a osobnosti každého jednotlivého žáka či žákyně. Vzájemnou důvěru a sladění se na společných cílech je třeba systematicky budovat. Počáteční ostych, nedůvěra či obavy rodičů/pečujících osob jsou přirozenou reakcí, kterou lze systematickým úsilím pracovníků školy překonat či alespoň výrazně zmírnit. Škola, které se to podaří, získává v rodičích/pečujících osobách zdroje rozmanité podpory a také méně často řeší konflikty vzniklé na základě nedorozumění nebo odlišností v očekáváníí.

Níže uvádíme několik opatření, která mohou školám při budování spolupráce s rodiči/pečujícími osobami pomoci.

ZPRACOVANÁ TÉMATA

Zapojení rodičů do života školy	206
Tripartitní setkání	207

ZAPOJENÍ RODIČŮ DO ŽIVOTA ŠKOLY

Cíl

Cílem je aktivně podpořit spolupráci tvých rodičů se školou a pomoci vytvořit vztah mezi nimi a školou, který bude pozitivní a založený na důvěře a partnerství. Takovýto vztah pomáhá vytvořit na škole dobré klima tak, aby ses tam cítil/a dobře.

„Neboj, nebudeš mít rodiče hned za zády...“ :)

Popis opatření

- Na začátku školního roku mohou rodiče od třídního učitele dostat k vyplnění dotazník, ve kterém mohou uvést, pokud chtějí, jak by mohli se školou spolupracovat.
- Můžeš jim povykládat, co se ve škole děje, jaké aktivity tam probíhají. Můžeš jim dát víc informací k tomu, co najdou v dotazníku.
- Pokud víš, můžeš jim říct, jak a v čem se zapojují třeba jiní rodiče a vychovatelé.
- Pokud máš představu, můžeš jim říct, jak a v čem by se jejich zapojení líbilo tobě.
- Můžeš spolu s nimi dotazník vyplnit.

Důležité

- Spolupráce rodičů je **dobrovolná**.
- Rodiče k spolupráci se školou nemůže nikdo nutit.
- Zapojení může být přínosné pro všechny strany:
 - ve škole můžete zažít nebo používat něco, co by bez spolupráce s rodiči šlo jen obtížně zařídit,
 - rodiče, kteří o to mají zájem, se mohou zapojit do dění ve škole.

Příklad z praxe

Každý může něčím přispět – vyprávěním o své práci nebo koníčku, ukázkou zajímavé sbírky, přípravou občerstvení na školní slavnost, děláním rozhodčího při školním turnaji a podobně. Rodiče mohou např. třídu doprovázet na výletě nebo exkurzi, pomáhat při projektovém dni, vést kroužek, pozvat žáky na svoje pracoviště, vyrobit pomůcky nebo poskytnout nějaký dar.

Kde se dozvím více informací

Rodiče – nečekaní spojenci, Člověk v tísni, o.p.s. Dostupné z:

<https://www.clovekv tisni.cz/rodice-necekani-spojenci-1090pub>

Rodičovské kavárny. EDUzín. Dostupné z: <https://www.eduzin.cz/nezarazene/rodicovske-kavarny/>

TRIPARTITNÍ SETKÁNÍ

Cíl

Cílem trojstranného setkání učitel–žák–rodič/pečující osoba (dále jen tripartitní schůzka) je obvykle co nejlépe nastavit vzdělávání vás, žáků a žákyň. Všechny tři strany (učitel/ka, rodič/pečující osoba, žák/yně) mají možnost se zapojit a mohou vysvětlit svůj pohled na věc.

Popis opatření

Tradiční třídní schůzky mohou být nepříjemné, protože se mluví o vás bez vás. Rodiče/pečující osoby s učiteli probírají vaše vzdělávání bez toho, aniž byste měli možnost se do toho, jakkoliv zapojit nebo vysvětlit dané události. Trojstranná schůzka umožňuje učiteli/rodiči/žákovi otevřeně hovořit v rámci bezpečného a intimního prostředí.

- Je pravděpodobné, že pokud se váš učitel rozhodne pro tento typ schůzek, bude to vyžadovat i přípravu z vaší strany. Může být těžké vysvětlit svoje výsledky před dospělými, pokud jste to nikdy nedělali, možná budete potřebovat delší přípravu. Nebojte se požádat o pomoc někoho dospělého, komu důvěřujete, případně někoho staršího, kdo má zkušenost.
- V rámci schůzky by vám měl být dán dostatečný prostor. I když může být těžké vyžádat si prostor mezi dospělými, nebojte se požádat o něj.
- Prostor schůzky může být užit i pro vytvoření dohod. Dohoda by měla být užitečná pro všechny zúčastněné.
- I když budete řešit složité téma, zkuste se zamyslet, co dobrého a pozitivního se vám podařilo a zmiňte to během schůzky. Určitě to bude dobrý odrazový můstek pro další práci.

Důležité

Důležitou součástí schůzky je její důvěrnost pro všechny zúčastněné. Může se stát, že váš/vaše učitel/ka nebo rodič/pečující osoba budou na schůzku chtít pozvat i někoho dalšího. Nebojte se říct, pokud vám přítomnost další osoby není příjemná. Zároveň můžete přítomnost někoho dalšího i navrhnout.

Aktivně poslouchajte, ale nebojte se také zapojit, pokud chcete něco sdělit.

Kde se dozvím více informací

Pospíchalová, A. (2018). *Třídní schůzky: Dříve se rodiče mačkali v lavicích a dostávali zprávu o dítěti před ostatními. A dnes?* Eduzín. Dostupné z: <https://www.eduzin.cz/trendy-ve-vzdelavani/inovativni-metody/tridni-schuzky-drive-se-rodice-mackali-v-lavicich-a-dostavali-zpravu-o-diteti-pred-ostatnimi-a-dnes/>

Dítě na třídní schůzce? Co je to za nápad?! TV Seznam. Dostupné z: <https://www.televizeznam.cz/video/vsi-ve-skole/dite-na-tridni-schuzce-co-je-to-za-napad-244492>

PODPORA VYTVÁŘENÍ MATERIÁLNÍCH PODMÍNEK PRO INKLUZIVNÍ VZDĚLÁVÁNÍ

Inkluzivní škola by měla být otevřena vám všem – bez ohledu na to, jestli máte nebo nemáte jakékoliv zdravotní postižení. Vy i vaši/vaše spolužáci/spolužačky byste měli mít možnost se bezpečně a samostatně pohybovat jak ve škole, tak v jejím okolí – platí to nejen pro chodby a (specializované) učebny, ale i tělocvičny, bazény, toalety a také jídelny. Všechno to mohou být věci, které budete potřebovat upravit/změnit tak, abyste mohli být v kontaktu se svými spolužáky/spolužačkami, učiteli/učitelkami a ostatními pracovníky školy. Text následujícího opatření zmiňuje několik základních bodů, na které je dobré myslet, pokud s rodiči/pečující osobou vstupujete do kontaktu se školou s cílem upravit prostředí školy tak, aby bylo otevřené pro všechny.

ZPRACOVANÁ TÉMATA

Materiální podpora 209

MATERIÁLNÍ PODPORA

Cíl

Opatření vám má dát obecnou představu, jak můžete se školou spolupracovat na úpravě školního prostředí tak, aby bylo vhodné a přístupné pro všechny žáky. Konkrétní možné stavební úpravy jsou v Sumáři zpracovány a odkazy na ně najdete v sekci Kde se dozvím více informací.

Popis opatření

Jedním ze základních principů inkluzivního vzdělávání je možnost každého z vás navštěvovat spádovou (nejbližší možnou) školu bez ohledu na své omezení. Existují pro to i mezinárodní lidskoprávní dokumenty, které tento princip zakotvují (např. Úmluva o právech lidí s postižením a Úmluva o právech dítěte). Přestože z lidskoprávního pohledu vypadá vše jasně, a i české zákony myslí na možné nutné úpravy a materiální podporu, je možné, že škola, do které byste chtěli chodit, nebude připravena přijímat všechny bez omezení.

Přestože se vás situace bytostně dotýká, je možné, že bude potřeba, aby se především zapojili vaši rodiče či osoby, které o vás pečují.

- V ideálním případě se s rodiči/pečujícími osobami domluvte, jakým způsobem budete postupovat. Pravděpodobně budete nejprve muset zajít za ředitelkou/ředitelem a domluvit se s nimi, co je a co není možné.
- Pokud budete chtít, je určitě možné se schůzky účastnit – zkuste dohromady s rodiči/pečujícími osobami přemýšlet, jaká bude vaše role při setkání.
- Před setkáním si můžete zaznamenat, co myslíte, že jsou (materiální) věci, které budete pro svoje vzdělávání potřebovat (Potřebuji se bezbariérově dostat do školy? Jak bude vypadat můj den – co potřebuji k tomu, aby proběhl bez problémů? Potřebuji i bezbariérový vstup do jídelny? Jaké jídlo budete jíst? Kde?).
- Může se jednat o velmi citlivé téma pro vás i pro vaše rodiče/pečující osoby. Může být těžké zůstat klidný/klidná. Máte vlastní strategie, které vám pomohou složitou situaci překonat?

Tip

Pokud bude situace velmi těžká a nebudete schopni se pohnout z místa, je možné využít účasti další osoby. Často se jedná o mediátora, který je nezávislý a může pomoci při hledání dobrého řešení pro všechny. Škola možná má kontakt na konkrétního mediátora, případně zkuste oslovit mediátora, který funguje ve vaší obci a věnuje se oblasti školství.

Důležité

Pro vás i pro rodiče/pečující osoby může být těžké vlamovat se do dveří. Bude to pro ně možná první zkušenost jednání se školou, při kterém budete přítomni. Pokud to pro vás nebude příjemné, je v pořádku popsat svoje pocity a potřeby. Přestože to je někdy velmi těžké, zkuste být co nejvíce popisní a detailní (např. Jsem smutný/á, protože nikdo nebere v potaz můj názor).

Kde se dozvím více informací

Ombucman. Veřejný ochránce práv. Stránky určené dětem a mladým lidem hledajícím pomoc v nesnázích. Dostupné z: <https://deti.ochrance.cz/>

Meditace – cesta k řešení konfliktu. Část *Kdo je mediátor?* Dostupné z:
<https://www.eduzin.cz/nezarazene/mediace-cesta-k-reseni-konfliktu/>

Asociace mediátorů ČR. Dostupné z: <http://www.amcr.cz/>

Linka bezpečí (tel. 116 111). Dostupné z:
https://www.linkabezpeci.cz/?gclid=Cj0KCQiAlsv_BRDtARIsAHMGVSaBbZ_dCIMdtNIZxgMcLjlyAuQjIH6YB_eTffxRoMYER6FTSUwrEToaAkWHEALw_wcB

PRÁCE SE TŘÍDOU VE VÝUCE

Práce se třídou ve výuce je důležitou částí každodenního života ve škole. Níže najdete opatření, která jsou v rámci pedagogických sborů široce diskutována a často na ně neexistují jednotná řešení a odpovědi.

ZPRACOVANÁ TÉMATA

Domácí úkol.....	212
Hodnocení žáků/žákyň	214

DOMÁCÍ ÚKOL

Cíl

Domácí úkoly jsou mezi vámi obvykle nepopulární. Cílem následujícího textu je shrnout důležité body, které můžete při přemýšlení o domácích úkolech a jejich ne/zadávání u vás ve škole vzít v potaz.

Popis opatření

Kolem zadávání domácích úkolů se často objevuje velké množství otázek a nejasností. Pokud vám učitelé ne/chtějí zadávat úkoly, neexistuje žádný právní předpis, který by je k tomu nutil. Je ale vhodné, aby školní řád upravoval zadávání domácích úkolů a jejich hodnocení. Téma domácích úkolů a jejich zadávání může být součástí třídnických hodin. S třídním učitelem/učitelkou můžete probrat, jakým způsobem jsou vám úkoly zadávány, a můžete se dotknout následujících bodů:

- **Můžete úkoly vypracovat ve škole?** Pro vás nebo vaše spolužáky a spolužačky může být těžké vypracovat domácí úkol skutečně doma, protože pro to nemáte podmínky. Je v pořádku učiteli/učitelce říct, že byste potřebovali mít možnost vypracovat si úkol ve škole, případně v družině.
- **Kolik času máte na vypracování** domácích úkolů? Někdy může být těžké vypracovávat domácí úkoly z jednoho dne na druhý, někteří učitelé a učitelky proto úkoly zadávají např. z týdne na týden. Můžete to tak znamenat, že máte víc času na vypracování.
- Jsou úkoly **různé náročnosti**? Je možné, že o některé předměty máte větší zájem než o jiné předměty. Je možné, že učitelé a učitelky budou moct zadávat úkoly, které vám, žákům a žákyním, budou poskytovat možnost vybrat si z nabízených variant/úrovní.
- Jaké úkoly jsou vám zadávány? S učiteli/učitelkami můžete mluvit o tom, jakou podobu mají domácí úkoly – jsou vám zadávány úkoly, jsou pro vás úkoly výzvou, nebo vás naopak spíše otravují? Pomáhají vám úkoly uchopit probírané téma z jiného úhlu pohledu?
- Jak jsou úkoly **hodnoceny**? Mělo by být jasné, jaká kritéria označují úkol jako splněný. Zároveň můžete s učiteli/učitelkami mluvit o možnostech, jako jsou například různé body navíc nebo například amnestie na zkoušení.

Tip

V rámci druhého stupně můžete s učiteli/učitelkami mluvit o množství a způsobu zadávání úkolů tak, aby se příliš nehromadily na jeden den. Můžete se také domluvit na obdobích školního roku, ve kterých vám učitelé nebudou zadávat úkoly.

Důležité

Zadávání nebo nezadávání je rozhodnutím učitelů/učitelek jako odborníků/odbornic a neexistuje na něj jasný recept. Rozhodně je ale důležité, aby s vámi a s vašimi rodiči/pečujícími osobami učitelé a učitelky (na začátku roku) mluvili, jakým způsobem ne/budou zadávat úkoly a jaká máte vzájemná očekávání.

Příklad z praxe

Jedna z učitelek prvního stupně často vysvětluje rodičům:

„Čtěte deset minut a úplně to stačí. Dítě si nemusí sednout, oni toho mají dost ze školy, oni pracují celé dopoledne. Jděte s dětmi na výlet, když uvidíte nějaký nápis, ať ho přečtou, nebo budete vařit, dítě si tam někde hraje, tak mu dejte prostě 3 + 4, spočítej autíčka, takovou hravou formou (...).“

Kde se dozvím více informací

Eduzín (2018): *Proč je rozumné, aby dítě dělalo domácí úkoly. A proč se to s nimi nemá přehánět.* Dostupné z: <https://eduzin.cz/wp/2018/03/19/proc-je-rozumne-aby-dite-delalo-domaci-ukoly-a-proc-se-to-s-nimi-nema-prehanet/>

Andrys, O. (2018). *Několik poznámek k zadávání a hodnocení domácích úkolů.* Dostupné z: <http://www.pedagogicke.info/2018/04/ondrej-andrys-nekolik-poznamek-k.html>

HODNOCENÍ ŽÁKŮ/ŽÁKYŇ

Cíl

Hodnocení bývá často postrachem žáků a žákyň. Cílem je vám představit možnosti, které mohou být úvodními body pro diskusi s učitelem/učitelkou nebo i spolužáky/spolužačkami.

Popis opatření

Základní informace pro to, jakým způsobem můžete být hodnoceni, stanovuje školní řád. Můžete být hodnoceni různými způsoby – slovně, klasifikačním stupněm (známky) nebo kombinací obou způsobů. Je možné, že se v průběhu vaší školní docházky na škole mohou měnit způsoby hodnocení po diskusích v rámci pedagogického sboru. Učitelé/učitelky mohou využívat různé způsoby hodnocení:

- Přestože prosté **sumativní hodnocení** (celkové souhrnné zhodnocení dosahovaných výkonů, např. vysvědčení) je v dnešní době na ústupu, v některých školách je stále využíváno. Pokud dostanete známku bez vysvětlení, zkuste se učitele/učitelky zeptat na další zpětnou vazbu – pomůže vám zaměřit se na chyby, ale na druhou stranu i myslet na věci, které vám jdou.
- Učitelé a učitelky vás mohou vést také k **sebehodnocení**. Cílem sebehodnocení je podpora vaší samostatnosti a nezávislosti a vaší schopnosti ohodnotit vlastní práci. Učitel/učitelka se vás třeba bude doptávat, cílem ale nemá být to, abyste se ohodnotili tak, jako vás ohodnotil/a učitel/učitelka.
- V některých školách je hodnocení součástí tzv. **tripartit** (Sumář dobré praxe: jsem ŽÁK: Zapojení rodičů do činnosti školy: [Tripartitní setkání](#)). Tripartitního setkání se kromě učitele/učitelky a rodiče/pečující osoby účastníte i vy, je tedy možné ohodnotit pokrok ve vašem vzdělávání z mnoha pohledů.
- Na začátku školního roku byste měli v každém předmětu vědět, jaká jsou stanovená **kritéria hodnocení**. Pokud si nejste jisti, jak bude předmět hodnocen, je dobré se s učitelem/učitelkou domluvit a informovat se. Učitelé/učitelky mohou mít různá kritéria a mohou různými způsoby podporovat váš rozvoj, buďte v tomto ohledu otevření a mluvejte s učiteli/učitelkami o důvodech (kritériích) hodnocení.

Tip

Hodnocení může být náplní i třeba třídních hodin – můžete s třídním učitelem/učitelkou mluvit o tom, jaké způsoby hodnocení vám vyhovují, jaká kritéria byste si přáli využívat více. Pokud budete chtít, můžete toto téma společně otevřít s více třídami na školním parlamentu (Sumář dobré praxe: jsem ŽÁK: Zapojení žáků do života školy: [Školní parlament](#)).

Důležité

Vaše hodnocení vyjadřuje učitelův/učitelčin pohled na to, jak vnímá váš posun ve vzdělávání, vaši motivaci a způsob práce ve škole.

Příklad z praxe

Jedna z učitelek mluvila o sebehodnocení následujícím způsobem:

„Snažím se klást velký důraz na sebehodnocení, aby dokázali ohodnotit sebe, ale i v rámci skupin – např. svoje role v přípravě projektu, případně aby dokázali zhodnotit i kohokoliv ve třídě. Zároveň jsme dali dětem takovou výzvu pro sebehodnocení. Každý si předsevzal nějakou věc, kterou by měl udělat pro zlepšení se v jazyce na následující měsíc, a právě na konci měsíce, kdy probíhá sebehodnocení své práce za měsíc, tak zároveň hodnotíme tu výzvu. Jsou to věci, které my nemůžeme úplně kontrolovat, ale spíš aby ty děti samy řekly: ‚Ano, vyšlo to, budu v tom pokračovat.‘ Případně: ‚Není to cesta pro mě, protože to a to, a zkusím najít něco jiného.‘ Jako my hledáme možné cesty, tak aby i děti hledaly cesty ve vlastním učení, aby si uvědomily, že nejde o tu školu, nejde o mě (učitele/učitelky), nejde o rodiče, ale že jde o ně.“

jsem RODIČ

Vaše úloha jako rodičů a pečujících osob je klíčová nejen ve výchově a vzdělávání, ale také v samotném životě školy. Zapojením do jejího života můžete vytvářet fungující vztahy, můžete obohatit dění ve škole a aktivně tak přispět k vytvoření dobrého klimatu školy.

ZPRACOVANÁ TÉMATA

VIZE ŠKOLY	217
ZAPOJENÍ RODIČŮ DO ČINNOSTI ŠKOLY.....	221
KLIMA VE TŘÍDĚ – BUDOVÁNÍ VZTAHŮ A ATMOSFÉRY BEZPEČÍ VE TŘÍDĚ.....	226
ŘEŠENÍ PROBLÉMOVÝCH SITUACÍ	229
PRÁCE SE TŘÍDOU VE VÝUCE.....	233
PODPORA VYTVÁŘENÍ MATERIÁLNÍCH PODMÍNEK PRO INKLUZIVNÍ VZDĚLÁVÁNÍ	238

VIZE ŠKOLY

Vize školy se může na první pohled zdát jako luxus, o kterém se můžeme bavit, až uhasíme, co nás pálí. Naše poznání z návštěv škol se tudíž může zdát kontraintuitivní. Pravdou však je, že všude, kde jsme byli, se vize ukázala jako základní stavební kámen, bez něhož se škola jen těžko pohne z místa. Vize byla nejen cílem, ale hlavně prostředkem, který umožňoval otevření diskuze o směřování školy a jejích silných a slabých stránkách, protože předpokladem řešení problémů je jeho pojmenování. Kromě toho formulace vize, jako kolektivního procesu je zároveň i procesem budování komunity a poctivějších a otevřenějších vztahů. Zde více než kdy jindy platí, že cesta je cíl.

ZPRACOVANÁ TÉMATA

Zapojení rodičů do tvorby vize školy	218
Priority na daný školní rok	220

ZAPOJENÍ RODIČŮ DO TVORBY VIZE ŠKOLY

Cíl

Zapojení vás rodičů do tvorby vize školy je velmi důležité pro vytváření pozitivního klimatu školy. Vaše spolupráce se školou vede ke zlepšení komunikace a vztahů ve školní komunitě.

Popis opatření

Je mnoho způsobů, jak vás může škola zapojit do tvorby vize. Mezi tyto platformy komunikace mezi rodiči a školou patří:

- Třídní rodičovské schůzky jsou dobrým místem, kde zástupce školy (třídní učitel) může s vámi rodiči promluvit o vizi školy. Měl by vás uvést do celé situace, popsat proč a jak škola na vizi pracuje. Je důležité, abyste vizi a jejím dopadům na vzdělávání žáků rozuměli. Nebojte se proto ptát, říkejte, co je pro vás důležité, kde vidíte slabá místa, jak byste chtěli školu vylepšit. Vaše připomínky, postřehy by měly být tlumočeny skrze třídního učitele dál k pedagogickému sboru a vedení školy.
- Vize může být umístěna na webových stránkách školy. O jejím vyvěšení na web byste měli být informováni e-mailem a následně se můžete zapojit do diskuze o směřování školy, kam dochází vaše dítě.
- Vize může být součástí newsletteru školy nebo uvítacího mailu na začátku školního roku. Nepodceňujte proto čtení těchto materiálů. Mohou v nich být důležité informace, ke kterým se můžete vyjádřit a tvořit tak školní komunitu a prostředí.
- Diskutovat na téma vize školy je možné i přes školní asistentku.
- Už jste slyšeli o rodičovské kavárně? Nebo pravidelně do ní docházíte? Nebojte se zde téma vize školy otevřít, pokud tak neudělá samo vedení.
- Další formou, kde se téma vize může otevřít, jsou neformální setkání. Zkuste hovořit a diskutovat o tom, jakou školu chcete pro své děti mít. Vždyť pokud se budou děti do školy těšit, tak si i vy ušetříte mnoho starostí.

Tip

Hovořte o svých představách s učiteli, vedením školy. Nečekejte, až vás k tomu vyzvou – dejte věci do pohybu a napomáhejte škole na cestě ke změně, která pomůže vytvořit lepší prostředí pro vaše dítě.

Důležité

Necítíte se zatím na diskuzi s učiteli/vedením? Do ničeho se nenuťte. Budování vztahu a důvěry trvá nějakou dobu, zvláště pokud se ve škole cítíte nejistě nebo máte špatnou

předchozí zkušenost. Dejte tomu čas a zatím si jen pročítejte informace, zajímejte se o to, jak to vnímá vaše dítě, vaši přátelé.

Příklad z praxe

Paní ředitelka z inkluzivní školy ve vyloučené lokalitě říká:

„Vize podložená debatou se sborem potom může jít dál do světa, pak je samozřejmě dobrý někam si ji napsat, ideálně ať ji máme všichni pořád nějak před očima, na našich webovkách, v nějakých našich dokumentech. Když je stručná, heslovitá, může být někde klidně napsaná na zdi ve škole na zdi napsaná. Můžeme ji potom třeba ztvárnit nějak i s dětmi, vymyslet, jak ji kreativně uchopit.

Tahle vize, na které se sjednotí pedagogický sbor, jde potom dál do světa, takže nějakým způsobem s ní seznámit rodiče, vysvětlit jim: Podívejte, my jsme jako učitelé tady třeba rok nebo dva přemýšleli nad tím, jakou chceme mít školu, aby v ní vaše děti v ní byly spokojené a byla jim užitečná, a vypíchlí jsme tyhle ty tři důležité momenty a chceme, abyste taky vy tu naši vizi znali. Proto vám ji tady teďka předkládáme a přivítáme třeba i nějaký návrh z vaší strany, pokud vám tady něco chybí. My jako učitelé jsme vyhodnotili, že důležité je tohle, ale vy třeba jako rodiče do toho zase třeba můžete vnést úplně jiný úhel pohledu, tak kdokoliv budete mít nějaký dodatek, doplnění, nějaký návrh, budeme za to vděční. No a zase může dojít k nějakému doplnění, můžou přijít rodiče s nějakým zajímavým nápadem: Hele, dejte tam ještě tohle, to by bylo taky fajn. Můžou přijít s něčím děti, a když to teda projde potom tady tou debatou, tak to je potom ta vize, kterou ještě teda nějak učešeme, doladíme, někde si ji zveřejníme, postavíme před oči, a kterou začneme naplňovat.“

Kde se dozvím více informací

Lauermann, M. (2011). *Vytváření úspěšného partnerství mezi školou a rodiči*. Dostupné z: <https://clanky.rvp.cz/clanek/c/ZUE/11365/VYTVARENI-USPESNEHO-PARTNERSTVI-MEZI-SKOLOU-A-RODICI.html/>

Principy komunikace školy s rodiči. (2020). Dostupné z: <http://zapojmevsechny.cz/clanek/detail/principy-komunikace-skoly-s-rodici>

Feřtek, T. (2011). *Rodiče vítáni*. Yinachi.

Felcmanová, A. (2013). *Rodiče – nečekaní spojenci. Jak rozvíjet partnerský dialog mezi školou a rodinou*. Dostupné z: https://www.varianty.cz/download/docs/58_rodic-e-nec-ekani-spojenci.pdf

Jak zlepšit spolupráci s rodiči, praktický manuál pro rodiče. Dostupné z: <http://www.majinato.cz/17-jak-zlepsit-vztahy-skoly-s-rodici-prakticky-manual-pro-rodice.php>

PRIORITY NA DANÝ ŠKOLNÍ ROK

Cíl

Cílem tohoto opatření je postupné zhmotňování školní vize, které nám zároveň umožňuje reagovat na aktuální potřeby a podmínky školy.

Popis opatření

Zapojila vás škola do tvorby vize školy a vy máte pocit, že se s návrhy a připomínkami nic neděje? Vaše myšlenky mohou být zpracovány do priorit, od kterých se bude odvíjet školní rok a aktivity pro vaše dítě.

Stanovení priorit vychází jednak z vize, jednak z aktuální situace. K jejich stanovení dochází na konci školního roku a naplňují se v roce následujícím.

Na základě priorit může škola:

- vybírat témata projektových dnů;
- učitelé je pro vás mohou zakomponovat do třídnických hodin, adaptačních pobytů, ale i do svých předmětů, a to nejen výchov;
- nastavit preventivní opatření;
- zahájit spolupráci s neziskovými organizacemi, které dělají workshopy pro žáky nebo i učitele;
- vybírat partnery ke spolupráci v rámci komunity nebo z řad expertů.

Důležité

Myslete na to, že ne vždy se dá vyhovět všem. Pokud se vám něco nelíbí, máte na to jiný názor, tak se nebojte přihlásit o slovo. I zde totiž platí, že základem všeho je komunikace.

Příklad z praxe

V ZŠ Na křižovatce se vize a priority z ní plynoucí přetavily do plánu prevence. Metodička prevence říká: *„První bod plánu je ‚jednotný přístup k žákům‘. To se týká naplňování vize školy, spadají do toho jednak harmonizační týden na začátku roku, jednak práce s výsledky šetření mapy školy, to proběhlo loni na jaře, a s výsledky projektu Miš – minimalizace šikany. Na druhém stupni je v každém ročníku jednou týdně předmět etická a osobnostní výchova, říkáme tomu pracovně třídnické hodiny, kde vlastně třídní učitel pracuje s třídním kolektivem a pomáhá budovat vztahy.“*

Kde se dozvím více informací

Web vaší školy, kde mohou být priority sdíleny.

Inspiromat 4: Metody stanovení priorit. (2017). Dostupné z:

http://projekty.nidv.cz/media/materialy/projekty/strategicke_rizeni/Inspiromaty/INSPIROMAT_4_Metody_prioritizace.pdf

ZAPOJENÍ RODIČŮ DO ČINNOSTI ŠKOLY

Inkluzivní škola usiluje o co největší zapojení rodičů do života školy. Rodiče jsou vnímáni jako důležití partneři zejména ve vzdělávání žáků, partnerství s rodiči však může být přínosem i v mnoha dalších ohledech. Základem tohoto partnerství je vzájemná důvěra a přesvědčení o společném cíli – maximálním rozvoji vzdělávacího potenciálu a osobnosti každého jednotlivého žáka či žačky. Vzájemnou důvěru a sladění se na společných cílech je třeba systematicky budovat. Počáteční ostych, nedůvěra či obavy rodičů jsou přirozenou reakcí, kterou lze systematickým úsilím pracovníků školy překonat či alespoň výrazně zmírnit. Škola, které se to podaří, získává v rodičích zdroje rozmanité podpory a také méně často řeší konflikty vzniklé na základě nedorozumění nebo odlišností v očekáváníí.

Níže uvádíme několik opatření, která mohou školám při budování spolupráce s rodiči pomoci.

ZPRACOVANÁ TÉMATA

Zájem o spolupráci se školou	222
Tripartitní setkání	224

ZÁJEM O SPOLUPRÁCI SE ŠKOLOU

Cíl

Opatření vám může pomoci zapojit se do života školy, kterou navštěvuje vaše dítě, způsobem, který vám bude vyhovovat. Účelem vzájemné spolupráce rodičů a školy je společná podpora vzdělávání a osobnostního rozvoje žáků a umožnění zapojení rodičů, kteří o to mají zájem, do činnosti školy.

Přizvání k vzájemné spolupráci je také důležitý symbolický krok, který dává vám, rodičům a vychovatelům, signál o tom, že jste pro život školy důležití. Vaší aktivní komunikací a spoluprací se tak vytváří a posiluje důvěra a partnerství, které přispívají k pozitivnímu klimatu ve škole a napomáhají k výchově a vzdělávání vašich dětí.

Popis opatření

Prvním krokem často bývá zjišťování zájmu. Takové zjišťování může probíhat během neformálních školních akcí, setkání rodičů nebo formou dotazníku, který obdržíte od učitelů a učitelek vašich dětí. Dotazník umožňuje škole získat informace o tom, zda a jakým způsobem máte možnost zapojit se do života školy. Dotazník bývá obvykle třídními učiteli předáván rodičům na začátku školního roku – nejčastěji rodičům žáků nastupujících do 1. a 6. ročníku. Otázky na toto téma mohou být také součástí vstupního dotazníku zaměřeného na bližší poznání dítěte a jeho potřeb. Některé školy dotazníkové šetření po nějakém čase opakují, aby aktualizovaly informace o možnostech zapojení rodičů do chodu školy.

Několik způsobů, jak by mohla spolupráce vypadat:

- Spolupráce na zajištění akcí školy
 - doprovod žáků na školních akcích,
 - zajištění dopravy na školní akce,
 - účast na projektových dnech.
- Spolupráce ve vzdělávacích tématech souvisejících se zaměstnáním rodičů
 - prezentace profese rodiče ve škole,
 - exkurze žáků na pracoviště rodiče,
 - demonstrace použití zajímavé pracovní pomůcky,
 - zapůjčení pracovní pomůcky do výuky.
- Výroba učebních pomůcek pro děti
- Vedení kroužků
- Zapojení do sportovních aktivit žáků
- Pomoc s ICT
- Poskytnutí materiálních nebo finančních darů...

Pozn.: Témata mohou zahrnovat i další prvky spolupráce s rodiči, které jsou na některých školách vytvářeny (např. zapojení do rodičovské kavárny, účast na tvorbě nové vize nebo strategie rozvoje školy aj.).

Důležité

- Vaše spolupráce je **dobrovolná**.
- Nebojte se ptát – jedině tak může být případná spolupráce nastavena tak, aby byla příjemná pro všechny.
- Pokud nemáte jasnou představu o tom, jak by vaše spolupráce se školou mohla v praxi vypadat, je vhodné požádat třídního učitele o uvedení konkrétních příkladů z dosavadní praxe školy.

Příklad z praxe

„V jedné základní škole s vyšším podílem žáků žijících v sociálně vyloučené lokalitě na začátku každého školního roku rodičům předávají vstupní dotazník, do kterého postupem času zařadili bod ‚kde bych mohl/a pomoci škole, kde bych jí mohl/a být nějak užitečný/á‘. Každoročně se sejde několik konkrétních nabídek, které škola využije.“

Kde se dozím více informací

Katalog podpůrných opatření pro žáky s potřebou podpory z důvodu sociálního znevýhodnění.

Dostupné z: <http://katalogpo.upol.cz/socialni-znevychodneni/uvod-6/>

Rodiče – nečekání spojenci, Člověk v tísni, o.p.s. Dostupné z: <https://www.clovekvtsni.cz/co-delame/vzdelavaci-program-varianty/kurzy-pro-ucitele/rodice-necekani-spojenci-skoly-15c>

Člověk v tísni, o.p.s. Dostupné z: <https://www.clovekvtsni.cz>

TRIPARTITNÍ SETKÁNÍ

Cíl

Cílem trojstranného setkání učitel–žák–rodič/pečující osoba (dále jen tripartitní schůzka) je obvykle co nejlépe nastavit vzdělávání žáka. Všechny tři strany (učitel/ka, rodič/pečující osoba, žák/yně) mají možnost se zapojit a mohou vysvětlit svůj pohled.

Popis opatření

Tripartitní schůzka umožňuje všem třem stranám komunikovat o vzdělávacích výsledcích žáka/yně. Dává všem zúčastněným prostor pro vytvoření intimního a bezpečného prostředí, ve kterém je možné otevřeně hovořit. Na rozdíl od běžných třídních schůzek nejsou výsledky žáků probírány před celou třídou.

Nebojte se po schůzce dát učiteli zpětnou vazbu na formát schůzky – co se vám na schůzce líbilo, co vám vyhovovalo, co byste udělali jinak?

Pravidla tripartitní schůzky

- Jako rodiče/pečující osoby můžete být neklidní z nového formátu schůzky – může být těžké hovořit o výsledcích dítěte před ním samotným. Na začátku schůzky by měl být jasně stanoven cíl a způsob, jakým bude schůzka probíhat. Pokud je to jen trochu možné, zeptejte se učitele předem na zadání, abyste mohli přemýšlet o konkrétních bodech, na které se připravit. Pokud máte téma, které vás trápí, navrhněte jej. Schůzka pak bude probíhat mnohem efektivněji.
- V rámci schůzky by měly být rovnoměrně zastoupeny všechny strany. I když to může být někdy těžké, zkuste nemluvit za svoje dítě a dát mu prostor obhájit svoje názory a náhledy. Snažte se neskákat dítěti do řeči, aktivně ho poslouchat a brát jeho pohled vážně.
- Cílem schůzky může být např. sladění pohledu na vzdělávání dítěte – jak vnímá aktuální situaci dítě? Jak ji vnímá učitel/ka?
- Prostor tripartitních schůzek může být i prostorem pro dohody. Domluvte se s učitelem/kou a dítětem na následujícím postupu a jeho vyhodnocení.
- Snažte se v průběhu tripartitní schůzky nezaměřovat nejen na negativní nebo složité aspekty, vyzdvihněte pozitiva a úspěchy, kterých jste (společně) dosáhli. Věnujte jim prostor i v přípravě. Přestože někdy může být těžké vidět přes všechny problémy i pozitivní věci, velmi často to mívá motivační aspekt.

Tip

Pro učitele může být těžké vytvořit dostatečné množství termínů a dostatečný časový prostor pro všechny. Buďte v nejvyšší možné míře vstřícní a přizpůsobiví ve svých časových možnostech.

Důležité

Témata v rámci schůzky se mohou dotýkat i vás osobně, mohou být emočně náročná, zkuste přesto vždy aktivně poslouchat a nesnižovat kvalitu názorů všech zúčastněných (dítě, učitel), dejte jim prostor vyjádřit myšlenky a pocity. Cílem schůzky je v **partnerském duchu** zhodnotit aktuální stav, a případně **společně** stanovit další kroky.

Podstatným aspektem tripartitních schůzek je jejich důvěrnost pro všechny zúčastněné. Při komplikovaných tématech můžete na schůzku pozvat i např. mediátora, ale jejich účast by měla být omezena pouze na situace, ve kterých je to nezbytně nutné, právě aby byla zachována důvěrnost mezi hlavními třemi aktéry. Při složitých jednáních se můžete obrátit kromě mediátora i na nezávislého účastníka (obvykle mimo školu), který nebude v situaci osobně angažován. Je dobré prodiskutovat se všemi účastníky (učitelem/dítětem), zda je pro ně účast dalšího člověka v pořádku.

Příklad z praxe

Výhodu tripartitních schůzek popisuje jedna z učitelek následujícím způsobem:

„A za tu dobu, co je provozujeme ty tripartitní schůzky, tak se mi několikrát stalo, že jsem měla připraveno, co všechno potřebuji s rodiči řešit a s dítětem, a v podstatě jsem neměla šanci ani na to najet, protože o tom začal ten rodič sám a viděl to úplně stejně jako já. (...) Velmi dobrá je taky v tom, že to děcko tam má toho rodiče a můj úkol je se zeptat i jeho; ptám se, jestli je všechno ve škole v pořádku, jestli není něco, co by chtěli probrat, ať se to týká učitelů, ať se to týká vyučování jako takového, ať se to týká kamarádkých vztahů. Ti malí, není to časté, ale někteří z nich jsou schopni říct, co je trápí.“

Kde se dozvím více informací

Pospíchalová, A. (2018). *Třídní schůzky: Dříve se rodiče mačkali v lavicích a dostávali zprávu o dítěti před ostatními. A dnes?* EDUzín. Dostupné z: <https://www.eduzin.cz/trendy-ve-vzdelavani/innovativni-metody/tridni-schuzky-drive-se-rodice-mackali-v-lavicich-a-dostavali-zpravu-o-diteti-pred-ostatnimi-a-dnes/>

Dítě na třídní schůzce? Co je to za nápad?! Dostupné z: <https://www.televizeznam.cz/video/vsi-ve-skole/dite-na-tridni-schuzce-co-je-to-za-napad-244492>

KLIMA VE TŘÍDĚ – BUDOVÁNÍ VZTAHŮ A ATMOSFÉRY BEZPEČÍ VE TŘÍDĚ

Vztahy nás ovlivňují v průběhu celého života, a proto je o ně důležité adekvátně pečovat. Ve školním prostředí by mělo vytváření pozitivního klimatu ve třídě a škole jít ruku v ruce se vzdělávacími cíli, protože jedině tam, kde se žáci/žákyně cítí bezpečně, se mohou plně rozvíjet.

ZPRACOVANÁ TÉMATA

Dítě s IVP ve školní třídě – příležitost ke sváru, nebo spolupráci?..... 227

DÍTĚ S IVP VE ŠKOLNÍ TŘÍDĚ – PŘÍLEŽITOST KE SVÁRU, NEBO SPOLUPRÁCI?

Cíl

Cílem opatření je nabídnout možnost, jak předejít případným nedorozuměním vzniklým z individuálního přístupu k dítěti s IVP.

Popis opatření

Vaše dítě nastupuje do nové třídy/nové školy a vy máte obavy z toho, jak to všechno zvládne i v souvislosti s IVP? Jak ho budou přijímat spolužáci a jak k němu budou přistupovat učitelé?

Jaké to opravdu bude, vám nemůžeme říci, ale máme pro vás tip, jak se vyhnout například poznámkám a posměškům ze strany spolužáků a rodičovské komunity.

Jednou z vyzkoušených variant a většinou i účinných je vzít všem tzv. vítr z plachet. Zkuste na prvních třídních schůzkách představit, co vše obnáší vzdělávání vašeho dítěte. Třídní učitel pak může blíže specifikovat přístup ve vzdělávání. Dejte rovněž prostor pro dotazy a zkuste společně s pedagogem vytvořit atmosféru, která bude vést rodiče/pečující osoby k myšlence, že mít za spolužáka dítě s IVP je velkou výhodou a příležitostí, která se jejich dětem v budoucnu vrátí.

Zároveň toto stejné pak může udělat vaše dítě i v průběhu prvních dnů ve škole, aby všechny děti byly seznámeny s tím, co např. dané postižení obnáší a v čem potřebuje vaše dítě podporu.

Zdá se vám to zbytečné? Věřte, že není. Mnoho lidí stále nemá o různých podpůrných opatřeních ani potuchy a osvěta je základním preventivním působením ve všech oblastech.

Tip

Zkuste vysvětlit, proč to vlastně chcete ostatním rodičům/pečujícím osobám říct. Co má být cílem a proč je výhodné a důležité pro jejich děti mít mezi sebou spolužáka s IVP.

Důležité

Zkuste se domluvit s třídním učitelem nebo vedením školy na tom, že chcete ostatní rodiče/pečující osoby informovat o vzdělávání dítěte. Můžete se domluvit s třídním učitelem a rozvrhnout si, kdo co bude říkat. Alespoň na to nebudete sami a budete mít v někom oporu.

Příklad z praxe

Paní učitelka vypráví o přístupu k dítěti s diabetem v kontextu práce se třídou a rodiči/pečujícími osobami:

„Někteří ho znali už ze školky a já jsem to říkala i na třídních schůzkách. Byla tam i maminka chlapečka. Říkala jsem, že tady máme paní asistentku a ke komu je a jaké má obtíže. Sama maminka pak vyprávěla, co se v té třídě bude dít a proč tam ten asistent je. Rodiče byli takto obeznámeni a vše proběhlo v pořádku. Pokud měly děti nějaké dotazy, tak chlapec o tom taky mluvil a vysvětlil jim co a jak, což dost pomohlo. Výsledkem je, že na narozeniny pak děti nosí nejen klasický bonbóny, ale i bez cukru pro jejich spolužáka.“

V jiné škole se vzdělávání rodičů/pečujících osob rodiči/pečujícími osobami stalo zvykem:

„Teď už postupujeme tak, že když je ve třídě dítě třeba s autismem nebo které má něco specifického, tak poprosíme rodiče, aby na prvních schůzkách informovali ostatní rodiče. A je na tom rodiči, kolik toho řekne, nesdělujeme ty informace my. Nestane se nám tím pádem, že prozradíme něco, co ten rodič nechce. A zároveň ostatní rodiče dotazovat, co mají čekat.“

Kde se dozvím více informací

Dostálová, A. (2019). *Dobré vztahy mezi žáky jako důležité téma školy*. Dostupné z:

<https://www.rizeniskoly.cz/cz/aktuality/dobre-vztahy-mezi-zaky-jako-dulezite-tema-skoly.a-5976.html>

Hanáková, A. & Stejskalová, K. (2015). *Práce s třídním kolektivem ve společném vzdělávání*.

Soubor pracovních listů I. Dostupné z:

https://www.inkluzivniskola.cz/sites/default/files/uploaded/prace_s_trid_kol_ve_spol_vzdelavani_1_pracovni_listy_varianty_0.pdf

Hanáková, A. & Stejskalová, K. (2015). *Práce s třídním kolektivem ve společném vzdělávání*.

Soubor pracovních listů II. Dostupné z:

https://www.inkluzivniskola.cz/sites/default/files/uploaded/prace_s_trid_kol_ve_spol_vzdelavani_2_pracovni_listy_varianty.pdf

Česká odborná společnost pro inkluzivní vzdělávání. Dostupné z: <https://cosiv.cz/cs/pro-rodice/>

ŘEŠENÍ PROBLÉMOVÝCH SITUACÍ

V životě školy se objevuje množství momentů, které vytvářejí problémové situace, jež je potřeba řešit. Následující opatření poskytují náhled na to, jak se dají ve školním prostředí řešit s vaší pomocí. Komunikace se školou je v případě řešení problémových situací stěžejní. Ačkoliv víme, že je to náročné, efektivní komunikace bez negativních projevů přináší rychlejší řešení situace a lepší výsledky.

ZPRACOVANÁ TÉMATA

Krizová kniha 230

KRIZOVÁ KNIHA

Cíl

Cílem opatření je vás rodiče seznámit s procesy pro řešení krizových situací, se kterými se mohou vaše děti ve škole potkat a na které by měla škola reagovat. Správně nastavené procesy omezují šíření nepravdivých informací, pomáhají ochraně pedagogů, a hlavně vašich dětí, tedy žáků školy.

Popis opatření

Klasickou otázku „Co bylo ve škole?“ znáte možná z doby, kdy vy sami jste byli školou povinní. A určitě znáte i oblíbenou odpověď, která vlastně nic neříká, ale dokáže toho hodně schovat. Nenechte se svými ratolestmi odbýt slovem „dobrý“.

Doptávejte se, protože školní organismus je natolik živý a proměnlivý, že každý den může být jiný. A pokud z doptávání opravdu zůstane to dobré, tak buďte rádi. V případě, že ale zjistíte něco, co je v rozporu a může to znepríjemnit život vašemu dítěti nebo jeho spolužákům, pedagogům, nebojte se ozvat. Ptejte se, zdali to vaše dítě někomu řeklo. Zdali to pedagog zapsal do krizové knihy atp.

I v případě, že se něco dozvíte až po určité době. Ptejte se, zdali byl o tom ve škole proveden záznam. Protože právě záznamy v krizové knize mohou napomoci k vyřešení různých nesrovnalostí a mnohdy i k dopátrání se, jak to celé začalo.

Krizovou knihu by měl mít ve škole na starost jeden člověk (většinou zaměstnanci školního poradenského pracoviště). Kniha se skládá ze dvou částí a zaměřuje se na rizikové jevy ve škole, které mohou ohrozit výchovně-vzdělávací proces a vývoj vašeho dítěte.

Krizová kniha se skládá z dvou částí:

1. „návodů“, jak postupovat v určitých problémových situacích, tedy procesy;
2. zápisníku problémových nebo neobvyklých situací.

Příklady krizových situací, ke kterým lze nastavit procesy v krizové knize:

- konflikt ve třídě;
- drogy, omamné látky;
- záškoláctví;
- šikana;
- gambling;
- netolismus;
- poruchy příjmu potravy;
- vandalismus;
- krádeže;

- projevy xenofobie a agrese;
- špatný psychický nebo fyzický stav z důvodu vystavení žáka krizové situaci (živelné pohromy, havárie, závažné onemocnění, úraz, úmrtí).

Tip

- Zeptejte se na krizovou knihu na třídních schůzkách.
- Navrhněte v rámci rodičovské kavárny (Sumář dobré praxe: jsem ŘEDITEL: Zapojení rodičů do činnosti školy: [Rodičovská kavárna](#)), že se chcete dozvědět o nějakém tématu více.
- Znáte odborníka na některý z rizikových jevů – nabídněte se, že ho oslovíte a zorganizujete ve spolupráci se školou seminář.

Důležité

- Krizová kniha a záznamy v ní neslouží pro boj se školou. Jsou ochranným prvkem, který může napomoci zabránit rozvoji rizikových jevů ve škole nebo může zpětně napomoci k řešení vážné situace.
- Nebojte se však ptát, zdali je záznam v krizové knize.
- To nejdůležitější je však v komunikaci s vaším dítětem. Nenechte se odbýt, protože i vy můžete zabránit rozvoji rizikového chování tím, že spolu budete komunikovat.

Příklad z praxe

Zástupkyně ředitelky ze školy Na cestě popisuje, proč vytvořili krizovou knihu a jak funguje:

„Dřív to bylo tak, že za vámi někdo přišel, já za pět minut jdu do hodiny, teď mi něco řek', takže jsem si to třeba někde napsala, nebo výchovná poradkyně tím byla zahlcena Takže to jsme jako by obšlehli z jiný školy. Tam byla speciální pedagožka, která založila a vedla krizovou knihu, kde lidi zapisovali, když něco se dělo a zrovna nebylo komu to oznámit, aby to nezaknulo. My jsme to udělali tak, že se k tomu vrací výchovná poradkyně a ta pak jako to přehodí komu to patří. To poradenský pracoviště si to pak vezme prostě, buďto výchovná poradkyně to vyřeší sama, protože ona je zodpovědná za to, že zve rodiče a dělá takový ty výchovný komise, když je to něco jako pro pana psychologa, dá se to psychologovi. Díky tý knize i vedení má o škole nějaký přehled.“

Metodička prevence ze stejné školy:

„Když vznikne problém, vytvoříme nějaký tým, záleží na tom, které oblasti se to týká. Někdy to vede výchovná poradkyně, někdy já jako metodik prevence; je informováno vedení školy, zase máme sestavený krizový plán pro ty jednotlivé situace a probíhá to pak podle určitého scénáře, prostě každá ta krizová situace je jiná, takže podle i toho plánu. Toho se docela držíme. Pak se ty informace pustí i zbytku sboru, pokud je to nutné. Ale někdy je třeba potřeba ve třídě přijmout nějaká opatření, takže se to pak ventiluje i před tím zbytkem. Do té doby dbáme spíš na ochranu informací tak, aby se to zbytečně se nevytvářely různé verze příběhu.“

Kde se dozvím více informací

Matějček, Z. (1996). *Co, kdy a jak ve výchově dítěte*.

Hrouzek, P. a kol. (2012). *Bezpečné klima ve třídě. Jak zjistit co se ve třídě děje a co udělat, aby se děti ve škole cítily dobře*. Dostupné z:

https://www.pppuk.cz/soubory/primarni_prevence/bezpecne_klima_ve_tride.pdf

Šejvl, J. (2018). *Právní možnosti testování žáků a studentů při důvodném podezření na ovlivnění návykovou látkou ve škole a školském prostředí*. In Adiktologie v preventivní a léčebné praxi. 1(2), 86–92. Dostupné z: <https://www.aplp.cz/pravni-moznosti-testovani-zaku-a-studentu-pri-duvodnem-podezreni-na-ovlivneni-navykovou-latkou-ve-skole-a-skolskem-prostredi/>

Kolář, M. (2013). *Výcvik odborníků v léčbě šikany*. Dostupné z:

<https://www.sikana.org/vycvikodborniku.pdf>

Kovaříková, M. (2020). *Rozhovor s dětmi o drogách*. Centrum prevence v Brně. Společnost Podané ruce, o.p.s. (YouTube). Dostupné z:

<https://www.youtube.com/watch?v=zQvKTT7cgro&t=204s>

Jak předcházet online závislostem. (Netolismus). Centrum prevence v Brně. Společnost Podané ruce, o.p.s. (YouTube). Dostupné z:

<https://www.youtube.com/watch?v=2FDaeiuX2x0>

PRÁCE SE TŘÍDOU VE VÝUCE

Práce se třídou ve výuce je důležitou částí každodenního života ve škole. Níže najdete opatření, která jsou v rámci pedagogických sborů široce diskutována a často na ně neexistují jednotná řešení a odpovědi.

ZPRACOVANÁ TÉMATA

Domácí úkol.....	234
Hodnocení žáků/žákyň	236

DOMÁCÍ ÚKOL

Cíl

Domácí úkoly jsou tématem, na které existuje velké množství vyhraněných názorů. Vy jako rodiče se můžete často cítit mimo tuto diskusi s tím, že nesete následky rozhodnutí školy o (ne)zadávání úkolů.

Popis opatření

Zadávání nebo nezadávání úkolů vyvolává vždy mezi rodiči/pečujícími osobami velké emoce. Jedna strana argumentuje, že je to zásah do rodinného života, druhá strana mluví o nutnosti pro procvičování. Pokud hovoříme o zadávání úkolů, je třeba zdůraznit, že žádný právní předpis se tomuto tématu nevěnuje, a jedná se proto o jeden z pedagogických nástrojů. Škola tedy nemá žádnou povinnost úkoly zadávat, ale je vhodné a žádoucí, aby školní řád upravoval způsob zadávání domácích úkolů a jejich hodnocení.

- Učitelé a učitelky úkoly **nemusí zadávat**. Učitel/učitelka mohou mít různé důvody, proč úkoly nezadávají – promluvte si s ním/ní a zjistěte jeho/její pohled. Pokud budete mít stále pocit, že vaše dítě potřebuje více procvičování, zkuste se domluvit s učitelem/učitelkou, aby vám doporučil/a, jakým způsobem můžete postupovat.
- Pokud jsou úkoly zadávány, mělo by vždy být jasné jejich hodnocení a děti by měly vědět o způsobu tohoto hodnocení.
- Je možné, že v případě některých úkolů nebudete vědět, jakým způsobem dítěti poradit. Není cílem domácího úkolu prověřit vaše znalosti tématu. Pokud dlouhodobě dítě nerozumí zadáním úkolů, obraťte se na učitele/učitelku – můžete si domluvit schůzku (například tzv. tripartitní setkání (Sumář dobré praxe: jsem RODIČ: Zapojení do činnosti školy: [Tripartitní setkání](#))).
- Pokud škola zadává úkoly, ale vy s jejich zadáváním nesouhlasíte, obraťte se na učitele/učitelku a zjistěte jeho/její pohled. Učitelé/učitelky obvykle využívají domácí úkoly jako způsob pro pedagogickou práci – může se jednat o jiný způsob v práci s tématem apod.

Tip

V rámci druhého stupně zkuste na třídních schůzkách mluvit o způsobu zadávání úkolů a jejich množství s ohledem na to, aby se dětem úkoly příliš nehromadily na jeden den. Je možné, že učitelé/učitelky tento problém nezaregistrovali/y, případně budou mít jasné vysvětlení.

Důležité

Zadávání nebo nezadávání je rozhodnutím učitelů/učitelek jako odborníků/odbornic a neexistuje na něj jasný recept. Je možné, že se jejich přístup k (ne)zadávání úkolů bude měnit a vyvíjet. Učitel/učitelka by s vámi a žáky/žákyněmi měl/a vždy mluvit o tom, jakým způsobem a proč ne/bude zadávat úkoly a jakým způsobem budou úkoly hodnoceny.

Příklad z praxe

Jedna z učitelek prvního stupně často vysvětluje rodičům:

„Čtěte deset minut a úplně to stačí. Dítě si nemusí sednout, oni toho mají dost ze školy, oni pracují celé dopoledne. Jděte s dětmi na výlet, když uvidíte nějaký nápis, ať ho přečtou, nebo budete vařit, dítě si tam někde hraje, tak mu dejte prostě 3 + 4, spočítej autíčka, takovou hravou formou (...).“

Kde se dozvím více informací

Eduzín (2018): *Proč je rozumné, aby dítě dělalo domácí úkoly. A proč se to s nimi nemá přehánět.* Dostupné z: <https://www.eduzin.cz/rodina-a-skola/domaci-priprava/proc-je-rozumne-aby-dite-delalo-domaci-ukoly-a-proc-se-to-s-nimi-nema-prehanet/>

Andrys (2018). *Několik poznámek k zadávání a hodnocení domácích úkolů.* Dostupné z: <http://www.pedagogicke.info/2018/04/ondrej-andrys-nekolik-poznamek-k.html>

HODNOCENÍ ŽÁKŮ/ŽÁKYŇ

Cíl

V rámci hodnocení žáků a žákyň se v posledních letech objevuje mnoho podnětů a rodiče často tápou ve způsobech, kterými školy/učitelé děti hodnotí. Cílem následujícího textu je představit některé aspekty hodnocení.

Popis opatření

Základní rámec pro to, jakým způsobem probíhá hodnocení na vaší škole stanovuje školní řád. O způsobu hodnocení rozhoduje ředitel/ředitelka se souhlasem školské rady. Dle školského zákona může probíhat hodnocení slovně, klasifikačním stupněm nebo kombinací obou způsobů. Pravidla hodnocení žáků, jež jsou obsahem školního řádu, obsahují především: zásady a způsob hodnocení a sebehodnocení, kritéria pro hodnocení. Je možné, že v průběhu školní docházky se bude způsob hodnocení měnit na základě diskuse v pedagogickém sboru.

Učitelé/učitelky mohou využívat různé způsoby hodnocení:

- Přestože prosté **sumativní hodnocení** (celkové souhrnné zhodnocení dosahovaných výkonů, např. vysvědčení) je v dnešní době na ústupu, některé školy jej stále do značné míry využívají. Jeho vhodným doplněním je zpětná vazba – může se jednat o komentář, který více dovysvětlí hodnocení, umožní lepší práci s chybou apod. Samotné sumativní hodnocení pomocí známek obvykle nevede k lepšímu porozumění pokroku žáka/žákyně v učení a k rozhodnutí, jak jeho/její učení dále podpořit.
- Důležitým aspektem hodnocení by měla být také snaha vést žáky a žákyně k **sebehodnocení**. Cílem sebehodnocení je podpora samostatnosti a nezávislosti žáka/žákyně na učiteli/učitelce a jeho schopnosti ohodnotit vlastní práci. Se žákem/žákyní je vhodné o jeho/jejím sebehodnocení diskutovat a případně se doptávat s ohledem na přílišnou sebekritiku/absenci sebekritiky. Cílem sebehodnocení ale není dovést žáka/žákyni k tomu, aby se ohodnotil/a stejně, jako by ho/ji ohodnotil/a učitel/učitelka.
- V některých školách je hodnocení žáka/žákyně součástí tzv. **tripartit** (Sumář dobré praxe: jsem RODIČ: Zapojení do činnosti školy: [Tripartitní setkání](#)). Tripartitního setkání se kromě učitele/učitelky a rodiče/pečující osoby účastní i žák/žákyně, je tedy možné ohodnotit pokrok žáka/žákyně ve vzdělávání z mnoha pohledů.
- Na začátku školního roku by děti měly v každém předmětu vědět, jaká jsou stanovená **kritéria hodnocení**. Pokud si vy nebo vaše dítě nejste jisti, jak bude předmět hodnocen, je dobré se s učitelem/učitelkou domluvit a informovat se. Učitelé/učitelky mohou mít různá kritéria a mohou různými způsoby podporovat rozvoj svých žáků/žákyň, buďte v tomto ohledu otevření a mluvejte s učiteli/učitelkami o důvodech (kritériích) hodnocení.

Tip

Pokud nevíte, jak a proč učitelé/učitelky hodnotí žáky, je možné otevřít s učitelem/učitelkou debatu na toto téma. Může to být také jednou z náplní tzv. tripartit.

Důležité

Učitelé/učitelky se často bojí zavádět jiné způsoby hodnocení s ohledem na požadavky rodičů/pečujících osob na známky. Přestože známky jsou jednoduchým vyjádřením, neříkají nám mnoho o posunu vašeho dítěte, o jeho motivaci a způsobu práce ve škole.

Kde se dozvím více informací

Rakoušová, A. *Sebehodnocení žáků*. Metodický portál rvp.cz. Dostupné z:

<https://clanky.rvp.cz/clanek/c/Z/1965/sebehodnoceni-zaku.html>

Starý, K. *Sumativní a formativní hodnocení*. Metodický portál rvp.cz. Dostupné z:

<https://clanky.rvp.cz/clanek/o/g/992/SUMATIVNI-A-FORMATIVNI-HODNOCENI.html>

Formativní hodnocení je skvělý nástroj pro lepší učení. EDUin. Dostupné z:

<https://www.eduin.cz/clanky/formativni-hodnoceni-je-skvely-nastroj-pro-lepsi-uceni/>

Košťálová, H., Straková, J. a kol. (2008). *Hodnocení: důvěra, dialog, růst* (pdf). Dostupné z:

https://www.inkluzivniskola.cz/sites/default/files/uploaded/skav_hodnoceni_web.pdf

Zavádění formativního hodnocení. Edukační laboratoř. Dostupné z:

<https://www.edukacnilaborator.cz/projekty/zavadeni-formativniho-hodnoceni>

Specifika hodnocení a klasifikace žáků s odlišným mateřským jazykem. (2020). Národní pedagogický institut ČR. YouTube. Dostupné z:

<https://www.youtube.com/watch?v=00DP-CLVrpo>

PODPORA VYTVÁŘENÍ MATERIÁLNÍCH PODMÍNEK PRO INKLUZIVNÍ VZDĚLÁVÁNÍ

Inkluzivní škola by měla být přístupná pro všechny žáky i vás rodiče/pečující osoby bez ohledu na to, zda mají či nemají jakékoliv zdravotní postižení. Žák/žákyně, učitel/učitelka i rodič/pečující osoba se zdravotním postižením by měli mít možnost se bezpečně a samostatně pohybovat jak ve škole, tak v jejím okolí. Měli by mít možnost bezpečně se pohybovat po chodbách, vzdělávat se či pracovat ve třídě či jiných specializovaných učebnách včetně tělocvičny a bazénu, měli by mít možnost využívat toalety, stravovat se v jídelně a být v kontaktu se spolužáky/spolužačkami, učiteli/učitelkami a ostatními pracovníky školy. Ve škole by měly být k dispozici jak technické, tak výukové pomůcky, které mohou být využity ke vzdělávání či práci. Ve spolupráci se zřizovatelem by měl být zajištěn též bezpečný a bezbariérový přístup ke škole.

Základní legislativní normou v této věci je vyhláška Ministerstva pro místní rozvoj 398/2009 sb.

Text následujícího opatření zmiňuje několik základních bodů, které je vhodné zohlednit, pokud vstupujete do spolupráce se školou o úpravě jejího prostředí.

ZPRACOVANÁ TÉMATA

Materiální podpora 239

MATERIÁLNÍ PODPORA

Cíl

Toto opatření vám má dát obecnou představu, jak můžete se školou spolupracovat na úpravě školního prostředí tak, aby bylo vhodné a přístupné pro všechny žáky. Konkrétní možné stavební úpravy jsou v Sumáři zpracovány a odkazy na ně najdete v sekci Kde se dozvím více informací.

Popis opatření

Jedním ze základních principů inkluzivního vzdělávání je možnost každého dítěte navštěvovat spádovou (nejbližší možnou) školu bez ohledu na jeho/její postižení/omezení. Dle Úmluvy o právech lidí s postižením (CRPD) mají osoby se zdravotním postižením nárok na přiměřené úpravy v oblasti vzdělávání, Úmluva o právech dítěte (CRC) také zdůrazňuje princip nediskriminace. Přestože obě Úmluvy mluví poměrně jasně, a i školský zákon v oblasti inkluze myslí na materiální podporu a nutné úpravy, je možné, že vámi zvolená škola ještě není otevřena přijímání všech dětí.

Pět doporučení pro schůzku se školou

- Vhodné bude, pokud budete už před schůzkou vědět, jaké změny budete po škole požadovat – často budou v souvislosti s doporučením ze školního poradenského zařízení. Tato doporučení jsou pro školu směrodatná a pravděpodobněji bude škola více motivována k jejich naplnění. V sumáři můžete najít i informace týkající se poradenských zařízení a jejich spolupráce s nimi.
- Komunikace je základ. Domluvte si schůzku dopředu, zmiňte probíraná témata. Určitě bude dobré, pokud je to možné, abyste na schůzku přišli jako pečující osoby společně.
- Zvažte, jestli by nebylo vhodné přizvat ke schůzce i dítě – budete jednat o jeho vzdělávání. Upozorněte na to všechny účastníky schůzky, aby nebyli překvapeni.
- Přestože pro vás může být otázka velmi citlivá a vážná, snažte se hovořit věcně a popisovat aktuální situaci. Důležité je také pokusit se u problémů navrhnout konkrétní řešení a být v rámci možností nápomocní.
- Pokud je to nutné, přizvěte mediátora/obraťte se na zřizovatele. Zapojení vnějšího aktéra může přinést uklidnění situace a přispět k nalezení řešení.

Tip

Pokud se situace vyhrotí, je vhodné použít služeb mediátora. Mediátor může jako nezávislá osoba pomoci při uklidnění situace a nalezení vhodného řešení pro všechny. Je možné, že škola má kontakty na mediátory, případně se můžete obrátit na mediátory, kteří operují ve vašem městě/obci a věnují se oblasti školství.

Důležité

Téma materiální podpory a oblasti podpůrných opatření může pro vás být velmi citlivé. Často to může být první setkání s veřejným orgánem, při kterém máte na mysli nejlepší zájem svého dítěte a při kterém pro něho chcete připravit školu tak, aby byla schopna naplňovat vzdělávací potenciál dítěte. Přestože se jedná o citlivé téma, snažte se držet faktů a pouze popisovat situaci a možná řešení.

Kde se dozvím více informací

Sumář dobré praxe: jsem ŘEDITEL: [Podpora a zajištění materiálních podmínek](https://bein.ped.muni.cz/sumar-dobre-praxe/jsem-reditel/zajisteni-materialnich-podminek-skoly). Dostupné z: <https://bein.ped.muni.cz/sumar-dobre-praxe/jsem-reditel/zajisteni-materialnich-podminek-skoly>

Kdo je mediátor? Dostupné z: <https://www.eduzin.cz/nezarazene/mediace-cesta-k-reseni-konfliktu/>

Mediace – cesta k řešení konfliktu. In ERUzín. Dostupné z: <https://eduzin.cz/wp/2014/03/19/mediace-cesta-k-reseni-konfliktu/>

Asociace mediátorů ČR. Dostupné z: <http://www.amcr.cz/>

jsem ASISTENT PEDAGOGA

I vy jako asistent se můžete aktivně podílet na utváření pozitivního vzdělávacího prostředí, ve kterém se nejen vy, ale i vaši kolegové a žáci/žákyně budete cítit dobře. Jste neodmyslitelnou součástí vzdělávání a výchovy, která hledí na potřeby všech dětí. I vy se můžete aktivně podílet na budování pozitivního klimatu své školy.

ZPRACOVANÁ TÉMATA

SPOLUPRÁCE V RÁMCI PEDAGOGICKÉHO SBORU	242
KOORDINACE ASISTENTŮ PEDAGOGA	245
SPOLUPRÁCE S RODIČI ŽÁKŮ	248

SPOLUPRÁCE V RÁMCI PEDAGOGICKÉHO SBORU

Pro zajištění dobrého klimatu školy nejsou podstatné jenom vztahy mezi žáky, ale také mezi učiteli a asistenty pedagoga. Je proto zásadní kultivovat spolupráci v rámci pedagogického sboru, ale také nastavovat vysoké komunikační standardy a jasné procesy. V této sekci vám přinášíme tipy na opatření, které ze zkušeností našich škol dobře fungují a přinášejí pozitivní naladění do zaměstnaneckého kolektivu.

ZPRACOVANÁ TÉMATA

Společná školení 243

SPOLEČNÁ ŠKOLENÍ

Cíl

Záměrem opatření je nastavit jednotný přístup (pedagogického) sboru nebo otevřít prostor pro diskuzi na téma, které ve sboru rezonuje. Společná školení mohou být určena pro všechny pracovníky školy, pokud se týkají např. způsobu komunikace se žáky a žákyněmi.

Popis opatření

Toto opatření může vycházet ze tří bodů:

- *Vize školy*

V tomto případě je to především vedení školy, které vybírá školení, nebo dokonce vytváří školicí plán na základě prodiskutované a kolektivně přijaté vize. Při tom mohou pomoci stanovené priority na daný školní rok. V případě školení, které dle vašeho názoru odpovídá vizi, ho bude dobré probrat s vedením školy.

- *Potřeby učitelů a dalších pracovníků školy*

Další variantou je vycházet z aktuální situace. Možná mezi kolegy a kolegyněmi rezonuje nějaké téma, na kterém se nemohou shodnout (např. hodnocení žáků a žákyně) nebo se s ním prostě nesetkali a chybí jim jasné metodické pokyny (třeba při spolupráci s asistenty pedagoga). V tomto případě se obvykle objeví potřeba při některé z porad.

- *Řešení problémové situace*

Pokud se ve škole objeví jakákoliv problémová situace – třeba ve výchovné oblasti (kyberšikana, omamné látky, sexuální obtěžování), která se opakuje, je vhodné proškolit celý sbor. Je důležité, abyste byli jednotní v postoji a řešení takových situací. Pokud se v takových situacích ocitáte, můžete téma otevřít na jedné z porad sboru.

Tip

- Pokud se školení nebo seminář týká způsobu komunikace se žáky a žákyněmi, akutního výchovného problému nebo třeba nového a neobvyklého didaktického přístupu (např. Hejného metoda, Comenia Script atp.), je vhodné téma prodiskutovat i s rodiči.
- Výhodou společných školení je i to, že získá celý pedagogický sbor stejné informace o problematice. Všichni učitelé a ostatní pracovníci jsou tak na stejné lodi a mohou dále diskutovat problematiku a téma dále probírat.

Důležité

Ve výše zmíněných případech se jedná o zásadní školení, při kterých je důležité, aby se jich účastnil celý sbor – pro výběr termínu je tedy možné využít například tzv. přípravný týden, nebo ředitelské volno. Tím se zajistí, že se školení zúčastní opravdu všichni (pedagogičtí) pracovníci (učitelé/učitelky, asistenti/ky pedagoga, ale také vychovatelé/ky).

Příklad z praxe

V ZŠ Velká se v posledních letech rapidně zvýšil počet asistentů pedagoga (AP). AP jsou v pravidelném kontaktu s výchovnou poradkyní, která se s nimi jednou měsíčně setkává a monitoruje jejich situaci ve třídách, případně komunikuje jejich požadavky a problémy vedení školy nebo speciálním pedagožkám. Ze setkání s AP, ale také z porad pedagogického sboru vyplynulo, že oblast spolupráce mezi učitelem/kou a asistentem/kou je pro mnohé zatím nejasnou oblastí, ve které je potřeba si ještě vymezit kompetence:

„Minulý rok jsme se s panem ředitelem jsme se na tom domluvili, organizovala jsem tady vlastně seminář celodenní ohledně spolupráce asistentů pedagoga s učiteli, protože i toto téma tady hodně vře, takže jsem vlastně zjišťovala jednak informace od asistentů, co by potřebovali, aby se cítili líp, co jim nevyhovuje, co jim naopak vyhovuje – to stejné od učitelů, co by potřebovali, co je fajn, co ne. Potom z toho jsem udělala nějaké závěry, které jsme poslali, no jako Edupraxe nám dělala ten seminář, takže tam jsme se domluvili o tom, co by bylo dobré, co by nebylo dobré tam zmínit. No a následně, následně z toho vznikl nebo jsme vytvořily s holkami, jako speckama, a s výchovnou poradkyní manuál spolupráce, který vlastně nastavuje ta základní pravidla s tím, že každý měsíc se výchovná poradkyně setkává s asistenty, a někdy tam jdeme i my a třeba tentokrát jsem tam ještě zmiňovala znovu ten manuál, co v rámci toho ke mně se dostalo od učitelů, co nefunguje, funguje, zase zpátky od asistentů, co funguje, nefunguje.“

Kde se dozvím více informací

Asistent pedagoga (stránka podporující AP, obsahuje i různé kurzy). Dostupné z:

<http://www.asistentpedagoga.cz/>

Respektovat a být respektován (respektující způsob komunikace s dětmi i dospělými). Dostupné z:

<https://www.respektovani.com/>

Centrum behaviorální analýzy (metoda vhodná pro práci s dětmi s autismem nebo dalšími neurovývojovými poruchami). Dostupné z: <https://www.ped.muni.cz/caba/>

Feuersteinova metoda instrumentálního obohacování. Dostupné z: <https://www.atc-feuerstein.cz/o-metodach>

Zajímavá školení

Nová škola, o.p.s. (kurzy týkající se AP). Dostupné z: <http://www.novaskolaops.cz/nase-kurzy/>

Férová škola (různé kurzy týkající se inkluzivního vzdělávání, ale i jeho specifických oblastí). Dostupné z: <http://www.ferovaskola.cz/skoleni>

KOORDINACE ASISTENTŮ PEDAGOGA

Pro svoji práci byste měli mít dobré zázemí, kde můžete sdílet své zkušenosti. Proto je velmi důležité, abyste ve škole, kde jako asistenti působíte, měli někoho, kdo vás bude vést, rozvíjet metodicky, ale bude také podporovat váš rozvoj a psychickou pohodu.

ZPRACOVANÁ TÉMATA

Koordinace asistentů pedagoga 246

KOORDINACE ASISTENTŮ PEDAGOGA

Cíl

Cílem opatření je seznámit vás asistenty/ky pedagoga s možnostmi koordinace práce na škole.

Popis opatření

Jste na škole nový/á asistent/ka pedagoga a připadáte si trochu jak v říši divů? Není se čemu divit, start v novém zaměstnání je vždy náročný, a proto je důležité k zorientování se v prostředí a celkově situaci ve škole, najít pomocnou ruku. Kdo jí může být? Určitě to může být učitel/ka, se kterým/kerou budete trávit většinu času v hodinách. Může to být jiný profesně zkušenější asistent/ka pedagoga, který/á už na škole působí. Avšak v ideálním případě byste měl/a hledat a obracet se na učitele/ku, jenž/jež by vás měl mít jako asistenty pedagoga na starosti.

Takovým pedagogem ve většině případů bývá speciální pedagog/žka, který/která to má i ve výčtu činností dle vyhlášky. Avšak škola může takovým vedoucím všech asistentů zvolit někoho jiného. Ptejte se na to už při přijímacím pohovoru anebo v přípravném týdnu. Je důležité, aby činnost vás podporovatelů byla koordinovaná a měla tak větší dopad.

Tip

- Ptejte se na svého koordinátora již při výběrovém řízení nebo v přípravném týdnu.
- Požádejte vedení o zřízení této pozice.
- Vnešte toto téma na setkání učitelského klubu, na poradě – zkuste hovořit o tom, proč to má smysl.

Důležité

Koordinace asistentů pedagoga je důležitou součástí pozitivního klimatu ve škole a školní třídě. Pokud jsou schopni spolu pedagogičtí pracovníci komunikovat a domlouvat se na postupech, je snazší pro žáky tyto vzorce chování přijímat.

Příklad z praxe

O funkci zástupce pro asistenty hovoří výchovná poradkyně ze ZŠ Velká:

„Protože nás je už hodně, tak došlo k reorganizaci i vedení. Vznikla funkce zástupkyně pro inkluzi a vzdělávání. Paní zástupkyně má na starosti i vedení asistentů pedagoga, jejich činnost, zázemí a podobně.“

Kde se dozvím více informací

Sumář dobré praxe: jsem UČITEL: [Vize školy](https://bein.ped.muni.cz/sumar-dobre-praxe/jsem-ucitel/vize-skoly). Dostupné z: <https://bein.ped.muni.cz/sumar-dobre-praxe/jsem-ucitel/vize-skoly>

Sumář dobré praxe: jsem ŘEDITEL: Práce s postoji pedagogického sboru: [Učitelský klub](https://bein.ped.muni.cz/sumar-dobre-praxe/jsem-reditel/prace-s-postoji-pedagogickeho-sboru/ucitelsky-klub).
Dostupné z: <https://bein.ped.muni.cz/sumar-dobre-praxe/jsem-reditel/prace-s-postoji-pedagogickeho-sboru/ucitelsky-klub>

Sumář dobré praxe: jsem ASISTENT PEDAGOGA: Spolupráce v rámci pedagogického sboru: [Společná školení](https://bein.ped.muni.cz/sumar-dobre-praxe/jsem-asistent-pedagoga/spoluprace-v-ramci-pedagogickeho-sboru/spolecna-skoleni). Dostupné z: Společná školení. <https://bein.ped.muni.cz/sumar-dobre-praxe/jsem-asistent-pedagoga/spoluprace-v-ramci-pedagogickeho-sboru/spolecna-skoleni>

Asistenti pedagoga potřebují od vedení školy podporu i metodicky vést. (2020). Národní pedagogický institut. Dostupné z: <https://zapojmevsechny.cz/clanek/detail/asistenti-pedagoga-potrebuji-od-vedeni-skoly-podporu-i-metodicky-vest>

Vyhláška č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních, v platném znění.

SPOLUPRÁCE S RODIČI ŽÁKŮ

Jako asistent/ka pedagoga jste do jisté míry prostředníkem mezi školou a žákem, kterému ve výuce poskytnete podporu. Mnohdy ve vás mohou rodiče cítit spojence, mohou se na vás obracet s různými požadavky a mohou rovněž překračovat určité vaše kompetence. Nastavte si společně s třídním učitelem/učitelkou pravidla spolupráce. Napomůže to ke klidnému průběhu celého výchovně-vzdělávacího procesu žáka.

ZPRACOVANÁ TÉMATA

Komunikace s rodiči	249
Rodičovské schůzky	252

KOMUNIKACE S RODIČI

Cíl

Cílem opatření je nastavit vhodný způsob komunikace mezi rodiči žáka a školou (asistentem pedagoga a učitelem).

Popis opatření

Rodiče mnohdy chtějí jen to nejlepší pro své děti. A někdy nejsou schopni ustoupit ani o milimetr, aby náhodou jejich dítěti někdo neublížil. V takto svázané spolupráci je potom velmi těžké pracovat a udržet si profesionální přístup.

Nebojte se však i v takových případech existuje řešení, které mnohdy pomůže celou situaci odlehčit a nastavit spolupráci v zájmu dítěte tím správným směrem.

Rodič dítěte s jakoukoliv diagnózou to má náročné, tápe v samotné diagnóze, v přístupu k dítěti a k tomu všemu se přidávají každodenní povinnosti, a navíc i škola – potažmo asistent pedagoga a učitel něco chtějí. Věřte, že každému z nás by za chvíli „ujely nervy“. A jak to tedy udělat, aby nebylo poražených?

Zeptejte se rodičů, co si pro své dítě přejí? Ať se zkusí zamyslet, představí si ho a řeknou, co pro něj v rámci školy vlastně potřebují, chtějí. Následně zkuste říci, co mu jako asistent pedagoga můžete nabídnout a co na druhou stranu budete potřebovat od rodičů, aby vše směřovalo ke splnění jejich přání (pokud je reálné). A na těchto základech zkuste postavit komunikaci a spolupráci. Vždyť nám všem jde o to, aby se dítěti ve škole líbilo, užilo si školní docházku a vyšlo z ní s mnoha dovednostmi a vědomostmi.

Na schůzce s rodiči se zkuste držet těchto bodů

Hledání pohledu

- Jak to vidí rodič?
- Jak to vidíte vy?
 - Nechte rodiče vypovídat, ale stanovte si čas na schůzku.
 - Doptávejte se.
 - Podpořte ho v jeho náročné situaci.

Hledání možností

- Co můžu udělat já?
- Co může udělat rodič?
 - Ptejte se na potřeby rodičů, žáků.
 - Ptejte se, co si přeje.
 - Ptejte se, co pro to můžete udělat vy – jak ho a jeho dítě můžete podpořit.
 - Ptejte se na možnosti samotného rodiče.

Řešení

- Stejný směr, aneb táhneme za jeden provaz
 - V každé situaci nám jde o jedno, aby se dítě mohlo seberealizovat, a my jsme tak naplnili výchovně-vzdělávací cíle.
- Je důležité najít rovnováhu – v komunikaci nemá být poražených.

Tip

Pokud rodič přijde naštvaný, nechte ho upustit páru. Nechte ho, ať se chvíli vypovídá, vynadává. A pak pokračujte diskuzí. Samo sebou, pokud agrese překračuje určitou míru, tak jej na to upozorněte a domluvte si schůzku na někdy jindy.

Chodte na kurzy na téma krizové komunikace nebo požádejte vedení o takové školení na půdě školy. Případně si můžete s kolegy zahrát divadlo a jednotlivé problémové situace si „přehrát“ a najít řešení.

Důležité

Komunikace s rodičem nemusí být náročná. Jde jen o to si hned na začátku vyjasnit hranice ve vašem vztahu, vyjasnit si priority ve vztahu k dítěti a rovněž poukázat na nutnost spolupráce a možnosti, které jako asistent pedagoga máte.

Při komunikaci s rodičem je dobré si domluvit společný postup s pedagogem, tak abyste i vy působili jednotně.

Příklad z praxe

Paní asistentka hovoří o přínosech kurzů a obtížích v komunikaci s rodiči dětí s SVP:

„Byla jsem s kolegyní na kurzu komunikace s rodiči. Právě jak komunikovat, když to mezi námi vážne. Komunikace s rodiči, když je to rodič dítěte, co má diagnózu – ne každý rodič je úplně ochotný si to přiznat. Takže ano, to školení bylo příjemný.“

O specifických nárocích a komunikaci je další úryvek z praxe. Zde paní učitelka i asistentka pedagoga zažívaly velmi intenzivní kontakt s rodiči (neustálá potřeba se doptávat):

„A to stejné zase odpoledne, to bylo úplně stejné zase s paní asistentkou, která předávala chlapce zpátky mamince, takže jako by ta komunikace tady byla poměrně hodně specifická.“

Kde se dozvím více informací

Velebová, M. (2018). *Komunikace asistenta pedagoga patří k jeho profesi*. Dostupné z:

<https://atypmagazin.cz/komunikace-asistenta-pedagoga-s-rodicem-patri-k-jeho-profesi/>

Rodiče nečekání spojenci. Dostupné z:

http://www.asistentpedagoga.cz/assets/content/files/metodick%C3%A9%20materi%C3%A1ly/spoluprace%20rodina_skola.pdf

Teplá, M. (2019). *Kontakt asistenta pedagoga se zákonnými zástupci.* In Asistent pedagoga.

Dostupné z: https://www.asistent-pedagoga.cz/onb/33/kontakt-asistenta-pedagoga-se-zakonnymi-zastupci-uniqueidmRRWSbk196FNf8-jVUh4EgSZcKCe9bP1Ef_hPvJaVzA/

Kolektiv autorů. (2014). *Asistent pedagoga a rodič.* In *Příručka o práci asistenta pedagoga.*

Dostupné z:

https://www.klickevzdelani.cz/Portals/0/Dokumenty/Prirucka_o_praci_asistenta_pedagoga.pdf

Jak zlepšit spolupráci s rodiči, praktický manuál pro rodiče. Dostupné z:

<http://www.majinato.cz/17-jak-zlepsit-vztahy-skoly-s-rodici-prakticky-manual-pro-rodice.php>

RODIČOVSKÉ SCHŮZKY

Cíl

Toto opatření napomáhá k plnohodnotnému zapojení asistenta pedagoga do chodu školy, protože právě on může být dalším cenným zdrojem informací při komunikaci s rodiči.

Popis opatření

Jako asistent/asistentka pedagoga máte velkou výhodu, protože s dětmi trávíte mnohem více času než samotný vyučující. Mnohdy napomáháte v sociálním začlenění žáka do kolektivu a jste přítomen/přítomna i přes přestávku. Vaše pozice je naprosto výjimečná a váš pohled na třídu má tak jinou perspektivu než pohled vyučujícího. Můžete být cenným zdrojem informací nejen pro samotného pedagoga, ale i pro rodiče na třídních schůzkách. Jste schopen/schopna poskytnout informace o současném naladění třídy a zároveň můžete podpořit hodnocení učitele ve vztahu k jednotlivci.

Vaše přítomnost při komunikaci s rodiči pak poskytuje ucelený pohled na třídu a můžete být povzbuzujícím členem např. při řešení problémových situací.

Tip

Diskutujte s pedagogy o situaci ve třídě. Můžete jim poskytnout nový pohled na věc a změnit i přístup k danému žákovi.

Důležité

Není to ve vaší škole zvykem? Nebojte se o svoji účast přihlásit. Konzultujte svou přítomnost s vedením školy a samotnými pedagogy – uvádějte důvody proč je vhodné, aby zazněl i váš názor. Pro adekvátní práci se třídou a spolupráci rodičů se školou je důležité, abyste na třídních schůzkách byli a poskytli ucelený pohled na konkrétní situaci, třídu.

Samozřejmě nezapomínejte i na finanční ohodnocení – vaše práce je cenná a je důležité, aby byla i zaplacená.

Příklad z praxe

O účasti asistentů pedagoga na rodičovských schůzkách přinášíme dva různé pohledy.

Učitel na otázku, zdali se účastní společných schůzek s rodiči i asistentka pedagoga odpovídá takto: „Ne, zaprvé není to tady zvykem a ani mě to nenapadlo.“

Jiná paní učitelka pak poukazuje, jak jí účast AP chyběla.

„Trošku jsem uvažovala, jak jsem teďka měla jednání s maminkou Ihaní jednoho žáka. Říkala jsem si, že kdyby tam byla i paní asistentka, tak že by to bylo fajn, že bych to neříkala jenom já. Ale že i ona by

byla ten svědek, co u toho byl. Na individuálních schůzkách třeba byla, ale na těch všeobecných schůzkách si nemyslím, že by to bylo nějak nutné.“

Kde se dozvím více informací

Horáčková, I. (2015). *Metodika práce asistenta pedagoga. Spolupráce s učitelem*. Dostupné z: <http://inkluzi.upol.cz/ebooks/metodika-prurez-02/metodika-prurez-02.pdf>

Vrbická, H. (2018). *Rady a inspirace pro začínajícího učitele, který má asistenta pedagoga ve třídě*. Dostupné z: <https://clanky.rvp.cz/clanek/c/z/21914/RADY-A-INSPIRACE-PRO-ZACINAJICIHO-UCITELE-KTERY-MA-ASISTENTA-PEDAGOGA-VE-TRIDE.html/>

Spolupráce s rodinou žáka. Dostupné z: <http://www.asistentpedagoga.cz/spoluprace-s-rodinou-zaka>

jsem PORADENSKÝ PRACOVNÍK

Role poradenského pracovníka je důležitou součástí vzdělávání, které dbá na potřeby všech dětí ve škole. Vaší přítomností a aktivitou můžete přispět k vytváření pozitivního a příjemného prostředí, jež je tvořeno nejen procesy, ale také vztahy založenými na vzájemné důvěře, podpoře a spolupráci.

ZPRACOVANÁ TÉMATA

SPOLUPRÁCE V RÁMCI PEDAGOGICKÉHO SBORU	255
ŘEŠENÍ PROBLÉMOVÝCH SITUACÍ	262

SPOLUPRÁCE V RÁMCI PEDAGOGICKÉHO SBORU

Školní poradenské pracoviště je důležitou součástí školy, a proto by jeho členové měli mít dostatek prostoru spolupracovat s pedagogickým sborem. Efektivně nastavená spolupráce umožňuje budovat pozitivní klima školy a tříd a zároveň je součástí preventivního působení. Uvedená opatření se věnují nejen spolupráci s pedagogickým sborem, ale i nastavení vnitřní spolupráce školního poradenského pracoviště.

ZPRACOVANÁ TÉMATA

Vnitřní spolupráce školního poradenského pracoviště.....	256
Výběr společného školení	259

VNITŘNÍ SPOLUPRÁCE ŠKOLNÍHO PORADENSKÉHO PRACOVIŠTĚ

Cíl

Opatření si klade za cíl poskytnout možné způsoby nastavení spolupráce jednotlivých pracovníků školního poradenského pracoviště, tak aby plnění jejich dílčích úkolů vedlo k vytvoření pozitivního klimatu ve škole a systematické práce s třídami.

Popis opatření

Školní poradenské pracoviště patří rovněž mezi základní stavební kameny tvorby pozitivního klimatu ve škole a systematické prevence vedoucí ke stabilním vztahům ve školní třídě. Proto aby mohlo dojít k výše uvedenému, je důležité, aby pracovníci školního poradenského pracoviště fungovali a působili na žáky i své kolegy jednotně. Pro vytvoření jednoty školního poradenského pracoviště je důležité nastavit správně spolupráci, porady a plán práce.

- *Plán práce*

V rámci ŠPP je důležité si stanovit ideálně v přípravném týdnu plán práce na další školní rok. Je vhodné stanovit, jaké aktivity budou realizovány se třídami a s kolegy. Je vhodné s tímto plánem seznámit samotné pedagogy, aby se např. nestalo, že objednáte preventivní program a třídní učitel či pedagog o tom nemá ani ponětí a přistupuje k vzniklé situaci negativně, což ovlivňuje i přístup žáků k samotnému programu.

Je vhodné do plánu práce zařadit i různá školení pro své kolegy, která můžete zahrnout do učitelských klubů anebo na porady, kde budete mít vymezený prostor. Témata se mohou týkat přípravy třídnických hodin, můžete si vyzkoušet hry pro posílení spolupráce ve třídě, které je možné zařadit do jakékoliv výuky, informovat je o současných rizikových jevech a způsobech řešení nebo o zajímavostech v oblasti legislativy atp.

Je rovněž dobré informovat rodiče žáků o tom, proč je důležité pracovat s třídním kolektivem a jaké jsou vaše kompetence. Ubráníte se tak případným negativním postojům. Soustředte se na tuto oblast i při vytváření samotného plánu.

- *Porady*

Pravidelné porady jsou důležitou součástí jakéhokoliv týmu. Umožňují nastavit plán práce a vyjasnit si jednotlivé kompetence v rámci působení školy. Rovněž vymezují čas na prodiskutování témat, která se aktuálně řeší ve vaší škole, a nastavení postupů práce. Zároveň se pravidelné porady umožní soustředit i na rozdělení administrativních úkolů, které k práci také patří. Je možné si nastavovat také dlouhodobé činnosti týkající se např. revize jednotlivých dokumentů souvisejících s činnostmi školního poradenského pracoviště.

- **Spolupráce**

Spolupráce členů školního poradenského pracoviště je velmi důležitá, aby činnost členů byla komplexní a systematická. Další oblast spolupráce je poté s pedagogy, rodiči a samotnými dětmi. Nastavte si ve svých plánech setkání s rodiči, kolegy a informujte je o své činnosti, o novinkách v prevenci či rizikovém chování, o problémových situacích, které mohou nastat, a o způsobech jejich řešení na vaší škole. Zároveň je informujte, s jakými problémy a situacemi se mohou na vás obracet.

Tip

Soustředte se i na systematickou práci s rodiči, napomůže to k získání jejich důvěry a vytvoření jednotného přístupu k žákům.

Důležité

Na poradách sborovny si vždy vezměte slovo a informujte o své činnosti a aktuální situaci ve vaší škole. Díky tomu budete neustále v podvědomí svých kolegů a opět to může napomoci k lepší spolupráci.

Příklad z praxe

Výchovná poradkyně popisuje nastavení spolupráce v její škole: „*Naše spolupráce je taková, že jednou týdně máme setkání. Setkáváme se školní psycholog, obě metodičky prevence, protože máme pro první i druhý stupeň zvlášť a já. Na poradě si řekneme, jaké věci se aktuálně řeší. Pak si rozhazujeme, co kdo jak bude řešit. A v případě že z toho vyplyne něco, co se týká jako té prevence, že to není vyloženě vzdělávací věc, anebo není to nějaké jednorázové výchovné provinění, nebo třeba neomluvená absence atd., protože to spadá pode mě, ale týká se to prevence – ať už záškoláctví, nebo prostě nějaký patologickými jevy jako alkohol, cigarety podobně, tak se vždycky domlouváme, jak se to bude řešit s tím, že psycholog si to poznačí a pak chodí on do těch tříd a upravuje svůj program.*“

O funkčním plánování si můžete přečíst zde: „Školní poradenské pracoviště, kde spolupracují a kde to není jenom papírově, že někdo má tu funkci výchovný poradce a metodik prevence, ale že se to opravdu děje a děje se to s nějakým cílem a plánovaně. My to máme takto – každý z nás z toho poradenského pracoviště máme měsíc po měsíci stanovené, co děláme v daném měsíci a funguje to.“

Kde se dozvím více informací

Sumář dobré praxe: jsem UČITEL: Vztahy a spolupráce v pedagogickém sboru: [Společná školení](https://bein.ped.muni.cz/sumar-dobre-praxe/jsem-ucitel/vztahy-a-spoluprace-v-pedagogickem-sboru/spolecna-skoleni). Dostupné z: <https://bein.ped.muni.cz/sumar-dobre-praxe/jsem-ucitel/vztahy-a-spoluprace-v-pedagogickem-sboru/spolecna-skoleni>

Sumář dobré praxe: jsem ŘEDITEL: [Práce s postoji pedagogického sboru](https://bein.ped.muni.cz/sumar-dobre-praxe/jsem-reditel/prace-s-postoji-pedagogickeho-sboru). Dostupné z:
<https://bein.ped.muni.cz/sumar-dobre-praxe/jsem-reditel/prace-s-postoji-pedagogickeho-sboru>

Sumář dobré praxe: jsem ŘEDITEL: Práce s postoji pedagogického sboru. [Učitelský klub](https://bein.ped.muni.cz/sumar-dobre-praxe/jsem-reditel/prace-s-postoji-pedagogickeho-sboru/ucitelsky-klub).
Dostupné z: <https://bein.ped.muni.cz/sumar-dobre-praxe/jsem-reditel/prace-s-postoji-pedagogickeho-sboru/ucitelsky-klub>

ŠVEC, J. (2006). *Vedení porad*. Dostupné z: http://www.nuv.cz/file/254_1_1/.

Trojanová, I., Svobodová, Z. (2020). *Efektivní porady. Jak si poradit s poradou nejen ve školství*.

Tip: Zadejte do vyhledávače plán práce ŠPP a inspirujte se v jiných školách.

VÝBĚR SPOLEČNÉHO ŠKOLENÍ

Cíl

Školám je nabízeno obrovské množství různých seminářů, školení a dalších vzdělávání pedagogických pracovníků. I když jsou často akreditována MŠMT, jejich kvalita se obvykle různí. Cílem tohoto opatření je podat několik tipů, jak vybírat skutečně dobrá školení, která nebudou pro sbor ztrátou času bez kýženého efektu.

Popis opatření

Velmi dobrou strategií je výběr školení na základě doporučení. Doporučení pro školení můžete získat z několika zdrojů:

- Zkuste se zeptat kolegů/gyň z jiného poradenského pracoviště, se kterým/ou jste v kontaktu. Je možné, že vám doporučí školení, případně vás alespoň upozorní na nízkou kvalitu některých školení. Zjistěte od něj/ní co nejvíce informací o obsahu školení a způsobu jeho vedení – co je vhodné pro jeden sbor, nemusí být ideální pro druhý.
- Pokud spolupracujete se členy nějaké organizace, s nimiž máte dobrou zkušenost, nebojte se jich zeptat i na školení na jiné téma. Je možné, že budou schopni vám doporučit odborníky i z jiných organizací.
- Zjistěte informace od svého sboru. Je možné, že kolegové a kolegyně budou mít zkušenost s nějakou organizací nebo školením.

Pokud nemáte žádná doporučení, zkuste zjistit co nejvíce o obsahu a lektorech daného školení. Vyžádejte si reference od předchozích účastníků kurzu. Ty vám mohou pomoci ucelit si představu o tom, jak kurz probíhá, co je jeho náplní a jak ho hodnotí předchozí účastníci.

Tip

Při dotazování vám mohou pomoci následující otázky: Jakým oblastem se školení věnovalo? Byl formulován jasný cíl, který byl komunikován a sdílen všemi účastníky? Jak přesně probíhalo, jaké bylo rozvržení času? Jaký/á byl/a lektor/ka? Jaké materiály byly k využití? Byl/a lektor/ka otevřen/a dalším dotazům po skončení kurzu, např. při uvádění znalostí do praxe?

Existují různé platformy, které sdružují větší množství neziskových organizací, přičemž mnohé z těchto organizací poskytují i školení (např. v oblasti inkluzivního vzdělávání). Můžete se obrátit např. na Českou odbornou společnost pro inkluzivní vzdělávání nebo na Eduzměnu. Odkazy na některé z organizací najdete dole v sekci Kde se dozvím více informací.

Důležité

Doporučení od někoho, komu důvěřujete, a důkladné prověření informací, které jsou vám o školení poskytovány, jsou základními body pro nalezení vhodného školení pro sbor. Školení má být časem, který je přínosný pro všechny a ve sboru po jeho proběhnutí nezůstane pachuč ze ztráty času.

Příklad z praxe

Ředitelka jedné z inkluzivních škol také zdůrazňuje důležitost motivace pro další vzdělávání:

„Takže tohle zas jako vnímám jako obrovskou zodpovědnost a velmi důležitou roli ředitele, aby on měl představu, co ten pedagogický sbor potřebuje, co škola potřebuje, udělal nějaký plán a zase předložil ho těm učitelům: Já to vidím takhle, myslím si, že nám to ladí s pedagogickou vizí, tady si to prosím všichni přečtěte, řekněte mi, jestli to taky tak vidíte, nebo jestli někde byste to viděli jinak. Čím více jsou do věci vtaženi učitelé a tam, kde se jich to týká, jejich vzdělávání se jich týká, tak tam do toho vtažení být podle mého soudu musí, tam se to zas taky nedá jenom tak nařizovat; čím víc jsou do toho vtaženi, čím větší možnost mají taky to nějak ovlivňovat a spolurozhodovat, tím motivovanější pro to vzdělávání budou a tím víc si z toho odnesou, takže opravdu myslím si, že je strašně důležité, aby ředitelé tam, kde je to možné, tam, kde je to žádoucí, tak opravdu otevírali ty své rozhodovací procesy směrem k učitelům.“

Kde se dozvím více informací

Organizace, které vám mohou pomoci při vyhledávání vhodného školení:

Česká odborná společnost pro inkluzivní vzdělávání (a v ní zapojené organizace). Dostupné z: www.cosiv.cz

Eduzměna. Dostupné z: <https://eduzmena.cz/>

Nadace OSF (Open Society Foundations). Dostupné z: <https://osf.cz/programy/ferova-spolecnost/spolecne-vzdelavani/>

Člověk v tísni, o.p.s. Dostupné z: <https://www.clovekvtisni.cz/co-delame/vzdelavaci-program-varianty>

Férová škola. Dostupné z: www.ferovaskola.cz

Rytmus – od klienta k občanovi, z.ú. Dostupné z: <https://www.rytmus.org/stranka/inkluze-skola>

Spolu (dříve Rodiče za inkluzi). Dostupné z: <http://spoluskola.cz/rodice-radi-rodicum>

Zajímavá školení

Edukační laboratoř (např. formativní hodnocení): Dostupné z: <https://www.edukacnilaborator.cz/>

Nová škola, o.p.s. (kurzy týkající se AP). Dostupné z: <http://www.novaskolaops.cz/nase-kurzy/>

Férová škola. Dostupné z: <http://www.ferovaskola.cz/skoleni>

Feuersteinova metoda instrumentálního obohacování (zlepšení schopnosti učit se).
Dostupné z: <https://www.atc-feuerstein.cz/o-metodach>

Respektovat a být respektován (respektující způsob komunikace s dětmi i dospělými).
Dostupné z: <https://www.respektovani.com/>

Centrum behaviorální analýzy (metoda vhodná pro práci s dětmi s autismem nebo dalšími neurovývojovými poruchami). Dostupné z: <https://www.ped.muni.cz/caba/>

ŘEŠENÍ PROBLÉMOVÝCH SITUACÍ

V životě školy se objevuje množství momentů, které vytvářejí problémové situace, jež je potřeba řešit. Následující opatření poskytují základní přehled o způsobech, kterými můžete k různým situacím přistupovat – týkají se jednak problémových situací ohledně žáků a žákyň, jednak sborovny. I přesto, že zvláště v těchto situacích je velmi těžké komunikovat, z naší zkušenosti jako první vyplývá, že větší otevřenost přináší rychlejší řešení problému a lepší výsledky.

ZPRACOVANÁ TÉMATA

Prevence jako základ	263
Máme prevenci, tak proč to pořád nejde	265
Jak řešit problémové situace	267

PREVENCE JAKO ZÁKLAD

Cíl

Prevence je základním stavebním kamenem, který může napomáhat k rozvoji kvalitního a pozitivního školního klimatu. Cílem tohoto opatření je přiblížit důležitost prevence a její správné načasování.

Popis opatření

Preventivní působení ve školním prostředí má své velké opodstatnění. Nejenže napomáhá předcházet různým rizikovým situacím, utužuje kolektiv, podporuje pozitivní školní klima, ale také včas rozkrývá již vnikající problém.

Prevenci je proto důležité realizovat již od samého počátku – tedy v první třídě. Mnohým pedagogům to bude připadat velmi brzy, ale vaším úkolem je jim v tomto změnit postoj a poukázat, že i takto malé děti mezi sebou mohou mít různé problémy, které se mohou táhnout až na druhý stupeň, kde vykrytalizují mnohdy v závažnější obtížně řešitelné chování.

Možná vás od realizace prevence od prvních tříd může ještě odrazovat to, že děti toho příliš neumí a jak tedy pojmout samotný program. Pokud si na to netroufáte vy, můžete se spojit se svými kolegy z poradenského pracoviště a vymyslet preventivní program. Možná se vám právě zatočila hlava a probleskla otázka „Kde na to vezmu čas?“ – víme, že práce máte hodně, a proto není na škodu si na sebe navázat preventivní centrum, které už má hotové metodiky, má dobré reference a preventivní programy ve třídách zrealizují. Vy pak můžete společně s pedagogem a svými kolegy být tichými pozorovateli a čerpat inspiraci pro další práci se třídou. Protože jednorázové aktivity nejsou úplně funkční.

Tip

Hledáte preventivní centrum. Zeptejte se na jiných školách, s kým mají zkušenost, jak jsou spokojeni. Na začátek jich klidně vyzkoušejte více, ale poté je dobré si zvolit jedno, které k vám bude chodit pravidelně a bude znát atmosféru školy, děti, a lépe tak poskytne zpětnou vazbu pro další práci se třídou.

Důležité

Nebojte se o prevenci mluvit na poradách s ostatními kolegy. Připravte si několik informací, kde zmíníte důležitost prevence právě na prvním stupni a již od prvních tříd.

Hovořte o financování preventivních programů s vedením – přesvědčte jej o tom, že financování programů je vhodnou a důležitou investicí do pozitivního klimatu ve třídách a tím i samotné škole. Zároveň je to pak více vnímáno jako základ vzdělání i ze strany dětí a rodičů.

Hovořte o prevenci na prvním stupni i s rodiči. Připravte si i teorii týkající se fungování tříd – např. historie třídy – aneb když se už prvňáčci znají z MŠ, pravidla ve třídě a doma atp.

Příklad z praxe

Poradenský pracovník hovoří o mapování situace v jednotlivých třídách a důležitém zjištění, které z něj vyplynulo:

„Teď mapujeme situaci v jednotlivých třídách a jsme ve fázi většího analyzování, odkud se nám některé problémy tvoří. A tím, že máme čas se tím důkladně zabývat, tak už máme některé první postřehy. Uvědomujeme si, že to, co vyplave někde v sedmičce, osmičce, nevzniká v tom ročníku, ale už na prvním stupni. Dalším úkolem je najít to místo, kde vzniká to narušení ve vztazích. My to máme ještě složitější tím, že máme dvojí spádovost. První děti přicházejí do pátého ročníku a druhá várka do šestého ročníku, a tak se nám ty skupiny dvakrát proměňují. A to nepočítám odchody na víceletá gymnázia. Takže ta třída je pak najednou zcela rozbitá.“

Kde se dozvím více informací

BRAUN, R. (2014). *Praktikum školní psychologie*.

Miovský, M., Skácelová, L., Zapletalová, J., & Novák, P. (Eds.). (2010). *Primární prevence rizikového chování ve školství*.

Hrouzek, P. (2012). *Bezpečné klima ve třídě*. Dostupné z:

https://www.pppuk.cz/soubory/primarni_prevence/bezpecne_klima_ve_tride.pdf

Dubec, M. (2007). *Třídnické hodiny*. Dostupné z:

http://www.odyssea.cz/locallimages/tridnicke_hodiny.pdf

Fialová, M. *Manuál vedení třídnických hodin*. Dostupné z:

http://www.kvkskoly.cz/manazer/metodika/Documents/Manual_ved_trid_hod.pdf

MÁME PREVENCI, TAK PROČ TO POŘÁD NEJDE

Cíl

Cílem opatření je nahlédnout na problematiku vztahů ve třídě přes sborovnu.

Popis opatření

Asi to znáte. Snažíte se, komunikujete s metodikem prevence, výchovnou poradkyní, chodí k vám externista, ale žáci se ne a ne zlepšit. Stále se tam objevují vztahové problémy. Holky se pomlouvají. Tváří se kamarádsky, ale za pět minut už se rvou. Prostě není možné ve třídě vytvořit pozitivní klima, a vzdělávání pak rovněž pokulhává.

Co s tím? Kde je příčina?

Je možné, že vaše třída zrovna prochází zatěžkávacím obdobím převážně fyziologického rázu. Je možné, že do vzniku třídy někdo natolik zasáhl, že k sobě přiřadil naprosto nesourodé typy, které mezi sebou nemohou najít pozitivní vzor. Avšak je také možné, že jsou to děti naprosto bez problémů a chovají se pouze tak, jak vidí u svých dospělých vzorů. Co tím chceme říct?

Zkuste se podívat do vaší sborovny. Prohlédněte si všechny své spolupracovníky a zkuste popsat vaše vztahy. Zároveň zkuste popsat, jak hovoříte o žácích a žákyních se svými kolegy a jak mluvíte se samotnými žáky?

Možná si začínáte uvědomovat, že ta vaše problémová třída má „konkurenci“ za zavřenými dveřmi sborovny, v komunikaci o žácích na chodbě v domnění, že nic neslyší.

Jestli jste v chování mezi kantory viděli podobné jevy jako v chování mezi žáky, začněte o této problematice hovořit. Mluvte o tom s vedením. Chtějte změnu, protože pokud dojde k nápravě vztahů mezi dospělými, pak se lépe budou „opravovat“ vztahy mezi dětmi – nebo spíše děti samy nasají atmosféru a postupně se budou přetvářet podle vztahového obrazu sborovny.

Tip

Vyzkoušejte supervizi nanečisto.

Supervize by neměla být doménou pouze sociálních služeb. Navrhněte toto téma na poradě a chtějte aktivní přístup vedení k hledání řešení.

Důležité

Chtějte, aby se vedení školy aktivně podílelo na změně vztahů v pedagogickém sboru. Hovořte o tématu vztahů s jednotlivými kolegy. Hledejte řešení společně se školním poradenským pracovištěm.

Pokud budete aktivní, tak se postupně začnou přidávat i další pedagogové, kteří budou chtít změnu k lepšímu.

Nezapomínejte na to, že děti, se kterými pracujete, vnímají vztahy a situaci ve sborovně a často se podle toho začnou i chovat.

Příklad z praxe

Paní učitelka hovoří o vlivu vztahů mezi pedagogy na děti:

„Očekáváme, že bude řešit klima sborovny, protože tam nám to ještě pořád skřípe. Až budeme mít vyladěnou sborovnu, tak to půjde rychleji i směrem dolů do tříd.“

Kde se dozvím více informací

Sumář dobré praxe: jsem PORADENSKÝ PRACOVNÍK školy: Řešení problémových situací:

[Prevence je základ](https://bein.ped.muni.cz/sumar-dobre-praxe/jsem-poradensky-pracovnik-skoly/reseni-problemovych-situaci/prevence-jako-zaklad). Dostupné z: <https://bein.ped.muni.cz/sumar-dobre-praxe/jsem-poradensky-pracovnik-skoly/reseni-problemovych-situaci/prevence-jako-zaklad>

Sumář dobré praxe: jsem ŘEDITEL: [Práce s postoji pedagogického sboru](https://bein.ped.muni.cz/sumar-dobre-praxe/jsem-reditel/prace-s-postoji-pedagogickeho-sboru). Dostupné z:

<https://bein.ped.muni.cz/sumar-dobre-praxe/jsem-reditel/prace-s-postoji-pedagogickeho-sboru>

Němcová, P. (2006). *Vztahy třídních kolektivů*. In Učitelské noviny. Dostupné z:

<http://www.ucitelskenoviny.cz/?archiv&clanek=3182>

Sumář dobré praxe: jsem ŘEDITEL: Práce s postoji pedagogického sboru. [Učitelský klub](https://bein.ped.muni.cz/sumar-dobre-praxe/jsem-reditel/prace-s-postoji-pedagogickeho-sboru/ucitelsky-klub).

Dostupné z: <https://bein.ped.muni.cz/sumar-dobre-praxe/jsem-reditel/prace-s-postoji-pedagogickeho-sboru/ucitelsky-klub>

Sumář dobré praxe: jsem ŘEDITEL: Práce s postoji pedagogického sboru. [Mentoring a koučink](https://bein.ped.muni.cz/sumar-dobre-praxe/jsem-reditel/prace-s-postoji-pedagogickeho-sboru/mentoring-a-koucink).

Dostupné z: <https://bein.ped.muni.cz/sumar-dobre-praxe/jsem-reditel/prace-s-postoji-pedagogickeho-sboru/mentoring-a-koucink>

Vybíral, M. (2018). *Supervize ve školách a její vztah ke společnému vzdělávání*. In Podpora společného vzdělávání v pedagogické praxi. Dostupné z:

<http://www.inkluzevpraxi.cz/kategorie-reditel/1118-supervize-ve-skolach-a-jeji-vztah-ke-spolecnemu-vzdelavani>

Pavlas Martanová, V. (2020). *Supervize jako jeden z efektivních nástrojů péče o učitele*. In

Komenský – Odborný časopis pro učitele základní školy. Dostupné z:

<https://www.ped.muni.cz/komensky/clanky/supervize-jako-jeden-z-efektivnich-nastroju-pecce-o-ucitele>

Kurz

Kolegiální podpora ve sborovně. Dostupné z: <https://www.socioklima.eu/sluzby/vzdelavani-pedagogu/kolegialni-podpora-ve-sborovne/>

JAK ŘEŠIT PROBLÉMOVÉ SITUACE

Cíl

Cílem opatření je nabídnout možnosti řešení problémových situací ve škole.

Popis opatření

Jako pracovníci školního poradenského pracoviště byste měli být partnery pro učitele při práci se třídou. Ideální stav je, kdyby si vás pedagog zavolal na konzultaci preventivně, a ne až ve chvíli, kdy se něco děje.

Avšak asi to znáte ze své praxe, že velká část vaší práce spočívá v hašení problémových situací. Snahou tohoto opatření je vám představit možnosti, jak s problémem pracovat jinak – dalo by se říci i efektivněji, a hlavně v duchu zachování důvěry rodičů a samotného žáka.

Komunikace s rodiči bývá velmi náročná, zvláště pokud nebyly postaveny dobré základy při kontaktu s pedagogem. Vaším úkolem při řešení problémové situace je tedy najít vhodnou cestu pro komunikaci s rodičem a žákem a naplánovat vhodné řešení, které vymezí mantinely v chování žáka, ale zároveň neohrozí důvěru rodičů v činnost školy a zůstanou/stanou se partnery v dodržení nastavených pravidel.

Nastavení pravidel při řešení

- Každý pedagog by měl vědět, jak postupovat při řešení problémové situace anebo na koho se obrátit.
- V případě prvních projevů na straně žáka by měla mít škola stanovený postup, který bude nejprve řešit třídní učitel a pak se budou zapojovat další subjekty.
- Pokud se situace bude opakovat a nepomohou opatření ze strany vyučujícího, je vhodné se s rodiči a dítětem setkat osobně. K tomu dle závažnosti může sloužit tripartita nebo případová konference.

Tripartita

- Základním stavebním kamenem je tripartita, tedy schůzka probíhající na úrovni učitel–žák–rodič. Zde můžete nahradit vyučujícího a zastupovat tak zájmy školy – pedagoga, ale také samotného žáka. Případně můžete celou situaci rozebrat s třídním učitelem a nastavit si společný pedagogický cíl, kterého by měl učitel na schůzce s rodiči a žákem dosáhnout.
- Tento model se spíše používá pro hodnocení žáků – z hlediska výkonu. Avšak při řešení problémové situace ve vztahu k chování může být rovněž výhodou, protože neumožní zúčastněným vytvářet různé verze dané situace a vše probíhá v konkrétním čase za přítomnosti důležitých subjektů.

- Cílem tripartity by měl být návrh řešení odsouhlasený všemi stranami a zároveň i kontrolní mechanismus, který zhodnotí, zda je vše vyřešeno. Ideální je, když si samo dítě navrhne vhodné řešení – samo sebou v souladu s pravidly školy.
- Nenechte se, ale uchlácholit tím, že dítě řekne, že řešením bude poznámka či jiné výchovné opatření. Zde platí „papír snese vše“ a často se žák/žákyně po čase k nevhodnému jednání vrací. Řešení by mělo být citelné a odpovídat problémové situaci.

Případová konference

- Případovou konferenci je vhodné využít ve chvíli, kdy se jedná už o závažnější problém a je vhodné zapojit všechny, kteří nějakým způsobem pracují s konkrétním dítětem, rodinou nebo na něj/ně mají větší vliv.
- Cílem je opět podpora zájmů dítěte a rodiny, ale zároveň i podpora komunity, která může být nápomocna při řešení vzniklé situace.
- Důležité je stanovit si cíl případové konference:
 - vyhodnotit situaci dítěte a získat informace z různých úhlů pohledu,
 - sladit spolupráci v okolí dítěte a rozdělit si úkoly.
- Případová konference může pomoci i samotné rodině získat náhled na situaci a využít tak služeb, které jsou v jejich okolí.
- Konference by měla umožnit vytvořit řešení vyhovující všem, které bude v souladu s možnostmi daného dítěte a rodiny, ale zároveň bude odpovídat závažnosti problému.

Tip

U případové konference nezapomeňte na někoho, kdo bude vést diskusi. Volte osobu, která je nezávislá a není zainteresovaná v řešené problémové situaci.

Důležité

Cílem setkání není trestat, ale najít řešení vybudované ideálně na partnerském vztahu, a proto je vhodné se na setkání s rodiči a dítětem připravit.

Rozmyslete si, co je vaším cílem a co pro něj můžete udělat. Zkuste také na to nahlédnout z druhé strany – ze strany rodičů. Při setkání se ptejte i rodičů žáka a samotného žáka na cíl setkání a způsoby řešení. Umožněte jim podílet se na řešení.

Nezapomínejte opakovat, že cílem je najít řešení, které bude v zájmu dítěte. Rodičům to může zchladit horkou hlavu.

Příklad z praxe

Jak se řeší problémové situace v ZŠ, si můžete přečíst zde:

„Teď to máme udělaný hodně dobře. Při prvním výkyvu telefon, při druhém pozvání do školy. Když nám to přijde závažný, tak u setkání je i někdo z poradenského pracoviště – buď školní metodik, nebo výchovný poradce, nebo já – ale sebe si nechávám až na konec, kdyby bylo třeba zasáhnout ještě jednou. To už pak má charakter výchovné komise, i když teď se to snažíme dělat tak, že seznáme lidi, kteří s tou rodinou jsou nějak v kontaktu (neziskovka, sociální pracovníci) a chceme, aby nám pomohli nahlédnout na situaci, aby se třeba i rodič cítil více bezpečně, když už je zná.“

Kde se dozvím více informací

Sumář dobré praxe: jsem ASISTENT PEDAGOGA: Spolupráce s rodiči žáků: [Rodičovské schůzky](https://bein.ped.muni.cz/sumar-dobre-praxe/jsem-asistent-pedagoga/spoluprace-s-rodici-zaku/rodicovske-schuzky). Dostupné z: <https://bein.ped.muni.cz/sumar-dobre-praxe/jsem-asistent-pedagoga/spoluprace-s-rodici-zaku/rodicovske-schuzky>

Sumář dobré praxe: jsem ŘEDITEL: Spolupráce se subjekty: [Spolupráce s institucemi a organizacemi](https://bein.ped.muni.cz/sumar-dobre-praxe/jsem-reditel/spoluprace-se-subjekty/spoluprace-s-institucemi-a-organizacemi). Dostupné z: <https://bein.ped.muni.cz/sumar-dobre-praxe/jsem-reditel/spoluprace-se-subjekty/spoluprace-s-institucemi-a-organizacemi>

Sumář dobré praxe: jsem PORADENSKÝ PRACOVNÍK školy: Řešení problémových situací: [Prevence jako základ](https://bein.ped.muni.cz/sumar-dobre-praxe/jsem-poradensky-pracovnik-skoly/reseni-problemovych-situaci/prevence-jako-zaklad). Dostupné z: <https://bein.ped.muni.cz/sumar-dobre-praxe/jsem-poradensky-pracovnik-skoly/reseni-problemovych-situaci/prevence-jako-zaklad>

Sumář dobré praxe: jsem UČITEL: Zapojení rodičů do činnosti školy: [Tripartitní setkání: učitel–žák–rodič](https://bein.ped.muni.cz/sumar-dobre-praxe/jsem-ucitel/zapojeni-rodicu-do-cinnosti-skoly/tripartitni-setkani-ucitel-zak-rodic). Dostupné z: <https://bein.ped.muni.cz/sumar-dobre-praxe/jsem-ucitel/zapojeni-rodicu-do-cinnosti-skoly/tripartitni-setkani-ucitel-zak-rodic>

Průšová, L. *Případová konference jako pracovní nástroj ve školství*. Dostupné z: http://www.nuv.cz/file/862_1_1/

Metodika případových konferencí přizpůsobených dětem s ADHD. Dostupné z: [http://ppvss.mpsv.cz/mpsv/ciselniky.nsf/i/S088/\\$File/Methodika%20PK%20p%C5%99izp%C5%AFsoben%C3%BDch%20d%C4%9Btem%20s%20ADHD.pdf](http://ppvss.mpsv.cz/mpsv/ciselniky.nsf/i/S088/$File/Methodika%20PK%20p%C5%99izp%C5%AFsoben%C3%BDch%20d%C4%9Btem%20s%20ADHD.pdf)

Pospíchalová, A. (2018). *Třídní schůzky: Dříve se rodiče mačkali v lavicích a dostávali zprávu o dítěti před ostatními. A dnes?* EDUzín. Dostupné z: <https://www.eduzin.cz/trendy-ve-vzdelavani/inovativni-metody/tridni-schuzky-drive-se-rodice-mackali-v-lavicich-a-dostavali-zpravu-o-diteti-pred-ostatnimi-a-dnes/>

Sumář dobré praxe

Zkušenosti s inkluzivním vzděláváním

Mgr. Lenka Kissová, Ph.D.

Mgr. Katarína Slezáková

PhDr. Mgr. et Mgr. Dana Dlouhá, Ph.D.

PhDr. Lenka Felcmanová, Ph.D.

Mgr. Veronika Mavrogiannopoulou Lapšanská

PhDr. Lenka Gajzlerová, Ph.D.

Mgr. Martin Vrubel, Ph.D.

Jazyková korektura: Mgr. Alexandra Gončarenko

Návrh obálky: MgA. Štěpán Hulc

Vydala Masarykova univerzita, Žerotínovo nám. 617/9, 601 77 Brno

1., elektronické vydání, 2021

ISBN 978-80-280-0270-1

SUMÁŘ DOBRÉ PRAXE

MUNI
PRESS

MUNI
PED